

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

III.

Praha 2009

Stručné shrnutí věcného obsahu zprávy

Materiál podává objektivní informaci o migračních trendech a měl by sloužit jako výchozí podkladový materiál pro další specifikaci migrační politiky České republiky.

Je možné konstatovat, že se nenaplnily obavy z možného zhoršení bezpečnostní situace a přílivu nelegálních přistěhovalců v souvislosti s volným pohybem osob přes pozemní hranice se sousedními státy. **Situace** v oblasti veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti je v souvislosti s migrací stabilní a vývoj odpovídá trendům započatým v předchozím období.

1. Nejdůležitější statistické ukazatele za rok 2008

Víza

Zastupitelské úřady České republiky v roce 2008 přijaly 649 497 žádostí o vízum a udělily, resp. vyznačily 584 688 víz, tj. o 68 553 víz méně než v roce 2007. Nejvyšší počet víz byl udělen, resp. vyznačen na ZÚ Moskva, ZÚ Kyjev, Generálním konzulátu Sankt Peterburg, Generálním konzulátu Lvov a ZÚ Bělehrad.

Na celkovém počtu podaných žádostí o vízum se v uvedeném roce nejvíce podíleli státní příslušníci Ruska (počet žádostí 320 048; uděleno víz 310 770), Ukrajiny (počet žádostí 214 314; uděleno víz 193 245), Vietnamu (počet žádostí 33 742; uděleno víz 29 104).

Přeshraniční pohyb na vnější schengenské hranici

Na vnější schengenské hranici ČR (tedy na mezinárodních letištích) bylo odbaveno v obou směrech 14,2 milionů osob. Z porovnání se stejným obdobím roku 2007 vyplývá, že v hodnoceném roce došlo ke zvýšení počtu odbavených osob o více jak 860 tisíc (tj. +6,4 %).

Ve stejném období, v souladu s ustanovením § 9 zákona o pobytu cizinců, byl policií odepřen vstup na vnější schengenské hranici České republiky 257 osobám, což je více o 138 osob (tj. +116,0 %) než v roce předcházejícím. Nejčastěji byl vstup odepřen státním příslušníkům Ruska (70 osob), Ukrajiny (29 osob), Turecka (20 osob), Egypta (19 osob) a Arménie (8 osob).

Cizinci s povoleným pobytem na území České republiky

Ke konci roku 2008 bylo evidováno PČR Ředitelstvím služby cizinecké policie 438 301 cizinců s povoleným pobytem na území České republiky, z toho bylo 172 927 cizinců v rámci trvalého pobytu a 265 374 cizinců v kategorii dlouhodobého pobytu (jedná se o přechodný pobyt na vízum k pobytu nad 90 dnů, dlouhodobý pobyt a přechodný pobyt občanů Evropské unie). Ze statistických údajů jednoznačně vyplývá, že počet legálně pobývajících cizinců každoročně stoupá. V uvedeném roce byl zmíněný nárůst druhý největší od vzniku České republiky (+46 217).

Největší zastoupení v obou kategoriích pobytu měli, stejně jako v minulých letech, státní příslušníci Ukrajiny (131 965 osob), Slovenska (76 034 osob), Vietnamu (60 258). Tato skutečnost se odráží i ve statistikách ekonomických aktivit cizinců na území České republiky.

Zaměstnání, podnikání

Dle údajů Ministerstva práce a sociálních věcí ke dni 31. 12. 2008 působilo na trhu práce v České republice legálně celkem 284 551 zahraničních pracovníků, z toho na základě platného povolení k zaměstnání cizinců 128 934 osob, dále 141 101 občanů EU/EHP a Švýcarska a 14 516 cizinců, kteří nepotřebují pracovní povolení. Počet zahraničních pracovníků evidovaných na úřadech práce v České republice se v průběhu hodnoceného roku navýšil o 44 309 osob. Tradičně nejvyšší zastoupení na našem trhu práce měli státní příslušníci Slovenska (100 223 osob), Ukrajiny (81 072 osob) a Polska (20 680 osob).

Ke konci roku 2008 evidovalo Ministerstvo průmyslu a obchodu 77 158 (+8 373) podnikatelů - cizinců; registrováno bylo na cizince 84 488 živností (-921). Z uvedeného vyplývá, že počet evidovaných podnikatelů - cizinců je oproti roku 2007 vyšší, naproti tomu počet na ně registrovaných živností se snížil.

Mezi podnikateli - cizinci bylo v České republice nejvíce státních příslušníků Vietnamu (32 139 osob), Ukrajiny (21 213 osob) a Slovenska (9 255 osob).

Studium

Každoročně se zvyšují nejen celkové počty studujících na českých vysokých školách, ale také počty přijímaných studentů – cizinců. Zatímco v roce 2005 se cizinci na celkovém počtu studujících podíleli 7,4 % v roce 2008 to bylo již 8,4 %.

Nejvíce zastoupenou státní příslušností ze zemí Evropské unie jsou studenti ze Slovenska (20 657 osob), Spojeného království (418 osob), Portugalska (411 osob), Polska (362 osob) a SRN (337 osob). Cizinci ze třetích zemí jsou nejvíce zastoupeni státními příslušníky Ruska (1 779 osob), Ukrajiny (1 046 osob), Vietnamu (650 osob), Kazachstánu (496 osob) a Běloruska (379 osob).

V roce 2008 probíhalo vzdělávání cizinců rovněž na konzervatořích, vyšších odborných školách a středních školách.

Žadatelé o mezinárodní ochranu v České republice

Česká republika zaznamenává od svého vstupu do Evropské unie v roce 2004 sestupný trend počtu žádostí o mezinárodní ochranu. Tento vývoj koresponduje s vývojem počtu žádostí o mezinárodní ochranu podaných na území většiny členských zemí Evropské unie.

Podíl České republiky na celkovém počtu žádostí o mezinárodní ochranu podaných v zemích Evropské unie (27) představoval v roce 2008 přibližně 0,7 %; Česká republika se v počtu podaných žádostí o udělení mezinárodní ochrany ve srovnání s ostatními členskými zeměmi zařadila na osmnáctou pozici.

V průběhu roku 2008 Česká republika evidovala celkem 1 656 žádostí o udělení mezinárodní ochrany. Ve srovnání s rokem 2007 činí pokles 11,8 %.

Nejčastěji zastoupenou zemí původu žadatelů o mezinárodní ochranu v České republice byla v roce 2008 Ukrajina (321 žadatelů), Turecko (251 žadatelů) a Mongolsko (193 žadatelů).

V České republice byl azyl udělen ve 157 případech. Nevyšší počet azylů získali státní příslušníci Myanmaru (26 osob), Běloruska (19 osob) a Ruska (18 osob).

Doplňkovou ochranu Ministerstvo vnitra ve stejném roce udělilo 138 cizincům. Tato forma ochrany byla nejčastěji udělena státním příslušníkům Kuby (61), Iráku (22), 17 osobám bez státní příslušnosti a státním příslušníkům Běloruska (13 osob).

Státní občanství

V roce 2008 bylo uděleno státní občanství České republiky 1 087 cizincům (údaj nezahrnuje státní občany Slovenské republiky), z toho se jednalo v 85 případech o osoby, kterým byla v České republice udělena mezinárodní ochrana formou azylu.

Udělením nabylo státní občanství České republiky nejvíce státních občanů Ukrajiny (388 osob), Kazachstánu 116 (osob), Rumunska (82 osob). Udělením či prohlášením nabylo státní občanství České republiky 521 slovenských občanů.

Nelegální migrace v České republice

V souvislosti se vstupem České republiky do schengenského prostoru bylo nutné radikálně změnit pojetí definic nelegální migrace na území České republiky. Od roku 2008 jsou sledovány dvě základní kategorie nelegální migrace na území České republiky:

1. nelegální překročení vnější schengenské hranice ČR (v této kategorii mohou být zahrnuti jak cizinci, tak i občané ČR),
2. nelegální pobyt (v této kategorii jsou evidováni cizinci).

V roce 2008 pokračoval trend snižování počtu osob, které byly zjištěny při nelegální migraci na území České republiky. Celkem bylo odhaleno 3 829 osob. Z uvedeného počtu bylo 168 osob (tj. 4,4 %) zjištěno při nelegální migraci přes vnější schengenskou hranici ČR a 3 661 osob (tj. 95,6 %) při nelegálním pobytu.

Při nelegální migraci přes vnější schengenskou hranici bylo nejvíce zadrženo státních příslušníků Moldavska (30 osob), Sýrie (28 osob) a Iráku (14 osob). V kategorii nelegální migrace - nelegální pobyt bylo již tradičně registrováno nejvíce státních příslušníků Ukrajiny (1 547 osob). S odstupem následovali státní příslušníci Vietnamu (316 osob) a Mongolska (269 osob).

Opakovaně bylo v souvislosti s nelegální migrací v České republice zjištěno 458 osob. Nejčastěji se jednalo, mezi cizinci ze třetích zemí, o státní příslušníky Ukrajiny (184 osob), Mongolska (54 osob) a Vietnamu (50 osob).

V hodnoceném roce bylo odhaleno 216 osob, které při nelegální migraci na území České republiky použily neregulérní cestovní doklad, tj. padělaný, pozměněný nebo tzv. cizí (tj. neoprávněné použití dokladu beze změny). Tyto osoby se na celkovém počtu osob zjištěných při nelegální migraci podílely 5,6 %. Nejpočetnější skupinou osob, které při nelegální migraci na území České republiky použily neregulérní cestovní doklad, byli na rozdíl od minulých let, státní příslušníci Moldavska (37 osob), Ukrajiny (29 osob) a Sýrie (19 osob).

U některých osob bylo zachyceno i více cestovních dokladů. Celkem se jednalo o 224 kusů (183 cestovních pasů a 41 osobních průkazů), z toho 133 při nelegální migraci přes vnější schengenskou hranici a 91 dokladů při nelegálním pobytu.

Z uvedeného celkového počtu zjištěných cestovních dokladů jich 133 náleželo k členským státům Evropské unie (včetně dokladů České republiky). Nečastěji byly v uvedeném roce zjišťovány při nelegální migraci na území České republiky doklady Rumunska (32 dokladů), Litvy (21 dokladů) a Bulharska (20 dokladů).

Kontrolní činnost

V roce 2008 provedla Služba cizinecké policie PČR cca 175 tisíc pobytových kontrol, a to jak samostatně, tak ve spolupráci s ostatními orgány. Dále se podílela na akcích, které byly realizovány na našem území v rámci spolupráce zemí Evropské unie. Rovněž se účastnila pravidelných součinnostních dopravně bezpečnostních akcí.

Útvary PČR Služby cizinecké policie bylo řešeno celkem 99 051 přestupků (+30 951) a byly uloženy blokové pokuty v celkové částce 57,3 miliónů Kč (+ 15,6 miliónu Kč). Dále bylo řešeno na základě zákona o pobytu cizinců celkem 1 682 (+1 030) správních deliktů, kde celková výše uložených pokut dosáhla hodnoty 39,9 miliónů Kč (+20,6 mil.).

V roce 2008 provedly kontrolní útvary úřadů práce celkem 11 724 kontroly, z toho 1 933 u zaměstnavatelů, kteří zaměstnávají zahraniční pracovníky. V řadě případů se na těchto kontrolách rovněž podílela Celní správa (335 účastí) a PČR Služba cizinecká policie (568 účastí). Při těchto kontrolách bylo zkontrolováno 24 203 zahraničních pracovníků, z tohoto počtu bylo zjištěno pochybení ve 6 515 případech, a to u 2 342 osob bylo zjištěno nelegální zaměstnávání a u 4 173 osob nesplnil zaměstnavatel informační povinnost uloženou zaměstnavatelům. Celkem bylo uloženo 1 002 pokuty ve výši 30 213 400,- Kč.

Mezi nejčastěji nelegálně zaměstnávané zahraniční pracovníky ze třetích zemí patřili státní příslušníci Ukrajiny (1 302 osob), Vietnamu (1 183 osob) a Mongolska (149 osob).

V období od 1. ledna 2008 do 30. listopadu 2008 provedly Úřady práce také 498 kontrol agentur práce. Celková výše uložených pokut činila 5 866 400,- Kč. Inspektoráty práce v prvních třech čtvrtletích roku 2008 uložily pokuty šesti agenturám práce, v celkové výši 120 000,- Kč.

Kromě kontrolní činnosti stále více nabývá na důležitosti i prevence nelegální migrace do ČR a nelegálního zaměstnávání cizinců. Proto MPSV ČR rozvíjí i takové nástroje, jako je poskytování informací v několika jazykových mutacích o legálních postupech pro zaměstnání v ČR a o rizicích nelegálního zaměstnávání, a to prostřednictvím informačních materiálů a Integrovaného portálu.

Koordinace a spolupráce v oblasti boje s nelegálním zaměstnáváním cizinců je zajišťována prostřednictvím Meziřesortního orgánu pro potírání nelegálního zaměstnávání cizinců, jehož gestorem je MPSV ČR.

Problematikou nucené práce a jiných forem vykořisťování se rovněž zabývá PČR Útvar pro odhalování organizovaného zločinu Služby kriminální policie a vyšetřování. Osoby pachatelů se rekrutují především z domestikovaných cizinců daného etnika v České republice ve spolupráci s občany ČR. V některých případech lze pracovní vykořisťování osob kvalifikovat jako trestný čin dle § 232a trestního zákona.

Živnostenské úřady v roce 2008 celkem provedly kontrolu 5 906 těchto subjektů, z toho bylo 4 392 zahraničních fyzických osob a 1 514 právnických osob s účastí cizince ve statutárním orgánu, resp. zahraničních právnických osob.

Při kontrolách 4 392 zahraničních fyzických osob bylo zjištěno 2 373 porušení živnostenského zákona a zákonů souvisejících s podnikáním; uloženy pokuty ve výši 2 121 600,- Kč. Dále bylo ve 142 případech sankčně zrušeno živnostenské oprávnění nebo pozastaveno provozování živnosti. Při kontrolách 1 514 právnických osob s účastí cizince ve statutárním orgánu, resp. zahraničních právnických osob bylo zjištěno 734 porušení živnostenského zákona; uloženy pokuty ve výši 1 359 500,- Kč. Dále bylo v 67 případech sankčně zrušeno živnostenské oprávnění nebo pozastaveno provozování živnosti.

Kontroly zahraničních osob, jakož i dalších podnikatelských subjektů a případné jejich sankcionování za porušení právních předpisů má své opodstatnění a vede k postupnému zlepšení povědomí o povinnostech v rámci podnikání a tím i k dodržování právních předpisů ze strany těchto podnikatelů.

Správní vyhoštění a trest vyhoštění

V roce 2008 byl zaznamenán pokles, osob, kterým bylo vydáno rozhodnutí o správním vyhoštění, (2 909 osob; -1 720 osob). Některým cizincům bylo vydáno rozhodnutí o správním vyhoštění vícekrát (4 995 rozhodnutí; -1 358 rozhodnutí). Převažujícím důvodem pro toto opatření bylo porušování pobytového režimu (78,1 %). Dalším nejčastějším důvodem bylo nerespektování rozhodnutí o správním vyhoštění (7,9 %). Nejvíce zastoupenou skupinou cizinců, kterým bylo uvedené rozhodnutí vydáno byli státní příslušníci Ukrajiny (1 323 osob, tj. 45,5 % z celkového počtu cizinců, kterým bylo vydáno rozhodnutí o správním vyhoštění). Následovali státní příslušníci Vietnamu (256 osob), Mongolska (184 osob).

V roce 2008 uložily soudy v trestním řízení trest vyhoštění podle ustanovení § 57 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších změn a doplňků, jako trest samostatný nebo vedle jiného trestu 1 529 cizincům. Počet uložených trestů vyhoštění se oproti roku 2007 snížil o 4,9% (tj. o -80 trestů vyhoštění). Největší zastoupení měli státní příslušníci Ukrajiny (512 osob), Slovenska (337 osob) a Polska (99 osob).

Trestně stíhaní cizinci

V roce 2008 bylo trestně stíháno 8 572 cizinců, což představuje 7 % z počtu stíhaných osob. Oproti roku 2007 došlo k nárůstu stíhaných cizinců o 393 osob. Hodnota podílu cizinců na počtu trestně stíhaných osob má od roku 2002 stoupající tendenci (z 5 % na 7 %). Nejsilnější skupinou mezi trestně stíhanými cizinci byli státní příslušníci Slovenska (3 663 osob), Ukrajiny (1 601 osob) a Vietnamu (901 osob).

Z pohledu skupin trestných činů spáchaných cizinci je zastoupena nejvíce zbývající kriminalita - 3 139 stíhaných cizinců, tj. 36,6 % (zejména §§ 201, 201a t.z. - ohrožení pod vlivem návykové látky, opilství - 1 129 cizinců). Druhou největší skupinou jsou majetkové trestné činy, pro které bylo trestně stíháno 1 711 osob. Následuje kategorie ostatní kriminální trestné činy (1 661 osob), jedná se především o maření výkonu úředního rozhodnutí (1 066 osob); hospodářské trestné činy (1 020 osob) a násilné trestné činy (920 osob).

V hodnoceném roce bylo zaevidováno celkem 9 720 trestných činů spáchaných cizinci (+458 trestných činů), tj. 7,6 % z celkového počtu objasněných trestných činů. Největší nárůst v objasněnosti trestných činů spáchaných cizinci byl u krádeží prostých (1 444 trestných činů) a u majetkových trestných činů (2 338 trestných činů).

Odsouzení cizinci

Podle údajů Ministerstva spravedlnosti ČR bylo v průběhu roku 2008 pravomocně odsouzeno celkem 5 498 cizinců (jedná se o nárůst o 810 osob). Jejich podíl na celkovém počtu osob odsouzených v České republice se rovněž oproti roku 2007 zvýšil, a to z hodnoty 6,2% na 7,3 %. Zmíněný podíl koresponduje s podílem cizinců na celkovém počtu trestně stíhaných osob ve sledovaném roce.

Největší zastoupení mezi odsouzenými cizinci měli státní příslušníci Slovenska (2 368 osob), Ukrajiny (1 077 osob) a Vietnamu (487 osob).

2. Další informace obsažené ve zprávě

Zapojením České republiky do **schengenské spolupráce** v prosinci roku 2007 se završilo několikaleté období intenzivních příprav a země se stala součástí schengenského prostoru, za jehož ochranu a bezpečnost je spoluodpovědná. Jedním ze základních pilířů schengenské spolupráce je **Schengenský informační systém**, který je využíván při hraničních kontrolách, registraci motorových vozidel, kontrolách osob apod. Při zjištění záznamu v uvedeném systému bylo v řadě případů rozhodnuto o neudělení víza.

Plné zapojení České republiky do schengenské spolupráce si vyžádalo revizi a aktualizaci základního dokumentu České republiky v oblasti ochrany vnějších hranic Evropské unie, schváleného usnesením vlády ČR dne 18. dubna 2007 č. 394. V roce 2008 byl proto zpracován „**Národní plán řízení ochrany státních hranic České republiky 2008**“, který nahradil předchozí verzi materiálu z roku 2007 a byl schválen usnesením vlády č. 1479/2008.

K odhalování případného nesprávného provádění schengenského *acquis* v praxi by měl přispět také nový víceletý program schengenského hodnocení schválený v červnu 2008, dle kterého bude každý schengenský stát nejpozději každých 5 let předmětem schengenského hodnocení. **Česká republika bude opětovně hodnocena v roce 2012.**

Významnou roli při sledování migrace na území České republiky, včetně všech s ní spojených doprovodných jevů, má **Analytické centrum pro ochranu státních hranic a migraci**, které bylo zřízeno na základě usnesení vlády č. 933/2007 ke dni 1. září 2007. Jedná se o meziresortní orgán, v jehož rámci pracují čtyři tématicky zaměřená fóra: fórum Migrace, fórum Víza, fórum Operativa a bezpečnost, fórum Strategie.

Působení Anacenu významným způsobem urychlilo vzájemné předávání informací mezi zainteresovanými orgány a institucemi České republiky týkající se aktuální situace v oblasti migrace a ochrany státních hranic. Vedle předávání souhrnných informací z uvedených oblastí a poznatků o aktuálním vývoji a přijatých opatřeních v Evropské unii, byla urychlena výměna informací převážně bezpečnostního charakteru se vztahem ke vstupu a pobytu cizinců v České republice.

Výstupy tohoto meziresortního pracoviště jsou využitelné jako podklad pro řízení české migrační politiky i přijímání politických rozhodnutí v této oblasti.

Harmonizace **vízové politiky** je jedním z předpokladů úspěšného fungování České republiky ve strukturách Evropské unie. Lze říci, že ke dni vstupu České republiky do Evropské unie byla vízová politika České republiky v souladu s Nařízením Rady (ES) č. 539/2001, v jehož příloze se nachází seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci podléhají vízové povinnosti (tzv. „černý seznam“), jakož i seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci jsou osvobozeni od vízové povinnosti (tzv. „bílý seznam“) v členských státech Evropské unie při pobytech, které svou celkovou délkou nepřekročí tři měsíce. Nařízení je v členských státech přímo aplikovatelné.

V hodnoceném roce byla úspěšně završena jednání české diplomacie při řešení vzájemného bezvízového režimu se Spojenými státy americkými. Dne 17. listopadu 2008 byla Česká republika zařazena do bezvízového programu USA.

Vstupem do schengenského prostoru se Česká republika zapojila do tzv. **konzultací VISION**. Jedná se o postup, kdy při vydávání schengenských víz provádí bezpečnostní prověrku nejen stát vydávající vízum, ale v případě žadatelů z předem nadefinovaných zemí, také jiný schengenský stát, který o to požádal.

Nezastupitelnou roli v rámci konzulární spolupráce při vydávání schengenských víz představuje **Vízový informační systém**, který má umožnit výměnu vízových dat mezi členskými státy a usnadnit kontroly osob na vnějších hranicích i na území členských států, uplatňovat dublinské nařízení a identifikovat a navrátit ilegální migranty. Příslušné subjekty členských států, zejména zastupitelské úřady a orgány ochrany hranic, budou moci nepřetržitě vkládat a prohlížet data týkající se žádostí o víza.

Zpráva popisuje **legislativní aktivity** vztahující se k novelám zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pobytu cizinců“); zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (zákon o azylu), v platném znění; zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.

- **Zákon o pobytu cizinců** – legislativní aktivity nebyly zaměřeny prioritně na implementaci unijních předpisů. Ve své podstatě se jednalo o změny odvozené od zásadních změn jiných právních předpisů.
- **Zákon o azylu** – změny zákona lze charakterizovat jako drobné, resp. dílčí, a jsou vesměs spojeny s úpravami jiných zákonů, které se zákona o azylu dotkly a vyvolaly potřebu jeho dílčích změn.
- **Zákon o zaměstnanosti** – s platností od 1. 1. 2009 došlo k zavedení systému „zelených karet“; ruší povolení k získávání zaměstnanců ze zahraničí, které dosud vydávaly úřady práce; mění maximální výši pokuty za umožnění výkonu nelegální práce; rozšiřuje kategorii cizinců, kteří nepotřebují povolení k zaměstnání; zpřísňuje činnost agentur práce.

Podpora integrace dlouhodobě legálně usazených cizinců na území České republiky je od roku 1999 součástí aktivní politiky vlády České republiky. Agenda spojená s koordinací realizace „Koncepce integrace cizinců na území České republiky“ byla počínaje srpnem 2008 převedena zpět na Ministerstva vnitra z Ministerstva práce a sociálních věcí. Hlavními prioritami Koncepce jsou opatření cílená do čtyř klíčových oblastí: znalost českého jazyka, vzájemné vztahy cizinců a členů majoritní společnosti, socio-kulturní orientace cizinců ve společnosti a ekonomická soběstačnost cizinců.

Efektivní návratová politika je klíčová při zajišťování veřejné podpory pro prvky jako je legální migrace a azyl. Prioritou v této souvislosti zůstává **uzavírání readmisních dohod**. Jejich smyslem je zajistit návraty nelegálních migrantů do země původu. Na úseku sjednávání readmisních smluv vyvíjí Česká republika aktivity dvěma směry. Jednak se věnuje sjednávání dvoustranných readmisních smluv, jednak se spolupodílí na práci Komise Evropské unie při sjednávání komunitárních readmisních dohod s vybranými třetími státy.

Ministerstvem vnitra je rovněž dlouhodobě řešena **problematika asistovaných návratů cizinců**. Jedná se zejména o neúspěšné žadatele o mezinárodní ochranu, dále pak o cizince, kterým bylo vydáno rozhodnutí o správním vyhoštění a byla jim stanovena lhůta k vycestování z území České republiky, případně o cizince, kteří byli v souvislosti s vydaným rozhodnutím o správním vyhoštění umístěni v zařízení pro zajištění cizinců.

Na konci roku 2008, v souvislosti s dopadem hospodářské krize na propouštění zahraničních pracovníků, předložilo Ministerstvo vnitra vládě materiál, jehož součástí byl „Projekt pomoci cizincům, kteří se v důsledku krize ocitli bez finančních prostředků a možnosti pracovního uplatnění“. Dobrovolný návrat je v rámci projektu nabízen zejména jako preventivní opatření před možným propadem do ilegality a následnému nucenému vyhoštění. Umožňuje cizincům vrátit se zpět do země původu za humanitních podmínek a bez toho, aniž by se tímto rozhodnutím zbavovali možnosti v budoucnu do České republiky opět přicestovat.

Dalším z postupů boje proti nelegální migraci a jejím organizátorům v rámci Evropské unie je například vytvoření agentury pro řízení operativní spolupráce na vnějších hranicích členských států EU - **Frontex**, jejímž úkolem je mimo jiné pomáhat členským státům v oblasti návratu nelegálních migrantů.

V roce 2008 pokračoval rozvoj aktivit agentury Frontex, do kterých se zapojují členské státy Evropské unie a státy uplatňující Schengenské standardy. Stejně jako ostatní státy i Česká republika zaznamenala zvýšený nárůst aktivit v celé šíři své působnosti. Hlavním gestorem za spolupráci s agenturou Frontex je PČR Služba cizinecké policie.

V hodnoceném roce se **prohloubila policejní spolupráce** v rámci společného česko-rakouského komunikačního centra na bývalém hraničním přechodu Mikulov-Drasenhofen. V prosinci 2007 došlo k zprovoznění nového společného pracoviště na česko-německé státní hranici ve Schwandorfu, které nahradilo stávající pracoviště ve Furth im Wald. Byla zintenzivněna i spolupráce s Polskem a byl zahájen provoz dvou společných pracovišť Chotěbuz-Cieszyn a Kudowa Slone-Náchod.

Za významné lze považovat provádění společných pohraničních hlídek na státních hranicích se SRN, Rakouskem, Slovenskem a Polskem. Hlídky se pravidelně účastní kontrol ubytovacích zařízení a rekreačních oblastí, preventivních akcí k potírání příhraniční a přeshraniční trestné činnosti na celé délce státní hranice a v příhraničním pásmu.

Vzhledem k tomu, že migrace tvoří společný zájem států Evropské unie, považuje Česká republika co nejužší **mezinárodní spolupráci** na bilaterální i multilaterální úrovni a aktivní zapojení se do formulování azylové a migrační politiky v rámci Evropské unie za významnou. V hodnoceném roce Česká republika při realizaci svých priorit v oblasti azylu a migrace úzce spolupracovala s mezinárodními organizacemi zabývajícími se imigrační a azylovou problematikou, především pak s Mezinárodní organizací pro migraci a Mezinárodním centrem pro rozvoj migračních politik a Úřadem Vysokého komisaře Organizace spojených národů pro uprchlíky.

Ministerstvo vnitra, resp. odbor azylové a migrační politiky je národním kontaktním místem Evropské migrační sítě v České republice. Evropská migrační síť má napomoci zvýšit informovanost o vývoji v oblasti azylu a migrace v jednotlivých členských státech Evropské unie. Poskytování aktuálních, objektivních, spolehlivých a srovnatelných informací o migraci a azylu poslouží jako podpora při formulování politik Evropské unie v oblastech migrace a azylu.

Významným prvkem v oblasti migrace jsou:

- *Humanitární projekty, mezi které se řadí Program humanitárních evakuací zdravotně postižených obyvatel (MEDEVAC),*
- *Projekty zahraniční rozvojové pomoci,*
- *Migrační projekty,*
- *Projekty MV ČR zaměřené na specifické kategorie cizinců,*
- *Rámcový program Solidarita a řízení migračních toků - je zaměřen na řešení otázky spravedlivého sdílení odpovědnosti mezi členskými státy ve vztahu k finanční zátěži vyplývající ze zavedení integrovaného řízení kontroly vnějších hranic Evropské unie a z realizace společné azylové a migrační politiky.*

Hodnocení zmíněných projektů je obsaženo v závěru Zprávy o situaci v oblasti migrace na území České republiky za rok 2008.

Obsah

I. ÚVOD	10
II. INSTITUCIONÁLNÍ A LEGISLATIVNÍ RÁMEC	12
II.1. INSTITUCIONÁLNÍ RÁMEC.....	12
II.1.1. Ústřední orgány státní správy České republiky.....	12
II.1.2. Meziresortní orgány.....	17
II.2. LEGISLATIVNÍ RÁMEC.....	19
II.2.1. Zákon o pobytu cizinců.....	19
II.2.2. Zákon o azylu.....	23
II.2.3. Zákon o zaměstnanosti.....	24
III. VÍZOVÁ POLITIKA ČESKÉ REPUBLIKY	26
III.1. SMLUVNÍ VZTAHY.....	26
III.2. PRAKTICKÝ VÝKON.....	30
III.3. VÍZOVÝ INFORMAČNÍ SYSTÉM.....	34
IV. SCHENGEN	36
IV.1. HODNOCENÍ SCHENGENSKÉ SPOLUPRÁCE.....	36
IV.2. NÁRODNÍ PLÁN ŘÍZENÍ OCHRANY STÁTNÍCH HRANIC ČESKÉ REPUBLIKY.....	38
IV.3. PŘESHRAŇNÍČNÍ POHYB NA VNĚJŠÍ SCHENGENSKÉ HRANICI.....	39
V. LEGÁLNÍ MIGRACE V ČESKÉ REPUBLICE	40
V.1. DRUHY POBYTU.....	40
V.2. CIZINCI S POVOLENÝM POBYTEM NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY.....	42
V.2.1. Cizinci s povoleným pobytem v ČR.....	42
V.2.2. Přechodný pobyt na dlouhodobá víza, dlouhodobý pobyt a přechodný pobyt občanů Evropské unie.....	44
V.2.3. Trvalý pobyt.....	45
V.3. ZAMĚSTNÁVÁNÍ, PODNIKÁNÍ A STUDIUM CIZINCŮ V ČESKÉ REPUBLICE.....	46
V.3.1. Zaměstnávání cizinců v ČR.....	46
V.3.1.1. Podpora mobility a řešení nerovnováhy na trhu práce - EURES.....	47
V.3.1.2. Výběr kvalifikovaných zahraničních pracovníků.....	48
V.3.1.3. Zelené karty.....	49
V.3.2. Podnikání cizinců v ČR.....	50
V.3.3. Studium.....	51
V.4. INTEGRACE.....	54
V.4.1. Integrace cizinců.....	54
V.4.2. Integrace azylantů.....	62
V.4.3. Přesídlování krajanů.....	64
V.5. STÁTNÍ OBČANSTVÍ.....	64
VI. NELEGÁLNÍ MIGRACE V ČESKÉ REPUBLICE	66
VI.1. NELEGÁLNÍ MIGRACE V ČR.....	66
VI.1.1. Nelegální migrace v ČR – celková situace.....	67
VI.1.1.1. Nelegální migrace přes vnější schengenskou hranici ČR.....	70
VI.1.1.2. Nelegální migrace na území ČR – nelegální pobyt.....	71
VI.1.2. Opakovaná zjištění při nelegální migraci.....	73
VI.1.3. Použití neregulérních cestovních dokladů při nelegální migraci v ČR.....	73
VI.1.4. Napomáhání k nelegální migraci – „převaděči“.....	77
VI.2. KONTROLNÍ ČINNOST A REPRESIVNÍ OPATŘENÍ.....	77
VI.2.1. Kontrolní činnost PČR.....	77
VI.2.2. Kontrolní činnost MPSV, resp. úřadů práce.....	79
VI.2.3. Kontrolní činnost MPPO, resp. živnostenských úřadů.....	81
VI.2.4. Přestupky a správní delikty.....	82
VI.2.5. Správní vyhoštění.....	83
VI.2.6. Soudní vyhoštění.....	84
VI.2.7. Zařízení pro zajištění cizinců.....	85
VI.3. AKČNÍ PLÁN BOJE S NELEGÁLNÍ MIGRACÍ.....	87
VII. READMISNÍ DOHODY A DOBROVOLNÉ NÁVRATY	89
VII.1. SMLUVNÍ VZTAHY.....	89
VII.2. PROVÁDĚNÍ READMISNÍCH DOHOD.....	91
VII.3. ASISTOVANÝ DOBROVOLNÝ NÁVRAT.....	92

VIII. MEZINÁRODNÍ OCHRANA	94
VIII.1. ŽADATELÉ O MEZINÁRODNÍ OCHRANU V ČESKÉ REPUBLICE	94
VIII.1.1. Počet žadatelů o mezinárodní ochranu	94
VIII.1.2. Řízení o udělení mezinárodní ochrany	100
VIII.1.3. Nezletilí žadatelé o mezinárodní ochranu bez doprovodu rodičů a či zákonných zástupců	101
VIII.1.4. Podíl České republiky na žádostech o udělení mezinárodní ochrany podaných v zemích Evropské unie v roce 2008 ...	103
VIII.1.5. Azylová zařízení	103
VIII.2. POSTUP PODLE DUBLINSKÉHO NAŘÍZENÍ	105
VIII.3. SPOLEČNÝ EVROPSKÝ AZYLOVÝ SYSTÉM	107
IX. TRESTNÁ ČINNOST CIZINCŮ	108
IX.1. TRESTNĚ STÍHANÍ CIZINCI	108
IX.2. ODSOUZENÍ CIZINCI	112
X. SPECIFICKÉ PROJEKTY V OBLASTI MIGRACE A AZYLU	114
X.1. HUMANITÁRNÍ PROJEKTY	114
X.2. PROJEKTY ZAHRANIČNÍ ROZVOJOVÉ POMOCI	116
X.3. MIGRAČNÍ PROJEKTY	120
X.4. PROJEKTY MV ČR ZAMĚŘENÉ NA SPECIFICKÉ KATEGORIE CIZINCŮ	121
X.5. SOLIDARITA A ŘÍZENÍ MIGRAČNÍCH TOKŮ	125
XI. MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE	128
XII. ZÁVĚR	131
ABECEDNÍ SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	134
TABULKOVÁ ČÁST	

I. Úvod

Předkládaná *Zpráva o situaci v oblasti migrace na území České republiky za rok 2008* vypovídá o vývojových trendech v oblasti migrace cizinců v České republice v roce 2008 s porovnáním některých profilových ukazatelů s úrovní roku 2007, případně let předcházejících. Jejím cílem je podat souhrnnou informaci o problematice migrace a shrnout pozitiva a negativa vyplývající z aktuálních migračních pohybů. Autorem zprávy je Ministerstvo vnitra České republiky, které vedle vlastních poznatků vycházelo z informací a podkladů dalších ministerstev zabývajících se vybranými aspekty migrace.

Česká republika je migračně atraktivní země, jejíž význam jako cílové země pro cizince roste. Tuto skutečnost dokumentuje stoupající počet cizinců s povoleným pobytem na území České republiky. Mezi hlavní kritéria úspěšné migrační politiky každé země patří míra začlenění cizinců do společnosti. **Podpora integrace** dlouhodobě legálně usazených cizinců na území České republiky je součástí aktivní politiky vlády již od roku 1999. Mezi základní opatření v oblasti integrace cizinců patří zejména znalost českého jazyka, ekonomická soběstačnost, informovanost cizinců, která by měla podpořit jejich schopnost orientace v právním a společenském systému České republiky a vztahy cizinců se členy majoritní společnosti.

Legální migrace s sebou přináší i potenciální bezpečnostní rizika, v některých případech se může snadno prolnout s nelegální migrací. **Zneužívání legálního vstupu na území České republiky**, po kterém následuje nelegální pobyt na území nebo snaha o legalizaci pobytu či pokus o nelegální překročení státních hranic, je běžnou formou nelegální migrace. V řadě případů souvisí s přeshraniční trestnou činností, organizovanou převaděčskou kriminalitou a obchodem s lidmi. Nelegální zaměstnávání, které je jednou z forem nelegální migrace, má rovněž vliv na ekonomickou stabilitu a nepřímo i na vztah veřejnosti k integraci cizinců do naší společnosti. Je třeba poznamenat, že cizinci, kteří se v České republice zdržují nelegálně, se v některých případech dopouštějí trestné činnosti nebo se sami stávají oběťmi zločinu.

Rozhodnutím rady Evropské unie 2007/801/ES ze dne 6. prosince 2007 byl završen proces přístupu České republiky do schengenského bezpečnostního prostoru, který byl tímto dokumentem stanoven na den 21. prosince 2007.¹

Bezpečnostní rizika, která nelegální migrace přináší, musí **Česká republika po vstupu do schengenského prostoru** eliminovat v nových podmínkách novými formami a metodami práce policejních orgánů.

Zásadním strategickým dokumentem, kterým se tato transformace realizuje, je **Národní plán řízení ochrany státních hranic České republiky** obsahující integrovaný model zabezpečení hranic. Jedná se o důležitý nástroj zabezpečení vnitřní bezpečnosti a zejména ochrany proti nelegálnímu přistěhovalectví.

Systém opatření souvisejících s bojem proti nelegální migraci je rozprostřen na celé území České republiky. Jedním z druhů opatření k potírání nelegální migrace je intenzivnější provádění tzv. cílených kontrol s průběžně se měnícími kontrolními místy. Dalším je provádění kontrolních akcí s využitím většího počtu sil a prostředků na předem stanoveném teritoriu s vytvořením kontrolní clony s maximálním využitím mobilních hlídek. V neposlední řadě se jedná o pravidelné kontroly ve vytipovaných objektech s případnou možností zvýšeného výskytu kriminálního jednání

¹ Aplikace čl. 20 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 562/ 2006, kterým se stanoví kodex Společenství o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex), znamená, že od tohoto data došlo ke zrušení ochrany pozemních státních hranic České republiky ve smyslu zákona č. 216/2002 Sb. Ode dne 30. března 2008 se aplikace výše uvedeného čl. 20 uplatnila i na vzdušné hranice.

s cizineckým prvkem. Kromě cílených a pravidelných kontrol jsou prováděny namátkové kontroly dopravních prostředků a vytipovaných vlaků zejména v blízkosti státních hranic s cílem předcházet a zamezit nelegální migraci.

Jedním ze základních pilířů schengenské spolupráce a klíčovým nástrojem pro boj s kriminalitou a nelegální migrací je **Schengenský informační systém**. Významné projekty, na jejichž dokončení je třeba zaměřit pozornost, představují Schengenský informační systém druhé generace (SIS II), Vízový informační systém a Eurodac.

Nezastupitelnou úlohu při poskytování komplexních podkladů pro přijímání politických rozhodnutí v oblasti migrace a ochrany státních hranic má **Analytické centrum pro ochranu státních hranic a migraci**, které je respektovaným meziresortním orgánem.

Efektivní řízení migrační politiky a účinná implementace nástrojů zaměřených na boj proti nelegální migraci jsou podmíněny také **existencí funkční návratové politiky**. Prioritou v této souvislosti zůstává sjednávání **readmisních dohod**. Jejich smyslem je zajistit návraty nelegálních migrantů do země původu. Ministerstvem vnitra je rovněž dlouhodobě řešena **problematika asistovaných návratů cizinců**.² Jedná se zejména o neúspěšné žadatele o mezinárodní ochranu, dále pak o cizince, kterým bylo vydáno rozhodnutí o správním vyhoštění a byla jim stanovena lhůta k vycestování z území České republiky, případně o cizince, kteří byli v souvislosti s vydaným rozhodnutím o správním vyhoštění umístěni v zařízení pro zajištění cizinců.

V souvislosti s dopadem hospodářské krize na propouštění zahraničních pracovníků, který se začal projevovat již na konci roku 2008, předložilo Ministerstvo vnitra vládě materiál, jehož součástí je „Projekt pomoci cizincům, kteří se v důsledku krize ocitli bez finančních prostředků a možnosti pracovního uplatnění“.³ Hlavním cílem projektu je zajištění návratu cizinců, kteří o návrat projeví zájem a nejsou schopni náklady s ním spojené hradit z vlastních prostředků. Jeho úkolem je rovněž preventovat vznik možných bezpečnostních rizik, která jsou spojena s pobytem většího množství cizinců v bezprizorní situaci na území České republiky, která mohou mít negativní dopady na veřejný pořádek a bezpečnost v České republice i státech Evropské unie.

Česká republika se podílí na výstavbě společného evropského azylového systému s cílem zajistit přístup k mezinárodní ochraně těm, kteří ji skutečně potřebují, a to za rovnocenných podmínek ve všech členských státech Evropské unie, při respektování tzv. Dublinského nařízení stanovujícího kritéria určování jednoho odpovědného státu za projednání žádosti o mezinárodní ochranu, ať je podána v kterémkoliv členském státě. Rovněž prosazuje politiku, v níž se **vzájemně doplňuje problematika migrace a azylu s cílem efektivního řízení migračních toků**. Považuje za důležité, aby politika v této oblasti byla schopna flexibilně reagovat na změny v migrační realitě Evropské unie. Vzhledem ke zřetelnému trendu propojování vnitřní a vnější bezpečnosti **usiluje o další posilování spolupráce se třetími zeměmi a mezinárodními organizacemi** ve jménu zajištění bezpečnosti občanů Evropské unie.

² Pro účely zajištění potřebných dokladů a další nezbytné předodjezdové asistence pro cizince, jejichž žádosti o úhradu nákladů spojených s vycestováním bylo vyhověno, vytvořilo Ministerstvo vnitra **Program dobrovolných návratů**. Asistenční služby poskytované v rámci tohoto programu zajišťuje pro Ministerstvo vnitra Mezinárodní organizace pro migraci (IOM). Poskytovaná asistence je zaměřena zejména na získání potřebného cestovního dokladu, komunikaci se zastupitelskými úřady dotčených zemí a zajištění ekonomicky nejvýhodnějšího vycestování cizince z území ČR.

³ Na základě usnesení vlády ze dne 9. 2. 2009 č. 171 realizace projektu započala 16. 2. 2009. Realizátorem projektu je Ministerstvo vnitra, vlastní realizaci projektu zajišťuje Mezinárodní organizace pro migraci (IOM).

II. Institucionální a legislativní rámec

II.1. INSTITUCIONÁLNÍ RÁMEC

II.1.1. Ústřední orgány státní správy České republiky

Ministerstvo vnitra

Ve smyslu zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, je Ministerstvo vnitra gestorem za problematiku mezinárodní migrace a azylu, a to jak na úrovni legislativně - koncepční (oblast mezinárodní migrace, azylu), tak i realizační (azyl, povolování pobytů, cestovní doklady).

Na základě zákona o pobytu cizinců⁴ zabezpečuje výkon státní správy v oblasti migrace. V tomto smyslu úzce spolupracuje s dalšími resorty, státními a nestátními organizacemi včetně organizací mezinárodních.

Ministerstvo vnitra, i přes rozsáhlé kompetence svěřené zákonem o pobytu cizinců policii, má ve smyslu tohoto zákona vymezeno postavení nadřízeného správního orgánu vůči PČR ředitelství služby cizinecké policie, vykonává dozor nad policií při výkonu státní správy. Jako prvoinstanční správní orgán rozhoduje o povolení k dlouhodobému pobytu za účelem ochrany na území. Ve vymezeném rozsahu rozhodovalo o povolení k trvalému pobytu, s účinností od 1. 1. 2009 převzalo toto rozhodování v plné šíři.⁵ Od stejného data rozhoduje o prodloužení platnosti průkazu cizinci, kterému bylo vydáno povolení k trvalému pobytu. Pořizuje biometrické údaje v souvislosti s vydáváním cizineckého pasu, rozhoduje o vydání a odnětí cizinecké pasu a v rozsahu své působnosti o vydání a odnětí cestovního průkazu totožnosti. Rozhoduje o přiznání a zrušení postavení dlouhodobě pobývajícího rezidenta na území.

Kromě výše uvedeného Ministerstvo vnitra rozhoduje od 1. 1. 2009 o vydání „zelené karty“⁶, o prodloužení nebo zrušení její platnosti. V této souvislosti je oprávněno v centrální evidenci volných pracovních míst obsaditelných držitelé zelené karty doplňovat údaje o vyřízení žádosti o vydání zelené karty.

V rámci rozhodování o správním vyhoštění vydává Ministerstvo vnitra na základě vyžádání policie závazná stanoviska.

Ministerstvo vnitra zřizuje a provozuje zařízení pro zajištění cizinců podle hlavy XII zákona o pobytu cizinců a rozhoduje o hrazení nákladů spojených s pobytem zajištěného cizince na území a jeho vycestováním z území a vymáhá jejich úhradu.

V souladu se zákonem o pobytu cizinců stanovuje právním předpisem, kteří cizinci mohou pobývat v tranzitním prostoru mezinárodního letiště na území pouze na základě uděleného letištního víza a rovněž seznam zemí, jejichž státní příslušníci jsou oprávněni požádat o vydání zelené karty.

Ministerstvo vnitra v souladu se zákonem o zaměstnanosti⁷ od 1.1.2009 vydává na základě žádosti Ministerstva práce a sociálních věcí stanovisko k udělení povolení ke zprostředkování zaměstnání podle ustanovení § 14 odst. 3 písm. b). Dle stejné právní úpravy může odvolat souhlas s vydáním povolení ke zprostředkování zaměstnání.

⁴ Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

⁵ Do **31. 12. 2008** Ministerstvo vnitra rozhodovalo o vydání povolení k trvalému pobytu podle § 66 odst. 1 písm.a) až c), § 67, § 87g odst. 2 a 3 a § 87h odst. 2. Zákonem č. 274/2008 Sb. byla **od 1. 1. 2009** převedena veškerá agenda trvalých pobytů od PČR ŘSČP na Ministerstvo vnitra.

⁶ Na základě zákona č. 382/2008 Sb.

⁷ Ustanovení § 60a) zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, v platném znění

Ministerstvo vnitra sjednává anebo se podílí na sjednávání mezinárodních smluv v oblasti mezinárodní migrace. Rovněž je gesčním resortem za kapitolu „Schengen“ a je rovněž koordinátorem implementace schengenských pravidel do vnitrostátního práva a praxe.

Na základě zákona o azylu⁸ a zákona o dočasné ochraně⁹ zabezpečuje výkon státní správy v problematice mezinárodní a dočasné ochrany a vytváří státní integrační programy zaměřené na pomoc azylantům při jejich začlenění do společnosti.

V těchto oblastech Ministerstvo vnitra úzce spolupracuje s dalšími resorty, státními a nestátními organizacemi včetně organizací mezinárodních. Ve spolupráci s policií a Mezinárodní organizací pro migraci se podílí na vypracování repatričních programů a přímo zajišťuje repatriace (dobrovolné návraty) cizinců do zemí jejich původu.

Usnesením vlády ze dne 23. července 2008 č. 979 byla ke dni 1. 8. 2009 Ministerstvu vnitra znovu svěřena role hlavního koordinátora realizace *Koncepce integrace cizinců na území České republiky*.¹⁰

V rámci Ministerstva vnitra se problematikou mezinárodní migrace, azylu a integrace cizinců specializovaně zabývá odbor azylové a migrační politiky a organizační složka státu zřízená Ministerstvem vnitra Správa uprchlických zařízení. Zaměstnanci obou útvarů jsou rozmístěni jak v Praze, tak na jednotlivých detašovaných pracovištích v azylových zařízeních a zařízeních pro zajištění cizinců. Zaměstnanci odboru azylové a migrační politiky vykonávající agendu trvalých pobytů jsou od 1. 1. 2009 rovněž rozmístěni v některých krajských či okresních městech.

Policie České republiky

1. Služba cizinecké policie

Ke dni 31. 12. 2008 Policii ČR Službu cizinecké policie (dále jen „SCP“) tvořilo **Ředitelství služby cizinecké policie** (dále „ŘSCP“), **7 oblastních ředitelství** (dále jen „ObŘ SCP“), při každém ObŘ SCP byl vyčleněn odbor specializovaných činností (dále jen „OSČ“), jehož součástí je oddělení pátrání (dále jen „OP“) a dále skupina dokumentace (dále jen „SD“).

Dále do SCP k datu 31. 12. 2008 patřilo **48 inspektorátů cizinecké policie** (dále jen „ICP“), které jsou rozděleny na skupiny (oddělení) povolování pobytu, skupiny kontrol pobytu a skupiny specialistů. Celkem **5 inspektorátů cizinecké policie je na mezinárodních letištích**, a to Praha-Ruzyně, Brno-Tuřany, Ostrava-Mošnov, Pardubice a Karlovy Vary (dále jen „ICP-ML“), které jsou začleněny do organizační struktury Ředitelství SCP.

Při ObŘ SCP Praha plní úkoly **oddělení doprovodu letadel** (dále „ODL“), jehož činnost je směřována zejména do provádění bezpečnostních doprovodů vybraných linek, realizaci leteckých eskort, zajišťování leteckých průvozů a na další bezpečnostní opatření na Letišti Praha-Ruzyně. Velmi kladně je hodnocena spolupráce ODL s civilními složkami – ČSA, které vyzdvihují profesionální chování policistů a vyžadují, aby byly policií doprovázeny lety do rizikových oblastí.

⁸ Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (zákon o azylu), v platném znění

⁹ Zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců, v platném znění

¹⁰ Zmíněným usnesením došlo k převodu agendy z Ministerstva práce a sociálních věcí na Ministerstvo vnitra.

V organizační struktuře ŘSCP je začleněna skupina **VISION**, která v rámci procesu vydávání jednotných schengenských víz zajišťuje jako ústřední orgán provádění konzultací **VISION**.¹¹ V rámci konzultační procedury skupina komunikuje za účelem získání relevantních informací s Národní centrálou SIRENE a rovněž vytěžuje příslušné ICP. ŘSCP je jako věcný gestor odpovědné za výstavbu národního projektu NS-VIS ČR a CS-VIS.

Při ŘSCP a ObŘ SCP jsou vytvořeny analytické týmy, které pravidelně vyhodnocují aktuální situaci v oblasti legální a nelegální migrace, a které reagují na vzniklé negativní jevy. Součástí oddělení analýzy rizik ŘSCP je **jednotka analýzy rizik**, která zajišťuje jak horizontální, tak vertikální informační toky v rámci SCP. Na webových stránkách jednotky analýzy rizik jsou zveřejňovány jak informace o událostech, které se týkají nelegální migrace (se zaměřením na používání neregulérních cestovních dokladů, převaděčství a využívání úkrytů v dopravních prostředcích), tak poznatky z výkonu služby, které mohou přispět k eliminaci negativních jevů souvisejících s nelegální migrací na území České republiky.

Policisté SCP dále vykonávali službu v **zařízeních pro zajištění cizinců** v rozsahu, který jim určuje zákon o pobytu cizinců a „Nařízení MV ČR č. 2 ze dne 11. 1. 2006, kterým se stanovují kompetence, postup a podmínky vzájemné součinnosti SUZ MV ČR, SCPP a Ministerstva vnitra při provozování zařízení pro zajištění cizinců“.¹²

Činnost ICP v roce 2008 byla i nadále zaměřena na prověřování žádostí o udělení víz k pobytu nad 90 dnů jako základního kritéria pro povolení vstupu cizince na území. Dále byly prověřovány žádosti o povolení k trvalému pobytu na území. Mezi další úkoly ICP, a také OSČ, patří oblast kontrolní činnosti, která byla zaměřena výraznou měrou na kontrolu a prověřování dodržování podmínek pobytu cizinců na území České republiky za spoluúčasti s orgány státní správy - s úřady práce, živnostenskými úřady, českou obchodní inspekcí a celní správou.

Jedním z opatření, které má napomoci k omezení nelegální migrace, je vysílání policistů SCP na **služební cesty na zastupitelské úřady ČR v zahraničí**. Od 19. 3. 2008 působí policista služby cizinecké policie na zastupitelském úřadu ČR v Káhiře. V průběhu měsíce července 2008 byli vysláni další policisté na zastupitelské úřady České republiky v Hanoji (2 policisté), Pekingu, Moskvě, Kyjevě, Lvově a Ulánbátaru.

Ředitelství služby cizinecké policie zajišťuje ve své působnosti předávání údajů o cestujících leteckými dopravci Policii České republiky.¹³ Od 1. června 2008 PČR vede správní řízení s leteckým dopravcem, který neplní povinnost uloženou v § 68 odst. 3 zákona o civilním letectví s možností uložit sankce ve smyslu ustanovení § 93 odst. 3 zákona o civilním letectví.

Na začátku roku 2008 byl zahájen projekt výstavby automatizovaného biometrického odbavovacího systému na vnějších hranicích (E-GATE). Ke konci roku 2008 byla vypracována externí firmou na základě výběrového řízení technická studie proveditelnosti pro projekt. Úplné dokončení projektu E-GATE a jeho spuštění na všech vnějších hranicích je předpokládáno do roku 2012.

¹¹ Konzultace VISION jsou prováděny touto skupinou od přistoupení České republiky k Schengenské dohodě. Žádosti o jednotná schengenská víza jsou konzultovány se schengenskými partnery v souladu s čl. 17, odst. 2 Schengenské prováděcí úmluvy a přílohy 5B Společné konzulární instrukce.

¹² Jedná se o úkony spojené s příjmem cizinců do zařízení, střežení zpřísněného režimu, střežení cizinců v případě hospitalizace v nemocnicích na neuzavřených odděleních aj..

¹³ Na základě transpozice směrnice Rady 2004/82/ES ze dne 29. dubna 2004, o povinnosti dopravců předávat údaje o cestujících do zákona č. 49/1997 Sb., o civilním letectví. Dnem 1. června 2008 policie vyžaduje údaje o cestujících z těchto států: Arménie, Bělorusko, Egypt, Gruzie, Moldavsko, Libanon, Ruská federace, Spojené arabské emiráty, Srí Lanka, Turecko, Ukrajina, Kazachstán, Sýrie, Makedonie, Chorvatsko, Srbsko, Jižní Korea, Bulharsko, Izrael, Kuvajt.

Policisté SCP (pracovníci skupin dokumentace) spolupracují s ostatními složkami policie České republiky v oblastech, jako je odhalování distributorů omamných a psychotropních látek, krádeží vozidel, tam kde je cizinecký prvek. Pracovníci skupin dokumentace dále mají úzkou součinnost s bezpečnostními složkami SRN, Rakouska, Slovenska a Polska, a to hlavně v oblasti přeshraniční trestné činnosti. Skupiny dokumentace jsou stále častěji využívány k součinnosti pracovníky ÚOOZ SKPV, ale také BIS a ÚZSI.

V roce 2008 zjistily útvary SCP celkem 1 918 trestných činů. Byly dokumentovány zejména trestné činy maření výkonu úředního rozhodnutí podle ustanovení § 171 trestního zákona (cca 43 %), ostatní trestná činnost podle ustanovení § 180d, 182 trestního zákona (cca 28 %), ohrožení pod vlivem návykové látky, opilství dle § 201, 201a trestního zákona (cca 22 %) a padělání a pozměňování veřejné listiny dle ustanovení § 176 trestního zákona (cca 4 %). V menších počtech se objevují také trestné činy podle ustanovení § 171a a 171d trestního zákona nedovolené překročení státní hranice a napomáhání k nelegálnímu pobytu (cca 2 %).

Trestné činy -porovnání shodného období roku 2007/2008

Období roku	1.1.-31.12. 2007	1.1.-31.12. 2008	Změna oproti předchozímu období	
			v [%]	absolutní číslo
Zjištěné trestné činy	1 622	1 918	18,2	296
Zahájeno prověřování trestných činů v souvislosti s překračováním SH*	256	29	-88,7	-227
Zahájeno prověřování trestných činů v souvislosti s porušením pobytového režimu	512	565	10,4	53

Vysvětlivka: *vstup do schengenského prostoru - tzn. pokles TČ v souvislosti s překračováním SH

2. Útvar pro odhalování organizovaného zločinu služby kriminální policie a vyšetřování

Útvarem Police ČR s celorepublikovou působností, který rovněž plní úkoly v oblasti nelegální migrace, především pak v oblasti boje proti převaděčství, je **Útvar pro odhalování organizovaného zločinu** služby kriminální policie a vyšetřování.

Uvedený policejní útvar se také zabývá problematikou nucené práce a jiných forem vykořisťování. V rámci ÚOOZ SKPV je zřízeno oddělení, které se zaměřuje na plnění úkolů souvisejících se zjišťováním informací a soustředováním poznatků o páchání trestné činnosti nelegálního zaměstnávání a jiných forem vykořisťování, s jejich prověřováním, rozpracováním, odhalováním pachatelů a s tím souvisejícím prováděním úkonů v trestním řízení. Převážně se jedná o trestnou činnost dle § 232a trestního zákona a další trestné činy s touto trestnou činností související.

Ministerstvo zahraničních věcí

Ministerstvo zahraničních věcí je ústředním správním orgánem České republiky pro oblast zahraniční politiky, v jejímž rámci vytváří koncepci a koordinuje zahraniční rozvojovou pomoc.

Vykonává státní správu ve věcech povolování pobytu cizinců na území požívajících výsad a imunit podle mezinárodního práva.

Prostřednictvím zastupitelských úřadů vykonává státní správu ve věcech udělování víz v rozsahu stanoveném zákonem o pobytu cizinců.

Ministerstvo práce a sociálních věcí

Ministerstvo práce a sociálních věcí na základě zákona č. 435/2004 Sb., zákon o zaměstnanosti, mj. vymezuje okruh subjektů působících v roli zaměstnavatele a ve vztahu k cizím státním příslušníkům stanovuje kritéria vstupu jednotlivých kategorií cizinců na trh práce. Na základě situace na trhu práce stanovuje podmínky pro povolování zaměstnání a zodpovídá za právní úpravu zaměstnávání cizinců ve vztahu k odpovídajícím právním předpisům Evropské unie a uzavřeným mezivládním dohodám.

Kromě vnitrostátních právních předpisů je oblast pracovní migrace upravena i bilaterálními mezinárodními smlouvami upravujícími oblast sociálního zabezpečení a zaměstnávání a také multilaterálními úmluvami v oblasti lidských práv, postavení uprchlíků, sociálních práv, jimiž je Česká republika vázána.

V České republice i nadále přetrvává fenomén nelegálního zaměstnávání cizinců. Touto oblastí se zabývá Meziresortní orgán pro potírání nelegálního zaměstnávání cizinců v České republice.¹⁴ Na činnosti uvedeného orgánu, jehož gestorem je Ministerstvo práce a sociálních věcí, úzce spolupracuje Ministerstvo vnitra a Ministerstvo průmyslu a obchodu .

Ministerstvo průmyslu a obchodu

Do působnosti Ministerstva průmyslu a obchodu spadá právní úprava živnostenského podnikání v režimu zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, zahrnujícího převážnou část podnikatelských aktivit fyzických i právnických osob.

V rámci své působnosti zejména navrhuje potřebné legislativní úpravy podmínek živnostenského podnikání, metodicky řídí výkon veřejné správy pro tuto oblast a podporuje rozvoj vybraných podnikatelských aktivit a v souvislosti s tím se zabývá i problematikou podnikání zahraničních osob.

Ministerstvo spravedlnosti

Ministerstvo spravedlnosti je ústředním orgánem státní správy pro soudy a státní zastupitelství. V extradičním řízení rozhoduje ministr spravedlnosti o povolení vydání cizince k trestnímu stíhání nebo k výkonu trestu do ciziny, avšak pouze pokud krajský nebo Nejvyšší soud vyslovil, že vydání je přípustné, popřípadě pokud příslušný cizinec s vydáním souhlasil.

Problematika migrace se uvedeného resortu dotýká i s ohledem na jeho kompetence v oblasti zajišťování legislativní činnosti, příprav návrhů zákonů a dalších právních předpisů upravujících poměry v justici a ve vězeňství a kompetencí týkajících se sledování, prověřování a vyhodnocování výkonu soudnictví.

Ministerstvo spravedlnosti je gestorem právní úpravy týkající se problematiky obchodního rejstříku, vzniku a postavení obchodních společností a družstev, závazkových vztahů atd., která je upravena obchodním zákoníkem.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy je gestorem problematiky vzdělávání ve všech druzích škol a školských zařízeních, účasti na jazykových kursech akreditovaných ministerstvem, konzultací a výměny zkušeností, výměnných pobytů a účasti na uměleckých, metodických a jiných

¹⁴ Meziresortní orgán pro potírání nelegálního zaměstnávání cizinců v České republice byl zřízen na základě usnesení vlády České republiky dne 23. října 2000 usnesení č. 1044.

specializovaných kursech v oboru působnosti ministerstva či odborné praxe určené k získání praktických nebo odborných zkušeností cizince.

Do kompetence ministerstva patří též zajištění přístupu dětí cizinců ke vzdělání. Ministerstvo rovněž organizuje stáže zahraničních odborníků na českých školách, kteří zde fungují buď jako lektori nebo ve funkcích vědeckých pracovníků.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy nebo vysoké školy uznávají (nostrifikují) vysokoškolské vzdělání získané na zahraničních vysokých školách na základě předložených dokladů o studiu a kompetencí stanovených zákonem o vysokých školách.

Ministerstvo pro místní rozvoj

Ministerstvo pro místní rozvoj je v oblasti migrace odpovědné za realizaci opatření vyplývajících z *Memoranda ADS* (Memorandum o porozumění mezi Národní správou pro cestovní ruch České lidové republiky a Evropským společenstvím o vízech a souvisejících otázkách týkajících se turistických skupin z České lidové republiky).¹⁵

Spolupodílí se na plnění úkolů souvisejících s integrací cizinců, azylantů a osob požívajících doplňkové ochrany v souvislosti s přidělováním integračních bytů oprávněným osobám.

II.1.2. Meziřesortní orgány

Analytické centrum pro ochranu státních hranic a migraci

Na základě usnesení vlády č. 933/2007, zahájilo k 1. září 2007 svoji činnost **Analytické centrum pro ochranu státních hranic a migraci** (dále jen „**Anacen**“). Jedná se o meziřesortní analytické pracoviště stálého charakteru v rámci Ministerstva vnitra, které vyhodnocuje situaci související nejen s ochranou státních hranic, ale především se zaměřuje na sledování a analýzu migrace jako komplexního jevu. Na jeho činnosti se prostřednictvím úzké spolupráce a výměny informací podílejí všechny orgány zapojené do systému řízení ochrany státních hranic a mezinárodní migrace. Výstupy Anacenu, včetně formulací a návrhů doporučení, slouží jako podklad pro přijímání dlouhodobých, střednědobých i krátkodobých opatření přispívajících k účinnější politice České republiky v oblasti migrace a ochrany státních hranic.

Činnost Anacenu probíhá v rámci čtyř tematicky zaměřených fór. **Fórum Migrace** se zaměřuje na sledování situace v oblasti pobytu cizinců na území České republiky, **fórum Víza** se zabývá monitorováním vízové politiky a praxe, **fórum Operativa a bezpečnost** operativně hodnotí bezpečnostní rizika související s ochranou státních hranic a nelegální migrací. Zastřešujícím prvkem činnosti Anacenu je **fórum Strategie**, které se zaměřuje na formulování komplexních stanovisek k ochraně hranic a k migrační realitě v České republice.

Během pilotní fáze činnosti Anacenu a následně od 1. července 2008 v plném provozu byla zpracována řada výstupů, jejichž adresátem byla vedle vedení relevantních rezortů v některých případech rovněž vláda České republiky. Bylo vypracováno několik komplexně zaměřených zpráv vzešlých z aktuálního stavu migrace, které se týkaly státních příslušníků Vietnamu v České republice, migrace státních příslušníků Mongolska do České republiky, nelegální migrace občanů Ruské federace čechenské národnosti do schengenského prostoru a nárůstu tureckých žadatelů o mezinárodní ochranu v České republice na přelomu let 2007/2008. Dále byly zpracovány souhrnné studie zabývající se studiem cizinců v České republice a účastí cizinců v českých

¹⁵ Pro zajištění implementace *Memoranda ADS* přijala vláda České republiky usnesení č. 1311 ze dne 22. prosince 2004. V souladu s tímto usnesením byla zřízena pracovní skupina, která je složená ze zástupců Ministerstva pro místní rozvoj, Ministerstva vnitra a Ministerstva zahraničních věcí.

právnických osobách se zaměřením na zneužití pobytových oprávnění vydaných za těmito účely. V létě 2008 byla zpracována komplexní zpráva hodnotící bezpečnostní situaci v České republice za dobu 6 měsíců od zapojení do schengenského prostoru. V první polovině roku 2009 bude zpracována studie zabývající se problematikou zneužívání pobytových oprávnění vydaných za účelem sloučení rodiny. Anacen se aktivně podílel na výběru států, jejichž státní příslušníci budou oprávnění požádat o vydání „zelené karty“; jejichž státní příslušníci budou povinni zažádat o vízum nebo povolení k pobytu na místně příslušném zastupitelském úřadě České republiky a jejichž státní příslušníci se budou moci účastnit projektu Výběr kvalifikovaných zahraničních pracovníků.

Působení Anacenu významným způsobem urychlilo vzájemné předávání informací mezi zainteresovanými orgány a institucemi České republiky týkající se aktuální situace v oblasti migrace a ochrany státních hranic. Vedle předávání souhrnných informací z uvedených oblastí a poznatků o aktuálním vývoji a přijatých opatřeních v Evropské unii, které byly prezentovány na pravidelných jednáních fóra Strategie, byla urychlena výměna informací převážně bezpečnostního charakteru se vztahem ke vstupu a pobytu cizinců v České republice (poznatky z kontrolní činnosti zainteresovaných orgánů, porušování předpisů cizinci, způsob nelegálního pohybu a pobytu cizinců, převaděčství, padělání a pozměňování cestovních dokladů) také v rámci činnosti fóra Operativa a bezpečnost. Fórum Migrace se mj. soustředilo na mapování situace, výměnu a předávání poznatků v oblasti udělování pobytových oprávnění, informací o dopadech migrace na sociální a ekonomickou situaci státu a důsledcích usnadnění vstupu cizinců např. na český pracovní trh. Na jednáních fóra Víza byly, kromě plnění dalších úkolů, vyhodnocovány a postupovány příslušným orgánům konkrétní poznatky a podněty zastupitelských úřadů České republiky působících zejména v migračně rizikových zemích. Pro zkvalitnění sledování situace v migračně rizikových zemích a z důvodu využití nových poznatků pro analytickou činnost připravil Anacen v roce 2008 strukturu - rozsah, obsah, frekvenci a způsob zasílání informací, seznam adresátů, pravidelné informace imigračních policejních důstojníků vyslaných na vybrané zastupitelské úřady České republiky. Anacen se také podílel na nastavení, respektive doplnění a rozšíření, jednotné struktury zpráv o migrační situaci v jednotlivých zemích a oblastech předkládaných zastupitelskými úřady tak, aby tyto lépe vyhovovaly potřebám jednotlivých resortů.

Anacen postupně navazuje mezinárodní spolupráci s partnerskými pracovišti v zahraničí. Již v průběhu pilotní fáze fungování byla navázána spolupráce s partnerským analytickým pracovištěm v Německu (GASIM). Zástupci Anacenu z Ministerstva vnitra, Ministerstva zahraničních věcí a Policie České republiky navštívili uvedené partnerské pracoviště koncem roku 2007. V rámci jednání proběhla prezentace činnosti obou pracovišť. Následně byl společně zpracován dotazník hodnotící nelegální migraci státních příslušníků Vietnamu. Anacen rovněž dlouhodobě zajišťuje výměnu statistických dat mezi Českou republikou, Slovenskem, Rakouskem a Polskem týkajících se čečenské migrace (sledovány jsou počty žádostí o azyl, informace o svévolných odchodech z azylových zařízení, dublinských případech a údaje týkající se nelegální migrace). V současné době jsou data vyměňována na měsíční bázi s tím, že v případě potřeby bude možné přistoupit k častějšímu intervalu jejich zasílání. Do budoucna se předpokládá navázat kontakt i s dalšími analytickými pracovišti v sousedních zemích.

Činnost Anacenu lze hodnotit jako přínosnou. Výstupy tohoto meziresortního pracoviště jsou využitelné jako podklad pro řízení české migrační politiky i přijímání politických rozhodnutí v této oblasti.

Meziresortní orgán pro potírání nelegálního zaměstnávání cizinců

Koordinace a spolupráce v oblasti boje s nelegálním zaměstnáváním cizinců je zajišťována prostřednictvím **Meziresortního orgánu pro potírání nelegálního zaměstnávání cizinců** (dále jen „MOPNZC“), jehož gestorem je MPSV ČR. V roce 2008 byl vládě ČR prostřednictvím MOPNZC předložen materiál *Souhrnná informace za rok 2007 o aktivitách realizovaných příslušnými resorty, resp. jejich výkonnými složkami v oblasti potírání nelegálního zaměstnávání cizinců, předkládaná prostřednictvím Meziresortního orgánu pro potírání nelegálního zaměstnávání cizinců* (dále jen „Souhrnná informace“).

V průběhu roku 2008 proběhla celkem tři zasedání MOPNZC. Dne 26. února 2008 se konalo 17. zasedání a jeho hlavním tématem bylo zefektivnění činnosti meziresortního orgánu. Usnesením vlády č. 813 z 2. července 2008 byl schválen nový Statut a Jednací řád MOPNZC. Dne 6. května 2008 se konalo 18. zasedání a 19. zasedání proběhlo 21. října 2008. Hlavními tématy těchto zasedání bylo zejména další prohlubování spolupráce zainteresovaných resortů, zefektivňování kontrolních mechanismů na úseku zaměstnanosti cizinců, problematika agenturního zaměstnávání a zlepšení komunikace se zaměstnavateli.

II.2. LEGISLATIVNÍ RÁMEC

II.2.1. Zákon o pobytu cizinců

I v roce 2008 pokračovaly legislativní aktivity týkající se zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pobytu cizinců“), které však oproti předchozím rokům nebyly zaměřeny prioritně na implementaci unijních předpisů. Ve své podstatě se jednalo o změny odvozené od zásadních změn jiných právních předpisů. Konkrétně se jednalo o následující zákony, jejichž součástí byla i novela zákona o pobytu cizinců.

Zákon č. 124/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Na základě uvedeného zákona již od 1. července 2008 není od cizinců požadováno předložení výpisu z evidence Rejstříku trestů jako jedné z náležitostí, kterou byl dříve cizinec povinen předložit k žádosti o udělení víza k pobytu nad 90 dnů, o vydání povolení k dlouhodobému nebo trvalému pobytu. Prověřování bezúhonnosti dotčeného cizince je v současné době zajišťováno Policií České republiky a Ministerstvem vnitra, které rozhodují o vydání příslušného pobytového oprávnění (příslušné žádosti a výpis nebo opis z evidence Rejstříku trestů jsou předávány v elektronické podobě).

Zákon č. 129/2008 Sb., o výkonu zabezpečovací detence a o změně některých souvisejících zákonů.

Zákonem bylo zohledněno zavedení nového ochranného opatření v trestním zákoně – tzv. zabezpečovací detence. Osoby a tedy i cizinci, kterým bude soudem takové ochranné opatření uloženo budou od 1. ledna 2009 umístováni do speciálních ústavů, kde bude toto opatření realizováno, tj. do ústavů pro výkon zabezpečovací detence.

Zákon č. 140/2008 Sb., kterým se mění některé zákony na úseku cestovních dokladů.

Na základě uvedeného zákona byl odložen termín zahájení vydávání cestovních dokladů se strojově čitelnými údaji a s nosičem dat s biometrickým údajem o otiscích prstů. Vydávání cestovních dokladů obsahujících biometrický údaj o otiscích prstů bylo, oproti původnímu termínu 1. květen 2008 stanoveno na 1. dubna 2009. Z hlediska zákona o pobytu cizinců se toto opatření vztahuje na cizince, kterým bude vydáván cizinecký pas.

Zákon č. 274/2008 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o Policii České republiky.

Vzhledem k tzv. odbřeňování Policie České republiky od nepolicejních činností došlo k přesunutí některých správních činností spojených s vydáváním příslušných pobytových oprávnění cizincům na Ministerstvo vnitra. V rámci první etapy Ministerstvo vnitra s účinností ode dne 1. ledna 2009 plně převzalo působnost agendy povolování trvalých pobytů a ve druhé etapě (tj. od 1. ledna 2013) převezme agendu vydávání povolení k dlouhodobému pobytu. Na Ministerstvo vnitra tak, vedle rozhodování o povolování trvalých pobytů z důvodu státního zájmu České republiky, humanitárních a jiných důvodů hodných zvláštního zřetele, přešla i působnost povolování trvalých pobytů v případech, kdy lze takový pobyt povolit po pěti letech nepřetržitého legálního pobytu cizince na území České republiky a pokud jde o občany Evropské unie a jejich rodinných příslušníků i případy, kdy lze (za splnění zákonem stanovených podmínek) povolit trvalý pobyt i ve lhůtě kratší. Současně do působnosti Ministerstva vnitra nově náleží i vydávání a prodlužování doby platnosti příslušných průkazů o povolení k pobytu, vydávání cizineckých pasů a plnění úkolů souvisejících s hlášením změny místa pobytu cizinců, kterým byl na území České republiky povolen trvalý pobyt.

Zákon č. 306/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Součástí zákona je terminologická úprava pojmů „plná invalidita“ a „plný invalidní důchod“, které jsou obsaženy v jedné z podmínek, kdy lze občanu Evropské unie povolit trvalý pobyt dříve než standardně po pěti letech nepřetržitého pobytu na území České republiky (příslušná změna nabude účinnosti dnem 1. ledna 2010). Jedná se o případy, kdy lze občanu Evropské unie povolit trvalý pobyt na území České republiky, a to pokud skončil zaměstnání, podnikání nebo jinou výdělečnou činnost z důvodu vzniku plné invalidity (nově „invalidity třetího stupně“) a pobývá na území České republiky nepřetržitě po dobu nejméně dvou let; podmínka doby nepřetržitého pobytu na území České republiky neplatí, pokud občanu Evropské unie vznikl nárok na plný invalidní důchod (nově „invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně“) z důvodu pracovního úrazu nebo nemoci z povolání.

Zákon č. 382/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

Zákonem byly s účinností od 1. ledna 2009 stanoveny podmínky vydávání povolení k dlouhodobému pobytu v režimu „zelená karta“ a byl zaveden institut tzv. ochranné lhůty.

Projekt „zelených karet“ vycházel z potřeb podnikatelských subjektů a v době jeho přípravy reagoval na potřebu urychleného obsazení volných pracovních míst v souladu s potřebou zaměstnavatelů.

„Zelená karta“ má duální charakter, neboť v sobě zahrnuje nejen povolení k zaměstnání, ale současně i povolení k pobytu cizince na území České republiky. Smyslem zavedení tohoto institutu bylo odstranit nadbytečné administrativní překážky, které bránily operativnímu přístupu cizinců na český trh práce v profesích, které nebudou v době 30 dnů od nahlášení volného pracovního místa úřadu práce obsazena českým občanem, občanem jiného členského státu Evropské unie nebo jejich rodinnými příslušníky. K tomuto účelu vede Ministerstvo práce a sociálních věcí centrální evidenci volných pracovních míst obsaditelných držiteli „zelené karty“. Potřebná data budou do této evidence automaticky přenášena z evidence volných pracovních míst po 30 dnech od nahlášení volného pracovního místa a dále volná pracovní místa označená Ministerstvem průmyslu a obchodu jako místa vhodná pro tzv. klíčový personál. Pracovním místem vhodným pro klíčový personál bude zejména takové pracovní místo, na které zaměstnavatel požaduje zaměstnance

s vysokoškolským vzděláním a které Ministerstvo průmyslu a obchodu označí za klíčové, protože s ohledem na aktuální požadavky zaměstnavatelů je jeho obsazení cizincem žádoucí.

V souvislosti s procesem vydávání „zelené karty“ budou do centrální evidence volných pracovních míst obsaditelných držitelé „zelené karty“ vyznačovat potřebné údaje zastupitelské úřady (přijetí žádosti o vydání „zelené karty“) a Ministerstvo vnitra (informace o vyhovění žádosti a následně o vydání „zelené karty“).

Vydávání „zelených karet“ spadá do působnosti Ministerstva vnitra, které však bude v této oblasti úzce spolupracovat i s dalšími resorty, zejména s Ministerstvem práce a sociálních věcí, Ministerstvem průmyslu a obchodu, Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstvem zdravotnictví.

Okruh cizinců, kteří mohou požádat o vydání „zelené karty“ je stanoven prováděcí vyhláškou č. 461/2008 Sb., kterou se stanoví seznam zemí, jejichž státní příslušníci jsou oprávněni požádat o vydání zelené karty.

Zavedení ochranné lhůty představuje opatření, podle kterého bude platnost povolení k dlouhodobému pobytu za účelem zaměstnání možno zrušit pouze v případech, kdy cizinec na území České republiky po určitou dobu pracoval a nikoliv vlastní vinou ztratil zaměstnání, a to za podmínky, že mu ve lhůtě do 60 dnů ode dne následujícího po skončení pracovního poměru nebude vydáno nové povolení k zaměstnání (resp. nové „zelené karty“). Řízení o zrušení platnosti tohoto povolení plně podléhá správnímu řádu (t.j. včetně části druhé a třetí). Důvody rozvázání pracovního poměru nezaviněné cizincem se rozumí důvody, pro které může podle zákoníku práce dát zaměstnavatel cizinci výpověď z tzv. organizačních nebo zdravotních důvodů nebo pro které může zaměstnanec okamžitě zrušit pracovní poměr. Ochranná lhůta se vztahuje i na případy, kdy z výše uvedených důvodů dojde k rozvázání pracovního poměru dohodou. Tito cizinci tak nebudou muset bezprostředně po skončení zaměstnání opouštět území České republiky a budou moci si v rámci této tzv. ochranné lhůty hledat nové zaměstnání.

Vzhledem k tomu, že cizinci po ztrátě zaměstnání nebudou naplňovat zákonné podmínky nároku na čerpání zdravotní péče v České republice z titulu své účasti na veřejném zdravotním pojištění, budou muset na dobu trvání tzv. ochranné lhůty uzavřít komerční zdravotní pojištění. V případě, že cizinec takové pojištění nesjedná, nebude zajištěna úhrada nákladů případné zdravotní péče a taková skutečnost může být důvodem pro zahájení řízení o zrušení platnosti povolení k dlouhodobému pobytu cizince na území České republiky, a to i v době tzv. ochranné lhůty.

V roce 2008 rozhodl Ústavní soud České republiky o zrušení ustanovení §171 odst. 1 písm. c) zákona o pobytu cizinců, podle něhož byla ze soudního přezkumu vyloučena rozhodnutí o správním vyhoštění v případech, kdy se cizinec před zahájením řízení o vyhoštění zdržoval na území České republiky nebo v tranzitním prostoru mezinárodního letiště neoprávněně (Nález Ústavního soudu ze dne 9.12.2008 nabude platnosti uveřejněním tohoto nálezu ve Sbírce zákonů). Podle uvedeného „Nálezu“ budou i rozhodnutí o správním vyhoštění cizinců, kteří nelegálně vstoupili nebo nelegálně pobývají na území České republiky přezkoumatelná soudem.

Kromě toho byla v roce 2008 provedena změna vyhlášky č. 446/2005 Sb., kterou se stanoví okruh cizinců, kteří mohou pobývat v tranzitním prostoru mezinárodního letiště na území České republiky pouze na základě uděleného letištního víza, ve znění pozdějších úprav. Okruh těchto cizinců byl rozšířen o občany Turecké republiky (provedeno vyhláškou č.111/2008 Sb.).

V současné době je v legislativním procesu několik dalších návrhů zákonů, které obsahují mj. i změny cizineckého zákona. Jedná se zejména o:

1. Návrh zákona o základním registru obyvatel, zákona o základním registru osob, zákona o základním registru práv a povinností, zákona o základním registru územní identifikace, adres a nemovitostí a návrh zákona, kterým se mění zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech. ve znění pozdějších předpisů, a další zákony související s přijetím zákonů základních registrech.

Součástí změny zákona o pobytu cizinců má být zohlednění skutečnosti, že primárně budou v evidenci obyvatel evidováni občané České republiky (cizinci pouze pokud budou mít rodinný vztah k občanu České republiky). Údaje k ostatním cizincům již nebudou vkládány do evidence obyvatel, ale budou vedeny v samostatném informačním systému vedeném policií (v tzv. agendovém informačním systému, který bude legislativně ošetřen v zákonu o pobytu cizinců). K tomuto účelu je nezbytné, aby Policie České republiky urychleně provedla audit stávajícího cizineckého informačního systému (CIS) a posoudila, zda nebude vhodnější vybudovat nový informační systém (CIS2). V této souvislosti je nezbytné posoudit náklady na rekonstrukci stávajícího CIS a event. náklady na zřízení a provoz nového CIS2.

2. Návrh zákona o kontrole a návrh zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o kontrole.

Součástí změnového zákona by měla být i novela zákona o pobytu cizinců, která by měla zajistit bezproblémovou kontrolní činnost policie a Ministerstva vnitra po přijetí nové právní úpravy.

V nadcházejícím období bude nezbytné zajistit transpozici Směrnice Evropského parlamentu a Rady o společných normách a postupech v členských státech při navracení nedovoleně pobývajících státních příslušníků třetích zemí (transpoziční lhůta do 24. prosince 2010) a realizaci Nařízení Rady ES č. 380/2008 ze dne 18.4.2008, kterým se mění nařízení č. 1030/2002, kterým se stanoví jednotný vzor povolení k pobytu pro státní příslušníky třetích zemí (dle tohoto nařízení by zavedení biometrického zobrazení obličeje mělo být zajištěno nejpozději do 2 let a v případě otisků prstů nejpozději ve lhůtě do 3 let od přijetí technických specifikací).

Vedle toho bude nezbytné v zákoně o pobytu cizinců zohlednit rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 25. července 2008 ve věci C-127/08, jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 234 ES, podané rozhodnutím High Court (Irsko) ze dne 14. března 2008 v řízení Blaise Baheten Metock, a spol. proti Minister for Justice, Equality and Law Reform.

Stávající právní úprava s tímto výrokem nekoresponduje, neboť zákon o pobytu cizinců podmiňuje vydání povolení k přechodnému pobytu rodinného příslušníka občana Evropské unie skutečností, že není zařazen v evidenci nežádoucích osob. Do této evidence je však cizinec zařazen např. po pravomocném rozhodnutí o správním vyhoštění z území České republiky z důvodu, že na její území vstoupil protiprávně nebo pobýval bez platného oprávnění. S ohledem na rozsudek Soudního dvora je potřebné zohlednit případy, kdy takový cizinec (občan třetího státu) se stane rodinným příslušníkem občana Evropské unie až poté, co nabylo právní moci rozhodnutí o jeho správním vyhoštění. V takových případech je nezbytné vycházet z toho, že podle článku 27 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES, o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států, lze omezit svobodu pohybu a pobytu rodinných příslušníků občanů Evropské unie pouze z důvodů ochrany veřejného pořádku, bezpečnosti nebo veřejného zdraví.

S ohledem na obsah výroku shora uvedeného rozsudku Soudního dvora je k zajištění další bezproblémové aplikace Směrnice 2004/38/ES nezbytné do doby přijetí nezbytných legislativních změn upravit postup Policie České republiky Služby cizinecké policie interním aktem řízení.¹⁶

Současně bude nezbytné v návaznosti na Nález Ústavního soudu ze dne 9. prosince 2008, kterým bylo zrušeno ustanovení § 171 odst.1 písm. c) zákona o pobytu cizinců provést legislativní změny nejen v zákoně o pobytu cizinců, ale současně i v soudním řádu správním.

Na základě zmíněného „Nálezu“ budou i cizinci po pravomocném rozhodnutí o správním vyhoštění, které jim bylo vydáno z důvodu jejich neoprávněného vstupu nebo pobytu na území České republiky, oprávněni požádat soud o přezkoumání tohoto rozhodnutí. V případě podání žaloby nebude moci být rozhodnutí o správním vyhoštění realizováno, neboť v těchto případech má podání žaloby odkladný účinek na vykonatelnost tohoto rozhodnutí (z tohoto důvodu bude potřebné pobyt cizince na území až do rozhodnutí soudu o jeho žalobě legalizovat).

V této souvislosti bude nezbytné, aby k eliminaci negativních důsledků Nálezu Ústavního soudu na realizaci správního vyhoštění cizinců z území České republiky byly učiněny některé legislativní změny, a to nejen v zákonu o pobytu cizinců, ale i v soudním řádu správním.

V této souvislosti musí být brána v úvahu i skutečnost, že zákon o pobytu cizinců umožňuje umístit cizince do zařízení pro zajištění cizinců na dobu nezbytně nutnou, nejdéle však na 180 dnů (resp. 90 dnů, jde-li o cizince mladšího 18 let). Po jejím uplynutí je nezbytné omezení osobní svobody ukončit a cizince z takového zařízení propustit, a to bez ohledu na skutečnost, zda má prostředky k pobytu na území České republiky nebo k úhradě případné lékařské péče. Cizinci, kteří zde zůstanou bez jakýchkoli prostředků představují výrazné bezpečnostní riziko (např. zapojení do organizovaného zločinu nebo páčání jiné trestné činnosti).

Pokud jde o soudní řád správní, bude potřebné provést dílčí změnu tohoto zákona minimálně v tom rozsahu, aby návrhy a žaloby ve věcech rozhodnutí o správním vyhoštění cizinců vyřizovaly soudy přednostně.

S ohledem na skutečnost, že rozhodnutí o správním vyhoštění cizince bylo vydáno z důvodu jeho neoprávněného vstupu nebo pobytu na území České republiky, není žádoucí, aby v praxi docházelo k situacím, kdy těmto cizincům bude nezbytné následně legalizovat pobyt na tomto území, a to na období až do rozhodnutí soudu o podané žalobě. Nezbytnými legislativními úpravami nebude dotčeno ústavní právo cizince osobně se zúčastnit jednání soudu (k tomuto účelu lze, v souladu s § 122 odst.1 zákona o pobytu cizinců, udělit cizinci krátkodobé vízum).

II.2.2. Zákon o azylu

Ve srovnání s předchozími lety (zejména roky 2005 až 2007), které se vyznačovaly ve vazbě na uvedený zákon poměrně čilou legislativní aktivitou, neboť v tomto období došlo k obsáhlým úpravám zákona o azylu zásadního významu, a to zejména v důsledku potřeby implementovat do českého právního řádu všechny postupně v rámci Evropské unie vydávané směrnice týkající se azylu a dalších forem mezinárodní ochrany, jejichž cílem bylo vytvořit společný evropský azylový systém, byl rok 2008 z tohoto pohledu rokem poměrně klidným. Změny zákona o azylu, ke kterým v průběhu tohoto roku došlo, lze charakterizovat jako drobné, resp. dílčí, a jsou vesměs spojeny s úpravami jiných zákonů, které se zákona o azylu dotkly a vyvolaly potřebu jeho dílčích změn.

¹⁶ Pokyn ministra vnitra č. 23 ze dne 16. března 2009 k zajištění postupu Policie České republiky služby cizinecké policie při zajištění přímého účinku Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států, v návaznosti na rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 25. července 2008 ve věci C-127/08. Tento pokyn nabyl účinnosti dnem 1. března 2009.

V této souvislosti je nutno upozornit na tyto změnové zákony, které v roce 2008 novelizovaly zákon o azylu.

Zákonem č. 129/2008 Sb., o výkonu zabezpečovací detence a o změně některých souvisejících zákonů, byl v části sedmnácté novelizován zákon o azylu. Na základě této novely zákona o azylu je zabezpečovací detence jedním z míst (vedle zdravotnického zařízení, které hospitalizuje cizince, vazby nebo výkonu trestu odnětí svobody), z něhož může cizinec projevit úmysl žádat o udělení mezinárodní ochrany, resp. podat žádost o udělení mezinárodní ochrany.

Zákon č. 140/2008 Sb., kterým se mění některé zákony na úseku cestovních dokladů, obsahuje v části druhé novelu zákona o azylu. Touto novelou jsou dotčeny ustanovení týkající se cestovních dokladů vydávaných podle zákona o azylu opatřených nosičem dat s biometrickými údaji.

Zákon č. 274/2008 Sb., kterým se mění zákony v souvislosti s přijetím zákona o Policii České republiky, obsahuje v části sedmnácté změnu zákona o azylu. Pokud bychom měli charakterizovat dopady uvedené novely do zákona o azylu, pak je potřeba zmínit zejména to, že od 1. 1. 2009 bude Ministerstvo vnitra na místo policie vydávat na žádost azylanta cestovní doklad a bude vést i evidenci azylantů, kterým byl cestovní doklad vydán.

Rozhodně dále nelze opomenout, že v roce 2008 byla vydána **vyhláška č. 198/2008 Sb.,** kterou se mění vyhláška 376/2005 Sb., kterou se stanoví výše úhrady za stravu a ubytování poskytnuté v azylovém zařízení, výše kapesného a termíny jeho výplaty, ve znění vyhlášky č. 174/2006 Sb. Na základě této novely prováděcí vyhlášky k zákonu o azylu došlo s účinností ode dne 12. 6. 2008 k navýšení kapesného pro žadatele o udělení mezinárodní ochrany z původních 16,- Kč na 30,- Kč za kalendářní den.

II.2.3. Zákon o zaměstnanosti

Řadu změn v oblasti zaměstnávání cizinců a zprostředkování zaměstnání pro cizince v České republice přinesl nově přijatý **zákon č. 382/2008 Sb.,** kterým se mění zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

Na základě uvedené novely došlo s platností od 1. 1. 2009 k **zavedení systému „zelených karet“.**¹⁷

Nová právní úprava **ruší povolení k získávání zaměstnanců ze zahraničí,** které dosud vydávaly úřady práce.

Maximální výše **pokuty za umožnění výkonu nelegální práce** (tedy pro zaměstnavatele nebo zprostředkovatele) byla novelou změněna z částky 2 milionů na 5 milionů korun.

Kategorie cizinců, kteří nepotřebují povolení k zaměstnání, byla touto novelou rozšířena o cizince, kteří se na území České republiky soustavně připravují na budoucí povolání, dále cizince, kteří získali střední nebo vyšší odborné vzdělání nebo vyšší odborné vzdělání v konzervatoři podle školského zákona nebo vysokoškolské vzdělání podle zákona o vysokých školách a cizince, kteří na území České republiky pobývají na základě povolení k dlouhodobému pobytu za účelem společného soužití rodiny, jde-li o společné soužití rodiny s cizincem, jenž má statut dlouhodobě pobývajícího rezidenta v Evropském společenství na území nebo dlouhodobě pobývajícího rezidenta v Evropském společenství na území jiného členského státu Evropské unie, a který během

¹⁷ Viz kapitola II.2.1. Zákon o pobytu cizinců a V.3.1.3. Zelené karty

tohoto pobytu byl na území České republiky zaměstnán na základě povolení k zaměstnání nebo zelené karty minimálně po dobu 12 měsíců.

Došlo ke zpřísnění právní úpravy činnosti **agentur práce**. Novou podmínkou pro udělení povolení ke zprostředkování zaměstnání právnické nebo fyzické osobě je souhlas Ministerstva vnitra (dále jen MV ČR). Povolení ke zprostředkování je nyní možno odejmout i v případech, kdy MV ČR odvolá svůj souhlas s jeho vydáním, agentura poruší povinnost stanovenou § 308 nebo § 309 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce nebo když agentura opakovaně nesplní oznamovací povinnost uloženou § 59 odst. 2 zákona o zaměstnanosti. Podle nové právní úpravy může být fyzická osoba nyní ustanovena do funkce odpovědného zástupce pouze jediné právnické osoby a nesmí být současně jako fyzická osoba držitelem povolení ke zprostředkování. V souvislosti se zavedením institutu zelených karet nová legislativní úprava nedovoluje agenturám práce dočasně přidělovat k výkonu práce u uživatele zaměstnance, který je držitelem zelené karty.

III. Vízová politika České republiky

III.1. SMLUVNÍ VZTAHY

Mezinárodní právo veřejné jako obecnou premisu státní suverenity m.j. uvádí právo rozhodnout komu povolí vstup na své území. Dokladem, jímž stát vyjadřuje svůj souhlas se vstupem cizince na své území a pobytem na něm, je vízum. Citovaného suverénního práva se státy v některých případech vzdávají tím, že jednostranně rozhodnou toto právo vůči konkrétnímu státu neaplikovat, nebo na základě bilaterální smlouvy volný vstup a pobyt zajistí jak pro cizince na své území, tak pro vlastní občany na území smluvního státu.

Státy Evropské unie svoji vízovou politiku koordinují prostřednictvím unijních předpisů a dále sjednáváním vízových facilitačních dohod se třetími státy.

Krátkodobá víza

Víza k pobytu do 90 dnů

Základním předpisem, který harmonizuje vízovou politiku České republiky/EU je nařízení Rady (ES) č. 539/2001, v jehož příloze se nachází seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci podléhají vízové povinnosti (tzv. „černý seznam“), jakož i seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci jsou osvobozeni od vízové povinnosti (tzv. „bílý seznam“) v členských státech Evropské unie při pobytech, které svou celkovou délkou nepřekročí tři měsíce. Nařízení je v členských státech přímo aplikovatelné.

Základním dokumentem v oblasti vízové a konzulární praxe České republiky/EU je Společná konzulární instrukce. Společná konzulární instrukce řeší přijímání žádostí o víza, jejich posuzování a rozhodování o nich, způsob vyplňování vízového štítku, správu a organizaci vízových oddělení, archivaci spisů, vízové rejstříky, poplatky za udělení víza a konzulární spolupráci na místní úrovni. Poslední novela Společné konzulární instrukce představuje právní základ pro využívání Vízového informačního systému, tím že zavádí pravidla pro odběr biometrických prvků při žádosti o vízum. Tato nová povinnost je kompenzována představením nových forem spolupráce mezi členskými státy, včetně využívání outsourcingu. V roce 2008 probíhala jednání k návrhu Nařízení EP a Rady o Kodexu Společenství o vízech (Vízový kodex), který vychází ze stávajícího znění Společné konzulární instrukce a má za cíl harmonizovat a vyjasnit současné roztržité komunitární právní instrumenty v oblasti víz, zachytit aktuální vývoj v této oblasti a dosáhnout rovného zacházení se žadateli o víza. Jednání o návrhu textu Vízového kodexu budou pokračovat i v roce 2009.

Problematika víz k pobytu, jejichž délka nepřekročí tři měsíce, spadá do působnosti Ministerstva zahraničních věcí, přičemž Ministerstvo vnitra, resp. odbor azylové a migrační politiky jakožto spolugestora, posuzuje zejména bezpečnostní hledisko problému a plnění schengenského acquis. V roce 2008 se proto Ministerstvo vnitra rovněž podílelo na řešení této problematiky, a to především v následujících oblastech.

Visa Waiver Program

V prvních měsících roku **2008** vstoupila Česká republika v intenzivní **jednání** se Spojenými státy americkými **o zařazení ČR do bezvízového programu USA Visa Waiver Program (VWP)**. Po první fázi jednání završené dne 26. února 2008 podpisem **memoranda o porozumění** o podmínkách zařazení ČR do VWP **pokračovala ČR v bilaterálních jednáních o mechanismech posilujících bezpečnostní spolupráci mezi smluvními stranami**, postupně splnila všechny potřebné podmínky účasti v programu zanesené v memorandu o porozumění a dne **17. listopadu 2008** byla společně se Slovenskem, Maďarskem, Lotyšskem, Litvou, Estonskem a Jižní Koreou **zařazena do bezvízového programu USA**.

Bezvízový program USA je veden Ministerstvem vnitřní bezpečnosti USA a umožňuje cestovat způsobilým občanům určitých zemí do Spojených států na **turistickou** nebo **obchodní cestu** do **90 dnů** pobytu bez víza. Podmínky pro zařazení, resp. setrvání ve VWP stanoví sekce 711, zákona 9/11, který rovněž vytváří systém evaluací splnění těchto podmínek účastníky VWP.

Za stávajících podmínek programu postačí občanům státu, který je účastníkem VWP – tedy i občanům České republiky – před cestou do USA v rámci bezvízového programu **vyplnit elektronický formulář ESTA a prokázat se cestovním dokladem s vyspělými bezpečnostními prvky (v případě občanů České republiky ePasem).**

ePas je cestovní doklad se strojově čitelnými údaji a s nosičem biometrických údajů, který je vydáván v České republice od 1. 9. 2006. Na základě jiného cestovního dokladu nemá občan České republiky oprávnění vstoupit v rámci bezvízového programu na území USA. Pro vízový styk je však možné využít i jiné starší typy cestovního dokladu obsahující platné vízum opravňující ke vstupu do USA.

Elektronický systém cestovní registrace (ESTA) představuje modernizaci dosavadního systému, kdy bylo splnění podmínek k cestování v rámci bezvízového programu USA hodnoceno na základě požadovaných údajů, jež byli cestující v rámci programu VWP povinni vyplnit na palubě dopravního prostředku směřujícího do USA do tiskopisu I-94W (tzv. průvodky). Systém papírových průvodek je tak postupně nahrazován systémem elektronickým.

Přestože na konci roku 2008 došlo k významnému rozšíření programu o 7 států Evropské unie, v současné době není stále do programu zapojeno 5 členských států (Bulharsko, Kypr, Polsko, Řecko a Rumunsko). Na druhé straně díky Nařízení (EC) 539/01 (bílý a černý seznam) občané USA ke vstupu na území Evropské unie víza nepotřebují.

Zrušení vízové povinnosti pro držitele diplomatických pasů

Nařízení Rady (ES) č. 539/2001 umožňuje členským státům Evropské unie stanovit výjimky z vízové povinnosti, mj. u státních příslušníků uvedených v nařízení Rady (ES) č. 539/2001 na tzv. „černém seznamu“, pokud tito jsou držitelé diplomatických nebo služebních pasů. Nutnou podmínkou pro realizaci takovéto možnosti je konzultace s ostatními členskými státy Evropské unie. Tato možnost je v České republice zajišťována zejména sjednáváním dvoustranných mezinárodních smluv o vzájemném zrušení vízové povinnosti limitovaného rozsahu eventuálně výjimečně jednostrannými opatřeními ve formě vládního nařízení, a to zejména v případech jestliže praxe dotčených států smluvní formu nepoužívá.

Ministerstvo vnitra se v roce 2008 vyjadřovalo k možnosti uzavřít bezvízovou dohodu limitovaného rozsahu se Spojenými arabskými emiráty, Kambodžou a Alžírskem.

Novelizace stávajících dvoustranných bezvízových dohod se státy tzv. „bílého seznamu“

V roce 2008 byl posuzován další postup při realizaci změny Dohody mezi vládou České republiky a vládou Argentinské republiky o zrušení vízové povinnosti pro držitele národních cestovních pasů. Cílem této novely je, kromě odstranění neslučitelnosti s nařízením Rady (ES) č. 539/2001 v otázce vymezení účelu pobytu také zapracování tzv. „schengenského ustanovení“ tj. pravidla, na základě kterého se cizinci uvedení na bílém seznamu mohou volně pohybovat na území celého schengenského prostoru po dobu nejvýše tří měsíců během období šesti měsíců ode dne prvního vstupu do tohoto prostoru.

Unijní dohody o vízové facilitaci

Členské státy Evropské unie zjednodušily vízový styk vybraným evropským státům z tzv. „černého seznamu“ nařízením Rady (ES) č. 539/2001, a to uzavřením bilaterálních smluv mezi ES a dotčenými státy. Jedná se o Ruskou federaci, Ukrajinu, Bosnu a Hercegovinu, Černou Horu, Makedonii/FYROM, Srbsko a Moldavsko.

Návrhy dohod s těmito státy jsou založeny na principu reciprocity a vztahují se na krátkodobá víza, která jsou vydávána na dobu pobytu maximálně tři měsíce. Mandáty k jednání obecně zahrnují harmonizaci poplatků za víza (zachování 35 €), zkrácení délky řízení o vízové žádosti, zjednodušení podmínek pro vydávání víz u specifických kategorií osob a bezvízový styk pro držitele diplomatických pasů. Dohody o zjednodušení vízového režimu jsou spojeny se sjednáním readmisních dohod. Dohoda s Ruskou federací je účinná od 1. 6. 2007 a dohody s Ukrajinou, Makedonií/FYROM, Černou Horou, Srbskem, Bosnou a Hercegovinou a Moldavskem od 1. 1. 2008. V současné době je obdobná smlouva vyjednávána s Gruzii a také je projednáván mandát pro sjednání takovéto smlouvy s Kapverdý.

Cílem uvedených států do budoucna je dosažení plné vízové liberalizace ze strany států Evropské unie. V polovině roku 2008 předložila Evropská komise Srbsku, Makedonii/FYROM, Bosně a Hercegovině, Černé Hoře a Albánii návrhy cestovních map (Roadmaps) směřujících k volnému vízovému režimu (o tento instrument se přihlásilo i Moldavsko v rámci dokumentu „Proposal for pragmatic solution“). Na podzim předaly dotčené státy Evropské komisi tzv. zprávy o pokrocích („readiness report“), ve kterých popsaly plnění cestovních map ze svého pohledu. Evropská komise provedla zhodnocení těchto zpráv a v současné době jsou do států Západního Balkánu vysílány expertní mise složené z expertů členských států Evropské unie, jejichž cílem je zmapovat situaci přímo na území jednotlivých zemí. Česká republika vybrala do evaluačních misí celkem 11 expertů z oblasti hraničního managementu, boje proti organizovanému zločinu a terorismu, bezpečnosti dokladů a bezpečnosti osobních údajů.

V roce 2008 se na úrovni Evropské unie začalo mluvit také o zahájení vízového dialogu, který stanovuje vízovou liberalizaci s Ruskou federací a Ukrajinou jakožto dlouhodobou perspektivu.

Letištní víza

Ministerstvo vnitra je zmocněno stanovit právním předpisem, kteří cizinci mohou pobývat v tranzitním prostoru mezinárodního letiště na území České republiky pouze na základě uděleného letištního víza. Výčet států, jejichž státních občanů nebo držitelů jimi vydaných cestovních dokladů se uvedené opatření týká, je v současné době stanoven vyhláškou Ministerstva vnitra č. 446/2005 Sb. Využitím této vyhlášky se Ministerstvo vnitra průběžně snaží zabránit případům, kdy migranti z některých zemí zneužívají toho, že pro pobyt v tranzitním prostoru mezinárodního letiště na území České republiky nepotřebují letištní vízum a při svém mezipřistání v České republice nepokračují dále do avizované cílové destinace, ale žádají o udělení mezinárodní ochrany. Jedná se ale o složitý proces, ve kterém musí být kromě bezpečnostních zájmů státu zohledněny také zahraničně politické a ekonomické aspekty.

Z důvodu nebezpečí zvýšeného přílivu státních příslušníků Turecka do České republiky na přelomu let 2007/2008, kteří při svém mezipřistání na letišti Praha - Ruzyně účelově žádali o mezinárodní ochranu v České republice, byla od 4. dubna 2008 provedena změna vyhlášky č. 446/2005 Sb. (vyhláška č. 111/2008 Sb.), na jejímž základě státní příslušníci Turecka a držitelé cestovních dokladů vydaných tímto státem mohou pobývat v tranzitním prostoru mezinárodního letiště na území České republiky pouze na základě uděleného letištního víza.

Dlouhodobá víza

Dlouhodobá víza jsou ponechána v národní kompetenci členských států, přičemž schengenské *acquis* upravuje pouze okrajově možnosti pohybu s tímto vízem po schengenském území. Právě určitá vágnost pravidel týkající se volného pohybu s tímto národním vízem v kontextu společného schengenského prostoru, způsobila určité problémy jejich držitelům po vstupu České republiky do Schengenu.

Držitelé českých dlouhodobých víz v případě cest do jiných zemí přes území schengenských států byli orgány těchto států řešeni jako osoby nelegálně vstoupivší a pobývající na jejich území

za použití institutu vyhoštění, včetně zařazení do SIS. V důsledku toho pak cizinecká policie byla nucena takovými cizinci na základě záznamu v SISu jejich dlouhodobá víza rušit a ukončit jejich pobyt v České republice.

S ohledem na výše zmíněné problémy připravuje Evropská komise návrh nařízení, kterým bude novelizovat Schengenskou prováděcí úmluvu v tom smyslu, že dlouhodobé vízum bude mít, co do volného pohybu, stejný statut jako povolení k pobytu.

Udělování víza D+C v praxi

Po vstupu do Schengenu bylo zjištěno, že zastupitelské úřady z různých důvodů nevydávaly dlouhodobá víza typu D+C, ale pouze víza typu D, což byl zásadní rozpor s pravidly schengenského acquis. Ministerstvo vnitra iniciovalo nápravu, ke které došlo v první polovině roku 2008.

Výklad Evropské komise ohledně možností cestování s dlouhodobým vízem

Dočasným řešením výše uvedených problémů byl výklad Evropské komise z dubna 2008, a to až do přijetí výše uvedené novely Schengenské prováděcí úmluvy. Tento výklad mimo jiné stanovil pravidlo, že pro počítání lhůty strávené na území Schengenu se pobyt na území s dlouhodobým vízem nepočítá. Česká republika tento výklad aplikuje v praxi, o čemž informovala všechny členské státy.

Dohody o výměnných pobytech mládeže

Česká republika uzavírá s vybranými třetími státy dohody o výměnných pobytech, jejichž účelem je umožnit mladým lidem smluvních stran trávit až roční dovolenou na území druhé strany s tím, že vedlejším účelem pobytu může být i krátkodobé zaměstnání eventuálně studium za předem stanovených podmínek. Dohody jsou v gesci Ministerstva zahraničních věcí. Spolugesce Ministerstva vnitra je dána zejména tím, že mladí cizinci pobývají na našem území na víza k pobytu nad 90 dní, která jsou v působnosti Ministerstva vnitra.

V roce 2005 vstoupila v platnost Dohoda o programu pracovní dovolené mezi vládou České republiky a vládou Nového Zélandu; v roce 2007 Dohoda mezi Českou republikou a Kanadou o usnadňování dočasných pracovních pobytů mládeže. V roce 2008 pokračovala příprava sjednání obdobné dohody s Austrálií.

Ostatní

Vyhodnocení plnění povinností obsažených v Memorandu ADS

Vláda České republiky přijala dne 22. prosince 2004 usnesení č. 1311 k realizaci Memoranda o porozumění mezi Národní správou pro cestovní ruch Čínské lidové republiky (CNTA) a Evropským společenstvím o vízech a souvisejících otázkách týkajících se turistických skupin z Čínské lidové republiky.

Tímto usnesením bylo uloženo ministru pro místní rozvoj zřídit mezirezortní pracovní skupinu, která bude koordinovat, monitorovat a vyhodnocovat plnění povinností obsažených v Memorandu ADS. Skupina je složena ze zástupců Ministerstva pro místní rozvoj, Ministerstva vnitra a Ministerstva zahraničních věcí a vzhledem k tomu, že v současné době nejsou žádné problémy se pracovní skupina schází pouze dle potřeby.

Ve snaze pomoci organizovaným skupinám cestovat z Čínské lidové republiky do Společenství (státní příslušníci ČLR smějí cestovat pouze v rámci turistické skupiny) v souladu s předem stanoveným cestovním programem Ministerstvo pro místní rozvoj vydává Seznam cestovních agentur a cestovních kanceláří, se kterými je uzavřena smlouva o zajištění plnění závazků vyplývajících z Memoranda ADS. Do tohoto Seznamu jsou zapsány podnikatelské subjekty, které splňují předem stanovené podmínky (např. živnostenské oprávnění na předmět

podnikání, které musí odpovídat výpisu z obchodního či živnostenského rejstříku, jazykovou vybavenost apod.). Na základě ověření těchto skutečností je s jednotlivými cestovními agenturami či cestovními kancelářemi uzavřena Smlouva o zajištění plnění závazků vyplývajících z Memoranda ADS, jejíž nedílnou součástí je i příloha, která obsahuje faxové spojení na Policii České republiky, Ředitelství služby cizinecké policie pro případ, že by některý z účastníků opustil turistickou skupinu. Pokud tato skutečnost nastane je nutné podat uvedenému policejnímu útvaru hlášení spolu s fotokopii datové stránky pasu a víza dotyčného účastníka. Dosud se takový případ nevyskytl. V roce 2008 bylo Českou republikou vydáno v rámci Memoranda ADS 2 349 víz státním příslušníkům ČLR, tj. 0,47 % z celkového počtu vydaných víz k pobytu do 90 dnů ve sledovaném roce.

V současné době Ministerstvo pro místní rozvoj vede na Seznamu více než 100 cestovních kancelář a agentur. Tento seznam je k dispozici na webových stránkách Ministerstva pro místní rozvoj, je 2 x ročně aktualizován (říjen, duben) a je zasílán jednotlivým zúčastněným stranám.

III.2. PRAKTICKÝ VÝKON

Úkoly na úseku udělování víz jsou v souladu se standardy Evropské unie zabezpečovány prostřednictvím systému Modernizace vízového procesu/Evidence cizinců (dále jen „MVP/EVC“), do něhož jsou zapojeny všechny zastupitelské úřady České republiky vydávající víza. Se vstupem do Schengenu byla na zastupitelských úřadech instalována nová verze tohoto systému¹⁸ a byl zprovozněn systém VISION, který umožňuje konzultace žádostí o vízum s příslušnými orgány dalších smluvních stran schengenské dohody.

V návaznosti na přijetí nařízení (ES) o novém vízovém informačním systému Evropské unie jsou finalizovány práce na úpravách vízového programu na zastupitelských úřadech České republiky tak, aby umožnil plnou funkčnost informačního systému NS-VIS a CS-VIS (v rámci projektu „Snímání biometrických prvků při vyřizování žádosti o udělení víza na zastupitelském úřadu České republiky (VIS-MZV)“).

Prostřednictvím MVP/EVC přijaly v roce 2008 zastupitelské úřady České republiky **649 497** (tj. -52 146)¹⁹ žádostí o vízum a udělily, resp. vyznačily **584 688** víz, tj. o 68 553 víz méně než v roce 2007. Nejvyšší počet víz byl v uvedeném roce udělen, resp. vyznačen na ZÚ Moskva, ZÚ Kyjev, Generálním konzulátu Sankt Peterburg, Generálním konzulátu Lvov a ZÚ Bělehrad.

Zastupitelský úřad	Celkem přijato žádostí o vízum	Krátkodobá víza udělená	Dlouhodobá víza vyznačená
Moskva	230 293	221 574	2 291
Kyjev	65 618	57 812	1 834
Sankt Peterburg	49 103	47 723	793
Lvov	31 113	13 740	6 842
Bělehrad	30 553	28 675	325

Na celkovém počtu podaných žádostí o vízum se v roce 2008, stejně jako v letech předcházejících, nejvíce podíleli státní příslušníci **Ruska** (počet žádostí 320 048; uděleno víz 310 770). Na druhé pozici již několik let figurují státní příslušníci **Ukrajiny** (počet žádostí 214 314; uděleno víz 193 245). Třetí nejpočetnější skupinou byli státní příslušníci **Vietnamu** (počet žádostí 33 742; uděleno víz 29 104), u kterých byl zaznamenán 100 % nárůst. Dále následovali státní příslušníci **Srbska a Černé Hory** (počet žádostí 27 595; uděleno víz 26 423) a **Běloruska** (počet

¹⁸ MVP/EVC2b

¹⁹ Údaje v závorkách ukazují rozdíl roku 2007 a 2008.

žádostí 23 199; uděleno víz 22 107). U obou státních příslušností byl v hodnoceném roce vykázán pokles.

Nejvíce žádostí o **vízum k pobytu do 90 dnů** podali státní příslušníci **Ruska** (počet žádostí 297 779; uděleno víz 294 171), **Ukrajiny** (počet žádostí 103 542; uděleno víz 98 233), **Srbska a Černé Hory** (počet žádostí 26 426; uděleno víz 25 640), **Běloruska** (počet žádostí 20 256; uděleno víz 19 707) a **Tchaj-wanu** (počet žádostí 16 041; uděleno víz 15 860).

Pokud se jedná o **víza k pobytu nad 90 dnů**, pak nejvíce žádostí podali státní příslušníci **Ukrajiny** (počet žádostí 110 772; uděleno víz 95 012), **Vietnamu** (počet žádostí 31 830; uděleno víz 27 592); **Ruska** (počet žádostí 22 269; uděleno víz 16 599); **Mongolska** (počet žádostí 12 786; uděleno víz 9 786) a **Moldavska** (počet žádostí 11 096; uděleno víz 9 517).²⁰

Nejčastějším účelem pro udělení tohoto víza bylo zaměstnání (75 803, tj. 42,5 %), účast v právnické osobě, tzv. výkonný manažer (43 229, tj. 24,3 %) a podnikání (27 485, tj. 15,4 %).

Každá státní příslušnost preferuje rozdílné účely dlouhodobého pobytu. Mezi TOP 5 udělených povolení k dlouhodobému pobytu je nejčastější účel výkonný manažer u občanů Ruska (52,8 %), účel zaměstnání u občanů Ukrajiny (48,6 %), Mongolska (87,2 %) a Moldavska (66,0 %), účel podnikání u občanů Vietnamu (71,7 %).

Státní příslušnost	Celkem	tj. %	z toho účely pobytu	Počet	tj. %
Ukrajina	86 554	100,0	zaměstnání	42 040	48,6
			výkon.manažer (účast v PO)	29 318	33,9
			podnikání	7 751	9,0
			sloučení rodiny	6 373	7,4
			jiné	1 072	1,2
Vietnam	24 856	100,0	podnikání	17 822	71,7
			zaměstnání	4 016	16,2
			sloučení rodiny	2 300	9,3
			jiné	718	2,9
Rusko	15 164	100,0	výkon.manažer (účast v PO)	8 013	52,8
			sloučení rodiny	3 436	22,7
			studium	1 459	9,6
			zaměstnání	1 417	9,3
			jiné	839	5,5
Mongolsko	9 432	100,0	zaměstnání	8 229	87,2
			sloučení rodiny	833	8,8
			studium	213	2,3
			jiné	157	1,7
Moldavsko	8 999	100,0	zaměstnání	5 935	66,0
			výkon.manažer (účast v PO)	1 698	18,9
			podnikání	726	8,1
			jiné	640	7,1

²⁰ Údaj o zvýšení či snížení počtu cizinců pobývajících na území ČR v rámci trvalého nebo dlouhodobého pobytu nelze zaměňovat s počtem kladně vyřízených žádostí ve sledovaném období. Počet kladně vyřízených žádostí ve sledovaném období je vyšší, neboť např. vízum nad 90 dnů může být povoleno jednomu cizinci i několikrát v kalendářním roce.

Negativní jevy spojené se žádostmi o udělení víz a pobytů na území ČR

V oblasti **víz k pobytu do 90 dnů**, jejichž udělování je plně v kompetenci MZV ČR, resp. zastupitelských úřadů, v uplynulém období došlo ke zpřísnění prověřování pozvání. U víz k pobytu do 90 dnů dochází k jeho zneužívání, a to ve formě výkonu neoprávněné výdělečné činnosti. Cizinci přijíždějí do České republiky na základě tohoto víza, které jim pomohl zajistit zprostředkovatel práce – „klient“, v některých případech i zaměstnavatel. Ze strany klienta je jim přislíbena následné zajištění všech potřebných povolení pro výkon výdělečné činnosti v České republice, nicméně k zajištění těchto dokumentů nikdy nedojde. Cizinec i přes tyto skutečnosti dál zůstává na území a vykonává výdělečnou činnost. Značnou část ze svého výdělku následně odvádí klientovi, zbytek finančních prostředků ve většině případů odesílá do své domovské země rodině. V těchto uvedených případech pak cizinci na území přežívají na hranici chudoby a bez platných cestovních dokladů, které dobrovolně odevzdali klientovi s příslibem vyřízení potřebných povolení. Za určitých podmínek mají tito cizinci možnost být zařazeni do specifických programů Ministerstva vnitra.²¹

Zkušenosti potvrdily, že dochází k obchodování s formuláři **pozvání do ČR**, které jsou bílými nechávanými za úplatu podepisovat lidmi, kteří zvané cizince neznají, a to často ani jejich národnost, a kteří se ani nezajímají, co se s jejich pozváním stane. V této oblasti pozvání do České republiky figurují také kromě soukromých subjektů i firmy, které často reagují na internetovou nabídku k obchodní spolupráci s tím, že zvou do České republiky tzv. obchodní zástupce zahraničních firem, kteří po získání víza do České republiky přiletí, ale firmu již nekontaktují, a pokračují v cestě do dalších zemí schengenského prostoru. Do této oblasti legální migrace se v průběhu roku 2008 také aktivně zapojily tzv. pracovní a zprostředkovatelské agentury, které na základě předkládaných hromadných seznamů cizinců pracovním úřadům získávají pro tyto osoby pracovní povolení. Povolení poté odesílají svým zástupcům do jednotlivých zemí, kde cizinci na tomto základu získávají vízum k cestě do České republiky. Za takto získaná víza a pracovní povolení zaplatí cizinec ještě ve své vlasti. Skutečnost je však i taková, že cizinci se často po příjezdu do České republiky u pracovní agentury, která jim zajistila vízum ani nehlásí, a po zakoupení jízdenky pokračují dále do starých zemí schengenského prostoru. Toto jsou případy tzv. „latentní“ nelegální migrace, při které se cizinec dostává do jednoho ze států schengenského prostoru legálně na platné vízum, a dále pokračuje v cestě do cílové země s legendou, že neví o skutečnosti, že jeho vízum platí pouze pro stát, který jej vydal. V těchto případech jsou cizinci vraceni zpět do České republiky.

V průběhu roku 2008 byla s MZV ČR vedena intenzivní jednání o otázce udělování **víz typu D+C**. Udělování víz typu D vedlo k četným případům neoprávněného vstupu cizinců na území jiných schengenských států a jejich následnému předávání na území ČR v rámci readmisních dohod. Byla přijata taková opatření, aby cizinci, kteří hodlají cestovat i do jiných schengenských států, byli informováni o možnosti žádat o udělení víza typu D+C.

Vzhledem k významu informací, které může ZÚ ČR zjistit pohovorem se žadatelem o vízum, a skutečností známých ZÚ z jeho úřední činnosti, je věnována značná pozornost jejich stanoviskům uplatněným k žádostem o udělení **víza k pobytu nad 90 dnů**. Nejčastějším důvodem pro neudělení těchto druhů víz je podezření na zneužití víza k jinému účelu, než je uveden v žádosti o udělení víza. Cizinci, ač v žádostech uvádí konkrétní účel pobytu, neví, kde a co budou na území České republiky dělat, kde budou bydlet nebo projevují základní neznalost dalších podstatných skutečností (právě v těchto případech je většinou zjištěno, že vše zařizovala zprostředkovatelská agentura a cizinec tedy nemá v podstatě ponětí, jaký je účel jeho pobytu). Uvedené skutečnosti zjišťují při pohovorech prováděných s cizinci zastupitelské úřady, které o obsahu pohovoru informují skupiny

²¹ Viz kapitola X.4. PROJEKTY MV ČR ZAMĚŘENÉ NA SPECIFICKÉ KATEGORIE CIZINCŮ

povolování pobytu a současně k věci sdělují své stanovisko. Kvalitní spolupráce mezi ICP a ZÚ je nezbytným předpokladem efektivního rozhodování o žádostech o udělení víza k pobytu nad 90 dnů. Z tohoto důvodu jí bude i do budoucna věnována náležitá pozornost.

Na území České republiky se mnoho subjektů zabývá poskytováním a zajišťováním „**studia**“ pro cizí státní příslušníky. Je namístě se obecně zamýšlet nad účelností existence některých poboček zahraničních univerzit nebo výskytu dalších vzdělávacích subjektů, zaštiťujících se prestižními názvy světových metropolí, nicméně fungujících na bázi společnosti s ručením omezeným bez akreditace Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Lze se důvodně domnívat, že účast ve studijních programech těchto institucí je pouze formální a studium je pouze záminka pro získání pobytového oprávnění. Od září 2008 byla přijata opatření ke studiu cizinců v souladu s pokynem ŘSCP č.170/2008, kdy jednotlivé organizační články SCP prověřují při povolování pobytu u jednotlivých subjektů poskytujících vzdělávací aktivity, zda jsou žadatelé přijati a průběžně kontrolují, zda se cizinci těchto aktivit účastní a plní tak účel pobytu na území.

Problémy se vyskytovaly rovněž v souvislosti s udělením pobytového oprávnění za účelem „**účasti v právnické osobě**“. Pobytové oprávnění udělené v této souvislosti bývá posléze zneužíváno k jinému, než původně deklarovanému účelu, např. k nelegální práci, zajišťování zprostředkovatelské činnosti, trestné činnosti, investování do nemovitostí (s tím mnohdy souvisí praní špinavých peněz). Uvedený účel pobytu zneužívali především státní příslušníci Ukrajiny, dále pak Ruska, Moldávie, Běloruska. K doložení tohoto účelu doposud postačovalo, kromě výpisu z Obchodního rejstříku, prohlášení cizince, resp. právnické osoby, že „nezajišťuje plnění běžných úkolů...“. Nabízí se otázka, jakou činnost tedy cizinec v České republice vykonává, a s tím souvisí otázka, je-li tedy takováto účast v právnické osobě důvodem k pobytu. Tato problematika je v současné době upravena novým pokynem ŘSCP č. 223/2008, ze dne 18. 12. 2008, kdy účel „účast v právnické osobě“ bude vztažen pouze ke statutárním orgánům právnických osob.

Trvalá pozornost je i nadále věnována žádostem o povolení **trvalého pobytu** podávaným po účelově uzavřeném manželství nebo získaných rodinných vazbách na děti – občany ČR.

V souvislosti s novelou § 87h zák.č. 326/1999 Sb. provedenou zák.č. 379/2007 Sb. došlo k poklesu těchto žádostí (podezření na účelovost uzavírání manželství – tzv. **účelové sňatky**), neboť byly zpřísněny podmínky a povolení k trvalému pobytu lze vydat rodinnému příslušníkovi až po dvou letech jeho nepřetržitého přechodného pobytu na území, pokud je cizinec nejméně jeden rok rodinným příslušníkem státního občana České republiky.

V roce 2008 přetrvával problém s žádostmi o povolení trvalého pobytu občanů třetích zemí za účelem soužití s občanem České republiky. Šetřením vycházelo najevo, že některé žádosti byly podloženy rodným listem dítěte, narozeného v České republice, kde byl dodatečně jako otec dítěte zapsán žadatel (případy určení **otcovství** souhlasným prohlášením rodičů). Z indicií vyplývá účelovost přiznání otcovství ze strany cizince, a to za úplaty, za účelem udělení trvalého pobytu. Při prověřování matky dětí ve většině případech uváděly, že zapisovaný otec je pro ní osobou neznámou a nikdy se před ani po zapsání do rodného listu osobně nesetkali. Tyto kontakty byly zprostředkovány dalšími osobami.

Zřejmě v rámci hledání nových cest legalizace pobytu státními příslušníky Vietnamu na území České republiky se objevilo několik žádostí o povolení **přechodného pobytu** cizinců, kteří jsou rodiči dětí – občanů Polské republiky. Jedná se zpravidla o vietnamské matky, které si na území Polska ke svým novorozеныm dětem nechávají zapsat otce – občana Polska (tzn. občana EU), a dítě tak získá občanství Polska. Přičemž z provedeného šetření nevyplývá, že by státní příslušnice Vietnamu na území Polska vůbec měly nějaký pobytový statut. Následuje podání žádosti o vydání potvrzení o přechodném pobytu na území České republiky pro dítě (věk dětí je cca do 4 let) - občana Polska, za kterým by se potom jeho matka „sloučila“ (v tiskopisu žádosti je v rubrice „účel pobytu“ vyznačeno: Život v ČR).

Dalším problémem, se kterým se potýkali policisté SCP, byla problematika žádostí občanů Evropské unie (především občanů SRN a Rakouska) o vydání potvrzení o přechodném pobytu za účelem ostatním - **účasti v kurzu autoškol**. Cizinci absolvují výcvik v české autoškolě za účelem získání českého řidičského průkazu (ŘP) z toho důvodu, že jim byl jejich ŘP v minulosti odebrán za spáchání přestupků či TČ v dopravě nebo za jízdu pod vlivem alkoholu. Jednou z podmínek k získání českého ŘP je také nepřerušená doba pobytu cizince na území České republiky, a to v délce trvání 185 dnů. (např. v této souvislosti byli pracovníci SCP ObŘ Č. Budějovice osloveni magistrátem Č. Budějovice - odborem dopravy o prověření pobytu zájmových cizinců, kteří o český ŘP žádali. Po provedení šetření k těmto případům bylo ve 100 % zjištěno, že se jednalo o fiktivní pobyty a žádosti o udělení českého ŘP byly na základě šetření pracovníků SCP magistrátem zamítnuty).

Problémem, který se objevuje při podávání žádostí o jednotlivé druhy pobytů na území, jsou **padělané doklady**, např. matriční doklady. V mnoha případech je zjišťováno, zejména u státních příslušníků Vietnamu, podezření na padělané matriční doklady, zejména rodné listy. Do praxe ICP se již vžila a je stále využívána možnost prověřování pravosti těchto dokladů cestou zastupitelského úřadu České republiky ve Vietnamu. U řady cizinců se touto cestou podezření z padělání dokladů potvrdilo. Zvýšená pozornost je dále věnována dokladům o zdravotním pojištění, které jsou předkládány cizinci k jednotlivým druhům pobytu a jsou prověřovány pojišťovny se sídlem v zahraničí s cílem zjistit, zda zdravotní pojištění u nich uzavřené je oprávněné. Na základě poznatků z praxe ICP jsou prověřovány rovněž tlumočnické doložky vyznačované zejména na překladech cizojazyčných listin předkládaných cizinci do řízení s cílem zjistit, zda se nejedná o padělky.

III.3. VÍZOVÝ INFORMAČNÍ SYSTÉM

Vízový informační systém (dále jen „VIS“) byl zřízen rozhodnutím Rady Evropské unie ze dne 8.6.2004 č. 2004/512/EC, které určilo nezbytný právní rámec pro zahájení prací na tomto projektu.

VIS je schengenský elektronický databázový systém obsahující údaje o žadatelích o vízum, včetně jejich biometrických údajů a „historie“ jejich předchozích žádostí o vízum.

VIS je nástrojem pro podporu společné vízové politiky. Systém má umožnit výměnu vízových dat mezi členskými státy a usnadnit kontroly osob na vnějších hranicích i na území členských států, uplatňovat dublinské nařízení a identifikovat a navrátit ilegální migranty. Příslušné subjekty členských států, zejména zastupitelské úřady a orgány ochrany hranic, budou moci nepřetržitě vkládat a prohlížet data týkající se žádostí o víza.

Během roku 2008 byly v rámci Evropské unie přijaty právní předpisy upravující vlastní provoz a využití VIS. Těmito předpisy jsou: Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 767/2008 ze dne 9. července 2008 o Vízovém informačním systému a o výměně údajů o krátkodobých vízech mezi členskými státy a Rozhodnutí Rady 2008/633/SVV ze dne 23. června 2008 o konzultačním přístupu určených orgánů členských států a Europolu do Vízového informačního systému pro účely prevence, odhalování a vyšetřování teroristických trestných činů a jiných závažných trestných činů. Pro řešení problémů souvisejících se spuštěním VIS byla zřízena skupina Friends of VIS.

V roce 2008 v rámci smlouvy s firmou IBM na dodávku národní části vízového systému (NS-VIS včetně propojení na CS-VIS) probíhaly další práce s **předpokladem spuštění národní části NS-VIS včetně konzultací VISION do rutinního provozu v prvním pololetí roku 2009**. Současně byla připravována část napojení systému na CS-VIS. Vzhledem ke zpoždění SIS II bude

využívána lustrace v SISone4all. Z důvodu zpoždění výstavby evropského centrálního vízového systému (CS-VIS) bude NS-VIS k tomuto evropskému systému připojen v polovině roku 2009 a ostrý provoz centrálního CS-VIS EU se plánuje v 12/2009. S ohledem na využití úloh Cizineckého informačního systému (CIS) a zdrojové databáze pro SISone4all a budovaný NS-VIS probíhaly v roce 2008 úpravy CIS, které umožní kvalitní a bezpečnou obousměrnou komunikaci mezi systémy a zajistí požadavky kladené na ochranu dat.

IV. Schengen

IV.1. HODNOCENÍ SCHENGENSKÉ SPOLUPRÁCE

Dnem 21.12.2007 vstoupila Česká republika spolu s dalšími 8 novými členskými státy Evropské unie²² do schengenského prostoru. Od tohoto data byly zrušeny kontroly na tzv. vnitřních pozemních hranicích. **Ke dni 30.3.2008 pak došlo ke zrušení kontrol i na mezinárodních letech provozovaných v rámci schengenského prostoru, čímž byl završen proces integrace do České republiky schengenského prostoru.** Vzhledem ke geografické poloze České republiky zůstaly jedinou vnější schengenskou hranicí mezinárodní letiště provozující lety mimo schengenský prostor.²³

Vstup České republiky do Schengenu a plná aplikace schengenských standardů si vyžádaly zásadní změnu ve strategickém plánování. Jejím výsledkem bylo zpracování zcela nového **Schengenského akčního plánu České republiky 2008**, který byl schválen v listopadu 2008 usnesením vlády č. 1393/2008. Jeho zpracování reagovalo na absenci strategického dokumentu, který by usměrňoval plnění schengenských standardů v České republice poté, co se stala součástí schengenského prostoru a zrušila hraniční kontroly na vnitřních hranicích. Materiál proto nepředstavuje vyčerpávající přehled současného stavu plnění pravidel schengenské spolupráce, ale jen vybrané aspekty, které mají zásadní důležitost nebo vykazují potřebu změny nebo dalšího rozvoje. *Schengenský akční plán České republiky 2008* je rámcovým dokumentem představujícím hlavní vize a cíle, o jejichž dosažení bude Česká republika usilovat v letech 2008-2011.

Další výraznou změnu přineslo 1. září 2007, kdy byl v České republice spuštěn **Schengenský informační systém (SIS)**²⁴, sdílená databáze schengenských států, která tvoří jeden za základních pilířů schengenské spolupráce. Jeho prostřednictvím získaly relevantní české orgány (především Policie ČR) přístup k záznamům, jejichž vedení je důležité pro zajištění bezpečnosti a jež do SIS vložily ostatní schengenské státy. SIS tvoří standardní součást každodenní praxe příslušných orgánů a je využíván při hraničních kontrolách, registraci motorových vozidel, kontrolách osob apod.

Například skupiny povolování pobytu Služby cizinecké policie zjišťovaly lustrací cizinců případné záznamy v SIS. Na jejich základě po provedení stanovených konzultací bylo v řadě případů rozhodnuto o neudělení víza k pobytu nad 90 dnů. V případech zjištění těchto záznamů u cizinců s povoleným trvalým pobytem bylo v řadě případů zahájeno řízení o zrušení pobytu.

Schengenský informační systém

útvár období	Služba cizinecké policie 1.1. - 31.12.2008
počet hledaných osob zjištěných v SIS čl. 95 SPÚ	163
odepření vstupu osobě zjištěné v SIS čl. 96 SPÚ	126
počet pohřešovaných osob zjištěných v SIS čl.97 SPÚ	45
počet osob v pátrání (justiční orgán) zjištěných v SIS čl.98 SPÚ	428
věci v pátrání zjištěné v SIS čl.100 SPÚ	1 262

Poznámka: údaje z IS Měsíční výkazy vybraných činností sledovány od 1.1.2008;
SPU - Schengenská prováděcí úmluva

²² Estonskou republikou, Lotyšskou republikou, Litevskou republikou, Maďarskou republikou, Republikou Malta, Polskou republikou, Republikou Slovinsko a Slovenskou republikou

²³ Mezinárodní letiště: Praha-Ruzyně, Ostrava-Mošnov, Karlovy Vary, Brno-Tuřany, Pardubice.

²⁴ SIS představuje klíčový nástroj pro boj proti kriminalitě a nelegální migraci, který obsahuje databázi hledaných osob a věcí a databázi nežádoucích osob, kterým má být odepřen vstup na území členských států. SIS je v členských státech využíván v každodenní praxi příslušnými policejními, celními a justičními orgány, orgány odpovědnými za ochranu hranic a v omezeném rozsahu také orgány odpovědnými za vydávání osvědčení o registraci vozidel a orgány vydávajícími víza.

K výměně doplňujících informací, tj. informací, které nejsou přímo uloženy v SIS, slouží tzv. kanceláře SIRENE. Každý členský stát zřizuje jako národní styčný bod jednu kancelář SIRENE. Nepřetržitý provoz a jazyková a odborná vybavenost personálu kanceláří SIRENE umožňuje rychlou výměnu informací mezi členskými státy.

Národní centrála SIRENE úřadu služby kriminální policie a vyšetřování Policejního prezidia České republiky (dále jen „NC SIRENE“) statisticky sleduje pouze pozitivní zásahy a hity na jednotlivé články 95-100 Schengenské prováděcí úmluvy (dále jen „SPÚ“), z nichž se k uvedené problematice nejvíce přibližuje článek 96 SPÚ, který znemožňuje vstup nežádoucím cizincům do schengenského prostoru.

Ze strany České republiky bylo do SIS vloženo kolem 30 tisíc záznamů o nežádoucích cizincích z národní zdrojové databáze (IS CIS-ENO).

Přehled o počtu realizovaných hitů v zahraničí na základě českých záznamů vložených do SIS:

Zahraníční stát a počet evidovaných hitů: *Polsko 999, Maďarsko 252, Rakousko 127, Slovensko 119, SRN 108, Francie 87, Slovinsko 68, Španělsko 61, Portugalsko 23, Řecko 17, Švýcarsko 17, další schengenské státy - méně než 10 hitů, celkem hitů/celkem osob: 1922/1548.*

Výše uvedený přehled jen umocňuje již v roce 2007 zaznamenaný trend, že nejvíce nežádoucích osob pro ČR/schengenský prostor tranzituje přes polské území a rekrutuje se tak ze zemí za východní vnější schengenskou hranicí. Přehled dále v zásadě logicky demonstruje, že k nejvíce hitům na nežádoucí osoby dochází v zemích s vnější schengenskou hranicí a dále pak v největších zemích prostoru.

Na základě českých záznamů v SIS dle článku 96 SPÚ nebylo v roce 2008 vpuštěno do schengenského prostoru 552 cizinců třetího státu.

U dalších 673 záznamů, které byly vloženy českou stranou do SIS dle článku 96 SPÚ, nebylo ze strany kompetentních zahraničních orgánů přistoupeno k zamítnutí vstupu nebo pohybu těchto osob. NC SIRENE dále zaznamenala korespondenci ohledně 323 cizinců, kteří mají záznam v SIS vložený jiným schengenským státem a přitom mají udělen některý druh povolení k pobytu v České republice. I těmto osobám bylo umožněno příslušnými zahraničními orgány dále pokračovat v pohybu v schengenském prostoru.

V roce 2008 pokračovaly přípravné práce na zprovoznění Schengenského informačního systému druhé generace (SIS II), který obsahuje nové funkcionality a po svém spuštění má nahradit současný SIS 1+. Rada JHA v červnu 2008 schválila nový termín pro uvedení SIS II do provozu (září 2009) a v říjnu 2008 přijala příslušnou migrační legislativu. Ve snaze dát vývoji systému novou dynamiku a přispět k řešení přetrvávajících problémů byla v 1. pololetí 2008 vytvořena skupina na úrovni vyšších managerů – FoSIS II - Sherpa, která se schází každý měsíc a má za úkol koordinovat přípravy a činit opatření na odstranění vzniklých problémů. Na konci roku 2008 se ukázala být situace ve vývoji SIS II zvláště závažnou. Série testů prokázala řadu přetrvávajících obtíží, které neumožnily zahájení globálních testů původně plánovaných na začátek roku 2009.

V průběhu hodnoceného roku patřila Česká republika k nejaktivnějším státům, které se na půdě pracovní skupiny Rady EU Hodnocení Schengenu (SCH-EVAL) podílely na úpravě dosavadního způsobu schengenského hodnocení. Aktivní role České republiky souvisela s velmi úzkou koordinací a spoluprací v rámci tří předsednictví společně s Francií a Švédskem. Aktivitu realizovanou ve 2. pololetí 2008 vyústily dne 5. prosince ve schválení nového dokumentu, jenž upřesnil a specifikoval pracovní metodu hodnocení, stanovil požadavky na členy hodnotících týmů včetně vedoucích expertů, položil rámec postupného vytváření školení schengenských hodnotitelů a v neposlední řadě poskytl metodologii pro zcela nový typ hodnocení – tématisko-regionální hodnocení.

Poslední uvedená novinka otevřela možnost provést schengenské hodnocení odlišným způsobem oproti klasickému hodnocení zaměřenému na určitý stát. Základním předpokladem realizace tohoto nového hodnocení je identifikace rizika či hrozby, kterému čelí určitý stát/region a které vytvoří potřebu vyslání skupiny expertů za účelem zjištění opatření přijímaných za účelem odstranění takového rizika/hrozby. S ohledem na potřebu upřesnění metody tohoto hodnocení bylo rozhodnuto, že rok 2009 bude věnován realizaci prvního hodnocení tohoto typu na experimentální bázi. Během českého předsednictví bude hodnocení připraveno, prakticky bude provedeno v 2. pololetí 2009. Jako téma pro tento experiment byla zvolena prevence a boj s obchodováním s lidmi.

K odhalování případného nesprávného provádění schengenského *acquis* v praxi, a to i s ohledem na problematiku nelegální migrace, by dále měl přispět také nový víceletý program schengenského hodnocení schválený v červnu 2008, dle kterého bude každý schengenský stát nejpozději každých 5 let předmětem schengenského hodnocení. **Česká republika bude opětovně hodnocena v roce 2012.**

V roce 2008 se činnost pracovní skupiny Hodnocení Schengenu soustředila zejména na přípravu rozšíření Schengenu o Švýcarsko, ke kterému došlo v případě pozemních hranic k 12.12.2008. Zrušení kontrol na vnitřních schengenských letech se očekává – dle výsledku opakovaného hodnocení letišť - 29. 3. 2009.

Na konci roku 2008 bylo schengenské hodnocení formálně zahájeno ve vztahu k Bulharsku a Rumunsku, které usilují o vstup do Schengenu v březnu 2011. Zároveň bylo odstartováno prověřování správného provádění schengenského *acquis* ze strany 5 států zapojených do schengenské spolupráce od jejího začátku – státy Beneluxu, Francie a Německo.

IV.2. NÁRODNÍ PLÁN ŘÍZENÍ OCHRANY STÁTNÍCH HRANIC ČESKÉ REPUBLIKY

Plné zapojení České republiky do schengenské spolupráce si vyžádalo revizi a aktualizaci základního dokumentu České republiky v oblasti ochrany vnějších hranic Evropské unie, schváleného usnesením vlády ČR dne 18. dubna 2007 č. 394.

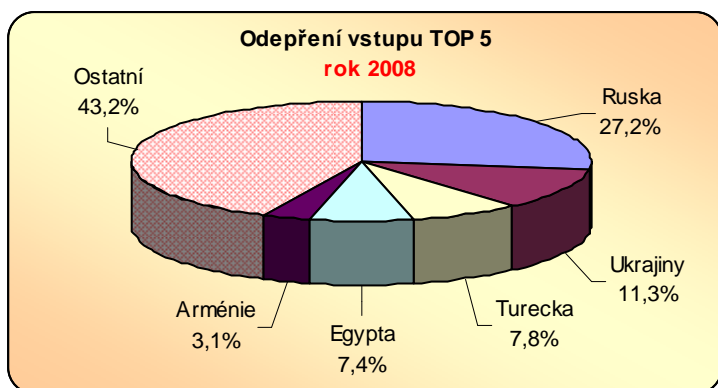
V roce 2008 byl proto zpracován *Národní plán řízení ochrany státních hranic České republiky 2008* (dále jen „Národní plán“), který nahradil předchozí verzi materiálu z roku 2007 a byl schválen usnesením vlády č. 1479/2008.

Aktualizovaná verze Národního plánu zachovává tzv. čtyřpásmový koncept ochrany státních hranic, který umožňuje účinný způsob ochrany státních hranic v nejširším smyslu. **Do prvního pásma** zahrnuje Národní plán aktivity České republiky prováděné mimo území Evropské unie - v zemích původu a tranzitu. Tyto aktivity slouží jako přímý prvek ochrany hranic nebo jako prevence. Jedná se mimo jiné o vysílání styčných důstojníků a poradců pro doklady do třetích zemí, zpracovávání žádostí o udělení víza, sběr informací zastupitelskými úřady či konzulární spoluprací na místní úrovni. **Do druhého pásma** ochrany vnějších hranic řadí Národní plán multilaterální, bilaterální a místní spolupraci, a to jednak se třetími státy přiléhajícími k vnější schengenské hranici, jednak se členskými státy Evropské unie, resp. schengenského prostoru. **Třetí pásmo** zahrnuje přímou ochranu vnější hranice, kterou má Česká republika pouze na mezinárodních letištích provozujících vnější, tedy neschengenské, lety. **Do čtvrtého pásma** jsou pak zařazeny aktivity na území České republiky, které jsou namířeny proti nelegální migraci a přeshraniční kriminalitě. Ke každému pásmu je připojen seznam úkolů se stanovenými termíny pro jejich splnění.

IV.3. PŘESHraniční POHYB NA VNĚJŠÍ SCHENGENSKÉ HRANICI

V roce 2008 bylo na hraničních přechodech na vnější schengenské hranici ČR²⁵ (tedy na mezinárodních letištích) **odbaveno v obou směrech 14,2 milionů osob**. Z porovnání se stejným obdobím roku 2007 vyplývá, že v hodnoceném roce došlo ke zvýšení počtu odbavených osob o více jak 860 tisíc (tj. +6,4 %).

Ve sledovaném období, v souladu s ustanovením § 9 zákona o pobytu cizinců, byl policií **odepřen vstup** na vnější schengenské hranici České republiky **257 osobám**. Ve srovnání s rokem 2007 došlo k nárůstu o 138 osob (tj. +116,0 %). Nejčastěji byl vstup odepřen státním příslušníkům Ruska (70 osob), Ukrajiny (29 osob), Turecka (20 osob), Egypta (19 osob) a Arménie (8 osob).

Prvních pět státních příslušností se na celkovém počtu osob, kterým byl odepřen vstup podílelo 56,8 %.

Nečastějším důvodem pro odepření vstupu na území České republiky byla skutečnost, že osoba nedisponovala platným vízem (186 osob, tj. 72,4 % celkového počtu 257 osob kterým byl odepřen vstup).

Neplatné vízum bylo nejvíce zjišťováno také u TOP 5 státních příslušností (Rusko 91,4 %, Ukrajina 58,6 %, Turecko 75,0 %, Egypt 89,5 %, Arménie 100,0 %).

²⁵ Ochrana státních hranic je prováděna podle legislativní úpravy stanovené zákonem č. 216/2002 Sb., o ochraně státních hranic ČR a kodexu Společenství o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex).

V. Legální migrace v České republice

V.1. DRUHY POBYTU

Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, v platném znění, dělí pobyt cizinců na území České republiky na kategorie **přechodný pobyt na území** a **trvalý pobyt na území**.

Jeho aktuálním znění, ve kterém se odráží směrnice a další dokumenty Rady ES, které v důsledku plnoprávného členství v Evropské unii je Česká republika povinna transponovat do svého vnitrostátního práva, dělí cizince z pohledu podmínek vstupu a pobytu na území České republiky do dvou kategorií.

Do **první kategorie** přísluší občané států tvořících Evropskou unii a dalších států, které jsou vázány Smlouvou o Evropském hospodářském prostoru (dále jen „občané EU“). Obdobné postavení, požívají za určitých podmínek stanovených zákonem rodinní příslušníci občanů EU i tehdy, nejsou-li občany těchto států. **Druhou kategorií** pak tvoří občané ostatních, tzv. „třetích“ států.

Zatímco cizinci spadající do **první kategorie** mají právo volného pohybu a pobytu, které je stanoveno Smlouvou o založení Evropských společenství, **cizinci ze třetích států** jsou povinni o povolení vstupu a pobytu žádat, tj. není-li se státem, jehož jsou občany, sjednána dvoustranná smlouva o zrušení vízové povinnosti nebo vízová povinnost jednostranným aktem vlády České republiky zrušena, jsou povinni pro krátkodobý pobyt (tj. do 3 měsíců) na území České republiky mít uděleno vízum, pro dlouhodobý pobyt (tj. nad 3 měsíce) musí mít vždy vízum, případně, stanoví-li tak zákon, povolení k dlouhodobému pobytu. Okruh států, jejichž občané musí být při vstupu na území České republiky vybaveni vízem, stejně jako okruh těch, se kterými je vízová povinnost zrušena, je stanoven v rámci jednotné vízové politiky Evropské unie.²⁶

Cizinci příslušející do první kategorie mohou na území České republiky vstupovat a na něm pobývat po dobu neomezenou jen na základě cestovního dokladu, kterým je v tomto případě i doklad totožnosti, aniž by byli povinni žádat o jakoukoliv formu oprávnění k pobytu. Nicméně i pro tuto kategorii cizinců jsou zákonem vytvořeny pobytové tituly - potvrzení o přechodném pobytu a povolení k trvalému pobytu. Žádat o povolení některého z uvedených druhů pobytu nemají občané EU stanoveno jako povinnost, ale jako právo. Hodlá-li občan EU na území pobývat po dobu delší než 3 měsíce, má právo požádat o vydání potvrzení o přechodném pobytu. Rodinný příslušník občana Evropské unie, který sám není občanem Evropské unie a hodlá na území pobývat přechodně po dobu delší než 3 měsíce společně s občanem Evropské unie, je povinen požádat policii o povolení k přechodnému pobytu.

Cizinci přicházející ze třetích států mohou na území za účelem krátkodobého pobytu vstoupit jen na základě platného cestovního pasu opatřeného vízem, pokud v relaci se státem, jehož jsou občany, není vízová povinnost zrušena. Doba krátkodobého pobytu je stanovena na maximálně 3 měsíce. Vyžaduje-li účel pobytu (např. zaměstnání, podnikání, studium) přítomnost cizince na území delší než 3 měsíce, musí mít cizinec uděleno vízum k pobytu nad 90 dnů. Trvá-li účel pobytu dobu přesahující rok, může cizinec požádat o povolení k dlouhodobému pobytu.

²⁶ Nařízením Rady 2001/539/ES jsou vydány seznamy států, jejichž občané musí mít vízum při překročení vnějších hranic (tzv. „černý“ seznam) a států, jejichž občané jsou od vízové povinnosti osvobozeni (tzv. „bílý“ seznam).

V důsledku transpozice příslušných směrnic²⁷ Rady ES do vnitrostátního práva byly nově založeny podmínky, při jejichž existenci **může cizinec požádat o udělení povolení k dlouhodobému pobytu na území**, aniž by předtím na území pobýval na základě víza k pobytu nad 90 dnů za konkrétním účelem. V uvedeném smyslu se jedná o **povolení k dlouhodobému pobytu za účelem společného soužití rodiny na území, povolení k dlouhodobému pobytu za účelem studia na území, povolení k dlouhodobému pobytu za účelem ochrany na území a povolení k dlouhodobému pobytu rezidenta jiného členského státu EU**, které se týká případů, kdy cizinec ze třetího státu mající na území jiného členského státu EU povolen trvalý pobyt a přiznán statut rezidenta hodlá na území České republiky pobývat po dobu delší než 3 měsíce. V takovém případě má právo požádat o povolení k dlouhodobému pobytu.

Dále byl do zákona o pobytu cizinců zaveden **speciální pobytový status**, kterým je **povolení k dlouhodobému pobytu za účelem vědeckého výzkumu**. O vydání tohoto povolení je oprávněn na zastupitelském úřadu požádat cizinec, který uzavřel s českou výzkumnou organizací tzv. „dohodu o hostování“ a na území České republiky hodlá pobývat po dobu delší než 3 měsíce. Za pobytu na území České republiky je o vydání tohoto povolení oprávněn u příslušného útvaru cizinecké policie požádat cizinec, který je držitelem víza nebo jiného pobytového oprávnění.²⁸

Kategorie trvalého pobytu pro občany třetích států zůstává, pokud se týká účelu získání tohoto druhu pobytu, zachována. S cílem omezit zneužívání institutu „rodinný příslušník občana České republiky“ pro získání trvalého pobytu občany třetích států bylo **s účinností od 21. 12. 2007** do zákona o pobytu cizinců **vloženo ustanovení**, které těmto cizincům pro získání trvalého pobytu stanovuje **podmínku minimálního dvouletého nepřetržitého pobytu na území České republiky**, z toho pak **rodinná vazba na občana České republiky musí trvat minimálně jeden rok**.

V důsledku pokračující implementace předpisů EU do vnitrostátního práva, byla pro cizince ze třetích zemí zavedena kategorie „**právní postavení dlouhodobě pobývajících rezidenta v ES na území**“. Tento statut je cizinci žádajícímu o udělení povolení k trvalému pobytu udělen automaticky, splňuje-li podmínku pětiletého nepřetržitého pobytu na území (včetně dalších zákonem stanovených kritérií), případně, bylo-li cizinci uděleno povolení k trvalému pobytu bez podmínky předchozího nepřetržitého pobytu (např. z humanitárních důvodů), může po splnění podmínky nepřetržitého pětiletého pobytu na území o udělení tohoto statutu požádat. Z vnitrostátního hlediska nemá tento statut zásadní význam. Významným se statut stává v případě, že jeho nositel se hodlá usadit na území jiného státu EU. V tom případě mu zaručuje příznivější zacházení než občanům třetích zemí obecně.

²⁷ Např.: Směrnice Rady 2003/86/ES ze dne 22. září 2003 o právu na sloučení rodiny; Směrnice Rady 2004/114/ES ze dne 13. prosince 2004 o podmínkách přijímání státních příslušníků třetích zemí za účelem studia, výměnných pobytů žáků, neplacené odborné přípravy nebo dobrovolné služby; Směrnice Rady 2004/81/ES ze dne 29. dubna 2004, týkající se vydávání povolení k pobytu občanům třetích zemí, kteří se stali oběťmi obchodování s lidmi nebo kteří se stali objekty převaděčství a spolupracují s příslušnými orgány; Směrnice Rady 2003/109/ES ze dne 25. listopadu 2003 o právním postavení státních příslušníků třetích zemí, kteří jsou dlouhodobě pobývajícími rezidenty.

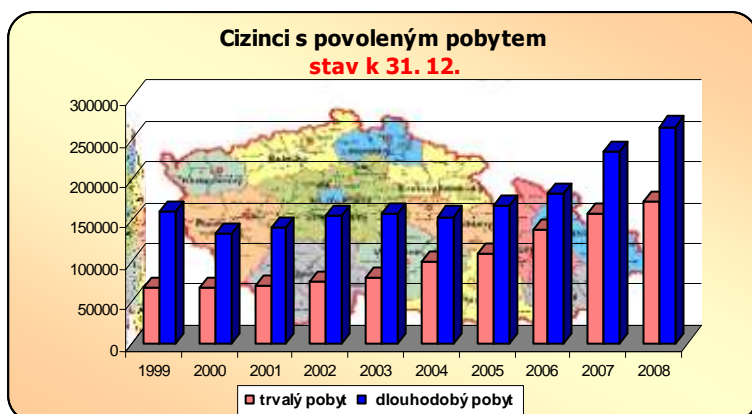
²⁸ Transpozice Směrnice Rady 2005/71/ES o zvláštním postupu pro přijímání státních příslušníků třetích zemí pro účely vědeckého výzkumu

V.2. CIZINCI S POVOLENÝM POBYTEM NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY

V.2.1. Cizinci s povoleným pobytem v ČR

Ke dni 31. prosinci 2008 bylo evidováno PČR Ředitelstvím služby cizinecké policie **438 301 cizinců** s povoleným pobytem na území České republiky.

Z uvedeného počtu pobývalo na území České republiky **172 927 cizinců** v rámci **trvalého pobytu**, kde byl zaznamenán nárůst 9,4 % (v absolutních číslech se jedná o nárůst o 14 909 osoby) a **265 374 cizinců** v kategorii **dlouhodobého pobytu**²⁹ (+31 305 osob, tj. +13,4 %).

Z porovnání početních nárůstů za rok 2008 (tj. +46 214) se stejným obdobím roku 2007 (tj. +70 631) je zřejmé, že se jedná o nižší početní nárůst, přesto však o druhý nejvyšší za posledních 10 let.

Z celkové počtu cizinců s povoleným pobytem na území České republiky bylo **264 424 mužů** (tj. 60,3 %) a **173 877 žen** (tj. 39,7 %).

Občané zemí Evropské unie³⁰ tvořili více než třetinu z celkového počtu cizinců s povoleným pobytem k 31. 12. 2008 (146 542 osob, tj. 33,4%).³¹ Rozložení v obou kategoriích povoleného pobytu bylo u nich na rozdíl od cizinců ze třetích zemí poměrně vyrovnané. V kategorii osob s trvalým pobytem bylo evidováno 53 897 občanů členských zemí Evropské unie (tvořili zde cca 31,2 % z celkového počtu cizinců s povoleným trvalým pobytem) a 92 645 bylo registrováno s povolením k přechodnému pobytu (rovněž cca 34,9 % z celkového počtu cizinců pobývajících v ČR v rámci dlouhodobého pobytu).

Pořadí TOP 10 ve statistikách povolených pobytů na území České republiky zůstává již řadu let na prvních sedmi pozicích stejné. V roce 2007 se v první desítce objevili státní příslušníci Mongolska, a to zejména na základě stoupajícího počtu osob ve statistikách povolených dlouhodobých pobytů, kteří nahradili státní příslušníky USA. V roce 2008 se státní příslušníci USA vrátili do první desítky a vystřídali na desáté pozici státní příslušníky Číny.

Největší skupiny cizinců s povoleným pobytem na území České republiky představují státní příslušníci **Ukrajiny** (131 965 osob), **Slovenska** (76 034 osob), **Vietnamu** (60 258), **Ruska** (27 176 osob) a **Polska** (21 710 osob). Ke dni 31. 12. 2008 tvořili cca 73 % z celkového počtu cizinců s povoleným pobytem v České republice. Nejvyšší početní nárůst z občanů třetích zemí je

²⁹ Pro účely statistiky se za dlouhodobý pobyt považuje:

- pobyt na vízum k pobytu nad 90 dnů,
- pobyt na povolení k dlouhodobému pobytu
- pobyt na povolení k přechodnému pobytu občana Evropské unie a rodinného příslušníka za předpokladu, že o vydání takového povolení požádá.

³⁰ Společně s občany EU jsou uvedeni i občané dalších států, vůči kterým se uplatňují stejná pravidla. Jedná se o Norsko, Island, Lichtenštejnsko a Švýcarsko

³¹ Aplikace práva občanů EU na svobodu pohybu a pobytu má dopad na statistické výkaznictví. Statistické přehledy zaznamenávají pouze ty občany EU, kteří požádali, resp. bylo jim vydáno potvrzení o přechodném pobytu, avšak ti, kteří jen využívají svého práva statisticky podchyceni nejsou. Z tohoto důvodu počty fakticky pobývajících občanů EU budou vyšší než se odráží ve statistických rozbořech.

vykázán u státních příslušníků Vietnamu (9 303 osob, tj. +18,3 %), Ukrajiny (5 439 osob, tj. +4,3 %) a Ruska (3 875 osob, tj. +16,6 %).

U státních příslušníků Ukrajiny, nejpočetnější skupiny cizinců s povoleným pobytem na území České republiky, převládá forma dlouhodobého pobytu (69,2 % z celkového počtu státních příslušníků Ukrajiny s povoleným pobytem). Naproti tomu u státních příslušníků Vietnamu převažuje forma trvalého pobytu (57,7 % z celkového počtu státních příslušníků Vietnamu s povoleným pobytem).

Pokud u státních příslušníků, kteří jsou ve statistikách povoleného pobytu v TOP 10, sledujeme jejich rozložení v jednotlivých krajích, zjistíme, že státní příslušníci Ukrajiny jsou nejvíce usídleni v hlavním městě Praze (36,0 % z celkového počtu státních příslušníků Ukrajiny s povoleným pobytem) a ve Středočeském kraji (15,6 %). Shodná situace je i u státních příslušníků Slovenska, Ruska, Moldavska a Bulharska.

Oproti tomu státní příslušníci Vietnamu jsou nejvíce evidováni na území hlavního města Prahy, Ústeckém kraji a Karlovarském kraji, je u nich také patrné vyrovnanější rozložení (v těchto krajích po cca 15,0 %). Státních příslušníků Mongolska je nejvíce v Jihomoravském kraji (18,2 %), poté následuje Praha (11,1 %) a Středočeský kraj (10,6 %). Nejvíce státních příslušníků Polska je v Moravskoslezském kraji (30,7 %) a SRN v Ústeckém kraji (30,6 %).

Cizinci s povoleným pobytem na území České republiky k 31. 12. 2008 – státní příslušnost v kraji – TOP 10

Stav k 31. 12.											
státní příslušnost	celkem	tj. %	z toho v kraji	počet	tj. %	státní příslušnost	celkem	tj. %	z toho v kraji	počet	tj. %
Ukrajina	131 965	100,0	Praha	47 571	36,0	SRN	17 496	100,0	Ústecký	5 362	30,6
			Středočeský	20 525	15,6				Praha	2 771	15,8
			Jihomoravský	13 096	9,9				Plzeňský	2 599	14,9
Slovensko	76 034	100,0	Praha	19 754	26,0	Moldavsko	10 644	100,0	Praha	3 147	29,6
			Středočeský	13 703	18,0				Středočeský	2 153	20,2
			Moravskoslezský	7 002	9,2				Plzeňský	914	8,6
Vietnam	60 258	100,0	Praha	9 607	15,9	Mongolsko	8 569	100,0	Jihomoravský	1 561	18,2
			Ústecký	9 345	15,5				Praha	953	11,1
			Karlovarský	9 214	15,3				Středočeský	910	10,6
Rusko	27 176	100,0	Praha	15 492	57,0	Bulharsko	5 922	100,0	Praha	2 041	34,5
			Středočeský	3 509	12,9				Středočeský	976	16,5
			Karlovarský	2 641	9,7				Ústecký	488	8,2
Polsko	21 710	100,0	Moravskoslezský	6 657	30,7	USA	5 272	100,0	Praha	3 179	60,3
			Královéhradecký	2 960	13,6				Středočeský	536	10,2
			Středočeský	2 919	13,4				Jihomoravský	347	6,6

V regionech s většími městy je patrná zpravidla vyšší koncentrace cizinců s povoleným pobytem na území České republiky. Vysoce urbanizované oblasti nabízí mnohem více pracovních příležitostí a možností pro podnikatelskou činnost. Jelikož je městský trh polarizován, existuje poptávka jak po kvalifikované, tak i nekvalifikované pracovní síle. Cizincům jistě také vyhovuje i anonymní prostředí velkých měst.

Z hlediska správního členění České republiky bylo ke dni 31. 12. 2008 **nejvíce cizinců s povoleným pobytem** registrováno na území hlavního města Prahy (142 085 osob; tj. 32,4 %), jejich počet tvoří třetinu všech cizinců s povoleným pobytem na území ČR. Dále následoval Středočeský kraj (60 164 osob; tj. 13,7 %), Jihomoravský kraj (35 730 osob; tj. 8,2 %) a Ústecký kraj (35 525 osob; tj. 8,1 %). **Nejméně cizinců s povoleným pobytem** na území ČR je registrováno ve Zlínském kraji (8 418 osob; tj. 1,9 %), kraji Vysočina (9 780 osob; tj. 2,2 %) a v kraji Olomouckém (9 917 osob; tj. 2,3 %).

Kromě Olomouckého kraje (-148 osob) došlo u všech správních celků oproti roku 2007 k nárůstu počtu cizinců s povoleným pobytem na území České republiky. Nejvyšší početní nárůst je v Praze (+12 924 osob), Středočeském kraji (+9 837 osob) a Plzeňském kraji (+6 484 osob). Nejvyšší procentuelní nárůst vykazuje Plzeňský kraj (+30,6 %).

V.2.2. Přejídný pobyt na dlouhodobá víza, dlouhodobý pobyt a přejídný pobyt občanů Evropské unie

V kategorii dlouhodobých pobytů bylo ke dni 31. prosinci 2008 PČR Ředitelstvím služby cizinecké policie evidováno 265 374 (+31 305 osob, tj. +13,4 %) cizinců. Z uvedeného počtu bylo 172 792 mužů a 92 582 žen.

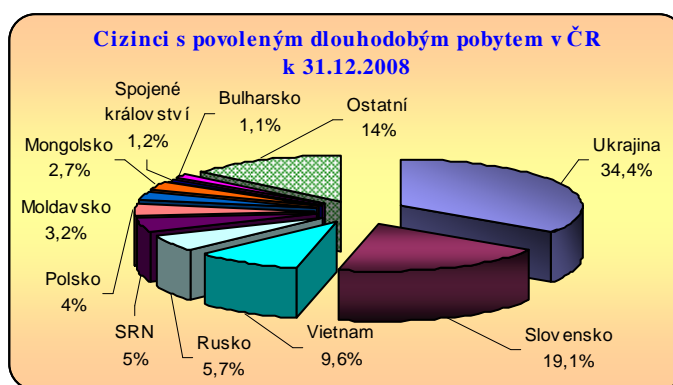
Nejčastějším účelem, na jehož základě byl cizincům v této kategorii pobyt povolen je zaměstnání (45,8 %) a účast v právnické osobě – výkonný manažer (21,9 %). V porovnání se stavem k 31. 12. 2007 došlo u účelu účast v právnické osobě – výkonný manažer k markantnímu nárůstu (+25 972 osob, tj. +80,6 %), naopak u účelu zaměstnání je vykázán pokles (-7 506 osob, tj. -5,8 %).

Cizinci s povoleným dlouhodobým pobytem na území ČR – porovnání shodného období 2007/2008 – účel pobytu

Stav roku	k 31.12. 2007	tj. %	k 31.12. 2008	tj. %	Změna oproti předchozímu období	
					v %	absolutní čísla
celkem DLOUHODOBÝ POBYT	234 069	100,0	265 374	100,0	13,4	31 305
z toho účel pobytu						
zaměstnání	128 952	55,1	121 446	45,8	-5,8	-7 506
účast v p.o. - výkonný manažer	32 210	13,8	58 182	21,9	80,6	25 972
podnikání	33 291	14,2	36 035	13,6	8,2	2 744
sloučení rodiny	20 181	8,6	25 082	9,5	24,3	4 901
ostatní	10 950	4,7	15 502	5,8	41,6	4 552
studium	8 485	3,6	9 127	3,4	7,6	642

V této kategorii pobytu byli s nejvyššími počty zastoupeni státní příslušníci **Ukrajiny** (91 291 osob; -2 616 osob, tj. -2,8 %). Na celkovém počtu cizinců s povoleným dlouhodobým pobytem v České republice se podíleli 34,4 %. S výrazným odstupem následovali státní příslušníci **Slovenska** (50 626 osob; +7 190 osob, tj. +16,6 %), **Vietnamu** (25 463 osob; +7 274 osob, tj. +40,0 %), **Ruska** (15 038 osob; +2 634 osob, tj. +21,2 %), **SRN** (13 068 osob; +1 790, tj. +15,9 %) a **Polska** (10 573 osob; +1 254 osob, tj. +13,5 %).

Největší meziroční nárůst byl zaznamenán u státních příslušníků **Vietnamu** (+7 274 osob; tj. +40,0 %), **Slovenska** (+7 190 osob; tj. +16,6 %), **Ruska** (+2 634 osob; tj. +21,2 %), **Mongolska** (+2 234 osob; tj. +45,9 %) a **Moldavska** (+2 214 osob; tj. +35,1 %).

Z hlediska správního členění České republiky bylo ke dni 31. 12. 2008 **nejvíce cizinců s povoleným dlouhodobým pobytem** registrováno na území hlavního města Prahy (92 664; tj. 34,9 %), ve Středočeském kraji (38 630 osob; tj. 14,6 %), Jihomoravském kraji (21 377 osob; tj. 8,0 %) a Ústeckém kraji (20 301 osob; tj. 7,6 %). **Nejméně cizinců s povoleným dlouhodobým pobytem** na území ČR je registrováno ve Zlínském kraji (4 098 osob; tj. 1,5 %), Olomouckém kraji (4 798 osob; tj. 1,8 %) a kraji Vysočina (6 516 osob; tj. 2,5 %).

Kromě Olomouckého kraje (-205 osob) došlo u všech správních celků oproti roku 2007 k nárůstu počtu cizinců s povoleným dlouhodobým pobytem. Nejvyšší početní nárůst byl zaznamenán ve Středočeském kraji (+7 177 osob), na území hlavního města Prahy (+5 702 osob) a Plzeňském kraji (+5 367 osob).

V průběhu roku 2008 útvary Služby cizinecké policie přijaly 62 106 **žádostí o povolení k dlouhodobému pobytu** (+17 515, tj. +39,3 %), vydáno povolení k dlouhodobému pobytu bylo 57 740 cizincům (+18 693, tj. +47,9 %). V 817 případech (+496, tj. +154,5 %) byla žádost o povolení k dlouhodobému pobytu zamítnuta. Platnost povolení k dlouhodobému pobytu byla zrušena v 1 977 případech (-115, tj. -5,5 %).

Občané států Evropské unie a jejich rodinní příslušníci v roce 2008 podali 23 267 **žádostí o vydání potvrzení či povolení k přechodnému pobytu** (+914, +4,1 %). Potvrzení či povolení o přechodném pobytu na území bylo vydáno 24 675 občanům EU (-2 157, tj. -8,0 %) a jejich rodinným příslušníkům, 437 žádostí bylo zamítnuto. Přechodný pobyt občana Evropské unie byl zrušen v 579 případech a přechodný pobyt rodinného příslušníka občana Evropské unie byl ukončen v 9 případech. Platnost potvrzení o přechodném pobytu na území byla zrušena v 1 322 případech.³²

V.2.3. Trvalý pobyt

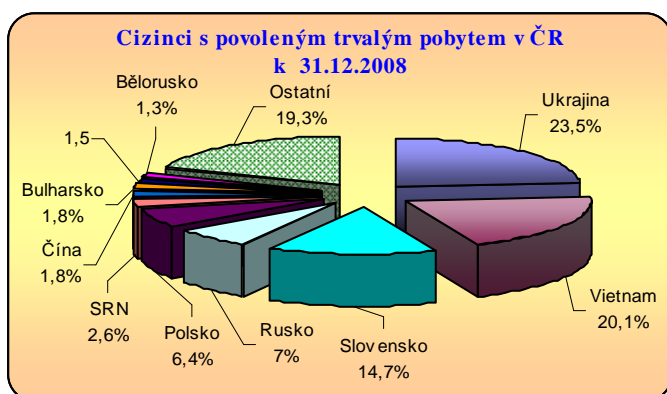
Ke konci roku 2008 bylo PČR Ředitelstvím služby cizinecké policie evidováno 172 927 (+14 909 osob, tj. +9,4 %) cizinců s povoleným trvalým pobytem. V této kategorii pobytu bylo zastoupení mužů a žen téměř vyrovnané, jednalo se o 91 632 mužů a 81 295 žen.

Cizinci s povoleným trvalým pobytem na území ČR – porovnání shodného období 2007/2008 – účel pobytu

Stav roku	k 31.12. 2007	tj. %	k 31.12. 2008	tj. %	Změna oproti předchozímu období	
					v %	absolutní čísla
celkem TRVALÝ POBYT	158 018	100,0	172 927	100,0	9,4	14 909
z toho účel pobytu						
sloučení rodiny	88 848	56,2	92 527	53,5	4,1	3 679
ostatní*	69 170	43,8	80 400	46,5	16,2	11 230

Poznámka: * např. humanitární důvody, důvody hodné zvláštního zřetele, v zájmu České republiky, po 4 letech nepřetržitého pobytu na území po ukončení řízení o udělení mezinárodní ochrany, po 5 letech nepřetržitého pobytu na území

Pro povolení trvalého pobytu na území České republiky je trvale převažujícím důvodem sloučení rodiny (53,5 %). V porovnání se stavem k 31. 12. 2007 došlo u tohoto účelu k nárůstu o 4,1 % (v absolutních číslech se jedná o 3 679 osob).

V roce 2008 došlo ke změně na první pozici, kdy státní příslušníci **Ukrajiny** (40 674 osob; +8 055 osob, tj. +24,7 %) nahradili státní příslušníky Vietnamu a stali se tak nejpočetnější skupinou cizinců s povoleným trvalým pobytem na území České republiky. Dále následovali státní příslušníci **Vietnamu** (34 795 osob; +2 029 osob, tj. +6,2 %), **Slovenska** (25 408 osob; +964 osob, tj. +3,9 %), **Ruska** (12 138 osob; +1 241 osob, tj. +11,4 %) a **Polska** (11 137 osob; -151 osob, tj. -1,3 %).

³² Údaje z IS Měsíční výkazy vybraných činností Služby cizinecké policie

Při meziročním porovnání došlo k největšímu početnímu nárůstu v kategorii trvalých pobytů u státních příslušníků Ukrajiny (+8 055 osob; tj. +24,7 %), Vietnamu (+2 029 osob; tj. +6,2 %) a Ruska (+1 241 osob; tj. +11,4 %).

Z hlediska správního členění České republiky bylo ke dni 31. 12. 2008 **nejvíce cizinců s povoleným trvalým pobytem** registrováno na území hlavního města Prahy (49 421 osob; tj. 28,6 %), Středočeském kraji (21 534 osob; tj. 12,5 %), Ústeckém kraji (15 224 osob; tj. 8,8 %) a Jihomoravském kraji (14 353 osob; tj. 8,3 %). **Nejméně cizinců s povoleným trvalým pobytem** na území ČR je registrováno v kraji Vysočina (3 264 osob; tj. 1,9 %), Pardubickém kraji (3 913 osob; tj. 2,3 %), Zlínském kraji (4 320 osob; tj. 2,5 %).

Kromě Karlovarského kraje (-79 osob) došlo u všech správních celků oproti roku 2007 k nárůstu počtu cizinců s povoleným trvalým pobytem. Nejvyšší početní nárůst byl zaznamenán v Praze (+7 222 osob), ve Středočeském kraji (+2 660 osob) a Jihomoravském kraji (+1 246 osob).

V průběhu roku 2008 bylo přijato **12 775** (-838, tj. -6,2 %) **žádostí o povolení trvalého pobytu** občanů třetích zemí, z toho 1 058 cestou ZÚ ČR (-558, tj. -34,5 %) a 11 717 na území České republiky (-280, tj. -2,3 %). Kladně bylo rozhodnuto ve 12 644 případech (-1 736, tj. -12,1 %) a v 517 případech byla žádost zamítnuta; řízení bylo správním orgánem zastaveno ve 283 případech. Platnost povolení k pobytu byla zrušena v souladu s ustanovením § 77 zákona o pobytu cizinců ve 91 (-61, tj. -40,1 %) případech a platnost povolení k pobytu zanikla dle ustanovení § 76 citovaného zákona v 1 300 (-88, -6,3 %) případech.

Občané států Evropské unie podali 1 640 žádostí o povolení k trvalému pobytu (-2 013, tj. -55,1 %). Povolení k trvalému pobytu bylo vydáno 1 979 (-4 730, tj. -70,5 %) občanům Evropské unie a jejich rodinným příslušníkům. Zamítnuto bylo 280 žádostí (-249, tj. -47,1 %). V průběhu roku 2008 byl ve 220 případech (-119, tj. -35,1 %) zjištěn důvod pro zrušení nebo zánik platnosti povolení k trvalému pobytu.

V.3. ZAMĚSTNÁVÁNÍ, PODNIKÁNÍ A STUDIUM CIZINCŮ V ČESKÉ REPUBLICĚ

V.3.1. Zaměstnávání cizinců v ČR

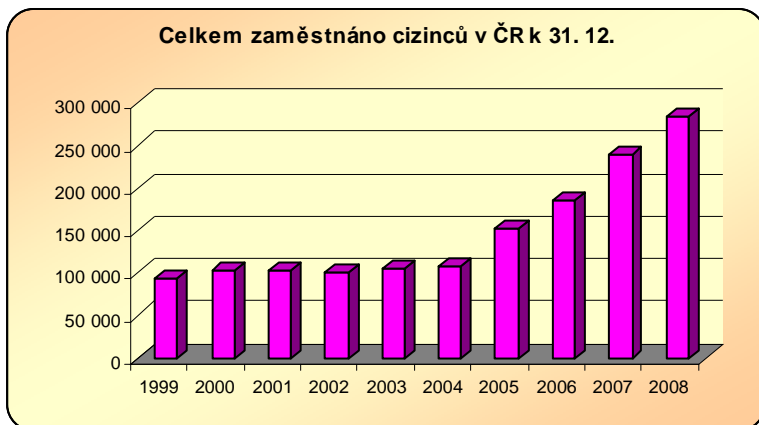
Dle údajů Ministerstva práce a sociálních věcí ke dni 31. 12. 2008 působilo na trhu práce v České republice legálně celkem **284 551 zahraničních pracovníků**, z toho na základě platného povolení k zaměstnání cizinců 128 934 osob, dále 141 101 občanů EU/EHP a Švýcarska a 14 516 cizinců, kteří nepotřebují pracovní povolení .

Zaměstnávání cizinců – vývoj v letech 1999 až 2008

Rok	platná povolení k zaměstnání cizinců	informace cizinci z třetích zemí v postavení zaměstnanců	registrace/ informace občané SR v postavení zaměstnanců	informace občané EU/EHP a Švýcarska v postavení zaměstnanců
1999	40 312	-	53 154	-
2000	40 080	-	63 567	-
2001	40 097	-	63 555	-
2002	44 621	-	56 558	-
2003	47 704	-	58 034	-
2004	34 397	747	-	72 840
2005	55 210	2 659	-	93 867
2006	61 452	6 777	-	116 846
2007	85 351	10 140	-	144 751
2008	128 934	14 516	-	141 101

Poznámka: údaje MPSV ČR

Počet zahraničních pracovníků evidovaných na úřadech práce v České republice se v průběhu hodnoceného roku výrazně navýšil, a to celkem o 44 309 osob. V roce 2008 nárůst činil u občanů z nečlenských států Evropské unie s platným pracovním povolením 43 583 osob, u cizinců třetích zemí v postavení zaměstnanců 4 376 osob. Naopak u občanů EU/EHP a Švýcarska byl zaznamenán pokles o 3 650 osob.

Na celkovém počtu 284 551 zahraničních pracovníků, kteří byli na konci hodnoceného roku evidováni na úřadech práce se ženy podílely cca 33,3 % (v absolutních číslech se jedná o 94 786 žen). Můžeme konstatovat, že podíl žen na celkové zaměstnanosti cizinců se každým rokem zvyšuje (v roce 2007 dosáhl 32,8 % a v roce 2006 byl 31,6 %).

Dle krajů bylo nejvíce zahraničních pracovníků zaměstnáno na území hlavního města Prahy (94 102, z toho bylo 33 468 žen), ve Středočeském kraji (45 572, z toho bylo 13 331 žen) a v Jihomoravském kraji (29 524, z toho bylo 10 102 žen). Počet zahraničních pracovníků zaměstnaných v uvedených třech krajích tvořil 59,5% z celkového počtu.

Tradičně nejvyšší zastoupení na našem trhu práce měli státní příslušníci **Slovenska** (100 223 osob; tj. -1 010 osob), **Ukrajiny** (81 072 osob, tj. +19 480 osob) a **Polska** (20 680 osob; tj. -2 962 osob). Dále s nižšími počty následovali státní příslušníci **Vietnamu** (16 254 osob; tj. +10 829 osob) a **Mongolska** (12 990 osob; tj. +6 093 osob). Prvních pět státních příslušností tvořilo cca 81,3 % z celkového počtu.

V.3.1.1. Podpora mobility a řešení nerovnováhy na trhu práce - EURES

Evropský informační a poradenský systém EURES si klade za cíl podporovat mobilitu pracovních sil a pomáhat řešit nerovnováhu nabídky a poptávky na evropských i národních trzích práce. **Systém EURES ČR** je nedílnou součástí Sekce politiky zaměstnanosti a trhu práce MPSV ČR. Tříleté i roční plány EURES ČR vycházejí ze strategického plánování cílů politiky zaměstnanosti ČR. V současné době, ovlivněné světovou finanční a hospodářskou krizí, systém EURES významně přispívá k informovanosti všech uchazečů o zaměstnání ohledně možností a podmínek práce v jednotlivých evropských státech. Pomáhá tak občanům České republiky i cizincům nalézt adekvátní uplatnění a zaměstnavatelům získávat potřebné kvalifikované pracovníky. Podporuje tím zvyšování zaměstnanosti i mobility pracovní síly.³³

V souvislosti s přetrvávajícími přechodnými obdobími v některých členských zemích a s nimi spojenými administrativními náležitostmi přístupu na pracovní trh zajišťují EURES poradci plnou informovanost klientů EURES a pracovníků úřadů práce. Základním zdrojem pro poskytování informací o přechodných obdobích a případných změnách v této oblasti jsou internetové stránky EURES ČR: www.eures.cz.³⁴ Pravidelně aktualizované stránky dále poskytují detailní informace o životních a pracovních podmínkách v jednotlivých zemích EU/EHP, aktuální nabídku volných pracovních míst, informace o chystaných pracovních nábořech a další praktické informace.

³³ Na EURES poradce se dosud obrátilo více než 85 000 klientů všech věkových kategorií.

³⁴ Měsíčně shlédne tyto stránky standardně více než 200 000 zájemců

V průběhu roku 2008 intenzivně probíhaly aktivity spojené s rozvojem příhraničních projektů EURES-T. Evropskou komisí bylo oficiálně uznáno již druhé partnerství v ČR, EURES-T Beskydy (ČR, Slovensko, Polsko), vedle již fungujícího partnerství mezi Čechy a Bavorskem. Pokroku bylo dosaženo rovněž v případě plánovaných projektů trojstranné příhraniční spolupráce - EURES-T TriRegio (Sasko, Čechy, Slezsko). V roce 2008 proběhla i první jednání o chystaném projektu partnerství mezi ČR, Rakouskem a Slovenskem.

Vzhledem k potřebám českého trhu práce a klientů EURES (zájemci o práci, zaměstnavatelé) byly v tříletém „Plánu aktivit EURES 2007 – 2010“ definovány pro další období fungování systému země pracovně emigrační (Velká Británie, Irsko, Německo, Rakousko) a imigrační (Polsko, Slovensko, Bulharsko, Rumunsko). Převážná většina aktivit EURES bude v příštích dvou letech zaměřena na rozvoj spolupráce s těmito státy.

V.3.1.2. Výběr kvalifikovaných zahraničních pracovníků

Projekt Výběr kvalifikovaných zahraničních pracovníků (dále projekt) byl spuštěn 28. července 2003 a jeho pilotní fáze byla naplánovaná na 5 let. Usnesením vlády č. 1316 ze dne 20. října 2008 bylo schváleno jeho další pokračování v nepilotní fázi. Cílem projektu je přivést do České republiky kvalifikované zahraniční pracovníky schopné přispívat k rozvoji ekonomiky a společně s jejich rodinami se natrvalo integrovat do české společnosti.³⁵

Příhláška do projektu je k dispozici pouze on-line na projektových webových stránkách www.imigracecz.org. Podmínkou ke vstupu do projektu je, kromě občanství jedné z cílových zemí³⁶ nebo absolutoria české vysoké nebo střední školy, povolení k zaměstnání a odpovídající pobytový titul, tj. vízum k pobytu nad 90 dnů za účelem zaměstnání nebo povolení k dlouhodobému pobytu vydané za stejným účelem, minimálně středoškolské vzdělání s maturitní zkouškou a dostatečné bodové ohodnocení ve výběrové proceduře. Podmínkou pro přijetí do kategorie vysoce kvalifikovaných účastníků je zaměstnání v České republice na pozici, která vyžaduje vysokoškolské vzdělání a odpovídá kvalifikaci uchazeče. Neocenitelnou službu pro cizince, vzhledem k ucelenosti informací o podmínkách a možnostech zaměstnávání v České republice, představuje specializovaná aplikace www.praceprocizince.cz, která je součástí Integrovaného portálu MPSV .

Ke dni 31. 12. 2008 bylo v projektu 1 281 účastníků. I s rodinnými příslušníky tak může v budoucnu získat trvalý pobyt na základě účasti v projektu celkem 2 595 osob. Vysokoškolské vzdělání má 1 014 účastníků projektu, 267 jsou středoškoláci, nejvíce účastníků pochází z Ukrajiny, Ruska, Bulharska a Běloruska. Nejčastěji v České republice pracují v oboru IT, technických profesích nebo administrativě. V roce 2008 pokračoval trend nárůstu počtu cizinců přihlášených

³⁵ Projekt nabízí udělení trvalého pobytu ve zkrácené lhůtě dvou a půl let (současná legislativa stanovuje 5 let) nejenom úspěšným účastníkům projektu, ale i jejich rodinným příslušníkům. V červenci 2007 vznikla nová kategorie vysoce kvalifikovaných účastníků projektu, kteří mají možnost požádat o povolení k trvalému pobytu již po 1,5 roce účasti v projektu. Účastníci projektu mají také nárok na ochrannou lhůtu na nalezení nového pracovního místa v případě ztráty zaměstnání bez vlastního zavinění.

³⁶ Cílovými zeměmi projektu dosud byly Bulharsko, Chorvatsko, Kazachstán, Bělorusko, Moldavsko, Kanada, Srbsko, Černá Hora, Ukrajina, Bosna a Hercegovina, Makedonie, Ruská federace a Indie. Nově od 1. prosince 2008 k nim přibýly tyto cílové země – Albánie, Argentina, Arménie, Austrálie, Ázerbájdžán, Brazílie, Filipíny, Gruzie, Guatemala, Honduras, Chile, Indonésie, Izrael, Japonsko, Jihoafrická republika, Korejská republika, Kambodža, Kostarika, Kuba, Kyrgyzstán, Laos, Malajsie, Mexiko, Myanmar, Nepál, Nikaragua, Nový Zéland, Panama, Paraguay, Salvador, Singapur, Spojené státy americké, Srí Lanka, Tádžikistán, Thajsko, Turecko, Turkmenistán, Uruguay, Uzbekistán.

Do projektu se též mohou hlásit zahraniční absolventi českých vysokých škol bez ohledu na zemi původu, kteří ukončili studium ve školním roce 1995 a později. Od července 2005 je pilotní projekt otevřen také zahraničním absolventům českých středních škol bez ohledu na zemi původu, kteří ukončili studium v roce 2000 a později. Jedinou výjimku u absolventů představují ti, kteří v České republice studovali v rámci rozvojové pomoci.

do projektu. Pozitivní je, že většina z nich má vysokoškolské vzdělání a pracují u nás v oborech odpovídajících jejich kvalifikaci. **Ke dni 31. 12. 2008 získalo trvalý pobyt ve zkrácené lhůtě již 303 účastníků.**

V.3.1.3. Zelené karty

Na základě novely zákona o zaměstnanosti a novely zákona o pobytu cizinců na území došlo s platností od 1.1.2009 k zavedení systému „zelených karet“. „Zelená karta“ představuje nový druh povolení k dlouhodobému pobytu cizinců za účelem zaměstnání. Jedná se o doklad duálního charakteru, což znamená, že jedním úředním úkonem je uděleno povolení k dlouhodobému pobytu i povolení k zaměstnání. Smyslem zavedení tohoto systému je tedy odstranění nadbytečných administrativních překážek, které brání rychlému přístupu cizinců na trh práce na volná pracovní místa, která se nedaří obsadit zájemcem o zaměstnání z řad českých občanů nebo občanů EU/EHP a Švýcarska. Povolení k dlouhodobému pobytu v režimu „zelená karta“ bude vydáváno ve 3 kategoriích:

A – pro vysokoškolsky kvalifikované pracovníky a klíčový personál (na dobu až 3 roky)

B – pro pracovníky na pracovních pozicích minimálně s požadavkem vyučen (na dobu až 2 roky)

C – pro ostatní pracovníky (na dobu až 2 roky)

Cizinec, který bude mít zájem o zaměstnání v České republice, si nejprve vyhledá vhodné volné místo v centrální evidenci volných pracovních míst obsaditelných držiteli „zelené karty“. Tato centrální evidence je veřejně přístupná na internetových stránkách Ministerstva práce a sociálních věcí. Cizinec na zastupitelském úřadu České republiky v zahraničí požádá o vydání „zelené karty“ na vybrané pracovní místo. K žádosti musí mimo jiné doložit, že splňuje požadované kvalifikační předpoklady, jsou-li tyto k výkonu zaměstnání požadovány. Jeho žádost bude postoupena Ministerstvu vnitra, které o vydání „zelené karty“ rozhodne do 30 dnů. Cizinec po předložení dokladu o uzavření cestovního zdravotního pojištění obdrží vstupní vízum k převzetí „zelené karty“, kterou si na území České republiky převezme, přihlásí se k pobytu na příslušném inspektorátu cizinecké policie a nastoupí do zaměstnání.

O vydání „zelené karty“ může od 1. ledna 2009 požádat pouze státní příslušník 12 zemí uvedených ve vyhlášce Ministerstva vnitra publikované ve Sbírce zákonů pod č. 461/2008 Sb. (Austrálie, Černé Hory, Chorvatska, Japonska, Kanady, Korejské republiky, Nového Zélandu, Bosny a Hercegoviny, Makedonie, USA, Srbska a Ukrajiny). Výběr zemí zásadně ovlivnil průběh finanční krize/hospodářské recese.

Ministr práce a sociálních věcí vyřadí z míst dostupných pro „zelené karty“ ty pozice, které by představovaly lokální, odvětvovou či regionální deformaci trhu práce.

Zahraniční pracovník se „zelenou kartou“ může nastoupit pouze na volné pracovní místo, zařazené v centrální evidenci volných pracovních míst obsaditelných držiteli „zelené karty“. Do této evidence budou zařazována pouze volná pracovní místa nahlášená úřadu práce zaměstnavatelem, o která 30 dní neprojeví zájem občan z České republiky nebo EU/EHP a Švýcarska. Volným pracovním místem obsaditelným držitelem „zelené karty“ je i místo, které Ministerstvo průmyslu a obchodu označí jako místo vhodné pro klíčový personál. Kategorie klíčový personál bude zahrnovat při zohlednění aktuální situace na trhu práce vyšší management, pracovníky s vysokou odbornou kvalifikací pro určité práce, úkoly a pracovníky disponující znalostmi nezbytnými pro chod podniku, profese, jejichž nedostatečná přítomnost ohrožuje chod podniku nebo může způsobit ekonomické ztráty. Zaměstnavatel musí souhlasit s tím, aby jím nahlášené volné pracovní místo bylo zařazeno do této evidence.

Prodloužení platnosti „zelené karty“ je možné pouze pro kategorie A a B, nekvalifikovaným zahraničním pracovníkům bude „zelená karta“ udělována pouze na 2 roky bez možnosti prodloužení.

Dosavadní režim povolení k zaměstnání vydávaného úřady práce zůstane zachován souběžně se systémem „zelených karet“.

V.3.2. Podnikání cizinců v ČR

Ministerstvo průmyslu a obchodu evidovalo ke konci roku 2008 celkem 1 826 928 (+39 871) podnikatelů, z toho bylo 77 158 (+8 373) cizinců. Registrováno bylo 2 315 748 (-587 040) živností, z toho na cizince připadalo 84 488 živností (-921). Z uvedeného vyplývá, že počet evidovaných podnikatelů - cizinců je oproti roku 2007 vyšší, naproti tomu počet na ně registrovaných živností se snížil.

Podnikání cizinců v ČR – vývoj v letech 1999 až 2008

Stav k 31. 12. roku	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Podnikatelé cizinci	58 386	61 340	64 000	60 532	62 293	65 219	67 246	65 722	68 785	77 158
Živnostenská oprávnění pro cizince	68 586	72 471	78 423	75 661	76 057	80 827	83 841	80 724	85 409	84 488

Poznámka: údaje MPO ČR

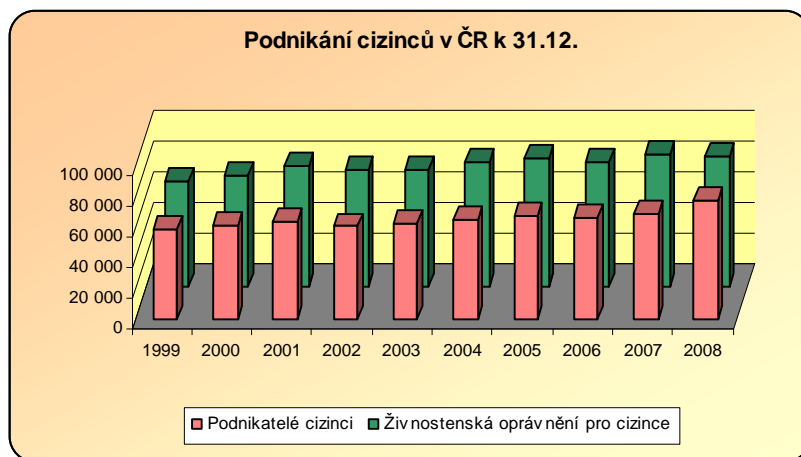
Mezi podnikateli - cizinci byly ženy zastoupeny necelou jednou třetinou (cca 28,5 %, tj. v absolutních číslech 21 995 žen). U registrovaných živností pak podíl žen dosahoval hodnoty 27,9 % (v absolutních číslech se jedná o 23 570 žen). Z porovnání s rokem předcházejícím vyplývá, že podíl žen mezi podnikateli - cizinci zůstal téměř na stejné hodnotě.

Dle krajů bylo v hodnoceném roce nejvíce cizinců - podnikatelů na území hlavního města Prahy (20 682, z toho bylo 6 389 žen), ve Středočeském kraji (8 689, z toho bylo 2 283 žen) a v Ústeckém kraji (8 013, z toho bylo 2 255 žen). Počet cizinců - podnikatelů ve výše uvedených třech krajích tvořil 48,5 % z celkového počtu.

Pořadí státních příslušností na prvních třech místech zůstalo i v roce 2008 nezměněno.

Mezi podnikateli - cizinci bylo v České republice nejvíce státních příslušníků **Vietnamu** (32 139 osob, tj. +7 702 osob). Druhou nejčetněji zastoupenou skupinu tvořili státní příslušníci **Ukrajiny** (21 213 osob, tj. -714 osob) a třetí státní příslušníci **Slovenska** (9 255 osob, tj. +571 osob). Uvedené tři státní příslušnosti představovaly, stejně jako v roce 2007, cca 81 % mezi podnikateli - cizinci. S odstupem následovali státní příslušníci **Polska** (1 364 osob, tj. +75 osob) a **SRN** (1 361 osob, tj. +100 osob).

Z celkového počtu 84 488 živností, které byly registrovány na cizince, připadlo 34 744 (+6 359) na státní příslušníky **Vietnamu**, 22 730 (-3 093) na státní příslušníky **Ukrajiny** a 10 665 (-1 126) na státní příslušníky **Slovenska**. Z uvedeného vyplývá, že na jmenované tři státní příslušnosti připadlo cca 80,6 % registrovaných živností pro cizince. Jedná se o vyšší podíl

na celkovém počtu než v roce 2007. Dále následovali s počtem 1 577 (-321) živností státní příslušníci **Polska** a s počtem 1 500 (-312) živností státní příslušníci **SRN**.

Je třeba zmínit problém vysokého zneužívání pobytového oprávnění za účelem podnikání. Udělení víza za účelem podnikání je doposud podmíněno pouze příslibem vydání živnostenského oprávnění. Následná kontrola realizace tohoto účelu pobytu je téměř nemožná. Důsledkem tohoto stavu je faktická nemožnost takové pobytové oprávnění zrušit z důvodu neplnění účelu pobytu. Z tohoto důvodu je nutné nově stanovit podmínky, za nichž je cizinci za účelem podnikání uděleno vízum nebo povolení k dlouhodobému pobytu, tak aby byla ze strany státu zajištěna kontrolovatelnost tohoto institutu. Do budoucna je neudržitelné, aby byl tento institut ponechán v nezměněné podobě, jelikož neumožňuje v odpovídající podobě regulovat či usměrňovat příliv cizinců na území České republiky dle aktuálních potřeb.³⁷ Podle získaných informací z jiných členských států Evropské unie není v EU stát, který by měl systém podnikatelských víz nastaven tak otevřeně jako České republice.

V.3.3. *Studium*

Celkový rámec studia v České republice, tedy i studia cizích státních příslušníků upravuje školský zákon.³⁸ Systém vysokoškolského studia specifikuje zákon o vysokých školách.³⁹ Konkrétní podmínky vstupu a pobytu cizince na území České republiky za účelem studia jsou upraveny v zákoně o pobytu cizinců. Pro účely tohoto zákona je přesně vymezeno, které aktivity se studiem rozumí.⁴⁰

Cizinci pobývající v České republice na základě pobytového oprávnění za účelem studia

(data PČR Ředitelství služby cizinecké policie)

Celkový počet cizích státních příslušníků, kterým byl povolen pobyt na území České republiky za účelem studia, se neustále zvyšuje. V roce 2008 byl zaznamenán nárůst necelých 8 %, tedy nižší než v letech předcházejících, kdy dosahoval téměř 20 %. V roce 2006 bylo v České republice evidováno 7 208 cizinců s pobytovým oprávněním za účelem studia, v roce 2007 se jednalo o 8 488 osob a v hodnoceném roce již 9 127 cizinců.

Přesto se uvedený účel pobytu na celkovém počtu dlouhodobých pobytů nepodílí významnou měrou a tento podíl má klesající tendenci. Zatímco v roce 2005 bylo studium účelem pobytu u 5,4 % cizinců s dlouhodobým pobytem, v roce 2008 se snížil na 3,4 %.⁴¹

³⁷ Živnostenské oprávnění jako podklad pro vydání pobytového oprávnění za účelem podnikání osvědčující účel pobytu dokládá pouze způsobilost k výkonu podnikatelské činnosti a nikoli již skutečnost, že cizinec podnikatelskou činnost skutečně vykonává. **V souladu s usnesením vlády České republiky ze dne 16. 2. 2009 č. 171 Ministerstvo vnitra** ve spolupráci s ministerstvy průmyslu a obchodu a financí připraví potřebná legislativní opatření, jimiž bude pro potřeby prokázání účelu pobytu cizince v České republice vymezen výkon podnikatelské činnosti a zároveň stanoven mechanismus kontroly plnění tohoto účelu (tj. zda cizinec skutečně podniká).

³⁸ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů

³⁹ Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách, ve znění pozdějších předpisů

⁴⁰ Jiné druhy „studijních programů“ studiem ve smyslu tohoto zákona nejsou a žádosti o pobyt za „účelem studia“ jsou vyřizovány za účelem „ostatní“.

⁴¹ Viz kapitola V.2.2. *Přechodný pobyt na dlouhodobá víza, dlouhodobý pobyt a přechodný pobyt občanů Evropské unie*

Druhy pobytových oprávnění udělených za účelem studia v letech 2005 – 2008 (stav k 31. 12.)

Pobytové oprávnění	2005		2006		2007		2008	
	Počet	tj. %	Počet	tj. %	Počet	tj. %	Počet	tj. %
dlouhodobý pobyt	2 648	44,1	3 869	53,7	4 226	49,8	4 733	51,9
vízum k pobytu nad 90 dnů	1 861	31,0	1 685	23,4	2 002	23,6	1 702	18,6
přechodný pobyt - občan EU	1 498	24,9	1 652	22,9	2 257	26,6	2 689	29,5
přechodný pobyt - rod. příslušník občana EU	3	0,0	2	0,0	3	0,0	3	0,0
Celkem	6 010	100,0	7 208	100,0	8 488	100,0	9 127	100,0

Z jednotlivých typů pobytových oprávnění udělených za účelem studia převažuje dlouhodobý pobyt (cca 52,0 %). Vízum k pobytu nad 90 dnů bylo v hodnoceném roce uděleno v necelých 19 %. Státní příslušníci třetích zemí tvořili ve sledovaném roce 70,5 % podíl na celkovém počtu cizinců pobývajících na území České republiky za účelem studia. Jedná se tedy o nižší podíl než v letech předcházejících. Naproti tomu podíl občanů EU/EHP se zvýšil na 29,5 z necelých 27 % v roce 2007 a 23 % v roce 2006.

Nejvyšší počet cizinců, kteří mají v České republice pobytové oprávnění za účelem studia, má hlášený pobyt na území hlavního města Prahy (cca 50 %). S výrazným odstupem následují kraj Jihomoravský (9,7 %), Olomoucký (7,9 %) a Jihočeský (7,3 %).

Z hlediska pohlaví mezi cizinci s povoleným pobytem za účelem studia mírně převažují muži (cca 53 %).

Podle věkového složení dominuje skupina ve věku 19 – 25, následuje věková skupina 26 – 35 let a 16 – 18. Za zmínku stojí, že mezi cizinci s pobytovým oprávněním za účelem studia jsou rovněž zastoupeny osoby starší 60 let. V roce 2008 bylo evidováno 32 takových osob, v roce 2007 se jednalo o 60 osob. Téměř všechny pocházely ze zemí EU/EHP.

Z hlediska státní příslušnosti mezi cizinci s povoleným pobytem za účelem studia ze třetích zemí dominují státní příslušníci **Ruska**. Jejich počet se každoročně zvyšuje a v roce 2008 dosáhl hodnoty 1 173 osob (12,9 %). Na druhém místě jsou rovněž tradičně státní příslušníci **Ukrajiny**, kterých za účelem studia v 2008 pobývalo na území České republiky 561 (6,1 %), což je nižší počet než v roce 2007. Na třetím místě se druhým rokem umístili státní příslušníci **Kazachstánu** s počtem 450 osob (4,9 %). Ze států Evropské unie se jedná o státní příslušníky **Slovenska** (1 728 osob, tj. 18,9 %), u kterých došlo k největšímu meziročnímu početnímu nárůstu a **SRN** (640 osob, tj. 7,0 %). Mezi další početně zastoupené státní příslušnosti patří **Vietnam** (436 osob, tj. 4,8 %), **USA** (376 osob, tj. 4,1 %) a **Turecko** (271 osob, tj. 3,0 %). Výrazný meziroční nárůst byl v roce 2008 zaznamenán u již zmíněných státních příslušníků Slovenska (+393 osob), Malajsie (+91 osob), Ruska (+72 osob), Turecka (+51 osob) a Vietnamu (+47 osob).

Jako problematická se jeví skutečnost, že nelze přesně určit počty všech cizinců, kteří do České republiky přicestovali ze studijních důvodů na krátkodobá či dlouhodobá víza. Pobytové oprávnění „za účelem studia“ obdrží jen ti cizinci, kteří se přihlásí na vzdělávací aktivity, mezi které spadají pouze akreditované studijní programy. Do České republiky dále přichází řada osob s cílem studovat na vzdělávacích institucích, které nemají akreditaci MŠMT. Tyto osoby neobdrží pobytové oprávnění „za účelem studia“, ale za účelem „ostatní“. Vzhledem k tomu, že Ústav pro informace a vzdělávání neeviduje studium na neakreditovaných institucích a ani ŘSCP, ani ZÚ ČR blíže nerozlišují účel „ostatní“, není možné vyčíslit počty studujících cizinců spadajících do této kategorie. Dle poznatku ZÚ ČR je právě tato kategorie z hlediska možného zneužívání pobytových oprávnění nejrizikovější.

Přestože zneužívání pobytu za účelem studia není hromadné, existuje reálná možnost, že může být využit k jiným aktivitám na území České republiky, resp. zneužit ke vstupu do schengenského prostoru. Při udělování pobytových oprávnění je proto třeba nutné důkladně prověřovat způsobilost a motivaci žadatelů ke studiu a následně kontrolovat dodržování plnění povoleného účelu pobytu. Současně s tím je potřeba prohloubit meziresortní i vnitroresortní spolupráci zainteresovaných resortů v oblasti výměny poznatků a informací o vzdělávacích institucích, a to hlavně o těch, o které projevují zájem potenciálně rizikovní „studenti“. Významným preventivním opatřením je zajištění informovanosti vysokých škol o migračním riziku spočívajícím ve snaze některých cizinců – „studentů“, legalizovat si pobyt v České republice cestou studijního pobytu. V případě vládních stipendistů je důležité věnovat pozornost využitelnosti studijního oboru v daném státě a zhodnotit přínos udělených stipendií pro zlepšení situace v zemi původu. Ve studii, kterou zpracovalo Analytické centrum pro ochranu státních hranic a migraci, byly navrženy legislativní změny např. zákona o pobytu cizinců, kde bylo doporučeno rozšířit oznamovací povinnost vysokých a vyšších odborných škol, včetně stanovení postihu za nesplnění této zákonné povinnosti. Oznamovací povinnost bylo navrženo rozšířit i na zahraniční vysoké školy v České republice neakreditované. V případě zájmu o studium v nepříliš známých vzdělávacích institucích bylo doporučeno prověřovat přijetí žadatele přímo u dotčené instituce a současně prověřovat také podezřelé vzdělávací subjekty a zprostředkovatele studia.

Cizinci studující v České republice ⁴²

(data MŠMT a Ústavu pro informace a vzdělávání)

Cizinci studující na českých vysokých školách - (data ÚIV)

Každoročně se zvyšují nejen celkové počty studujících na českých vysokých školách, ale také počty přijímaných studentů – cizinců. Zatímco v roce 2005 se cizinci na celkovém počtu studujících podíleli 7,4 % v roce 2008 to bylo již 8,4 %.

Počty studentů na českých vysokých školách v letech 2005 - 2008

rok	studenti celkem		cizinci celkem		cizinci z třetích zemí	
	počet	nárůst oproti předchozímu roku	počet	nárůst oproti předchozímu roku	počet	nárůst oproti předchozímu roku
2005	289 838	9,3 %	21 500	25,6 %	5 191	25,4 %
2006	316 456	9,2 %	24 646	14,6 %	6 123	18,0 %
2007	344 180	8,8 %	28 285	14,8 %	7 427	21,3 %
2008	369 619	7,4 %	31 184	10,2 %	7 892	6,3 %

Pokud srovnáme trend nárůstu počtu studentů a nárůstu počtu cizinců, zjistíme, že nárůst cizinců je téměř dvakrát vyšší. Nejvyšší rozdíl byl registrován v roce 2005, kdy nárůst počtu cizinců dosáhl 25,6 % (oproti 9,3 % u celkového počtu). Nejnižší rozdíl byl zaznamenán v roce 2008, kdy nárůst činil 10,2 % (oproti 7,4 % u celkového počtu).

I když v současné době studují v České republice studenti ze 153 zemí světa, počty studentů ze zemí Evropské unie jsou značně vyšší než počty studentů ze třetích zemí.

Nejvíce zastoupenou státní příslušností ze zemí Evropské unie jsou studenti ze Slovenska (20 657 osob), následují studenti ze Spojeného království (418 osob), Portugalska (411 osob), Polska (362 osob) a SRN (337 osob). Cizinci ze třetích zemí jsou nejvíce zastoupeni státními

⁴² Statistické údaje o počtu cizinců studujících v České republice nelze porovnávat se statistickými údaji o počtu cizinců s uděleným pobytovým účelem studia, neboť v České republice studují i cizinci, kteří se zdržují na území České republiky na základě jiného statusu pobytu.

příslušníky Ruska (1 779 osob), Ukrajiny (1 046 osob), Vietnamu (650 osob), Kazachstánu (496 osob) a Běloruska (379 osob).

Většina (cca 80 %) cizinců studuje na veřejných vysokých školách, avšak podíl soukromých vysokých škol se postupně zvyšuje. Zatímco v roce 2005 si soukromé školy zvolilo 17,5 % cizinců, tak v roce 2008 tomu tak bylo u 25 % cizinců.

Vzdělávání cizinců na konzervatoři, vyšší odborné škole a střední škole - (data MŠMT)

Pro úplnost údajů je třeba na tomto místě připomenout, že v gesci MŠMT probíhalo roce 2008 vzdělávání cizinců na konzervatořích, vyšších odborných školách a středních školách.⁴³

Vzdělávání cizinců – TOP 5

Vzdělávání	Státní příslušnost	Cizinci celkem	z toho dívky
Konzervatoře zastoupeno 22 zemí světa třetí země: 45,0 % země EU: 55,0 %	Celkem	131	66
	z toho nejvíce		
	Slovensko	54	24
	Ukrajina	20	13
	Rusko	16	11
	Japonsko	6	3
Vyšší odborné školy zastoupeno 30 zemí světa třetí země: 37,1 % země EU: 72,9 %	Celkem	307	206
	z toho nejvíce		
	Slovensko	179	119
	Ukrajina	53	40
	Rusko	18	13
	Chorvatsko	8	5
Střední školy zastoupeno 84 zemí světa třetí země: 76,5 % země EU: 23,5 %	Celkem	7 134	3 566
	z toho nejvíce		
	Vietnam	1 906	925
	Ukrajina	1 574	794
	Slovensko	1 220	621
	Rusko	688	343
	Kazachstán	160	91

V.4. INTEGRACE

V.4.1. Integrace cizinců

Podpora integrace dlouhodobě legálně usazených cizinců na území České republiky je od roku 1999 součástí aktivní politiky vlády. Od roku 2000 – 2003 agendu spojenou s koordinací realizace *Koncepce integrace cizinců na území České republiky* (dále jen „Koncepce“) zajišťovalo Ministerstvo vnitra. Poté byla agenda v roce 2004 převedena na Ministerstvo práce a sociálních věcí⁴⁴ a počínaje srpnem 2008 byla agenda koordinace Koncepce převedena usnesením vlády⁴⁵ zpět na Ministerstvo vnitra. Hlavním důvodem bylo opětové propojení imigrační a integrační politiky, a to zejména vzhledem k tomu, že Česká republika zažívá nejvyšší meziroční nárůst cizinecké

⁴³ Viz dále kapitola V.4.1. Integrace cizinců

⁴⁴ Usnesení vlády č. 1252 ze dne 10. prosince 2003 o převodu agendy spojené s koordinací realizace Koncepce integrace cizinců z Ministerstva vnitra na Ministerstvo práce a sociálních věcí

⁴⁵ Usnesení vlády č. 979 ze dne 23. července 2008 o převodu některých činností vykonávaných Ministerstvem práce a sociálních věcí na Ministerstvo vnitra

populace (v roce 2008 v ČR počet legálně pobývajících cizinců stoupl na více než 438 000 cizinců⁴⁶ s nejvyšším nárůstem zejména v oblasti pracovní migrace).

V rámci Ministerstva práce a sociálních věcí pracovala meziresortní *Komise ministra práce a sociálních věcí pro integraci cizinců* (dále jen Komise), která byla zřízena v roce 2004 jako poradní orgán ministra práce a sociálních věcí. Tato Komise napomáhala při zajišťování podmínek pro přípravu a realizaci politiky vlády v oblasti integrace cizinců a při plnění úkolů, vyplývajících z usnesení vlády přijatých v oblasti integrace cizinců. V souvislosti s převodem koordinace realizace Koncepce v roce 2008 ukončilo MPSV činnost Komise a jejích odborných konzultačních skupin, jakož i spolupráci s krajskými koordinátory integrace cizinců, nestátními neziskovými organizacemi a dalšími aktéry v oblasti koordinace realizace Koncepce integrace cizinců.

Realizace Koncepce probíhá na základě každoročně schvalovaného usnesení vlády; v roce 2008 na základě usnesení vlády č. 259 ze dne 17. března 2008 ke Zprávě o realizaci Koncepce integrace cizinců v roce 2007 a o dalším postupu. Do realizace Koncepce jsou aktivně zapojena kromě Ministerstva vnitra a Ministerstva práce a sociálních věcí také ministerstva kultury, školství, mládeže a tělovýchovy, průmyslu a obchodu, pro místní rozvoj, zdravotnictví, financí, a další orgány a instituce (např. Český statistický úřad, sociální partneři Rady hospodářské a sociální dohody, neziskové organizace, Asociace krajů, Svaz měst a obcí, Akademie věd ČR).

Hlavními prioritami Koncepce jsou opatření cílená do čtyř klíčových oblastí: znalost českého jazyka, vzájemné vztahy cizinců a členů majoritní společnosti, socio-kulturní orientace cizinců ve společnosti a ekonomická soběstačnost cizinců.

Znalost českého jazyka

Mezi nejvýznamnější legislativní opatření Ministerstva vnitra na podporu integrace cizinců na území České republiky patří zejména novela zákona o pobytu cizinců⁴⁷, tj. zavedení podmínky, aby cizinec s účinností od 1. ledna 2009 prokázal znalost českého jazyka jako nezbytnou náležitost jeho žádosti o vydání povolení k trvalému pobytu na území České republiky (nevztahuje se na občany EU, jejich rodinné příslušníky a některé další stanovené případy). V rámci nastavení pravidel pro splnění této podmínky Ministerstvo vnitra úzce spolupracovalo s Ministerstvem práce a sociálních věcí a Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy - MV mj. zřídilo meziresortní pracovní skupinu, která MŠMT předložila požadavky na obsah připravovaného materiálu a která byla následně MŠMT nápomocna i při jeho přípravě. Dne 14. května 2008 byl schválen *Systém výuky českého jazyka a zkoušek pro cizince jako jedné z podmínek pro udělení trvalého pobytu*. Podrobné informace ke zkoušce jsou od července 2008 zpřístupněny na speciální webové stránce www.cestina-pro-cizince.cz; MŠMT zřídilo bezplatnou telefonní informační linku ke zkoušce (informace jsou poskytovány v češtině, ruštině a angličtině). Tuto zkoušku mohou cizinci vykonat bezplatně na základě poukazu, který cizincům vydávají pracoviště Ministerstva vnitra. Zároveň Ministerstvo vnitra vydalo a distribuovalo informační letáky k povinnosti zkoušky z češtiny v šesti dvojjazyčných mutacích.

Orientace cizinců ve společnosti

Jednou z priorit Koncepce je zvyšování orientace cizinců ve společnosti České republiky a důraz na posílení informovanosti cizinců, zejména ze třetích zemí. Základním nástrojem

⁴⁶ Viz kapitola V.2.1. *Cizinci s povoleným pobytem v ČR*

⁴⁷ Touto novelou je zákon č. 379/2007 Sb., kterým se mění zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o azylu), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

předávání informací jsou internetové stránky MPSV <http://www.cizinci.cz>, jejichž obsah je zdrojem informací jak pro úředníky státní správy a samosprávy, nevládní neziskové organizace, akademickou obec, tak i samotné cizince nebo veřejnost. Další informace k integraci cizinců jsou na portálu MPSV <http://portal.mpsv.cz> - sekce Zahraniční zaměstnanost a v sekci Cizinec na Portálu veřejné správy České republiky <http://portal.gov.cz>.

Za významné legislativní opatření, které může perspektivně přispět k úspěšnější integraci cizinců, lze považovat i přenesení úplné kompetence rozhodování o žádostech o vydání povolení k trvalému pobytu z PČR Ředitelství služby cizinecké policie na Ministerstvo vnitra od 1. ledna 2009. V této souvislosti zajistilo Ministerstvo vnitra aktualizaci a tisk publikace ***Informace pro cizince s trvalým pobytem v České republice***, která bude cizincům předávána při vydání povolení k trvalému pobytu. Příručka je doplněna o aktualizovaný adresář nestátních neziskových organizací poskytující poradenství cizincům členěných podle jednotlivých krajů.

Jednotlivé resorty zpracovaly informační publikace pro cizince: Ministerstvo pro místní rozvoj vydalo informační publikaci seznamující cizince s problematikou bydlení v České republice ***Bydlení v ČR***. Tato publikace byla zveřejněna ve třech jazykových mutacích - kromě češtiny ve verzi vietnamské, ukrajinské a anglické. Cílem této publikace je informovat o praktických problémech a právní úpravě vztahující se k bydlení a o kontaktech na příslušné úřady, organizace a profesní komory. Ministerstvo průmyslu a obchodu zpracovalo ***Informační materiál pro zahraniční fyzické osoby podnikající podle živnostenského zákona na území České republiky***. Tato publikace je určena především cizincům, kteří hodlají v České republice provozovat živnost, a je zveřejněna v angličtině, ukrajinštině, vietnamštině, ruštině a němčině. V rámci vzdělávání a policejního školství byl předán materiál pro multikulturní výchovu ***Dovedu to pochopit?*** na policejní školy MV a ŠPS PČR správ krajů. V rámci projektu „Jazykové mosty“ byla distribuována výuková CD v ruštině, angličtině a němčině.

Ekonomická soběstačnost cizinců

Ministerstvo vnitra zpracovalo novelu zákona o pobytu cizinců, která m.j. umožní (při splnění stanovených podmínek) cizincům, jejichž zaměstnání skončí bez jejich zavinění před uplynutím platnosti povolení k zaměstnání, setrvat na území ČR a využít ochrannou dobu 60 dní ke hledání nového zaměstnání. Zároveň novela zákona o zaměstnanosti, zpracovaná MPSV, podstatně zjednoduší administrativní náročnost zaměstnávání cizinců (s účinností od 1.1.2009).

Vztahy mezi komunitami

K podpoře dalšího rozvoje vztahů cizinců a jejich komunit s občany České republiky byla jednotlivými resorty podpořena řada projektů zaměřených na vzájemné poznání cizinců a majoritní společnosti, seznámení cizinců s hodnotami České republiky, resp. Evropské unie, na aktivity k prevenci xenofobie a rasismu a na interkulturní dialog. Uskutečnily se i semináře ke zvyšování interkulturních kompetencí pracovníků státní správy.

Financování

V roce 2008 byla realizace Koncepce podpořena ze státního rozpočtu České republiky finanční částkou 25 000 tis. Kč. Tyto finanční prostředky byly z rozpočtové kapitoly Všeobecná pokladní správa, položky Prostředky na integraci cizinců, převedeny do rozpočtových kapitol jednotlivých resortů na projekty integrace cizinců. Projekty, realizované především neziskovými organizacemi, byly zaměřeny na poskytování bezplatného právního a sociálního poradenství cizincům (včetně asistence při komunikaci cizinců s úřady), na podporu dalšího rozvoje vztahů cizinců a jejich komunit s občany České republiky k prohloubení znalosti českého jazyka a k usnadnění vstupu cizinců na trh práce, zlepšení informovanosti cizinců a pracovníků veřejné správy o aspektech integrace cizinců, podporu vzdělávání, rozvoj kulturního a společenského života

cizinců, psychologickou pomoc při integraci cizinců, činnost komunitních a multikulturních center, rozvíjení vzájemné tolerance a lidské sounáležitosti apod.

Mezi nejvýznamnější projekty Ministerstva vnitra v roce 2008 patřily poradenské projekty. V souladu s Konceptí a s usnesením vlády č. 631/2007 o *Hlavních oblastech státní dotační politiky vůči nestátním neziskovým organizacím pro rok 2008* iniciovalo vznik takových projektů a na jejich realizaci poskytovalo nestátním neziskovým organizacím (NNO) dotace ze státního rozpočtu. Projekty byly zaměřeny zejména na *poskytování bezplatného právního poradenství cizincům* a na podporu dalšího *rozvoje vztahů cizinců a jejich komunit s občany ČR*.

Vedle těchto projektů Ministerstvo vnitra v souladu s *Plánem integrační politiky MV* a v rámci tzv. *doplňkové činnosti* realizovalo i vlastní projekty: *Analýza mediálních sdělení vietnamských médií v České republice*, *Rozvoj činnosti styčných důstojníků Policie ČR pro problematiku menšin se zaměřením na vzdělávací aktivity a Jazykové mosty*.

Rovněž Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy plní úkoly vyplývající z Konceptce přijaté každoročně usnesením vlády. Program na podporu aktivit v oblasti integrace cizinců na území České republiky podpořil v roce 2008 celkem 13 projektů. Projekty byly tematicky zaměřeny na podporu *multikulturní výchovy dětí a mládeže*, podporu *výuky českého jazyka jako cizího jazyka a studie zaměřené k problematice vzdělávání migrujících cizinců; uspořádání semináře k vzdělávání cizinců*.

MŠMT zajišťuje podmínky základního vzdělávání nezletilých azylantů,⁴⁸ osob požívajících doplňkové ochrany, žadatelů o udělení mezinárodní ochrany na území České republiky a dětí cizinců umístěných v zařízení pro zajištění cizinců.

Cílem programu je zohlednit specifické problémy škol vzdělávajících tyto skupiny cizinců, které se nachází většinou v blízkosti azylových zařízení a mají vytvořeny kapacity k tomu, aby byly schopny přijmout děti ke vzdělávání kdykoliv během roku a přizpůsobit výuku jejich potřebám. Program přispívá k zabezpečení fungování „tříd pro jazykovou přípravu“, je zohledněna vyšší náročnost pedagogické práce, menší počet žáků ve třídách z důvodu příchodu a odchodu těchto dětí během roku a je umožněno jejich zájmové vzdělávání ve školní družině a školním klubu. Dotován je rovněž nákup školních potřeb a učebnic, učebních pomůcek a další vzdělávání pedagogických pracovníků.

Projekty zaměřené na integraci cizinců na území České republiky podpořily také některé kraje a obce.

Co se týče podpory poskytované Evropskou unií, je v současné době na území České republiky využíváno těchto šest hlavních zdrojů finančních prostředků z EU, použitelných obecně pro financování programů pro integraci cizinců:

- Program Iniciativy Společenství EQUAL - tzv. II. kolo Iniciativy Společenství EQUAL;
- Operační program Rozvoj lidských zdrojů;
- Jednotný programový dokument pro Cíl 3 regionu NUTS 2 hlavní město Praha;
- Evropský uprchlický fond;
- Společný regionální operační program;
- Program INTI - Pilot Project on Integration of Third Country Nationals.

⁴⁸ Zabezpečení povinné školní docházky dětí azylantů a účastníků řízení o udělení azylu je součástí mezinárodních úmluv, k nimž Česká republika přistoupila. Zákon o azylu a ukládá MŠMT povinnost zajistit podmínky pro vzdělávání žadatelů o udělení mezinárodní ochrany.

Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i. (VÚPSV) pokračoval v realizaci projektu - *INTERFACE - Immigrants and National Integration Strategies: Developing a Trans-European Framework for Analysing Cultural and Employment-related Integration*, který je podpořen Evropskou Komisí z programu INTI (Integration of third country nationals). Hlavním cílem projektu INTERFACE realizovaného v pěti vybraných zemích EU včetně ČR bylo pochopit, zdali vůbec a v jaké míře může rodina představovat úspěšnou strategii k usnadnění integrace imigrantů, a jak pomáhá absorbovat a omezit dopady nejtěžších a nejvíce zraňujících migračních zkušeností.

Dalším výzkumem, který byl ukončen 31. srpna 2008, je projekt *Efektivita služeb poskytovaných nestátními neziskovými organizacemi v oblasti integrace cizinců*. Cílem výzkumu je zjistit a vyhodnotit účinnost služeb a aktivit poskytovaných nestátními neziskovými organizacemi v rámci integrace cizinců a jejich dostupnost cizincům, a definovat případnou potřebu změn v opatřeních k integraci cizinců.

Mezinárodní spolupráce

V roce 2008 pokračovala spolupráce v rámci Národních kontaktních míst pro integraci (*National Contact Points on Integration*), expertní pracovní skupiny při Evropské komisi ustavené v roce 2002 na základě rozhodnutí Rady⁴⁹. Zástupce Ministerstva vnitra se zapojil do činnosti mezinárodní skupiny expertů *k problematice interkulturního dialogu* jako prostředku k posílení integrace⁵⁰, vedené Německem. Jednání této skupiny expertů se zaměřilo zejména na dvě oblasti dialogu - na systém regulérní výměny zkušeností na poli interkulturního dialogu mezi členskými zeměmi, a ustavení flexibilní procedury (event. systému včasného varování) k řešení interkulturních problémů případně konfliktů s potenciální nadnárodní (přeshraniční) dimenzí.

Koordinace politiky integrace v gesci MV

Politika integrace cizinců je vnímána jako nedílná součást legální migrační politiky, a musí na vývoj imigrace reagovat. Cílem politiky integrace cizinců bude nadále nejen podpořit začlenění legálně pobývajících cizinců do společnosti, ale zejména předcházet případným problémům v oblasti imigračních komunit a jejich vztahu s majoritou. Politika integrace cizinců bude nadále spočívat především na principech:

- praktické spolupráce všech, kdo mohou přispět k úspěšnému průběhu integrace,
- efektivity integračních opatření,
- zvyšování informovanosti všech aktérů v procesu integrace,
- jasných a uchopitelných výsledků všech integračních aktivit,
- nových nástrojů (přímá spolupráce s obcemi, podpora nově vzniklých integračních center,
- podpory rozvoje občanské společnosti – zejména pak v regionech v souvislosti s vytvářením regionálních integračních center.

Cílem všech aktivit integrační politiky je předcházet vytváření uzavřených komunit imigrantů, společenské izolaci a sociálnímu vyloučení cizinců.

Vzhledem ke stoupajícímu počtu cizinců s povoleným pobytem v České republice a problémům v důsledku propouštění zahraničních pracovníků Ministerstvo vnitra v roce 2008

⁴⁹ 2455. zasedání Rady (Spravedlnost a vnitřní věci) v Lucemburku ve dnech 14. – 15. října 2002

⁵⁰ Úkol rozvíjet interkulturní dialog uložila členským státům ve svých závěrech ministerská konference v Postupimi (DE PRES). Na základě jednání skupiny expertů a výsledků dotazníkového šetření zpracovalo Německo zprávu „Interkulturní dialog jako nástroj posílení integrace“, která byla prezentována jako jeden ze závěrů ministerské konference k integraci ve Vichy (FR PRES) v listopadu 2008.

iniciovalo a podpořilo emergentní integrační projekty magistrátu v Plzni a Multikulturního centra v Českých Budějovicích. Jednání k uvedeným problémům iniciovalo Ministerstvo vnitra také v Mladé Boleslavi a v Brně. V současné situaci je velmi důležité zapojit do realizace politiky integrace cizinců i orgány lokální a regionální územní samosprávy, jelikož zkušenosti domácí i zahraniční stále více ukazují, že integrace probíhá především na místní úrovni.

Ministerstvo vnitra jako odpovědný orgán Evropského fondu pro integraci státních příslušníků třetích zemí v roce 2008 připravilo návrh víceletého programu na období 2007 – 2013, který byl schválen Evropskou komisí. Víceletý program je rozpracováván v jednotlivých ročních programech, které rovněž podléhají schválení Evropské komise. Ministerstvo vnitra zveřejnilo výzvy k předkládání projektů ke dvěma ročním programům fondu. Klíčový význam bude mít zejména opatření zaměřené na postupné zřízení a provoz center na podporu integrace v jednotlivých krajích České republiky.

Ministerstvo vnitra připravilo *Zprávu o realizaci Koncepce integrace cizinců v roce 2008* s termínem předložení vládě 31.ledna 2009. Cílem politiky integrace pro rok 2009 je předcházet problémům v oblasti imigračních komunit a jejich vztahu s majoritou a zajistit implementaci integrační politiky na regionální a lokální úrovni zejména prostřednictvím systému *Integračních center*, která budou v následujících letech vytvořena v jednotlivých krajích. Dále bude kladen důraz na praktickou spolupráci všech, kdo mohou přispět k úspěšnosti integrace (platformy), na integraci osob druhé a třetí generace - dětí a mládeže z řad imigrantů a na efektivitu integračních opatření.

Vzdělávání cizinců

Ministerstvo, školství, mládeže a tělovýchovy je v oblasti postavení cizinců na území České republiky věcně příslušné za jejich vzdělávání. Připravenost školského systému a jeho schopnost pohotově reagovat na měnící se podmínky a podpora vzdělávání patří bezesporu mezi hlavní předpoklady úspěšné integrace cizinců.⁵¹

MŠMT se problematikou vzdělávání cizinců zabývá průběžně s *Plánem integrační politiky Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy*. Podmínky ve vzdělávání cizinců jsou zajišťovány v souladu se zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Pokud jde o studium na vysoké škole, podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, se cizincům umožňuje studovat na veřejných vysokých školách za stejných podmínek jako občanům České republiky.

Na MŠMT byla nově vytvořena skupina, která se zabývá problematikou sociálních programů ve vzdělávání, ať se již jedná o děti, žáky a studenty se zdravotním nebo sociálním znevýhodněním, cizince, azylyanty, příslušníky menšin, prevenci sociálně patologických jevů a společenskovední a multikulturní oblast, atp.

V roce 2008 vznikla při výše uvedené skupině MŠMT pracovní skupina pro multikulturalitu a vzdělávání cizinců. Jejími členy jsou odborníci v problematice multikulturality a vzdělávání cizinců, zástupci neziskových organizací a přímo řízených organizací MŠMT, České školní inspekce, azylových zařízení a pedagogických pracovníků. Tato skupina se zabývá aktuální multikulturní problematikou ve školství a vzděláváním cizinců.

⁵¹ Cizinci v České republice mají přístup k základnímu, střednímu a vyššímu odbornému vzdělávání, včetně vzdělávání při výkonu ústavní výchovy a ochranné výchovy za stejných podmínek jako státní občané České republiky.

Jedním z hlavních úkolů skupiny, který vyplývá pro MŠMT z usnesení vlády č. 259 ze 17. března 2008, je vytvořit setkávání a diskuse pedagogických pracovníků, zlepšení orientace v problematice žáků cizinců a výměnu zkušeností a příkladů dobré praxe v oblasti přípravy v českém jazyce žáků – cizinců a jejich začlenění do základního vzdělávání.

Témata jednotlivých setkání jsou rozdělená do oblastí vzdělávání např. oblast předškolního vzdělávání vzhledem k cizincům.

Rovnost a příležitost pro vzdělávání cizinců v základních a středních školách v ČR ⁵²

V období od prosince 2006 do února 2007 proběhla inspekční činnost v základních, středních a vyšších odborných školách v návaznosti na inspekční činnost realizovanou ve školním roce 2005/2006. Tato činnost byla zaměřená na Rovnost příležitostí pro vzdělávání cizinců v České republice. V roce 2007/2008 Česká školní inspekce hodnotila naplnění záměrů rovnosti příležitostí ke vzdělávání, zlepšování klimatu ve školách a školských zařízeních a opatření přijatá k odstranění bariér ke vzdělávání pro všechny děti, žáky a studenty ve školách a školských zařízeních.

V rámci realizace institucionálního hodnocení škol se inspekční činnost zaměřila také na oblast zajišťování rovných příležitostí ke vzdělávání pro všechny, na umožňování rozvoje jejich vzdělanostního potenciálu v prostředí bezpečné školy a podporu individuálních vzdělávacích potřeb. Ve vzdělávacím procesu jsou ve všech vzdělávacích stupních začleněni cizinci.

Podíl žáků-cizinců na celkovém počtu žáků ve všech navštívených školách ve školním roce 2007/2008 byl následující: v mateřských školách 1,0 %, základních školách 1,2 % a středních školách 1,1 %.

Pokud se podíváme na podíl žáků - cizinců v navštívených školách v jednotlivých krajích v uvedeném školním roce, byl nejvyšší podíl dosažen v hlavním městě Praze (4,86%)⁵³, Karlovarském kraji (3,15 %), Ústeckém kraji 1,63 %, Libereckém kraji (1,46 %), Plzeňském kraji (1,45 %) a Středočeském kraji (1,23 %). V ostatních krajích byl jejich podíl menší než 1 %.

Počet cizinců v mateřských a základních školách

Mateřské školy	Státní příslušnost	Cizinci celkem	z toho dívky	Základní školy	Státní příslušnost	Cizinci celkem	z toho dívky
	Celkem		3 535		1 700	Celkem	
zastoupeno zemí 76 světa	z toho nejvíce			zastoupeno zemí 105 světa	z toho nejvíce		
	Vietnam	1 102	514		Vietnam	3 270	1 499
	Ukrajina	750	377		Ukrajina	3 022	1 486
	Slovensko	558	278		Slovensko	2 729	1 337
	Rusko	203	90		Rusko	1 029	496
třetí země: 75,1 % země EU: 24,9 %	Mongolsko	76	40	třetí země: 72,8 % země EU: 27,2 %	Mongolsko	445	221

⁵² Zdroj: Tematická zpráva ČSI

⁵³ Pokud se jedná o žáky - cizince ze třetích zemí (84,5 % z celkového počtu žáků - cizinců), pak v Praze byli v roce 2008 nejpočetněji zastoupeni na území **Prahy 4** (11,8 % z celkového počtu žáků - cizinců ze třetích zemí), dále **Prahy 11** (8,3 %) a **Prahy 12** (6,2 %).

Zařízení pro děti - cizince bez doprovodu

Zařízení pro děti - cizince (dále jen „Zařízení“) je státní příspěvkovou organizací zřízenou Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy k 1. 11. 2003 a poskytuje péči dětem, které nejsou občany České republiky a splňují podmínky stanovené § 2 odst. 2 a 3 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění zákona č. 381/2005 Sb. Účelem zařízení je zajišťovat nezletilé osobě, a to zpravidla ve věku od 3 do 18 let, případně zletilé osobě do 19 let (dále jen „dítě“), na základě rozhodnutí soudu o ústavní výchově nebo ochranné výchově nebo o předběžném opatření náhradní výchovnou péči v zájmu jeho zdravého vývoje, řádné výchovy a vzdělávání.

Zařízení má územní působnost pro celou Českou republiku a nepodléhá územní působnosti jiných diagnostických ústavů.⁵⁴

V roce 2008 postupně docházelo ke změně v klientele Zařízení a to ve smyslu posunu od dětí tzv. nezletilých bez doprovodu k dětem pobývajícím na území České republiky se svými zákonnými zástupci a většinou i s vyřešeným pobytovým statutem. Jedná se o děti, jejichž rodiče se dostávají do konfliktu se zákonem, jsou ve výkonu vazby či trestu. Zároveň byly v uplynulém roce umístovány i děti z rodin cizinců, které se samy dopouštějí trestné činnosti, záškoláctví, pohybují se v závadových partách a prokazují aktivní kontakt s návykovými látkami. Zpravidla se jednalo o selhání výchovné péče v rodině cizinců a nad dětmi byla soudním rozhodnutím nařízena ústavní výchova.

V hodnoceném roce byly při Zařízení zřízeny dvě výchovné skupiny pro děti soustavně se připravující na povolání, tedy tzv. studentské skupiny. Zde jsou umístěni středoškolští a vysokoškolští studenti až do věku 26 let.⁵⁵

V roce 2008 přijalo Zařízení celkem 100 dětí, z toho bylo 73 chlapců a 27 dívek. Dle věkového složení se jednalo o 27 dětí do 15 let a ve věku nad 15 let bylo 73 dětí.

Přehled přijatých dětí v roce 2008 dle evidence Zařízení pro děti - cizince

Celkem evidován příjem	100 dětí	z toho podle země původu :	
		státní příslušnost	počet
z toho opakovaných příjmů z útěků	21	Afghánistán	1
		Bělorusko	1
Chlapců	73	Čína	5
Dívek	27	Kongo	1
		Makedonie	2
Věk do 15 let	27	Mongolsko	1
Starší než 15 let	73	Nigérie	1
		Republika Gabun	1
Žadatelů o mezinárodní ochranu	40	Rumunsko	1
Přiznán azyl	1	Rusko	1
		Slovensko	24
		Turecko	31
		Ukrajina	10
		USA	1
		Velká Británie	1
		Vietnam	14
		Neuvedena	4

⁵⁴ Územní působnost je dána §15 vyhlášky 334/2003Sb. ve znění vyhlášky 339/2005 Sb..

⁵⁵ Možnost pobytu v zařízení nad rámec dospělosti je v souladu s § 9 zákona č.109/2002 ve znění pozdějších předpisů, kdy děti zletilé zůstávají v zařízení ústavní výchovy na základě smluvního vztahu se zařízením z důvodů dokončení studia.

Nejvíce dětí bylo do Zařízení umístěno po zachycení z ulice (52 dětí) a ze Správy uprchlických zařízení Ministerstva vnitra ČR, a to ze zařízení pro zajištění cizinců Bělá Jezová 5 dětí, přijímacího střediska Vyšší Lhoty 27 dětí, přijímacího střediska Praha-Ruzyně bylo přemístěno 5 dětí, z pobytového střediska Stráž pod Ralskem 1 dítě a z pobytového střediska Zastávka u Brna 4 děti. Dále byly 2 děti přijaty na rediagnostiku z dětského domova se školou a výchovného ústavu, 4 děti byly přijaty na dobrovolný diagnostický pobyt z péče rodičů. Po dvouměsíčním diagnostickém pobytu v Zařízení odešlo 16 dětí do Zařízení – areálu Permon – dětského domova se školou a výchovného ústavu,⁵⁶ 23 dětí bylo předáno do péče rodičů, 10 dětí bylo převezeno do jiného zařízení, 1 dítě po dovršení zletilosti bylo umístěno v Pobytovém středisku Kostelec nad Orlicí, 1 dítě opustilo diagnostický ústav z důvodu zletilosti a 41 dětí se dopustilo útěku z diagnostického ústavu.

V.4.2. Integrace azylantů

Státní integrační program pro osoby s uděleným azylem a pro osoby požívající doplňkové ochrany byl v roce 2008 realizován podle usnesení vlády ze dne 14. května 2008 č. 543 a v souladu se Zásadami pro poskytování dotací ze státního rozpočtu ve prospěch obcí, a to se zaměřením do tří základních integračních oblastí (priorit):

- výuka českého jazyka
- zajištění nabídek bydlení
- pomoc při vstupu na trh práce.

Oblast výuky českého jazyka

V rámci státního Integračního programu zabezpečuje od roku 2002 výuku českého jazyka pro osoby jimž byl v České republice udělen azyl a osoby požívající doplňkové ochrany, nestátní nezisková organizace Sdružení občanů zabývajících se emigranty (SOZE) Brno na základě smlouvy uzavřené s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy.

Výuka byla v hodnoceném roce realizována formou skupinových a individuálních kurzů. Některé kurzy přecházející z roku 2007 probíhaly ještě podle „staré koncepce“. V současné době kurzy odpovídají rozsahem hodinové dotace „nové koncepci“. Podle této koncepce v individuálním kurzu byl určen rozsah výuky na 400 vyučovacích hodin a ve skupinovém kurzu činil rozsah výuky 600 vyučovacích hodin.

V průběhu roku 2008 bylo odučeno celkem 10 045,5 hodin výuky, z toho 6 066 hodin ve skupinových kurzech a 3 979,5 hodin v individuálních kurzech. Oproti roku 2007 se počet odučených hodin navýšil, což bylo způsobeno převážně přechodem na novou formu výuky a intenzivnějším vzděláváním.

Kurzů se účastnilo celkem 150 azylantů a osob s udělenou doplňkovou ochranou. Výuka byla dokončena celkem u 48 azylantů. Z tohoto počtu 15 osob absolvovalo závěrečnou zkoušku (B1 podle SERR), bez předchozího absolvování výuky podstoupily zkoušku 2 osoby. Zbytek azylantů se v tomto období nacházel ve fázi výuky nebo před jejím dokončením nebo byl zařazen

⁵⁶ K datu 31.12. 2008 bylo v areálu Permon (dětském domově se školou a výchovném ústavu) trvale pobývajících 36 dětí z toho 7 na útěku. Všechny děti s výjimkou předškoláků a kojenců (v průběhu roku 2008 se nezletilým matkám narodily 2 děti) se vzdělávali ve školách našeho Zařízení, tedy v základní škole nebo ve střední škole praktické. Děti, které byly schopné studia v českém jazyce, byly vřazeny do běžné sítě českých škol v dosahu jejich trvalého pobytu, převážně v okolí Příbrami a Dobříše.

do nových kurzů. V průběhu roku 2008 bylo provedeno závěrečné nebo průběžné přezkoušení celkem ve 45 případech (z tohoto počtu bylo 39 osob úspěšných).

Na výuku českého jazyka pro osoby jimž byl v České republice udělen azyl a osoby požívající doplňkové ochrany byla v roce 2008 uvolněna částka ve výši 5 445 435,00 Kč.

Oblast zajištění bydlení

Na získání bydlení (zajištění integračních bytů) pro azylanty byly v roce 2008 obcím uvolněny rozpočtové prostředky ve výši 8 836 342,- Kč. S využitím těchto finančních prostředků bylo zajištěno bydlení pro 119 azylantů ve 47 integračních bytech (varianta č. I – II).⁵⁷ Dále bylo v uvedeném roce poskytnuto bydlení 34 azylantům v 15 uvolněných integračních bytech.

Podíl jednotlivých variant zajištění bydlení a celkový počet uvolněných státních prostředků v období 2004 – 2008

Rok	IB	var. I.	var. II	var. III	Osoby	prostředky v Kč
2004	38	36	2	0	113	14 816 250,-
2005	40	33	7	0	102	13 482 407,-
2006	55	36	16	4	131	15 699 781,-
2007	50	22	21	6	147	11 922 244,-
2008	47	14	33	zrušena	119	8 836 342,-

Na zajištění bydlení pro azylanty s Ministerstvem vnitra spolupracovaly kraje a nestátní neziskové organizace.

Vláda v usnesení doporučila hejtmanům zabezpečit bydlení pro azylanty podle procentních kvót pro jednotlivé kraje. Tuto kvótu splnil nebo překročil Královéhradecký kraj, Ústecký kraj, Liberecký kraj, Jihomoravský kraj a hlavní město Praha. Obdobně jako v roce 2007 nezajistily ani jednu nabídku obce vhodnou k integraci azylantů Karlovarský kraj a kraj Vysočina.

V hodnoceném roce dále vláda souhlasila s uvolněním rozpočtových prostředků ve výši 500 000,- Kč ve prospěch nestátních neziskových organizací na zajištění bydlení a zaměstnání pro azylanty. Do tohoto programu se přihlásily a podmínky pro přijetí projektu splnily pouze 2 nestátní neziskové organizace. Na zajištění jejich aktivit byla Ministerstvem vnitra uvolněna dotace v celkové výši 220 000,- Kč.

Pomoc při vstupu na trh práce

V roce 2008 byli azylanti (uchazeči o zaměstnání) průběžně zařazováni do rekvalifikačních programů. Ve srovnání se stejným obdobím loňského roku došlo ke zvýšení nabídky volných pracovních míst a uplatnění azylantů o zaměstnání tak bylo v průběhu roku 2008 méně problémové. Stejně jako v minulých letech převažovaly rekvalifikační kurzy zaměřené na práci s osobním počítačem.

Azylantům byla rovněž pro zvýšení jejich zaměstnatelnosti průběžně poskytována i nabídka individuálního akčního plánu. Smyslem tohoto nástroje je zejména dosažení aktivní spolupráce azylanta s úřadem práce při hledání zaměstnání, která je základním předpokladem zvýšení šance azylanta k uplatnění na trhu práce.

Gestorem za plnění úkolů v této oblasti je Ministerstvo práce a sociálních věcí.

⁵⁷ Varianta č. I - byt ve vlastnictví obce, finanční prostředky státu jsou určeny na rozvoj infrastruktury dané obce. Varianta č. II - byt ve vlastnictví fyzické nebo právnické osoby, finanční prostředky státu jsou určeny na úhradu čistého nájemného azylanta nebo jeho části a na rozvoj infrastruktury obce, v níž se byt nachází.

V.4.3. Přesídlování krajanů

Vládní program přesídlování krajanů byl dokončen v roce 2007. V průběhu roku 2008 tak Ministerstvo vnitra řešilo některé problémy, se kterými se přesídlení krajané v České republice setkávají.

Hlavním problematickým tématem v roce 2008 byla a nadále i zůstala otázka náhrad důchodů, které jsou krajanům v České republice vypláceny v naprosto nedostatečné výši. Ministerstvo vnitra proto v této věci vedlo intenzivní jednání s Ministerstvem práce a sociálních věcí a Českou správou sociálního zabezpečení.

V roce 2008 současně probíhalo samostatné přesídlování krajanů, především z Rumunska, Ukrajiny, Moldávie atd. Těmto osobám byl, po splnění zákonných podmínek a v souladu s platným zněním zákona o pobytu cizinců, udělován bez zásadních problémů trvalý pobyt v České republice.

V.5. STÁTNÍ OBČANSTVÍ

Právní vztahy v oblasti nabývání, pozbývání a osvědčování státního občanství České republiky upravuje v současné době zákon č. 40/1993 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky, ve znění pozdějších předpisů. Zvláštní úprava je pak provedena zákonem č. 193/1999 Sb., o státním občanství některých bývalých československých státních občanů, ve znění zákona č. 320/2002 Sb. a zákona č. 46/2006 Sb., který umožňuje, aby bývalí čeští, resp. českoslovenští státní občané, kteří státní občanství České republiky pozbyli za totalitního režimu, opětovně nabyli české státní občanství zjednodušenou formou, a to prohlášením.

Ministerstvo vnitra v souladu s usnesením vlády České republiky ze dne 13. 7. 2005 č. 881 a č. 113 ze dne 5. 2. 2007 zpracovalo a dne 21. 12. 2007 vládě předložilo návrh věcného záměru ústavního zákona o státním občanství České republiky a návrh věcného záměru zákona o státním občanství České republiky.

Návrh zákona o státním občanství byl zpracován v souladu s obsahem věcného záměru zákona o státním občanství a citovaného usnesení vlády a bude předložen vládě k projednání v roce 2010“.

Udělení státního občanství ČR

Rok	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Cizincům uděleno státní občanství ČR	1 031	1 059	1 121	1 150	1 267	1 495	1 177	1 355	1 027	1 087

Poznámka: Údaje uvedené v tabulce nezahrnují občany Slovenské republiky

V roce 2008 bylo uděleno státní občanství České republiky **1 087** cizincům (údaj nezahrnuje státní občany Slovenské republiky), z toho se jednalo v 85 případech o osoby, kterým byla v České republice udělena mezinárodní ochrana formou azylu.

V roce 2008 udělením státního občanství České republiky nabylo nejvíce ukrajinských státních občanů 388 (v roce 2007 - 418), dále státních občanů Kazachstánu 116 (v roce 2007 - 18), Rumunska 82 (v roce 2007- 34), Ruské federace 73 (v roce 2007 - 98), Polska 53 (v roce 2007 - 50), Vietnamu 41 (v roce 2007 - 40), Srbska 23 (v roce 2007 - 26), Moldávie 21 (v roce 2007 - 33).

V roce 2008 vydalo Ministerstvo vnitra 633 zamítavých rozhodnutí ve věci udělení státního občanství České republiky, což je o 56 více než v roce 2007. Proti zamítavému rozhodnutí podalo opravný prostředek (rozklad) 320 žadatelů, z toho ministr vnitra vyhověl 113 žadatelům. Ministerstvo vnitra dále vydalo ve sledovaném roce 489 příslibů udělení státního občanství České

republiky, tj. usnesení o přerušení správního řízení za účelem předložení dokladu o pozbytí dosavadního občanství žadatele o udělení státního občanství České republiky.

V roce 2008 bylo uděleno státní občanství České republiky 103 slovenským státním občanům. Prohlášením podle § 18a zákona č. 40/1993 Sb. nabylo státní občanství České republiky 227 slovenských občanů, prohlášením podle § 18b téhož zákona nabylo státní občanství České republiky 47 slovenských občanů a podle § 18c téhož zákona nabylo státní občanství České republiky 144 slovenských občanů. Celkem tak v roce 2008 nabylo státní občanství České republiky (udělením či prohlášením) 521 slovenských občanů.

VI. Nelegální migrace v České republice

VI.1. NELEGÁLNÍ MIGRACE V ČR

Vstupem České republiky do schengenského prostoru se změnilы podmínky pro nelegální migranty i pachatele, kteří se zabývají touto trestnou činností. Pro migranty je nyní prvotní dostat se do některého z nových států schengenského prostoru, odkud pak již mohou celkem bez problémů pokračovat do dalších cílových zemí. Česká republika není pro řadu migrantů cílovou zemí v pravém slova smyslu, ale z pohledu volného pohybu po Evropě se vlastně cílovou zemí stala.

V minulosti zájemci o pobyt na území České republiky využívali ke vstupu do země převaděčů, kteří je za úplatu převedli mimo hraniční přechod, přes tzv. zelenou hranici. Jednalo o organizované skupiny, které čítaly někdy i desítky členů, kteří zajišťovali vše potřebné (doklady, víza, ubytování, přeprava apod.). Od začátku roku 2008 se postupně ukázalo, že struktura většiny těchto skupin se vzhledem k nepotřebnosti ubytování a přepravy běženců zmenšila.

Po vstupu na území České republiky mohou již běženci bez větších problémů pokračovat do dalších států Evropské unie. Do těchto států migrují vesměs samostatně s tím, že získají kontakt na určitou osobu v této zemi. V současné době se jako trend ukazuje, že cizinec přicestuje do České republiky letecky, má povolen pobyt na území ČR krátkodobým vízem a po uplynutí platnosti tohoto víza zůstává v České republice i nadále. Ve vnitrozemí se kontaktuje na skupiny, které se zabývají převaděčstvím a legalizací pobytů, které mu za úplatu zajistí zlegalizování pobytu či převoz do dalších evropských zemí.

Na problematice nelegální migrace v České republice se ve značné míře podílí asijská komunita. Způsob nelegální migrace zejména občanů Vietnamu se víceméně nezměnil.

Žadatelé o udělení víz ke vstupu do České republiky v častých případech udávají nepravé informace pro získání konkrétního víza (pozvání do ČR třetí osobou, prokázání prostředků k pobytu na území ČR, výpisy z účtů, doklady o zajištění ubytování cizince po dobu jeho pobytu na území ČR, lékařské zprávy, různá cestovní a zdravotní pojištění).

I přes určitá opatření, přijatá ke konci roku 2008 v souvislosti s udělováním víz státním příslušníkům Vietnamu, je zneužívání vízové politiky České republiky velkým problémem.

Další vlivnou skupinou cizinců na území České republiky v problematice nelegální migrace je arabská komunita, která při převádění běženců využívá padělané cestovní doklady různých států Evropské unie. V některých případech byla zjištěna činnost těchto osob i v azylových a pobytových zařízeních určených pro cizince, kterým zajišťují padělané cestovní doklady a vytvářejí tak podmínky k jejich převedení do cílových zemí (Švédsko, Belgie, Francie, Itálie).

Získání víza pro občany z „rizikových“ zemí (Irák, Sýrie) normální cestou je značně složité, a proto se zločinecké organizace zaměřují zejména na obstarávání falešných víz či změnu identity osob. Avizované důslednější kontroly a evidence na vnější schengenské hranici, včetně kontroly otisků prstů pro cizince z třetích zemí, by mohly nelegální vstupy za pomoci neregulérních dokladů výrazně omezit.

V hodnoceném roce zůstaly hlavní migrační trasy víceméně shodné s lety předcházejícími, i když v současné době se nelegální migranti snaží překonávat vnější schengenskou hranici stále více přes mezinárodní letiště (letecké trasy z Ruska, Turecka, Řecka, Kypru apod.).

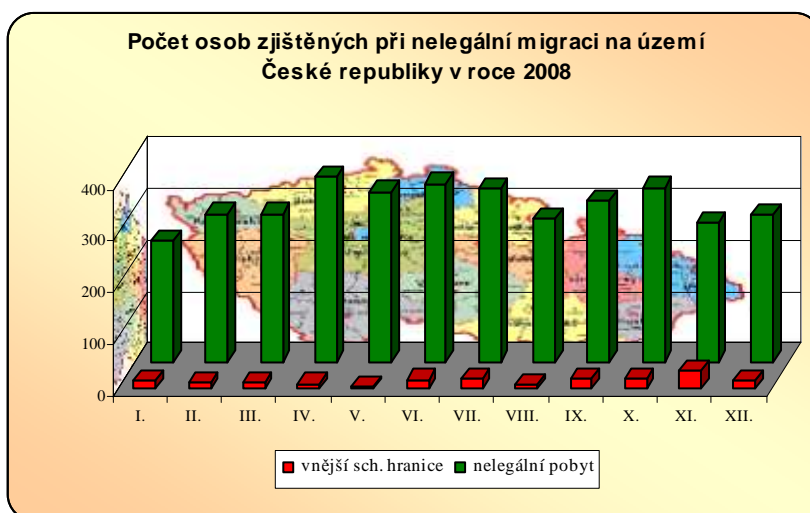
V souvislosti se vstupem České republiky do schengenského prostoru bylo nutné radikálně změnit pojetí definic nelegální migrace na území ČR. Z tohoto důvodu není možné srovnávat všechny statistiky nelegální migrace v roce 2008 s roky předešlymi.⁵⁸

Od roku 2008 jsou sledovány dvě základní kategorie nelegální migrace na území České republiky:

3. **Nelegální překročení vnější schengenské hranice ČR** – v této kategorii jsou sledovány osoby, které nedovoleně překročily nebo se pokusily o nedovolené překročení vnější schengenské hranice (letišť) České republiky (v této kategorii možou být zahrnuti jak cizinci, tak i občané ČR).
4. **Nelegální pobyt** – tato kategorie je rozdělena na dvě podkategorie, které jsou odlišeny důvodem nelegálního pobytu na území České republiky (v této kategorii jsou evidováni cizinci):
 - **nelegální pobyt – vnitrozemí** (např. případy nelegální výdělečné činnosti), v této kategorii jsou vykazováni cizinci zjištěni na území České republiky, včetně tranzitního prostoru na letištích.
 - **nelegální pobyt – vnitřní schengenské hranice** (případy nelegálního pobytu, které mají přímou souvislost s překročením vnitřní schengenské hranice).

VI.1.1. Nelegální migrace v ČR – celková situace

V roce 2008 pokračoval trend snižování počtu osob, které byly zjištěny při nelegální migraci na území České republiky. Jako jeden z důvodů tohoto poklesu je vstup České republiky, Polska a Slovenska do schengenského prostoru a úplné odstranění kontrol na pozemních státních hranicích (dnešní vnitřní schengenská hranice). V praxi to znamená, že PČR přišla o velmi důležitý zdroj informací ve vztahu k pohybu a identifikaci osob. V důsledku uvedeného je komplikovanější i odhalování nelegální migrace. V současné době jsou nelegální migranti detekováni na vnější schengenské hranici, tedy na mezinárodních letištích. Proto nelze porovnávat údaje týkající se nelegální migrace přes státní hranice, resp. vnější schengenskou hranici České republiky.

Ani oblast nelegální migrace – nelegální pobyt nelze jednoznačně srovnávat s rokem 2007. V současné době jsou do kategorie nelegální pobyt zahrnovány osoby, které vstoupily na území České republiky ze sousedního státu bez náležitostí nutných k pobytu v České republice a jsou

⁵⁸ Statistické údaje a tvrzení uváděná v části materiálu popisující nelegální migraci vychází ze zjištěných a základními útvary Policie ČR hlášených případů dle příslušných aktů řízení MV a PP ČR. Migrační statistiky jsou tak ve srovnání s reálnou skutečností nižší o počet osob, kterým se podařilo nedovoleným způsobem překročit státní hranice České republiky bez odhalení policisty z útvarů Policie ČR nebo jinými složkami a orgány ochrany hranic sousedních států, a také o počet cizinců, kteří na území ČR pobývají nelegálně, aniž by byli zjištěni. Počty těchto osob lze jen těžko odhadnout.

zjištěny orgány PČR, ale v předchozím roce byly právě tyto osoby započítávány do kategorie nelegální migrace přes státní hranice ČR – nelegální vstup. Z tohoto důvodu tedy oblast nelegálního pobytu nelze striktně porovnávat s předešlým rokem.

Proto pouze pro *ilustraci*, k jakému poklesu došlo v oblasti nelegální migrace, slouží následující vývojová tabulka:

Nelegální migrace v ČR od roku 1999

Rok	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Nelegální migrace (celkem zjištěno osob)	44 295	55 075	42 143	34 314	34 556	27 391	15 489	11 488	8 096	3 829
nelegální migrace přes vnější schengenské hranice	32 325	32 720	23 834	14 741	13 206	10 695	5 689	4 371	3 384	168
nelegální pobyt	*11 970	22 355	18 309	19 573	21 350	16 696	9 800	7 117	4 712	3 661

Vysvětlivka: * - období červen-prosinec

Jak již bylo uvedeno v úvodu této kapitoly, podle národní metodiky jsou do statistik k nelegální migraci přes **vnější schengenskou hranici** České republiky zahrnuty osoby, které byly zjištěny při nelegálním překročení, případně se o to prokazatelně pokusily. V této kategorii rozlišujeme podkategorie: nelegální vstup, nelegální pobyt s cílem překročit vnější schengenskou hranici, legální pobyt s cílem překročit vnější schengenskou hranici, pobyt a způsob vstupu nezjištěn s cílem překročit vnější schengenskou hranici a osoby zadržené jiným orgánem. **V kategorii nelegálního pobytu** jsou vykazovány osoby porušující pobytový režim cizinců, které byly zjištěny ve vnitrozemí („vnitrozemí“) nebo osoby, u kterých je zjištěna přímá souvislost se vstupem na území ČR ze sousedních zemí bez náležitostí pro pobyt na území ČR („vnitřní schengenská hranice“).

Podle hlášení základních útvarů Služby cizinecké policie (případně dalších útvarů Policie ČR) bylo při nelegální migraci na území České republiky v roce 2008 **odhaleno celkem 3 829 osob**. Z uvedeného počtu bylo **168 osob** (tj. 4,4 %) zjištěno při nelegální migraci přes vnější schengenskou hranici ČR a **3 661 osob** (tj. 95,6 %) při nelegálním pobytu.

Nelegální migrace v ČR - vývoj v kategoriích v roce 2008

Rok 2008	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	celkem
Nelegální migrace (zjištěno osob)	248	298	297	366	333	361	354	284	330	354	304	300	3 829
NM přes vnější sch. hranice ČR	13	11	10	8	3	16	18	6	17	17	34	15	168
nelegální pobyt	235	287	287	358	330	345	336	278	313	337	270	285	3 661

Z celkového počtu 3 661 osob zjištěných v kategorii nelegálního pobytu bylo zjištěno 3 267 osob (tj. 89,5 %) při nelegálním pobytu ve vnitrozemí a 394 osob (tj. 10,5 %) při nelegální migraci v souvislosti s vnitřní schengenskou hranicí.

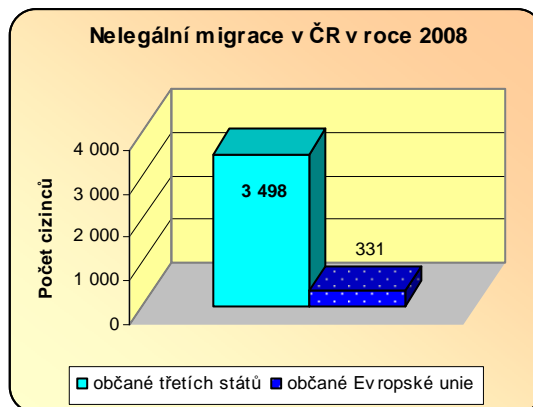
Ze statistických údajů nelegální migrace přes vnější schengenskou hranici vyplývá, že nejvíce bylo zadrženo osob při nelegálním vstupu na území České republiky (130 osob, tj. 77,4 % z celkového počtu 168 osob zjištěných při nelegální migraci přes vnější schengenskou hranici).

Vzhledem k tomu, že vnější schengenskou hranici tvoří pouze vzdušná hranice, jsou osoby při nelegální migraci přes vnější schengenskou hranici vykazovány jen u Ředitelství služby cizinecké policie, kam bylo organizačně začleněno pět ICP na mezinárodních letištích.

Nejvíce osob při nelegálním pobytu bylo zjištěno u ObŘ SCP Praha (1 382 osob, tj. 37,7 % z celkového počtu osob zjištěných při nelegálním pobytu), následovalo ObŘ SCP Ostrava (456 osob, tj. 12,5 %) a Brno (454 osob, tj. 12,4 %). Na mezinárodních letištích, tedy při výjezdu z ČR, bylo zjištěno 431 osob při nelegálním pobytu (tj. 11,8 %).

Občané třetích států se podíleli na celkovém počtu osob, které byly ve sledovaném roce zjištěny při nelegální migraci, 91,4 %. Podíl občanů Evropské unie, včetně Norska, Islandu, Lichtenštejnska a Švýcarska, kteří dle zákona o pobytu cizinců mají stejné postavení, činil 8,6 %.

Z hlediska státních příslušností byli, stejně jako v minulých letech, nejpočetnější skupinou zjištěnou při nelegální migraci státní příslušníci **Ukrajiny** (1 557 osob, tj. 40,7 %), **Vietnamu** (321 osob, tj. 8,4 %) a **Mongolska** (269 osob, tj. 7,0 %).

Protože nelze striktně srovnávat údaje nelegální migrace 2007/2008, slouží pouze pro *ilustraci* níže uvedená tabulka zobrazující změny v zastoupení jednotlivých státních příslušností při nelegální migraci. Přestože státní příslušníci Ukrajiny tvořili, a nadále tvoří, nejpočetnější skupinu cizinců, které základní útvary PČR SCP registrovaly při nelegální migraci, je u nich zaznamenán největší pokles (-1 683 osob). Kromě státních příslušníků Ukrajiny byl největší pokles u občanů třetích zemí vykázan u státních příslušníků Vietnamu (-442 osob), poté následovali státní příslušníci Číny (-232 osob) a Moldavska (-173 osob). Oproti tomu u státních příslušníků Arménie (+68 osob) byl zaznamenán největší nárůst.

Pokles byl také vykázan u občanů sousedních zemí (SRN, Polsko a Rakousko), kdy v minulém roce byli často zadrženi při tzv. „nelegální turistice“, tedy při překračování státních hranic mimo stanovená místa a bez náležitých dokladů.

Nelegální migrace na území ČR - porovnání st.příslušností TOP 10 2007/2008

Stav roku	k 31.12. 2007		k 31.12. 2008		Změna oproti předchozímu období	
		tj.%		tj.%	v %	absolutní číslo
Celkem osob při nelegální migraci	8 096	100,0	3 829	100,0	-52,7	-4 267
z toho nejvíce : *						
Ukrajina	3 240	40,0	1 557	40,7	-51,9	-1 683
Vietnam	763	9,4	321	8,4	-57,9	-442
Mongolsko	242	3,0	269	7,0	11,2	27
Slovensko	180	2,2	232	6,1	28,9	52
Rusko	215	2,7	194	5,1	-9,8	-21
Moldavsko	300	3,76	127	3,3	-57,7	-173
Arménie	30	0,4	98	2,6	226,7	68
Gruzie	102	1,3	97	2,5	-4,9	-5
Bělorusko	164	2,0	83	2,2	-49,4	-81
Čína	314	3,9	82	2,1	-73,9	-232

Vysvětlivka: *řazeno podle nejvyšší celkové hodnoty cizinců s pobytem k 31. 12. 2008

Jednotlivé kategorie nelegální migrace se liší rozložením zastoupených státních příslušností. V kategorii nelegální migrace přes vnější schengenskou hranici České republiky dominují státní příslušníci **Moldavska** (30 osob, tj. 17,9 % z celkového počtu 168 osob zjištěných při nelegální migraci přes vnější schengenskou hranici). V kategorii nelegálního pobytu jsou státní příslušníci **Ukrajiny** tradičně nejpočetnější státní příslušností (1 547 osob, tj. 42,3 %).

Nelegální migrace v ČR – rok 2008 – TOP 10 dle kategorií

Nelegální migrace v ČR 1. 1. - 31. 12. 2008					
Nelegální pobyt	zjištěno osob	tj.%	NM přes VSH ČR	zjištěno osob	tj.%
Celkem	3 661	100,0	Celkem	168	100,0
z toho 10 nejčtetnějších státních příslušností			z toho 10 nejčtetnějších státních příslušností		
Ukrajina	1 547	42,3	Moldavsko	30	17,9
Vietnam	316	8,6	Sýrie	28	16,7
Mongolsko	269	7,3	Irák	14	8,3
Slovensko	232	6,3	nezjištěno	11	6,5
Rusko	190	5,2	Ukrajina	10	6,0
Arménie	98	2,7	Nigérie	9	5,4
Moldavsko	97	2,6	bez státní příslušnosti	9	5,4
Gruzie	94	2,6	Srí Lanka	7	4,2
Bělorusko	83	2,3	Vietnam	5	3,0
Čína	79	2,2	Turecko	5	3,0

Z celkového počtu 3 829 cizinců, kteří byli zjištěni při nelegální migraci na území České republiky, se jednalo o **2 714 mužů** (tj. cca 70,9 %) a **1 054 žen** (tj. cca 27,5 %) a **61 dětí** (tj. cca 1,6 %).⁵⁹

Podíl orgánů na zadržení osob při nelegální migraci

Při **nelegálním pobytu** bylo v roce 2008 **zjištěno 3 472 osob** (tj. 94,8 %) **orgány ČR**; z uvedeného počtu bylo PČR Službou cizinecké policie zadrženo 2 675 osob (tj. 77,0 % z celkového počtu osob zadržených orgány ČR). **Orgány sousedních států** zadržely **189 osob** (tj. 5,2 %), z toho největší podíl měly orgány SRN (153 osob, tj. 81,0 % z celkového počtu osob zadržených orgány sousedních států).

Při **nelegální migraci přes vnější schengenskou hranici** převažovaly při zjištění osob orgány PČR Služby cizinecké policie (160 osob, tj. 95,2 % z celkového počtu osob při nelegální migraci přes vnější schengenskou hranici).

VI.1.1.1. Nelegální migrace přes vnější schengenskou hranici ČR

V období 1. 1. – 31. 12. 2008 nahlásily základní útvary PČR Služby cizinecké policie **168 osob**, které byly odhaleny při nelegální migraci přes vnější schengenskou hranici České republiky. Většina osob byla zjištěna ve směru do ČR (130 osob; tj. 77,4 %), ve směru z ČR bylo odhaleno 38 osob (tj. 22,6 %).

Nelegální migrace přes vnější schengenskou hranici ČR - podle SMĚRU

Rok 2008	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	celkem
Celkem osob při NM přes VSH ČR	13	11	10	8	3	16	18	6	17	17	34	15	168
z toho ve směru z ČR	4	4	2	8	1	1	4		1	1	4	8	38
do ČR	9	7	8		2	15	14	6	16	16	30	7	130

Ačkoli nelze striktně porovnávat údaje z oblasti nelegální migrace přes vnější schengenskou hranici s rokem 2007, lze říci, že ve srovnání počtu osob, které byly zadrženy v roce 2007 při nelegální migraci přes vzdušné státní hranice (446 osob), došlo v roce 2008 k poklesu o 278 osob (tj. -62,3 %). Také z informací ze zahraničí (agentura Frontex) vyplývá, že vzdušná hranice je

⁵⁹ děti ve věku do 15 let nejsou evidovány dle pohlaví

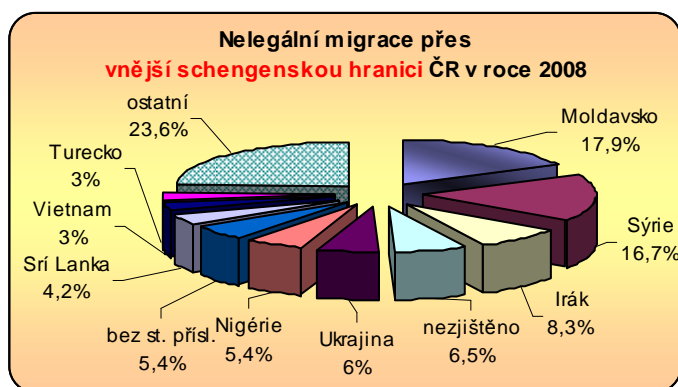
v členských zemích Evropské unie využívána k nelegální migraci v nejmenší míře, největší nápor vykazuje mořská hranice.

Nelegální migrace přes státní hranice, resp.vnější schengenskou hranici ČR - vývoj

Rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007*	2008
nelegální migrace přes státní hranice ČR resp.vnější schengenskou hranici	14 741	13 206	10 695	5 689	4 371	3 384	168
z toho na vzdušné hranici	144	153	260	630	544	446	168
tj %	1,0	1,2	2,4	11,1	12,4	13,2	-

Poznámka: *21.12.2007 - vstup ČR do schengenského prostoru (vnější schengenská hranice = vzdušná hranice)

Kromě tří osob odhalených policií na ICP Letiště Brno-Tuřany byly všechny osoby hlášeny z ICP Letiště Praha-Ruzyně.

Nejvíce bylo při nelegální migraci přes vnější schengenskou hranici zadrženo státních příslušníků **Moldavska** (30 osob, tj. 17,9 %), kdy většina byla zadržena při nelegálním vstupu do České republiky (26 osob, tj. 86,7 %). Následovali státní příslušníci **Sýrie** (28 osob, tj. 16,7 %; na vstupu do ČR zadrženo 27 osob, tj. 96,4 %) a **Iráku** (14 osob, tj. 8,3 %; na vstupu do ČR zadrženo 10 osob, tj. 71,4 %).

Při nelegálním překročení vnější schengenské hranice nebyl zjištěn žádný občan České republiky. Kromě jednoho občana Evropské unie (občan Bulharska) náleželi všichni cizinci k občanům třetích zemí.

U necelé poloviny osob (40,0 %), které byly zadrženy ve směru z ČR (38 osob), nebyl zjištěn způsob, jak přicestovaly na území České republiky. Z celkového počtu 168 osob se jich 127 (tj. 75,6 %) prokázalo neregulérním cestovním dokladem.⁶⁰

VI.1.1.2. Nelegální migrace na území ČR – nelegální pobyt

V kategorii nelegální migrace – nelegální pobyt (dále jen nelegální pobyt) bylo v roce 2008 zjištěno **3 661 cizinců**. Z tohoto počtu bylo zjištěno 3 267 osob (tj. 89,2 %) při nelegálním pobytu ve vnitrozemí a 394 osob při nelegálním pobytu v souvislosti s vnitřní schengenskou hranicí.

Nelegální pobyt - podkategorie

Rok 2008	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	celkem
Nelegální pobyt (celkem osob)	235	287	287	358	330	345	336	278	313	337	270	285	3 661
z toho													
ve vnitrozemí	210	260	257	327	283	319	306	251	254	285	251	264	3 267
vnitřní schengenská hranice	25	27	30	31	47	26	30	27	59	52	19	21	394

Byť nelze plnohodnotně porovnávat údaje z oblasti nelegálního pobytu s rokem 2007, lze konstatovat, že ve srovnání počtu osob, které byly zadrženy v roce 2007 při nelegální

⁶⁰ Pro potřeby tohoto materiálu je neregulérní cestovní doklad - cestovní doklad padělaný, pozměněný či jinak upravený nebo cizích osob.

migraci - porušování pobytového režimu (4 712 osob), došlo v roce 2008 k poklesu o 1 051 osob (tj. -22,3 %).

Osoby při nelegálním pobytu na území České republiky ve vnitrozemí zjišťovaly v hodnoceném období nejen útvarů SCP, ale též další složky Policie ČR a dále ve spolupráci s celní správou ČR, úřady práce, atd. Tyto složky zpravidla předávají osoby k dořešení na útvarů SCP (výjimkou jsou například případy, kdy se cizinci dopustili závažnější trestné činnosti, za kterou jsou trestně stíháni). Zatímco ostatní útvarů Policie ČR a jiné bezpečnostní složky zjišťují při své každodenní činnosti porušení zákona o pobytu cizinců, celní úřady patří mezi bezpečnostní složky, které cíleně provádějí kontrolní činnost cizinců, a to v oblasti nelegálního zaměstnávání cizinců. Tuto kontrolní činnost provádí celní úřady na základě oprávnění daného zákonem o zaměstnanosti v souladu se zákonem o státní kontrole.⁶¹

V roce 2008 byl u 2 675 osob (tj. 73,1 %) nelegální pobyt na území České republiky zjištěn útvarů SCP, a to nejčastěji při kontrolní činnosti útvarů SCP, tedy při běžné kontrolní činnosti a cílených pobytových kontrolách (1 338 osob, tj. 50,0 %).

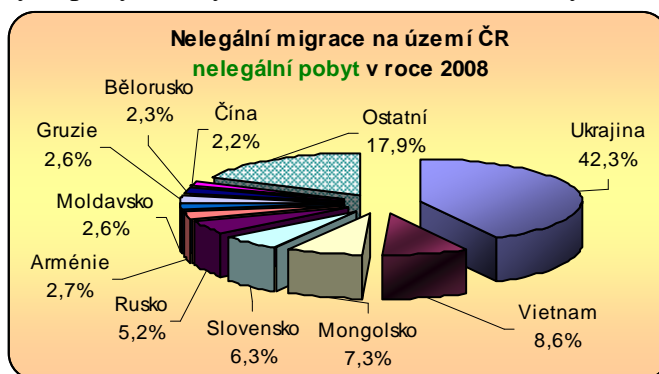
Někteří cizinci, po zjištění, že se zdržují na území České republiky neoprávněně, se dostavili na vnitrozemské útvarů SCP z vlastní iniciativy (905 osob, tj. 24,7 % z celkového počtu osob u kterých byl zjištěn nelegální pobyt). Další se dostavili do azylové přijímacího střediska, kde projevíli úmysl požádat v České republice o mezinárodní ochranu.⁶²

Po vstupu České republiky do schengenského prostoru se na vzdušných hranicích (resp. na Letišti Praha-Ruzyně) začala objevovat nová forma nelegální migrace. U cizinců, kteří tranzitují přes naše území poté, co přicestují vnitřním schengenským letem a chtějí pokračovat dále výstupem ze schengenského prostoru, je zjištěno, že překročily platnost schengenského víza (264 osob, tj. 61,1 % z počtu 432 osob, u kterých byl zjištěn nelegální pobyt při výjezdu přes vnější schengenskou hranici).

U osob, u kterých byl zjištěn způsob vstupu na území České republiky před nelegálním pobytem (u 2 720 osob, tj. 74,3 % z celkového počtu 3 661 osob zjištěných při nelegálním pobytem), **převládá vstup legální** (1 931 osob, tj. 70,9 % z počtu 2 720 osob, u kterých byl zjištěn způsob vstupu).

Tradičně nejvyšší počet osob s neoprávněným pobytem byl v hodnoceném období vykázán na teritoriu ObŘ SCP Praha (1 382 osob; tj. 37,7 % z celkového zjištěného počtu 3 661 osob).

Stejně jako v minulých letech největší skupinu osob, která byla registrována při nelegálním pobytem, tvořili státní příslušníci **Ukrajiny** (1 547 osob, tj. 42,3 % z celkového počtu). S velkým odstupem následovali státní příslušníci **Vietnamu** (316 osob, tj. 8,6 %), **Mongolska** (269 osob, tj. 7,3 %), **Slovenska** (232 osob, tj. 6,3 %) a **Ruska** (190 osob, tj. 5,2 %).

⁶¹ Zákon č. 552/1992 Sb., o státní kontrole, ve znění pozdějších předpisů

⁶² Žádostí o mezinárodní ochranu se snaží legalizovat si pobyt v ČR i cizinci, kterým bylo vydáno rozhodnutí o správním vyhoštění, neboť až do pravomocného rozhodnutí ve věci mezinárodní ochrany se mohou zdržovat na území ČR legálně. Uvedené správní vyhoštění je vykonatelné po ukončení azylového řízení, a to v případě negativního rozhodnutí.

VI.1.2. Opakovaná zjištění při nelegální migraci

Opakovaně bylo v souvislosti s nelegální migrací v České republice v roce 2008 zjištěno **458 osob** (tj. 12,0 % z celkového počtu 3 829 osob odhalených při nelegální migraci). Osoby jsou v databázi „Nelegální vstup a pobyt osob“ lustrvány v roce aktuálním a v roce předchozím. Vzhledem k tomu, že došlo mezi roky 2007/2008, jak je již výše uvedeno, ke změně vykazování jednotlivých definic nelegální migrace, nelze přesně určit, jaké osoby byly zjištěny opakovaně při nelegální migraci přes vnější schengenskou hranici a nelegálním pobytu. Proto v roce 2008 lze vykazovat počet opakovaně zjištěných osob jen v oblasti celkové nelegální migrace.

Nelegální migrace na území ČR - opakovaná

Období	1. 1.-31. 12. 2008						
celkem zjištěno osob při NM	celkem osob opakovaně	tj. %	z toho opakovaně				
			z toho				
			jednou	dvakrát	třikrát	čtyřikrát	pětkrát
3 829	458	12,0	394	47	13	3	1

Poznámka: osoby jsou lustrvány v aktuálním roce a roce předchozím

Nejčastěji byli zjišťováni opakovaně státní příslušníci **Ukrajiny** (184 osob, tj. 40,2 % z celkového počtu 458 osob zjištěných opakovaně), **Slovenska** (57 osob, tj. 12,4 %), **Mongolska** (54 osob, tj. 11,8 %) a **Vietnamu** (50 osob, tj. 10,9 %).

VI.1.3. Použití neregulérních cestovních dokladů při nelegální migraci v ČR

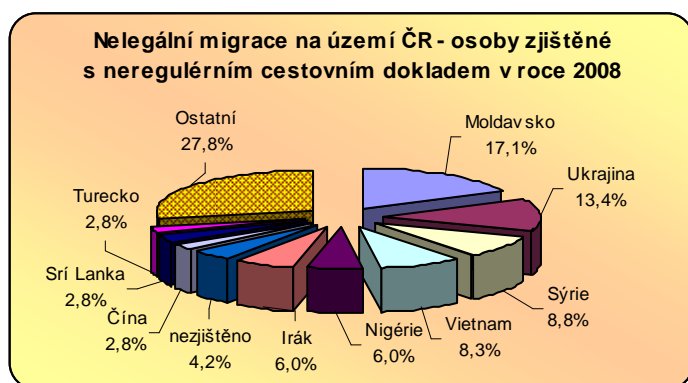
Popis celkové situace

Používání cizích, pozměněných a padělaných cestovních dokladů stále patří k bezpečnostním rizikům a hrozbám. Neregulérní cestovní doklady jsou v České republice používány zejména v souvislosti s ekonomickou migrací, ale mohou se na ně pod falešnou identitou skrývat i osoby napojené na mezinárodní organizované zločinecké struktury či terorismus.

V roce 2008 bylo odhaleno **216 osob**, které při nelegální migraci na území České republiky použily **neregulérní cestovní doklad**, tj. padělaný, pozměněný nebo tzv. cizí (tj. neoprávněně použití dokladu beze změny). Tyto osoby se na celkovém počtu osob zjištěných při nelegální migraci podílely 5,6 %.

Z výše uvedeného počtu bylo v souvislosti s nelegální migrací přes vnější schengenskou hranici nahlášeno 127 osob, jež použily neregulérní cestovní doklad (celkem při nelegální migraci přes vnější schengenskou hranici bylo zjištěno 168 osob, tedy z tohoto počtu se 75,6 % prokázalo neregulérním cestovním dokladem). Při nelegálním pobytu se neregulérním cestovním dokladem

prokázalo 89 osob (tj. 2,4 % z celkového počtu 3 661 osob zjištěných při nelegálním pobytu).

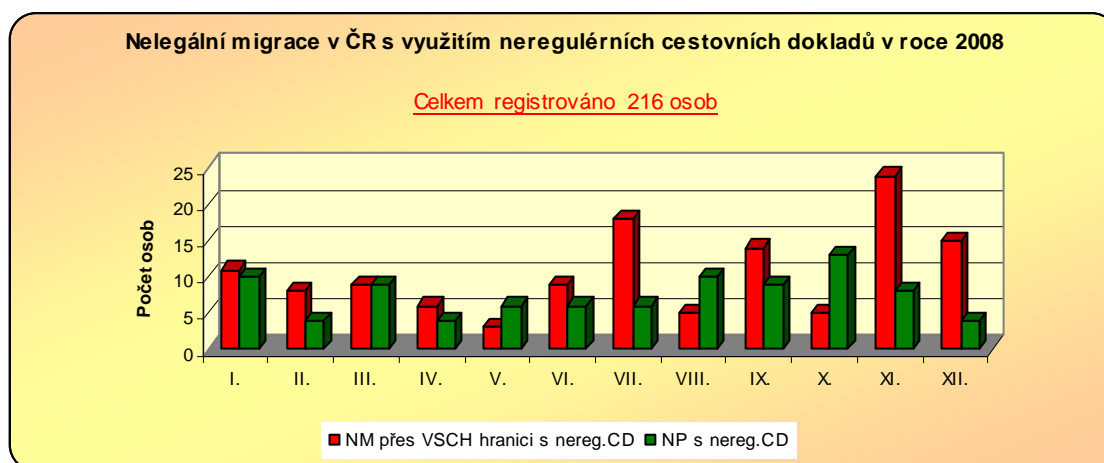
Nejpočetnější skupinou osob, které při nelegální migraci na území České republiky použily neregulérní cestovní doklad, byli na rozdíl od minulých let, státní příslušníci **Moldavska** (37 osob), **Ukrajiny** (29 osob), **Sýrie** (19 osob), **Vietnamu** (18 osob) **Nigérie** a **Iráku** (po 13 osobách).

Mimo neregulérních cestovních pasů, resp. neregulérních identifikačních karet, které osoby předkládaly ke kontrolám při nelegální migraci, byly u některých osob pozdější prohlídkou nalezeny další neregulérní cestovní doklady. U některých osob tedy bylo zachyceno i více cestovních dokladů, proto může být počet zjištěných neregulérních cestovních dokladů vyšší než počet osob. Některé osoby pak měly navíc u sebe i padělané či pozměněné jiné doklady (např. řidičský průkaz, povolení k pobytu), ty ale nejsou předmětem hodnocení této zprávy.

V hodnoceném roce bylo celkem zjištěno **224 cestovních dokladů**, z toho 133 při nelegální migraci přes vnější schengenskou hranici (tj. 59,4 %) a 91 dokladů při nelegálním pobytu (tj. 40,6 %). Z celkového počtu dokladů se jednalo o 183 cestovních pasů (tj. 81,7 %) a 41 osobních průkazů (tj. 18,3 %).

Z uvedeného celkového počtu zjištěných cestovních dokladů jich 133 (tj. 59,4 %) náleželo k členským státům Evropské unie (včetně dokladů České republiky).

První místo ve statistice nejčastěji používaných neregulérních cestovních dokladů při nelegální migraci na území České republiky obsadily **doklady Rumunska** (32 dokladů, tj. 14,3 % z celkového počtu 224 dokladů). Dále následovaly cestovní doklady **Litvy** (21 dokladů, tj. 9,4 %) a **Bulharska** (20 dokladů, tj. 8,9 %). Při zneužívání cestovních dokladů byly v popředí zájmu cestovní pasy (183 pasů, tj. 81,7 %) než identifikační karty (resp. osobní průkazy totožnosti).

Neregulérní cestovní doklady při nelegální migraci přes vnější schengenskou hranici

V roce 2008 bylo nahlášeno **127 osob**, které při přechodu vnější schengenské hranice České republiky (resp. vzdušné hranice) použily neregulérní cestovní doklad (75,6 % z celkového počtu 168 osob řešených v souvislosti s nelegální migrací na vnější schengenské hranici ČR).

Ačkoli není možné plně porovnávat údaje z oblasti nelegální migrace přes vnější schengenskou hranici s využitím neregulérních cestovních dokladů s rokem 2007, lze konstatovat, že ve srovnání počtu osob, které byly zadrženy v roce 2007 při nelegální migraci přes vzdušné státní hranice s využitím neregulérních cestovních dokladů (279 osob), došlo v roce 2008 k poklesu o 152 osob (tj. -54,5 %).

Nelegální migrace přes státní hranice, resp. vnější schengenskou hranici ČR
- osoby s neregulérním cestovním dokladem

Rok	2002	2003**	2004	2005	2006	2007*	2008
nelegální migrace přes státní hranice ČR resp.vnější schengenskou hranici	14 741	13 206	10 695	5 689	4 371	3 384	168
z toho s neregulérním cestovním dokladem	485	580	712	782	689	626	127
tj. %	3,3	4,4	6,7	13,7	15,8	18,5	75,6
z toho na vzdušné hranici	115	119	182	280	291	279	127
tj %	23,7	20,5	25,6	35,8	42,2	44,6	-

Poznámka: * 21.12.2007 - vstup ČR do schengenského prostoru (vnější schengenská hranice = vzdušná hranice)

** do roku 2003 byl vykazován jen cestovní pas

Nejvíce osob s neregulérním cestovním dokladem bylo zadrženo **ve směru do ČR** (94 osob, tj. 74,0 %). **Ve směru z ČR** (33 osob) byly nejčastěji zadrženy osoby, u kterých byl zjištěn také nelegální pobyt na území České republiky (26 osob, tj. 78,8 % z celkového počtu ve směru z ČR).

Nejčastěji byli zjišťováni státní příslušníci **Moldavska** (25 osob, tj. 19,7 %), a to nejvíce při nelegálním vstupu (21 osob). Následovali státní příslušníci **Sýrie** 19 osob, tj. 15,0 %), **Ukrajiny** a **Íráku** (po 10 osobách, tj. 7,9 %) a **Nigérie** (8 osob, tj. 6,3 %).

V roce 2008 bylo vykázáno **133 neregulérních cestovních dokladů** (některé osoby předložily více dokladů). Z celkového počtu cestovních dokladů bylo použito 112 pasů (tj. 84,2 %) a 21 průkazů totožnosti (tj. 15,8 %). Častěji byly neoprávněně používány cestovní doklady států Evropské unie (82 dokladů, tj. 61,7 %), z toho nejvíce cestovní doklady **Rumunska** (21 dokladů), **Bulharska a Litvy** (po 11 dokladech); ze států mimo Evropskou unii především doklady **Sýrie** (13 dokladů).

Neregulérní cestovní doklady při nelegálním pobytu

Ve sledovaném roce bylo při nelegálním pobytu odhaleno **89 osob**, které se prokázaly neregulérním cestovním dokladem.

Kromě neregulérních cestovních dokladů cizinci předkládají také padělky jiných dokladů, jako například průkazy žadatele o udělení azylu, potvrzení o ubytování, ceninové kolky, potvrzení o oprávněnosti pobytu cizince za účelem sňatku, pozměněné průkazy k pobytu na území ČR, padělky dokladu o právní způsobilosti k uzavření manželství, neplatné zdravotní pojištění, aj. Problematika neregulérních dokladů se přesunula ze samotných cestovních dokladů do oblasti veřejných listin, cenin, potvrzení atd., kterými osoby prokazují zákonem dané náležitosti pro získání požadovaných statutů, jako jsou například dlouhodobé pobyty. Odhalení takových padělků předpokládá znalost daných dokladů ze strany zaměstnanců Policie ČR a také pracovníků státní správy.

V rámci nejednotnosti definic nelegální migrace (vstup do schengenského prostoru) je následující tabulka pouze pro ilustraci vývoje nelegálního pobytu s využitím neregulérních cestovních dokladů (tato položka je u nelegálního pobytu sledována od roku 2004). Vývoj ukazuje patrný nárůst používání neregulérních cestovních dokladů v roce 2008 oproti dvou předchozím rokům (v porovnání s rokem 2007 činí nárůst o 17 osob, tj. +23,6 %). Došlo i ke zvýšení procentuálního zastoupení na celkovém počtu osob zjištěných při nelegálním pobytu (z 1,5 % na 2,4 %).

Nelegální pobyt s využitím neregulérních cestovních dokladů - počet osob

roky	2004	2005	2006	2007	2008
nelegální pobyt	16 696	9 800	7 117	4 712	3 661
z toho s neregulérním CD*	141	107	76	72	89
tj. %	0,8	1,1	1,1	1,5	2,4

Poznámka: * vykazováno od 1.1.2004)

Nejvíce osob s neregulérním cestovním dokladem při nelegálním pobytu bylo odhaleno u Obř SCP Plzeň (30 osob, tj. 33,7 %) a Ústí nad Labem (25 osob, tj. 28,1 %).

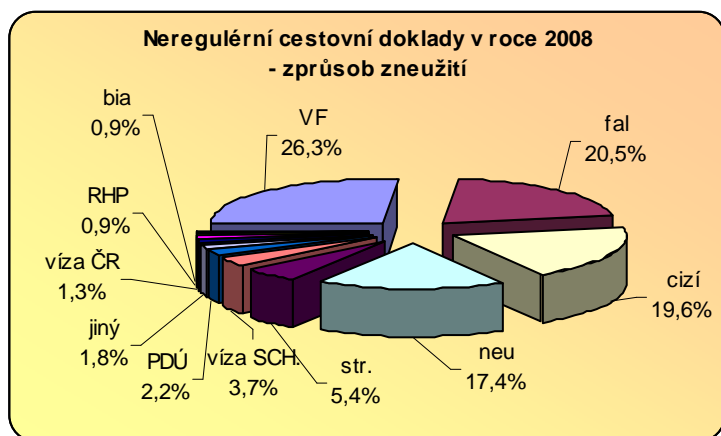
Nejčastěji neregulérní cestovní doklady předkládali státní příslušníci **Ukrajiny** (19 osob, tj. 21,3 %), **Vietnamu** (13 osob, tj. 14,6 %), **Moldavska** (12 osob, tj. 13,5 %), **Mongolska** a **Nigérie** (po 5 osobách, tj. 5,6 %).

V roce 2008 bylo odhaleno **91 neregulérních cestovních dokladů** (některé osoby předložily více dokladů). Byly používány neregulérní cestovní doklady jak států Evropské unie (50 cestovních dokladů), tak třetích zemí (41 cestovních dokladů). Ze států Evropské unie byly nejčastěji užity doklady **Rumunska** (11 dokladů), **Litvy** (10 dokladů), **Bulharska** a **Slovenska** (po 9 dokladech), ze států mimo Evropskou unii především doklady **Vietnamu** (12 dokladů).

Rozbor zneužívaných cestovních dokladů

Stejně jako v předcházejících letech převládalo i v roce 2008 při nelegální migraci na území České republiky používání cestovních dokladů po výměně fotografie nebo padělání (případně pozměnění) celé datové stránky (59 dokladů, tj. 26,3 %). Do popředí se v posledních letech dostává také používání falešných dokladů (tedy zcela padělaných dokladů, 46 dokladů, tj. 20,5 %) a případy, kdy se osoby prokazují neoprávněně originálními doklady bez jakýchkoli změn (cizí doklady, 44 dokladů, tj. 19,6 %).

Vysvětlivky:

fal = doklad zcela padělaný

bia = jde o CD odcizený bianco a neoprávněně vyplněný

VF = vyměněná fotografie či celá stránka s fotografií

PDÚ = přepsání či dopsání údajů v dokladu

RHP = padělek či zásah v razítku hraničního přechodu

str. = vytržené listy v dokladu

víza SCH. = padělek či zásah v schengenském vízu

více = v dokladu je provedeno více zásahů

jiný = jiné pozměnění

neu = neuveden způsob pozměnění

cizí = cestovní doklad jiné osoby beze změn (tzv. na podobu)

víza ČR = padělek či zásah ve vízu ČR

Odhalování padělaných a pozměněných cestovních dokladů je rok co rok obtížnější, neboť kvalita padělků a neoprávněných zásahů neustále vzrůstá, čímž se zvyšují i nároky kladené na policisty, na jejich odbornou připravenost, zkušenosti a odhad.

Jedním z dalších zdrojů informovanosti policistů (kromě informačního systému DATEX), nejen v oblasti neregulérních cestovních dokladů, jsou intranetové stránky PČR ŘSCP - Jednotka analýzy rizik, kde jsou aktuálně zveřejňovány případy neregulérních cestovních dokladů i s fotodokumentací.

VI.1.4. Napomáhání k nelegální migraci – „převaděči“

V důsledku začlenění České republiky do schengenského prostoru, došlo v roce 2008 ke změně vykazování v oblasti „převaděčství“. V hodnoceném roce nebyly přímé záchyty převáděných osob a jejich převaděčů, v současné době se oblast „převaděčství“ spíše přesouvá k napomáhání k nelegálnímu pobytu na území České republiky (formou účelového sňatku, institutu souhlasného prohlášení rodičů, obstarávání padělků různých potvrzení nutných k pobytu atd.).

Skupiny dokumentace SCP prověřovaly mnohá podezření k napomáhání k nelegálnímu pobytu, ale ne vždy se prováděným šetřením podařilo trestnou činnost prokázat. Ve sledovaném roce **skupiny dokumentace řešily 77 osob**, které se určitou formou podílely na nelegální migraci, tzn. napomáhaly k neoprávněnému pobytu (§ 171d zákona č.140/1961 Sb.) nebo organizovaly a umožnily nedovolené překročení státní hranice (§ 171a zákona č.140/1961 Sb.). Je nutné také upozornit, že ne všechny osoby se svého jednání dopustily v roce 2008. Některé prováděly svou činnost již v předchozích letech, ale jejich jednání byla odhalena až v roce 2008. U 65 osob (tj. 84,4 %) byly zahájeny úkony trestního řízení.

Nejčastěji byla využívána (26 osob, tj. 33,8 %) forma „účelové otcovství“ (zapsání cizince jako otce do rodného listu dítěte za úplaty nebo organizování této činnosti). Další formou bylo uzavírání nebo organizace účelových sňatků (24 osob, tj. 31,2 %) a organizace a umožnění cesty (doprava, obstarání neregulérních dokladů) do dalších států Schengenu (21 osob, tj. 27,3 %). Mezi „převaděči“ byli nejvíce zastoupeni občané České republiky (50 osob, tj. 64,9 %), což koresponduje s formami „účelové otcovství a sňatky“.

Celkem byla pomoc k nelegální migraci vykazována u **285 osob**, z toho se jednalo nejčastěji o státní příslušníky **Vietnamu** (127 osob, kdy pro 75 osob z nich byly obstarány padělané dokumenty pro legalizaci pobytu a 28 osobám bylo umožněno překročení státní hranice), **Číny** (42 osob, kdy v 35 případech se jednalo o účelové otcovství) a **Srí Lanky** (32 osob – všem umožněno překročení státní hranice).

V mnoha případech skupiny dokumentace velice úzce spolupracují s Útvarem pro odhalování organizovaného zločinu skupiny kriminální policie a vyšetřování. K jednotlivým případům jsou zpravidla zřizovány týmy, které společně řeší danou problematiku. Pro příklad lze uvést akci „BORGIO“ ze dne 02.10.2008, která proběhla v součinnosti s ÚOOZ SKPV Brno, SD Brno a SD Hradec Králové, při níž bylo zajištěno 10 osob, které organizovaly nedovolené překračování státních hranic.

I.2. KONTROLNÍ ČINNOST A REPRESIVNÍ OPATŘENÍ

VI.2.1. Kontrolní činnost PČR

1. Služba cizinecké policie

Jedním z nástrojů potírání nelegální migrace je intenzivnější provádění kontrol dodržování pobytového režimu cizinců ve vnitrozemí a v příhraničí.

Ve vnitrozemí České republiky byli cizinci zjišťováni při běžné kontrolní činnosti, při cílených pobytových kontrolách a bezpečnostních akcích. V hodnoceném období byly prováděny kontrolní akce v součinnosti s jinými útvary Policie ČR a dalšími orgány státní správy. Provádění kontrolních akcí má jak represivní, tak preventivní charakter.

Policisté zařazení zejména na odborech specializovaných činností oblastních ředitelství SCP se podíleli na realizaci řady kontrolních akcí s cizineckým prvkem, které byly samostatně plánovány nebo ve spolupráci s ostatními útvary a službami Policie České republiky, včetně dalších orgánů veřejné správy (Českou obchodní inspekcí, celními úřady, živnostenskými úřady, úřady práce apod.). Jednalo se například o akce „JARNÍ ÚKLID“, „POBYT“ nebo „CIZINEC“. Dále byly

realizovány na našem území akce většího významu, které se uskutečnily v rámci spolupráce zemí Evropské unie nebo s hlubším zaměřením pouze na území České republiky. Jednalo se například o akce „INBUS“ (na odhalování drog), „MIKULÁŠ“ (na trestnou činnost v pražské tržnici Sapa), nebo opatření v souvislosti s hrozbou extremismu a terorismu „TRANSPOLEXPRES“ a „HIO“. V průběhu roku dále probíhaly pravidelné součinnostní dopravně bezpečnostní akce, vyhlašované z rozkazu policejního prezidenta, při kterých policisté SCP využívali své speciální znalosti a dovednosti.

V roce 2008 provedla SCP zhruba **175 tisíc pobytových kontrol**, a to jak samostatně, tak ve spolupráci s ostatními orgány. V porovnání s rokem 2007 došlo ke zvýšení kontrol o více jak 93 tisíc (+113,7 %). Adekvátně k tomuto zvýšení prováděných kontrol je vykázán nárůst u zavedených záznamů do IS Kontrola (+162 891 záznamů, tj. +111,8 %). Toto výrazné zvýšení je jedním z projevů adaptace systému řízení ochrany státních hranic na změny související s rozšířením schengenského prostoru.

útvár	Služba cizinecké policie			
	1.1. - 31.12.		změna	
	2007	2008	v %	absolut. číslo
Období				
celkem zavedeno záznamů do IS Kontrola (mimo kontroly na HP a ICP při příjmu žádostí)	145 724	308 615	111,8	162 891
počet provedených pobytových kontrol celkem	81 874	174 959	113,7	93 085
z toho provedeno pobytových kontrol (s jinými útvary - PČR, CS jiné)	5 294	8 169	54,3	2 875
počet kontrol ubytovacích zařízení (objektů)	25 434	42 321	66,4	16 887
počet kontrol objektů pro výdělečnou činnost	24 908	27 319	9,7	2 411
počet kontrol jiných objektů	27 672	86 861	213,9	59 189
počet provedených policejních akcí	3 496	4 092	17,0	596
z toho provedeno policejních akcí (s jinými útvary - PČR,CS,jiné)	1 764	2 745	55,6	981

Poznámka: zpracováno z Měsíčních výkazů vybraných činností SCP

Dnem 26. 7. 2008 nabyl účinnosti pokyn Ř SCP č. 139/2008 o kontrole cizinců se zaměřením na kontrolu dodržování účelu povolení pobytu a následně na kontrolu ubytování. Předmětem tohoto pokynu bylo stanovit jednotný postup ICP při kontrole cizinců. Pokyn ujednotil postup v případech, kdy vznikly pochybnosti o řádném plnění účelu pobytu cizincem.

2. Útvár pro odhalování organizovaného zločinu služby kriminální policie a vyšetřování

V oblasti nelegální práce a jiných forem vykořisťování byly pracovníky ÚOOZ SKPV PČR prověřovány poznatky a dokumentována podezření z páchaní trestné činnosti se stejným modusem operandi jako v předchozích letech. Česká republika tvoří cílovou zemi pro osoby z bývalého Sovětského svazu, Rumunska, Bulharska, Vietnamu, Číny, Mongolska a dalších asijských zemí. Pod záminkou práce s dobrým výdělkem jsou lidé získáváni na práci v České republice prostřednictvím organizovaných skupin, které jim zařídí legální vstup na území ČR. Po příjezdu do České republiky jsou jim odebrány pasy a musí vykonávat podřadnou práci, většinou fyzicky náročnou za minimální nebo žádný plat. Pracovní doba je patnáct a více hodin denně, sedm dní v týdnu. Lidé jsou k práci nuceni a je jim bráněno k odchodu zadlužováním, vyhrožováním, použitím fyzického násilí na nich samotných nebo jejich rodinách v zemích původu.

Osoby pachatelů se rekrutují především z domestikovaných cizinců daného etnika v České republice ve spolupráci s občany ČR. S ohledem na systém nastavený v ČR v oblasti zaměstnávání cizinců, v možnosti a podmínkách získání a legalizace pobytu v ČR, stává se nucená práce celospolečenským problémem. Systém zprostředkování práce cizincům, jejich následné zaměstnávání a vyplácení prostřednictvím různých agentur, jsou ideálním prostředím pro nelegální praktiky při vyplácení zaměstnanců, odvodu daní, sociálního a zdravotního pojištění.

Pracovní vykořisťování osob lze v některých případech kvalifikovat jako trestný čin obchodování s lidmi za účelem otroctví, nevolnictví, nucené práce nebo jiných forem vykořisťování (§ 232a TZ).⁶³

Zlepšení stavu v této oblasti by mohlo přinést zavedení tzv. zelených karet a opatření přijatá ke konci roku 2008 v souvislosti s celosvětovou finanční krizí (např. prověrky a důsledné kontroly zaměstnaneckých agentur). Nadále však přetrvává obava, že na hromadném propouštění zahraničních pracovníků budou profitovat skupiny napojené na organizovaný zločin, které budou chtít těchto osob využít pro své nelegální aktivity či vydělat na jejich snaze dostat se do jiných států.⁶⁴

VI.2.2. Kontrolní činnost MPSV, resp. úřadů práce

V roce 2008 provedly kontrolní útvary úřadů práce celkem 11 724 kontroly, z toho 1 933 u zaměstnavatelů, kteří zaměstnávají zahraniční pracovníky. Největší počet kontrol u zaměstnavatelů zaměstnávajících zahraniční pracovníky se uskutečnil z podnětu úřadů práce (1 086), Celní správy (319) a Služby cizinecké policie (357). Celní správa a PČR Služba cizinecká policie se také nejvíce podílely na kontrolách (Celní správa – 335 účastí a PČR Služba cizinecká policie – 568 účastí). Dále se kontrolních akcí spoluúčastní i další státní orgány, ovšem v již zanedbatelné míře (Policie ČR 42krát, ostatní orgány v menší míře).

Vyhodnocení kontrolní činnosti v roce 2008

Celkový počet provedených kontrol	11 724
z toho počet kontrol u zaměstnavatelů zaměstnávajících zahraniční pracovníky	1 933
z toho ve spolupráci ÚP s CP provedeno kontrol	568
z podnětu Úřadu práce	1 086
z podnětu Služby cizinecké policie	357
z podnětu Živnostenského úřadu	13
z podnětu Finančního úřadu	1
z podnětu Inspektorátu práce	4
z podnětu orgánů Celní správy	319
z podnětu Policie ČR	24
z podnětu jiného	127
zkontrolované osoby celkem	24 203
z toho zjištěno nelegálně + nezdokumentovaně ** zaměstnaných osob	2 342 +4 173
zjištěno pochybení u občanů SR**	2 056

Poznámka ** nedodržení informační povinnosti zaměstnavatelem (§ 87)

⁶³ Z údajů získaných za rok 2008 vyplývá, že došlo k nárůstu zjištěných trestných činů obchodování s lidmi dle ustanovení § 232a TZ; bylo zjištěno celkem 29 trestných činů (v roce 2007 celkem 11). Z uvedeného počtu bylo 10 trestných činů za účelem nucené práce a jiných forem vykořisťování a 19 bylo spácháno za účelem sexuálního vykořisťování.

Rovněž ze statistik obětí obchodování s lidmi, kterým byla poskytnuta asistence v rámci Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi, vyplývá, že došlo k nárůstu obětí pracovního vykořisťování. V roce 2008 bylo identifikováno 16 obětí obchodování s lidmi za účelem nucené práce (v roce 2007 pouze 3 osoby) a 8 obětí obchodu s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování (v roce 2007 celkem 15 osob). - Viz kapitola X.4. PROJEKTY MV ČR ZAMĚŘENÉ NA SPECIFICKÉ KATEGORIE CIZINCŮ.

⁶⁴ Trend postupného nárůstu forem obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování je vykazován i dalšími členskými státy EU a lze tedy oprávněně očekávat, že bude pokračovat i v roce 2009.

Při těchto kontrolách byli zkontrolováni zahraniční pracovníci v celkovém počtu 24 203 osoby. Z tohoto počtu bylo zjištěno pochybení ve 6 515 případech, a to u 2 342 osob bylo zjištěno nelegální zaměstnávání a u 4 173 osob nesplnil zaměstnavatel informační povinnost uloženou zaměstnavatelům v § 87 zákona o zaměstnanosti. Celkem bylo uloženo 1 002 pokuty ve výši 30 213 400,- Kč. Z toho bylo uloženo zaměstnancům 168 pokut ve výši 794 700,- Kč a 834 pokuty zaměstnavatelům ve výši 29 418 700,- Kč.

Pořadí dle počtu nelegálně zaměstnávaných zahraničních pracovníků (cizinců a občanů EU/EHP a Švýcarska) – TOP 10

Rok Poř.č.	2005		2006		2007		2008	
1.	Ukrajina	1 452	Slovensko	1 836	Slovensko	1 418	Slovensko	2 056
2.	Slovensko	123	Ukrajina	1 280	Ukrajina	1 292	Ukrajina	1 302
3.	Vietnam	109	Vietnam	147	Polsko	380	Vietnam	1 183
4.	Bulharsko	98	Rumunsko	123	Vietnam	296	Polsko	707
5.	Moldavsko	86	Polsko	88	Moldavsko, Bulharsko	105	Bulharsko	434
6.	Rumunsko	54	Bulharsko	63	Rumunsko	77	Rumunsko	321
7.	Tchaj-wan	36	Moldavsko	61	Čína	40	Mongolsko	149
8.	Rusko	35	Čína	59	Mongolsko	19	Moldavsko	100
9.	Čína	27	USA, Bělorusko	22	Rusko	16	Čína	50
10.	Makedonie	13	SRN	20	SRN	15	Uzbekistán	33

Zdroj: MPSV (2008): Hodnocení působení zahraničních pracovníků na trhu práce České republiky za rok 2008

V období od 1. ledna 2008 do 30. listopadu 2008 provedly Úřady práce také 498 kontrol agentur práce. Celková výše uložených pokut činila 5 866 400,- Kč. Inspektoráty práce v prvních třech čtvrtletích roku 2008 uložily pokuty šesti agenturám práce, v celkové výši 120 000,- Kč.

Kontroly jsou prováděny zejména na základě výsledků monitoringu prováděného soustavně úřady práce i na základě obdržených podnětů. Díky těmto zdrojům mají úřady práce představu o tom, v jakých sektorech ekonomické činnosti se nelegální práce vyskytuje nejčastěji. V hodnoceném roce pracovalo nelegálně nejvíce zahraničních pracovníků ve zpracovatelském průmyslu (641 osoba, z toho 186 žen), ve stavebnictví (540 osob, z toho 49 žen), v administrativě (525 osob, z toho 167 žen) a v oblastech zahrnující velkoobchod, maloobchod; v opravách a údržbě motorových vozidel (248 osob, z toho 56 žen). Podrobný přehled nelegálně zaměstnávaných pracovníků v rozdělení dle ekonomické činnosti jejich zaměstnavatele (CZ NACE) uvádí přehled v tabulkové části tohoto materiálu.

Ve spolupráci s ostatními složkami (Služba cizinecká policie, celní úřady) se úřady práce zaměřily rovněž na **kontrolu dodržování § 89** zákona o zaměstnanosti, který mimo jiné stanoví, že plnění úkolů vyplývajících z předmětu činnosti právnické osoby zajišťovaných společníkem, statutárním orgánem nebo členem statutárního nebo jiného orgánu obchodní společnosti pro obchodní společnost nebo členem družstva nebo členem statutárního nebo jiného orgánu družstva pro družstvo je považováno za zaměstnání, ke kterému je (pokud je vykonáváno státním příslušníkem z tzv. třetí země), vyžadováno povolení k zaměstnání. Za rok 2008 bylo během těchto kontrol zjištěno 464 osoby, u nichž bylo prokázáno nedodržení výše uvedeného ustanovení v § 89.

Z níže uvedeného přehledu lze vyčíst právní formu a zařazení podle klasifikace ekonomických činností zaměstnavatelů, u kterých bylo uvedené pochybení zjištěno (CZ NACE). Nejčastěji se porušení dopouštěla družstva, a to ve 408 případech a dále ve 42 případech společnosti s ručením omezeným. V řazení podle klasifikace ekonomických činností zaměstnavatele bylo zjištěno nejvíce pochybení ve stavebnictví – 217 případů, ve zpracovatelském průmyslu – 151 případ a v oblasti zahrnující administrativní a podpůrné činnosti – 68 případů.

Výskyt zaměstnání cizinců působících v právnických osobách bez platného povolení k zaměstnání:

CZ NACE zaměstnavatele		Právní forma			
Sekce/oddíl	obor	s.r.o.	v.o.s.	a.s.	družstvo
A 01	Zemědělství, myslivost				8
A 02, 03	Lesnictví a rybnářství				
B	Těžba, dobývání				
C	Zpracovatelský průmysl	15		4	132
D	Výroba elektřiny, plynu, tepla, klimatizace vzduchu				
E	Zásobování vodou, odpadní vody, odpady				
F	Stavebnictví	14		10	193
G	Velkoobchod, maloobchod opravy a údržba motorových vozidel	7			
H	Doprava a skladování				
I	Ubytování, stravování a pohostinství	3			10
J	Informace a komunikace				
K	Peněžnictví a pojišťovnictví				
L	Nemovitosti				
M	Věda, výzkum, technika				
N	Administrativní a podpůrné činnosti	3			65
O	Veřejná správa; obrana; sociální zabezpečení				
P	Vzdělávání				
Q	Zdravotnictví a sociální péče				
R	Kultura, zábava, rekreace				
S	Ostatní činnosti				
T	Domácnosti zaměstnávající personál				
U	Exteritoriální organizace a spolky				
Celkem 464 osob z toho:		42	0	14	408

Zdroj: MPSV (2008): Hodnocení působení zahraničních pracovníků na trhu práce České republiky za rok 2008

Kromě kontrolní činnosti stále více nabývá na důležitosti i prevence nelegální migrace do ČR a nelegálního zaměstnávání cizinců. Proto MPSV ČR rozvíjí i takové nástroje, jako je poskytování informací v několika jazykových mutacích o legálních postupech pro zaměstnání v ČR a o rizicích nelegálního zaměstnávání, a to prostřednictvím informačních materiálů a Integrovaného portálu MPSV ČR.⁶⁵

VI.2.3. Kontrolní činnost MPO, resp. živnostenských úřadů

Ve vztahu k cizincům vedeným v živnostenském rejstříku Ministerstvo průmyslu a obchodu průběžně zajišťuje provádění kontrolní činnosti živnostenskými úřady jak vůči zahraničním fyzickým osobám, tak vůči právnickým osobám s účastí cizince ve statutárním orgánu, resp. zahraničním právnickým osobám. Živnostenské úřady v dané oblasti spolupracují s dalšími dozorovými orgány, zejména s orgány Služby cizinecké policie. Živnostenské úřady plní signalizační povinnost v dané oblasti k orgánům Služby cizinecké policie, krajským soudům, finančním orgánům, správám sociálního zabezpečení, úřadům práce a dalším úřadům.

V roce 2008 za období leden 2008 – prosinec 2008 provedly živnostenské úřady České republiky kontrolu 4 392 zahraničních fyzických osob a dále provedly kontrolu 1 514 právnických

⁶⁵ Například jedním z nástrojů prevence byl *Asistenční systém pro zaměstnávání Ukrajinců realizovaný za podpory MPSV ČR a MV ČR* (dále jen Asistenční systém). Vznikl v pilotní podobě propojením projektu MV ČR *Prevence zneužívání pracovních sil na evropském trhu práce se zaměřením na ČR a veřejné zakázky MPSV ČR Realizace aktivit působících preventivně proti nelegální pracovní migraci do ČR z Ukrajiny*. Asistenční systém zahrnoval síť poradenských a asistenčních center v ČR a na Ukrajině. Jeho cílem bylo dokázat, že legální migrace je výhodnější než nelegální, varovat před riziky nelegálních postupů a ukázat, že lze využít i jiných cest, než jen tu, kterou nabízí clientský systém. O ukončení činnosti Asistenčního systému bylo rozhodnuto zejména z technických a bezpečnostních důvodů.

osob s účastí cizince ve statutárním orgánu, resp. zahraničních právnických osob. Celkem provedly živnostenské úřady v roce 2008 kontrolu 5 906 těchto subjektů. Nejvíce kontrol bylo provedeno v hl. m. Praze - celkem 1 845 subjektů, dále pak v kraji Plzeňském - 776 subjektů a v kraji Ústeckém - 478 subjektů.

Pokud jde o kontrolu 4 392 zahraničních fyzických osob, tak při kontrolách bylo zjištěno 2 373 porušení živnostenského zákona a zákonů souvisejících s podnikáním, za což byly uloženy pokuty ve výši 2 121 600,- Kč. Dále bylo ve 142 případech sankčně zrušeno živnostenské oprávnění nebo pozastaveno provozování živnosti. Nejvíce kontrol zahraničních fyzických osob bylo provedeno v hl. m. Praze celkem 1 153 zahraničních fyzických osob, dále pak v Plzeňském kraji 661 zahraničních fyzických osob a v kraji Ústeckém 365 zahraničních fyzických osob.

Při kontrolách zahraničních fyzických osob bylo provedeno 1 285 signalizací porušení jiných právních předpisů, z toho 498 signalizací orgánům Služby cizinecké policie, 600 signalizací krajským soudům, 24 signalizací finančním úřadům, 10 signalizací správám sociálního zabezpečení, 17 signalizací úřadům práce a 136 signalizací jiným orgánům.

Pokud jde o kontrolu 1 514 právnických osob s účastí cizince ve statutárním orgánu, resp. zahraničních právnických osob za rok 2008, tak při těchto kontrolách bylo zjištěno 734 porušení živnostenského zákona, za což byly uloženy pokuty ve výši 1 359 500,- Kč a dále bylo v 67 případech sankčně zrušeno živnostenské oprávnění nebo pozastaveno provozování živnosti. Nejvíce kontrol právnických osob s účastí cizince ve statutárním orgánu, resp. zahraničních právnických osob bylo provedeno v hl. m. Praze celkem - 692 výše uvedených právnických osob, dále pak v Středočeském kraji - 133 právnických osob a v kraji Plzeňském -115 právnických osob. Na tomto úseku bylo provedeno 308 signalizací porušení jiných právních předpisů, z toho 34 signalizací orgánům Služby cizinecké, 210 signalizací krajským soudům, 5 signalizací finančním úřadům a 59 signalizací jiným orgánům.

Kontroly zahraničních osob, jakož i dalších podnikatelských subjektů a případné jejich sankcionování za porušení právních předpisů má své opodstatnění a vede k postupnému zlepšení povědomí o povinnostech v rámci podnikání, tj. o povinnostech vyplývajících ze živnostenského zákona a z předpisů souvisejících s podnikáním, a tím i k dodržování právních předpisů ze strany těchto podnikatelů. Pokud jde o spolupráci živnostenských úřadů s rejstříkovými soudy, pak živnostenské úřady na neshodu mezi skutečným právním stavem a stavem zápisu v obchodním rejstříku upozorňují rejstříkové soudy, jakmile tato skutečnost při jejich činnosti vyjde najevo, činí tak v souladu s § 200b odst. 3 občanského soudního řádu. Další činnost je již v kompetenci soudu a Ministerstva spravedlnosti.

VI.2.4. Přestupky a správní delikty

Zákon o pobytu cizinců v hlavě XIV. v ustanovení § 156 definuje **správní delikty**, pokuty, příslušnost a pravidla řízení o deliktech. V ustanovení § 157 definuje přestupky, pokuty, příslušnost a další pravidla pro **vyřizování přestupků**. Na řízení o přestupcích podle cizineckého zákona se vztahuje zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, pokud zákon o pobytu cizinců nestanoví jinak. Přestupky projednává policie.

V případě přestupků se jednalo zejména o porušování zákona o pobytu cizinců a zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, v platném znění.

V hodnoceném roce bylo útvary PČR Služby cizinecké policie řešeno celkem **99 051 přestupků** (+30 951, tj. +45,5 %) a byly uloženy blokové pokuty v celkové částce 57,3 miliónů Kč (+ 15,6 miliónu Kč, tj. +37,4). Z toho bylo zjištěno 33 918 přestupků (+11 560, tj.+51,7 %) podle zákona o pobytu cizinců (uloženy blokové pokuty v celkové částce 26,0 miliónů Kč) a 65 133

přestupků (+19 398, tj. +42,4 %) podle zákona o přestupcích (uloženy blokové pokuty ve výši 31,4 milionů Kč).

Ve stejném období bylo útvary PČR Služby cizinecké policie řešeno na základě zákona o pobytu cizinců celkem **1 682** (+1 030, tj.+158,0 %) **správních deliktů**, kde celková výše uložených pokut dosáhla hodnoty 39,9 milionů Kč (+20,6 mil.; tj. +106,6 %).

Přestupky a správní delikty -porovnání shodného období roku 2007/2008

Období roku	1.1.-31.12. 2007	1.1.-31.12. 2008	Změna oproti předchozímu období	
			v [%]	absolutní číslo
Zjištěno přestupků dle zák. č. 326/1999 Sb.	22 358	33 918	51,7	11 560
Celková výše uložených pokut (v Kč)	17 972 100	26 028 602	44,8	8 056 502
Zjištěno přestupků dle zák. č. 200/1990 Sb.	45 735	65 133	42,4	19 398
Celková výše uložených pokut (v Kč)	23 785 378	31 351 676	31,8	7 566 298
Počet správních deliktů - §156 zák. č. 326/1999 Sb.	652	1 682	158,0	1 030
Celková výše uložených pokut (v Kč)	19 328 300	39 934 000	106,6	20 605 700

Zintenzivnění kontrolní činnosti na území České republiky v souvislosti s jejím vstupem do schengenského prostoru se odrazilo na nárůstu počtu zjištěných přestupků oproti minulému roku.

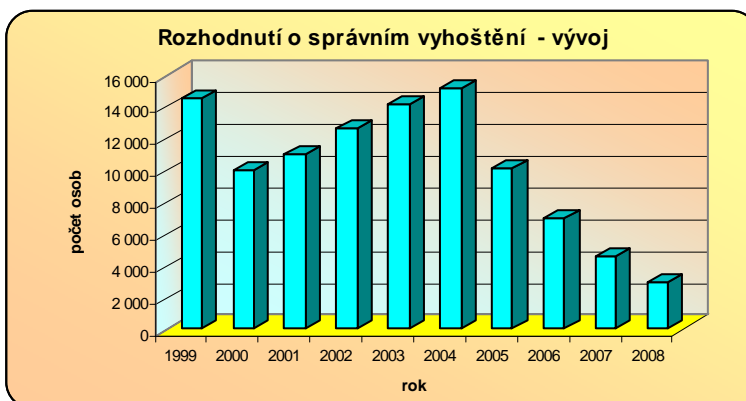
VI.2.5. Správní vyhoštění

Správní vyhoštění cizinců upravuje hlava X. zákona o pobytu cizinců. Správním vyhoštěním se rozumí ukončení pobytu cizince na území, které je spojeno se stanovením doby vycestování z území a doby, po kterou nelze cizinci umožnit vstup na území. Doba, po kterou nelze cizinci umožnit vstup na území České republiky, je shodná s dobou vykonatelnosti rozhodnutí. Pokud cizinec vstoupí na území v době platnosti rozhodnutí o správním vyhoštění, nebo neodcestoval-li z území a je odhalen policejními orgány, maří výkon rozhodnutí správního orgánu a jeho jednání může být při nepatrné společenské nebezpečnosti činu pro společnost projednáno jako přestupek podle zákona o pobytu cizinců, při splnění podmínek zákona mu může být zvýšena platnost rozhodnutí o správním vyhoštění na delší dobu. Zákon o pobytu cizinců, případně zákon o azylu, přesně definují případy, kdy je rozhodnutí o správním vyhoštění nevykonatelné.

Vývoj v počtu cizinců, kterým bylo vydáno rozhodnutí o správním vyhoštění, v sobě do značné míry odráží vývoj situace v oblasti nelegální migrace. Vydáním uvedeného rozhodnutí, v souladu se zákonem o pobytu cizinců, bylo řešeno cca 76 % cizinců, kteří byli zjištěni při nelegální migraci.

Ve srovnání s rokem 2007 byl ve statistikách osob, kterým bylo **vydáno rozhodnutí o správním vyhoštění**, zaznamenán v roce 2008 pokles (**2 909 osob**; -1 720 osob; tj. -37,2 %).

V hodnoceném roce bylo vydáno **4 995 rozhodnutí** (-1 358 rozhodnutí, tj. -21,4 %). Některým cizincům bylo vydáno rozhodnutí o správním vyhoštění vícekrát, resp. z více důvodů, proto počet vydaných rozhodnutí je vždy vyšší než počet osob. Převažujícím důvodem pro toto

opatření bylo v roce 2008 porušování pobytového režimu (78,1 %). Dalším nejčastějším důvodem bylo nerespektování rozhodnutí o správním vyhoštění (7,9 %).

Nejvíce zastoupenou skupinou cizinců, kterým bylo vydáno rozhodnutí o správním vyhoštění, zůstali i v tomto roce státní příslušníci **Ukrajiny** (1 323 osob, tj. 45,5 % z celkového počtu cizinců, kterým bylo vydáno rozhodnutí o správním vyhoštění). V souladu s vývojem nelegální migrace na území České republiky se jejich počet meziročně výrazně snížil (-1 218 osob, tj. -47,9 %). Rozhodnutí o správním vyhoštění bylo státním příslušníkům Ukrajiny vydáváno zejména v souvislosti s porušování pobytového režimu (86,1 % z celkového počtu důvodů, pro které jim bylo rozhodnutí o správním vyhoštění vydáno). S velkým odstupem následovali státní příslušníci **Vietnamu** (256 osob), u kterých byl rovněž vykázán meziroční pokles (-170 osob, tj. -39,9 %), kdy nejčastějším důvodem bylo též porušování pobytového režimu. Dále ve statistice následovali státní příslušníci **Mongolska** (184 osob; +33 osob, tj. +21,9 %), **Ruska** (124 osob; +12 osob, tj. 10,7 %) **Moldavska** (106 osob; -133 oso, tj. -55,6 %) a **Číny** (100 osob; -108 osob, tj. -51,9 %). Nejvyšší meziroční nárůst vykázali v hodnoceném roce státní příslušníci Arménie (79 osob; +65 osob, tj. +464,3 %).

Mezi 337 cizinci, kteří byli fakticky⁶⁶ vyhoštěni na základě pravomocného a vykonatelného rozhodnutí o správním vyhoštění bylo nejvíce státních příslušníků **Ukrajiny**. S počtem 135 (+51 osob, tj. +60,7 %) vyhoštěných tvořili více jak jednu třetinu z počtu osob, u nichž bylo správní vyhoštění realizováno. Meziroční nárůst byl evidován také u státních příslušníků **Vietnamu** (71 osob; +43 osob, tj. +153,6 %) a **Mongolska** (30 osob; +16 osob, tj. +114,3 %).

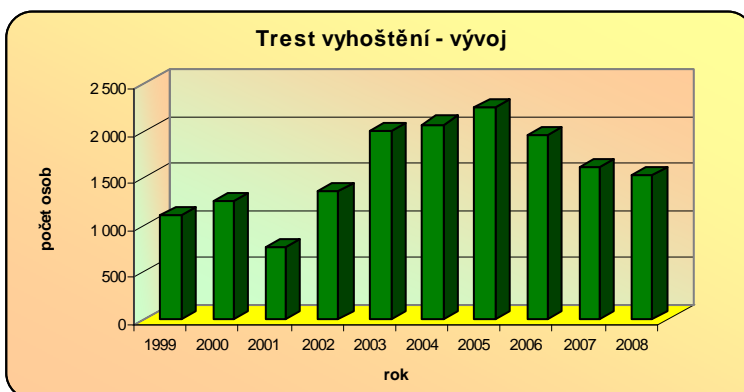
Z celkového počtu vydaných správních rozhodnutí byla ve sledovaném roce pozastavena vykonatelnost u 529 rozhodnutí z důvodu, že cizinec byl v době vydání rozhodnutí účastníkem řízení o udělení mezinárodní ochrany.

VI.2.6. Soudní vyhoštění

Soudní vyhoštění cizinců se provádí na základě výkonu trestu vyhoštění, který ukládají soudy rozsudkem v trestním řízení. Trest vyhoštění může soud uložit podle trestního zákona jako trest samostatný nebo vedle jiného trestu. Pokud je trest vyhoštění uložen současně s nepodmíněným trestem odnětí svobody, je trest vyhoštění vykonáván po částečném nebo úplném odpykání trestu odnětí svobody. Údaje o soudně vyhoštěných cizincích jsou v materiálu uváděny jako doplňující informace k údajům o cizincích vyhoštěných na základě správního rozhodnutí. Služba cizinecké policie vytváří podmínky pro realizaci trestu vyhoštění, zajišťuje cestovní doklady pro cizince, jízdenku či letenku na spoj do domovského státu.

V roce 2008 uložily soudy v trestním řízení **trest vyhoštění** podle ustanovení § 57 trestního zákona⁶⁷ jako trest samostatný nebo vedle jiného trestu **1 529 cizincům**. Počet uložených trestů vyhoštění se oproti roku 2007 snížil o 4,9% (v absolutních číslech se jedná o -80 trestů vyhoštění).

Rovněž v kategorii soudních vyhoštění měli v roce 2008 největší

⁶⁶Realizace správního vyhoštění (tzn., že cizinec byl v souvislosti s vydáním rozhodnutí o správním vyhoštění eskortován policisty cizinecké).

⁶⁷ Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších změn a doplňků.

zastoupení (33,5 % z celkového počtu soudních vyhoštění) státní příslušníci **Ukrajiny** (512 osob; -68 osob, tj. -11,7 %). Dále následovali státní příslušníci **Slovenska**, kteří z celkového počtu tvořili 22,0 % (337 osob; +4 osoby, tj. +1,2 %) a **Polska**, kteří se na celkovém počtu podíleli 6,5 % (99 osob; +11 osob, tj. +12,4 %). Přestože podíl státních příslušníků **Mongolska** činil 3,3 %, byl u nich zaznamenán nejvyšší procentuální nárůst 35,1 % (v absolutních číslech se jednalo o 13 osob).

Trest vyhoštění podle shora uvedeného ustanovení trestního zákona byl v nepřítomnosti uložen 70 cizincům (§ 350g trestního řádu).⁶⁸

Dále byl trest vyhoštění uložen 1 092 cizincům, kteří byli propuštěni na svobodu s tím, aby území České republiky opustili sami (§ 350b trestního řádu).

V průběhu téhož roku bylo cizineckou policií na základě nařízení výkonu trestu vyhoštění, které obdržela od předsedy senátu (§ 350c – 350f trestního řádu) realizováno 337 soudních vyhoštění.

V rámci vydání k trestnímu stíhání mimo území České republiky bylo vyhoštěno 5 osob a v rámci předání k výkonu trestu odnětí svobody mimo území České republiky bylo vyhoštěno 25 osob.

Cizineckou policií byla realizace soudního vyhoštění provedena celkem u 367 osob, z toho nejvíce u státních příslušníků **Ukrajiny** (161 osob; -3 osoby, tj. -1,8 %), **Slovenska** (67 osob; -22 osob, tj. -24,7 %) a **Vietnamu** (30 osob; +1 osoba, tj. 3,4 %).

VI.2.7. Zařízení pro zajištění cizinců

Na základě zákona č. 428/2005 Sb., kterým byl novelizován zákon o pobytu cizinců, bylo oprávnění ke zřizování a provozování zařízení pro zajištění cizinců převedeno z Policie České republiky na Ministerstvo vnitra. V rámci ministerstva byla tímto úkolem pověřena Správa uprchlických zařízení.

ZAŘÍZENÍ PRO ZAJIŠTĚNÍ CIZINCŮ NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY

⁶⁸ Zákon č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších změn a doplňků.

Ke dni 31. 12. 2008 provozovala Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra zařízení **dvě zařízení pro zajištění cizinců** v nichž je cizinec povinen se zdržovat na základě rozhodnutí o zajištění za účelem správního vyhoštění, a to v **Poštorné** (Břeclav, Jihomoravský kraj) a **Bělé pod Bezdězem** (Středočeský kraj).

Kapacita zařízení pro zajištění cizinců činila ke stejnému datu celkem 484 lůžek.

Policisté nadále vykonávají službu v těchto zařízeních v rozsahu stanoveném zákonem o pobytu cizinců (úkony spojené s příjmem cizinců do zařízení, střežení zpřísněného režimu, střežení cizinců v případě hospitalizace v nemocnicích na neuzavřených odděleních aj.).

Ze statistických údajů Správy uprchlických zařízení vyplývá, že v hodnoceném roce bylo do zařízení pro zajištění cizinců **umístěno celkem 688 cizinců.**

Počty umístěných cizinců do zařízení pro zajištění cizinců v roce 2008

Měsíc 2008	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	celkem
Počet cizinců	33	43	52	46	65	54	69	42	74	89	66	55	688

Z výše uvedeného počtu podalo žádost o mezinárodní ochranu⁶⁹ 225 cizinců (+50 osob, tj. +28,6 %).

Z hlediska státních příslušností bylo v uvedeném roce umístěno do zařízení pro zajištění cizinců nejvíce státních příslušníků **Ukrajiny** (217 osob, tj. 31,5 % z celkového počtu umístěných cizinců v roce 2008), **Vietnamu** (137 osob, tj. 20 %), **Ruska** (63 osob, tj. 9,2 %), **Mongolska** (51 osob, tj. 7,4 %), **Číny** (36 osob, tj. 5,2 %) a **Moldavska** (26 osob, tj. 3,8%).

Z uvedených statistických údajů rovněž vyplývá, že ve stejném období bylo ze zařízení pro zajištění cizinců **propuštěno 698 cizinců.**

Vyhoštěno bylo na základě rozhodnutí o správním vyhoštění **441 osob.** Největší zastoupení měli státní příslušníci Ukrajiny (136 osob), Vietnamu (85 osob), Ruska (41 osob), Mongolska (31 osob), Moldavska (25 osob).

Po uplynutí doby zajištění stanovené ustanovením § 125 zákona o pobytu cizinců⁷⁰ bylo ze zařízení pro zajištění cizinců **propuštěno 114 osob.**⁷¹ Početně nejvyšší zastoupení měli státní příslušníci Vietnamu (35 osob), Ukrajiny (31 osob) a Číny (23 osob).

Do zařízení pro děti - cizince byly přemístěny **2 děti.** Jednalo se o státní příslušníky Afgánistánu a Číny.

Z důvodu řízení o mezinárodní ochraně bylo do **pobytových azylových středisek** přemístěno **97 cizinců.** Jednalo se zejména o státní příslušníky Ukrajiny (29 osob), Vietnamu (11 osob), Mongolska a Číny (po 8 osobách).

Do odchodů ze zařízení pro zajištění cizinců jsou dále započítávány osoby trestně stíhané, zemřelé a útky zajištěných cizinců. V hodnoceném roce se jednalo o **7 osob.**

Průměrná doba zajištění byla výše uvedených osob 85,9 dne.

⁶⁹ K uvedenému je třeba konstatovat, že cizinec zajištěný v zařízení má možnost podat žádost o mezinárodní ochranu do 7 dnů od poučení o této možnosti. I přes podanou žádost zůstává cizinec v zařízení do pravomocného rozhodnutí ve věci azylu, resp. do skončení zákonné lhůty pro zajištění.

⁷⁰ Na základě uvedeného ustanovení doba zajištění nesmí překročit 180 dnů a počítá se od okamžiku omezení osobní svobody. V případě cizince mladšího 18 let nesmí doba zajištění překročit 90 dnů.

⁷¹ V oblasti ověřování totožnosti a zabezpečení vydání cestovních dokladů cizincům z důvodu zabezpečení realizace správního nedošlo za hodnocené období k zásadním změnám oproti roku 2007. Přetrvávaly problémy při ověření totožnosti a vydávání cestovních dokladů zastupitelskými úřady u občanů Číny, Vietnamu, Kosova a Afgánistánu. Zastupitelské úřady těchto států na některé žádosti oddělení pobytového režimu cizinců ŘSCP o ověření totožnosti a vydání náhradního cestovního dokladu nereagovaly i přes mnohé urgencye a jednání.

VI.3. AKČNÍ PLÁN BOJE S NELEGÁLNÍ MIGRACÍ

Vláda České republiky schválila v roce 2004 usnesením č. 108 *Akční plán boje s nelegální migrací*, jehož cílem je zlepšení situace v oblasti nelegální migrace na území České republiky a zmírnění jejích negativních dopadů do četných sfér života společnosti. Přílohou uvedeného usnesení byl Harmonogram plnění plánu opatření k boji s nelegální migrací.

Každoročně je Ministerstvem vnitra předkládána vládě informace o plnění jednotlivých úkolů tohoto harmonogramu. *Informaci o plnění úkolů Akčního plánu boje s nelegální migrací za rok 2007* vzala na vědomí vláda České republiky usnesením č. 750 ze dne 27. června 2008. Současně schválila návrh *Aktualizovaného Harmonogramu plnění plánu opatření k boji s nelegální migrací pro rok 2008* (dále jen Aktualizovaný harmonogram), který je přílohou citovaného usnesení. Zároveň bylo ministru vnitra uloženo zpracovat a vládě do 30. června 2009 předložit informaci o plnění úkolů vyplývajících z *Aktualizovaného harmonogramu*.

V původním materiálu byla opatření k boji s nelegální migrací rozvržena do pěti základních oblastí. S ohledem na skutečnost, že úkoly stanovené pro oblast legislativní byly v minulosti splněny, je *Aktualizovaný harmonogram* členěn do čtyř oblastí, a to prevence, kontroly a postihů, meziresortní spolupráce a mezinárodní spolupráce.

Gesce plnění jednotlivých bodů *Aktualizovaného harmonogramu* byla vymezena podle působnosti Ministerstvu vnitra, Ministerstvu práce a sociálních věcí, Ministerstvu průmyslu a obchodu a Ministerstvu zahraničních věcí.

V souladu se shora citovaným usnesením zpracovalo Ministerstvo vnitra informaci⁷², která vychází ze struktury *Aktualizovaného harmonogramu* a je zpracována na podkladě vyjádření dotčených výše uvedených ústředních orgánů státní správy.

Z hodnocení obsaženého ve výše uvedené informaci vyplývá, že *Akční plán boje s nelegální migrací* vytvořil prostředí pro úzkou spolupráci dotčených resortů a zkoordinoval jejich postup. Výsledky jsou zřejmé ve všech sledovaných oblastech.

Pro zastupitelské úřady probíhal rok 2008 ve znamení implementace schengenských standardů v konzulární a vízové praxi. V zájmu zkvalitnění vízového procesu, a tudíž i potírání nelegální migrace rozhodlo Ministerstvo zahraničních věcí v souladu se závěry schengenských evaluací navýšit systemizaci pracovníků na vízových úsecích zastupitelských úřadů v zemích se zvýšeným rizikem nelegální migrace a na zastupitelských úřadech s vysokým počtem vydávaných víz. Důležitým nástrojem boje proti nelegální migraci se stala také místní konzulární spolupráce, jejímž smyslem je co nejvíce harmonizovat postupy unijních a schengenských států v boji proti nelegální migraci v daném regionu.

Česká diplomacie usiluje jak samostatně, tak ve spolupráci s ostatními členskými státy Evropské unie o získání převahy nad neregulérním zprostředkováním informací. Ministerstvo zahraničních věcí, tak i zastupitelské úřady České republiky formulují oficiální stanoviska, reagují na nepravdivé či nepřesné informace týkající se migrace, a to jak prostřednictvím tiskových zpráv, tak webovou prezentací na stránkách Ministerstva zahraničních věcí.

Ministerstvo zahraničních věcí aktivně monitoruje a vyhodnocuje politickou, hospodářskou a sociální situaci v problematických zemích, která může mít nebo již má vliv na nelegální migraci do České republiky, a analyzuje její příčiny za účelem přijetí odpovídajících opatření směřujících k omezování migrace v její nelegální formě. Zastupitelské úřady České republiky ve zdrojových a tranzitních zemích nelegální migrace do České republiky věnují zvýšenou pozornost informacím o organizaci nelegální migrace, převaděčství, náboru nelegálních migrantů a jeho prezentaci

⁷² *Informace o plnění úkolů Akčního plánu boje s nelegální migrací za rok 2008* bude předložena k projednání vládě České republiky do 30. 6. 2009.

a zapojení struktur organizovaného zločinu do těchto aktivit. Své zpravodajství zasílají nejen Ministerstvu zahraničních věcí, ale též příslušným útvarům Ministerstva vnitra, popř. dalším dotčeným orgánům státní správy a nově též Analytickému centru.

Stejně jako v roce předcházejícím, byli i v roce 2008, vysíláni příslušníci PČR Služby cizinecké policie na zastupitelské úřady (Hanoj, Káhira, Kyjev, Ulánbátar, Lvov, Moskva a Peking).⁷³ Jedná se o formu spolupráce mezi Ministerstvem zahraničních věcí a Policií ČR, zejména v oblasti udělování víz k pobytu nad 90 dnů, zkvalitnění rozhodovacího procesu v otázce posuzování stanovisek k udělování víz a upozornění na možnost zneužívání víz k jinému než deklarovanému účelu. O přínosu této spolupráce pro obě strany svědčí jak obsah zpracovaných závěrečných zpráv příslušníky Služby cizinecké policie, tak stanoviska pracovníků příslušných zastupitelských úřadů.

Ze stanoviska pracovníků příslušných zastupitelských úřadů vyplývá, že činnost příslušníků Policie ČR vykonávaná na zastupitelských úřadech přispěla ke zefektivnění spolupráce mezi Službou cizinecké policie a zastupitelskými úřady, zejména v oblasti zkvalitnění rozhodovacího procesu v otázce posuzování stanovisek k udělování víz a upozornění na možnost zneužívání víz k jinému než deklarovanému účelu. Policisté dále získávali a příslušným útvarům Policie České republiky předávali aktuální informace o migračních pohybech, migračních trasách a prostředcích používaných při nedovoleném překračování hranic.

Mezi opatření směřující k omezování migrace v její nelegální formě rovněž přispívají projekty Zahraniční rozvojové spolupráce Ministerstva vnitra⁷⁴, jež mají dopad na ovlivnění rozvoje cílových zemí nejen na poli migrace, ale také na poli dobré správy věcí veřejných a bezpečnostní politiky. Celá tato problematika tvoří specifickou část rozvojové spolupráce, a to především v tom smyslu, že vnímá bezpečnostní aspekty cílových zemí a analyzuje jejich dopady na Českou republiku.

Koordinace a spolupráce v oblasti boje s nelegálním zaměstnáváním cizinců je zajišťována prostřednictvím Meziresortního orgánu pro potírání nelegálního zaměstnávání cizinců, jehož gestorem je Ministerstvo práce a sociálních věcí. Prvořadým úkolem meziresortního orgánu zůstává i pro rok 2009 „rozbití“ klientského systému, který často funguje na bázi organizovaného zločinu.

Kontrolní činnost na úseku zaměstnávání cizinců probíhala v roce 2008, tak jako v minulých letech, tzv. součinnostním způsobem, formou spolupráce kontrolních orgánů v gesci Ministerstva práce a sociálních věcí s kontrolními orgány z jiných resortů, především s útvary Celní správy a Služby cizinecké policie.

Dle informace živnostenských úřadů četnost kontrol zahraničních fyzických osob podnikajících podle živnostenského zákona a jejich případné sankcionování za porušení právních předpisů má své opodstatnění a vede k postupnému zlepšení povědomí o povinnostech v rámci podnikání, tj. o povinnostech vyplývajících ze živnostenského zákona a z předpisů souvisejících s podnikáním, a tím i k dodržování právních předpisů ze strany těchto podnikatelů.

Lze říci, že *Akční plán boje s nelegální migrací*, resp. jeho úkoly byly splněny či se jedná o opatření, která se stala nedílnou součástí běžných činností příslušných orgánů. V době jeho účinnosti prošla Česká republika mnohými změnami, z nichž za nejvýznamnější musíme považovat vstup do Evropské unie a vstup do schengenského prostoru, které ovlivnily legislativu i politický přístup k řešení problémů spojených s nelegální migrací. Je možno konstatovat, že přijímaná opatření byla v mnoha směrech účinná. Nasvědčuje tomu mimo jiné trvalý pokles zjištěných případů nelegální migrace na území České republiky.⁷⁵

⁷³ Vyhodnocení těchto služebních cest je součástí *Informace o plnění úkolů Akčního plánu boje s nelegální migrací za rok 2008*.

⁷⁴ Blíže v kapitole X.2. PROJEKTY ZAHRANIČNÍ ROZVOJOVÉ POMOCI

⁷⁵ Situace v této oblasti je podrobně popsána v kapitole VI. NELEGÁLNÍ MIGRACE

VII. Readmisní dohody a dobrovolné návraty

VII.1. SMLUVNÍ VZTAHY

Oblasti sjednávání readmisních smluv věnuje Ministerstvo vnitra ČR (dále jen „MV ČR“) stálou pozornost, neboť jsou jedním z předpokladů úspěšného boje s nelegální migrací.

Přestože by státy měly uznávat zásadu, dle které je každý stát povinen umožnit návrat vlastnímu občanovi na své výsostné území (za podmínky, že osoba je občanem žádaného státu a že stát potvrdí její státní občanství), nemusí se v praxi tato zásada vždy zcela naplnit. Readmisní smlouvy takovou povinnost smluvně zajišťují. Ve smlouvách pak dále bývají zakotveny další podmínky předávání osob, které celý proces předávání zjednoduší a urychlí (zejména zakotvení lhůt a důkazních prostředků, kterými se státní občanství států smluvních stran dokazuje), takže dotčené osoby jsou pak omezovány na svobodě co nejkratší možnou dobu.

V podmínkách absence readmisních dohod je na vůli žádaného státu, zda a v jakém časovém horizontu ověří a potvrdí totožnost osoby, vystaví jí doklad a přijme ji na své území.

Vzhledem k tomu, že tato „ad hoc“ spolupráce prostřednictvím zastupitelských úřadů příslušných států probíhá na různé úrovni, usiluje MV ČR o sjednání readmisních smluv, a to zejména s těmi státy, které buď produkuje nejvíce nelegálních migrantů anebo při vracení nelegálních migrantů příliš nespolupracují

Mimo již zmíněné lhůty a důkazní prostředky readmisní smlouvy řeší i podmínky vracení občanů třetích států (tj. osob, které nejsou státními občany smluvních stran), kteří na území smluvního státu vstoupili neoprávněně z území druhého smluvního státu. V případě vlastních občanů a smluvně určeného okruhu občanů třetích států se readmisní smlouvy vztahují i na případy, kdy tyto osoby vstoupily sice oprávněně na území druhého smluvního státu, avšak přestaly splňovat pobytové podmínky (zanikla platnost oprávnění k pobytu). Většina readmisních smluv pak řeší i otázky policejních průvozů. Cílem readmisních smluv je tedy zjednodušení a urychlení procesu ověřování totožnosti osob a jejich následného předání do příslušné země.

Na úseku sjednávání readmisních smluv vyvíjí Česká republika aktivity dvěma směry. Jednak se věnuje sjednávání dvoustranných readmisních smluv, jednak se spolupodílí na práci Komise EU při sjednávání komunitárních readmisních dohod s vybranými třetími státy.

Aktuálně má Česká republika sjednány readmisní smlouvy s 13 státy. Jedná se o všechny sousední státy (Německo, Polsko, Rakousko a Slovensko) a dále o Slovinsko, Maďarsko, Bulharsko, Rumunsko, Chorvatsko, Moldávii, Vietnam, Kanadu a Francii. S Francií byla smlouva sice podepsána, v důsledku neexistence prováděcího protokolu však dosud nevstoupila v platnost.

V současné době je Česká republika v jednání na bilaterální úrovni s Arménií. Ve stadiu vnitrostátního schvalování projednaných textů je readmisní smlouva se Švýcarskem. Zatím stále nejsou dokončena jednání s Francií o textu prováděcího protokolu.

S dalšími zdrojovými státy jsou vedena jednání o readmisních dohodách na komunitární úrovni. Mnoho z nich již vstoupilo v platnost (viz dále). Pro Českou republiku je významný zejména vstup v platnost readmisní dohody s Ruskem, Ukrajinou a státy západního Balkánu.

Gruzie - jednání o readmisní dohodě s Gruzii byla na podzim roku 2008 zastavena vzhledem k tomu, že Komisi byl udělen mandát pro jednání o readmisní dohodě na komunitární úrovni. Česká republika vyhodnotila, že ratifikační proces v ČR by v případě sjednání bilaterální readmisní dohody pravděpodobně trval déle, než schvalovací procedura při sjednání komunitární dohody, takže by vynaložené úsilí nedosáhlo očekávaného efektu, neboť komunitární readmisní dohoda by pravděpodobně vstoupila v platnost dříve, než bilaterální. Česká republika rovněž musí respektovat

pravidla Evropské unie, která stanoví, že v případě, že je Komisi udělen mandát pro jednání o dohodě, musí se členské státy vzdát dalších aktivit pokud jde o bilaterální jednání ve stejné věci.

Švýcarsko - jednání o readmisní dohodě započala z iniciativy Švýcarska. První dvě kola jednání se uskutečnila v červnu a listopadu 2006. V březnu 2007 proběhlo poslední kolo jednání, kdy došlo k odsouhlasení textu smlouvy a prováděcího protokolu. Smlouva dosud nebyla podepsána. Švýcarsko po původní iniciativě zahrnout do působnosti readmisní smlouvy také území Lichtenštejnska, v průběhu roku 2008 od tohoto záměru ustoupilo a požádalo Českou republiku o souhlas s příslušnou úpravou textu. Česká republika projevila pochopení a s úpravou souhlasila. Po vnitrostátním projednání na české i švýcarské straně se očekává podpis dohody.

Francie - po několikaleté odmlce projevila zájem na sjednání prováděcího protokolu k readmisní dohodě. Ještě v roce 2007 MV ČR připravilo návrh textu, který společně s pozváním k jednání odeslalo koncem roku 2007 francouzské straně. Francouzské straně byly navrženy dva termíny pro jednání (oba na leden 2008). Francie se však k těmto návrhům nevyjádřila a na pozvání do České republiky nereflektovala (zdůvodnila vytížením v souvislosti s francouzským předsednictvím). V průběhu roku 2008 potom k další komunikaci s Francií k problematice prováděcího protokolu k readmisní dohodě nedošlo.

Arménie - v průběhu roku 2008 se uskutečnilo několik schůzek pracovníků MV ČR a pracovníka ZÚ Arménie (detašované pracoviště v Praze). V rámci těchto schůzek bylo arménské straně navrženo přehodnotit již odsouhlasený text dohody, který za dobu, po kterou je projednáván, již zcela neodpovídal potřebám současnosti. Česká republika odeslala upravený návrh arménské straně. Arménie spolu s reakcí na české návrhy současně uplatnila některé své připomínky či návrhy. S cílem vysvětlit postoj České republiky k některým připomínkám Arménie došlo na podzim k dalšímu pracovnímu setkání. Na tomto setkání bylo dohodnuto, že Česká republika zašle další upravený návrh smluvních dokumentů, který obsahoval jak české návrhy, tak arménské pro Českou republiku přijatelné návrhy. Česká republika vyvine úsilí, aby v průběhu roku 2009 byla jednání o readmisní dohodě dokončena.

V roce 2008 bylo na schůzkách expertů pro readmise hlavním tématem především provádění readmisní dohody s Ruskou. Při provádění dohody bylo zjištěno, že Evropská unie a Rusko si odlišně vykládají některá ustanovení dohody, a proto se obě strany v průběhu roku 2008 soustředily na vypracování Doporučení společného readmisního výboru, které by názorovou rozdílnost (šlo především o lhůtu pro provedení pohovoru v případě neexistence důkazních prostředků) uvedlo v soulad. Na listopadovém čtvrtém jednání společného readmisního výboru bylo dosaženo shody na znění textu doporučení. Toto doporučení bude podepsáno u příležitosti v pořadí pátého společného readmisního výboru, který se plánuje na měsíce duben-květen 2009.

V roce 2008 se dále uskutečnila jednání společných readmisních výborů s Ukrajinou, zeměmi západního Balkánu, Albánií a Moldavskem, na kterých bylo hodnoceno provádění dohod a řešení případné problémy, které se při jejich provádění vyskytly.

Kromě přípravy a jednání společných readmisních výborů došlo v roce 2008 k parafování readmisní dohody s Pákistánem. Na podzim 2008 byly navrženy mandáty pro Komisi pro jednání o readmisních dohodách s Gruzii a Kapverdskou republikou. Mandát pro jednání s Gruzii byl schválen ještě v roce 2008.

Komise koncem roku 2008 otevřela diskusi k jejímu návrhu zakotvit do připravované dohody o partnerství a spolupráci s Čínou příslušná ustanovení o readmisi. K tomuto kroku ji vedla skutečnost, že sjednat samostatnou readmisní dohodu s Čínou není v současné době reálné, zatímco zařazení readmisních článků do širšího rámce by mohlo mít šanci na úspěch. S cílem dosáhnout úspěchu v oblasti readmisí Komise navrhla do textu příslušného článku některá ustanovení týkající se vízové facilitace s Čínou. Na tento návrh nejsou mezi členskými státy zcela jednotná stanoviska a otázka rozsahu vízové facilitace bude předmětem dalších jednání v roce 2009.

Ve stavu rozpracovanosti jsou readmisní dohody s Marokem, Tureckem a Alžírskem. Ani s jednou z těchto zemí nedošlo v průběhu roku 2008 k výraznému pokroku při sjednávání dohody.

V roce 2009 bude MV ČR usilovat o finalizaci rozpracovaných readmisních smluv, zahájení jednání o readmisních smlouvách zejména s Mongolskem a Indií a zahájení jednání o prováděcích ujednáních k readmisní dohodě s Ruskem, Ukrajinou a zeměmi západního Balkánu. Prováděcí ujednání jsou předpokladem pro to, aby readmisní dohody mohly být pružně aplikovány.

Nadále bude MV ČR spolupracovat formou účasti svého zástupce na expertních jednáních na přípravě smluv uzavíraných v rámci Evropské unie.

VII.2. PROVÁDĚNÍ READMISNÍCH DOHOD

Politiku návratů nelegálních migrantů do zemí jejich původu považuje Česká republika, stejně jako další země Evropské unie, za jeden z prvořadých zájmů. Hlavním nástrojem této politiky, jak je v předchozí kapitole této zprávy uvedeno, jsou readmisní dohody.

V roce 2008 bylo podle readmisních dohod se sousedními státy na všech úsecích státních hranic **vyžádáno** převzetí celkem **1 415 osob** (+296 osob, tj. +26,5 %). Stejně jako v minulých letech výrazně převládá počet osob, jejichž převzetí si vyžádaly sousední státy. Sousední státy požadovaly na české straně převzít celkem 1 323 osob (+307 osob, tj. +30,2 %) a strana ČR od orgánů sousedních států vyžádala převzetí 92 osob (-11 osob, tj. -10,7 %).

Převzato bylo **1 374 osob**, tedy 97,1 % z celkového počtu vyžádaných převzetí osob. Česká strana převzala 1 283 osob (+363 osob, tj. +39,5 %), sousední státy převzaly 91 osob (-9 osob, tj. -9,9 %).

V případech, kdy předávající strana nedostatečně prokázala, že osoby nelegálně vstoupily na její území z území druhé smluvní strany, nebo kdy přebírající strana odmítla osoby převzít v rámci readmisních dohod, ale odkazovala na ustanovení Dublinského nařízení docházelo k **odmítnutí** převzetí (**41 osob**, z toho odmítnuto stranou ČR 40 osob).

V celkovém objemu se také v roce 2008 provádění readmisních dohod na hranicích České republiky se sousedními státy týkalo v naprosté převaze cizinců ze států, které s Českou republikou nesousedí (tj. občanů tzv. třetích států). Jednotlivé úseky státních hranic České republiky byly však svým způsobem specifické.

Nejvíce bylo od orgánů sousedních států v rámci readmisního řízení převzato státních příslušníků **Vietnamu** (385 osob; +34 osob oproti roku 2007, tj. +9,7 %), **Ukrajiny** (328 osob; +190 osob, tj. +94,2 %) a **Ruska** (117 osob; +104, tj. +800,0 %). Nejvyšší nárůst je vykázan u státních příslušníků Ukrajiny a Ruska. Státní příslušníci Vietnamu a Ruska byli nejčastěji přebíráni od orgánů SRN, státní příslušníci Ukrajiny od orgánů Polska.

Cizinci PŘEVZATÍ na základě readmisních dohod od orgánů sousedních států v roce 2008 - TOP 10

Státní příslušnost	Polsko	Rakousko	Slovensko	SRN	Celkem
Vietnam	74		1	310	385
Ukrajina	249	1		78	328
Rusko	9			108	117
Mongolsko	4	1		52	57
Moldavsko	11	3		25	39
Srbsko				36	36
Čína	1			34	35
Turecko				35	35
ČR	2	5		17	24
Bělorusko	16	1		6	23

Nejvíce bylo orgánům sousedních států v rámci readmisního řízení předáno státních příslušníků **Polska** (16 osob, +10 osob) a **Ukrajiny** (16 osob, -5 osob).

Cizinci PŘEDANÍ na základě readmisních dohod orgánům sousedních států v roce 2008 - TOP 10

Státní příslušnost	Polsko	Rakousko	Slovensko	SRN	Celkem
Polsko	15	1			16
Ukrajina	16				16
Rusko	9				9
Vietnam	3			6	9
Bosna a Hercegovina		4			4
Afghánistán			3		3
Gruzie	3				3
Jordánsko	1	2			3
Srbsko		2	1		3
Turecko				3	3

Nejvíce osob (69,8 %) bylo stranou ČR *převzato* v rámci readmisních dohod od policejních orgánů SRN (895 osob; +205 osob, tj. +29,7 %). Důvodem takového nárůstu byl vstup ČR do schengenského prostoru, kdy cizinci na území SRN vstupovali s národním vízem České republiky. Největší meziroční procentuelní nárůst byl vykázán u readmise s Polskem (373 osob; +349 osob, tj. +1 454,2 %), což je důsledek neuznávání výjezdního příkazu polskou stranou (týká se především státních příslušníků Ukrajiny).

Nejvíce osob (59,3 %) bylo stranou ČR *předáno* v rámci readmisních dohod orgánům Polska (54 osob; +34 osob, tj. +170,0 %).

VII.3. ASISTOVANÝ DOBROVOLNÝ NÁVRAT

Díky své geografické poloze je Česká republika zemí migrační, a to jak zemí cílovou, tak zemí tranzitní. Migrační politika, vycházející z mezinárodních závazků České republiky, mezinárodně uznávaných principů, standardů, zkušeností a doporučení odborných orgánů Rady Evropy je proto součástí aktivní politiky vlády České republiky. Nedílnou součástí migrační politiky je také politika návratová, kdy Česká republika, stejně jako ostatní země Evropské unie, vždy preferuje možnost dobrovolného návratu před návratem nuceným, tedy vyhoštěním.

Otázka **dobrovolných návratů** je v České republice dlouhodobě řešena, a to nejen ve vztahu k neúspěšným žadatelům o mezinárodní ochranu, ale také ve vztahu ke státním příslušníkům třetích zemí, kteří na území České republiky pobývají neoprávněně. Program dobrovolných repatriací pro příslušníky třetích zemí, kteří v České republice požádali o mezinárodní ochranu upravuje ustanovení § 54a zákona o azylu. O dobrovolnou repatriaci pak může písemnou formou požádat každý cizinec od okamžiku, kdy učinil prohlášení o mezinárodní ochraně, po celou dobu probíhajícího řízení o mezinárodní ochraně včetně období, kdy je příslušnými soudy rozhodováno o jím podaných opravných prostředcích. Žádost o dobrovolnou repatriaci neúspěšný žadatel o mezinárodní ochranu může podat nejpozději ve lhůtě 24 hodin po nabytí právní moci rozhodnutí o kasační stížnosti. Náklady spojené s dobrovolným návratem může, je-li to ve veřejném zájmu, nést Ministerstvo vnitra, a to v jejich plné výši s tím, že po cizinci není následně vyžadována jejich úhrada.

Druhou kategorií osob, které mohou využít možnosti dobrovolného návratu jsou státní příslušníci třetích zemí, kterým byla rozhodnutím o správním vyhoštění stanovena lhůta pro vycestování z území České republiky, případně cizinci, kteří jsou za účelem správním vyhoštění zajištění. S účinností od 21. prosince 2007 upravuje možnost dobrovolného návratu samostatně

v ustanovení § 123a zákon o pobytu cizinců. Ve smyslu tohoto zákonného ustanovení, může ve veřejném zájmu nést náklady spojené s dobrovolným návratem Ministerstvo vnitra v případech, kdy se jedná o cizince, který je zajištěn za účelem správního vyhoštění nebo kterému byla rozhodnutím o správním vyhoštění stanovena lhůta k vycestování z území a který nemá cestovní doklad. Je-li žádost takového cizince o dobrovolný návrat schválena, je cizinec následně povinen dodatečně uhradit přepravní náklady, a to v poloviční výši. Do doby než tak učiní, nebo po dobu maximálně 6 let, je cizinec považován za nežádoucí osobu a nemůže mu tak být umožněn vstup na území České republiky.

Pro účely realizace dobrovolných návratů má Ministerstvo vnitra uzavřeno smlouvu s Mezinárodní organizací pro migraci, která zájemcům z řad státních příslušníků třetích zemí, kromě návratového poradenství, poskytuje také osobní asistenci při vyřizování všech potřebných dokladů, zejména v případě potřeby při komunikaci se zastupitelskými úřady domovských států s cílem zajistit cestovní doklady nezbytné pro realizaci vycestování.

VIII. Mezinárodní ochrana

VIII.1. ŽADATELÉ O MEZINÁRODNÍ OCHRANU V ČESKÉ REPUBLICE

Podmínky vstupu a pobytu cizince, který projeví úmysl požádat Českou republiku o mezinárodní ochranu formou azylu nebo doplňkové ochrany na území České republiky a pobyt azylanta nebo osoby požívající doplňkové ochrany na území, upravuje zákon o azylu.

Žadatelem o udělení mezinárodní ochrany se pro účely tohoto zákona rozumí cizinec, který požádal Českou republiku o mezinárodní ochranu, nebo cizinec, který podal žádost o udělení mezinárodní ochrany v jiném členském státě Evropské unie, je-li Česká republika příslušná k jejímu posuzování. Postavení žadatele má po dobu řízení o udělení mezinárodní ochrany a po dobu soudního řízení o žalobě proti rozhodnutí Ministerstva vnitra podle zvláštního právního předpisu, má-li tato žaloba odkladný účinek.

Azylantem se rozumí cizinec, kterému byl podle tohoto zákona udělen azyl, a to po dobu platnosti rozhodnutí o udělení azylu.

Osobou požívající doplňkové ochrany se rozumí cizinec, který nesplňuje důvody pro udělení azylu podle tohoto zákona, ale byla mu udělena doplňková ochrana, a to po dobu platnosti rozhodnutí o udělení doplňkové ochrany.

VIII.1.1. Počet žadatelů o mezinárodní ochranu

Česká republika evidovala v průběhu roku 2008 celkem 1 656 žádostí o udělení mezinárodní ochrany. V porovnání s rokem 2007, ve kterém požádalo o udělení některé z forem mezinárodní ochrany 1 878 osob, činí meziroční pokles 11,8%. Trend snižujícího se počtu žadatelů o mezinárodní ochranu, který je v České republice zaznamenáván od vstupu země do Evropské unie v roce 2004, odpovídá trendu ve většině členských zemí Evropské unie.

Vývoj problematiky mezinárodní ochrany byl v České republice v roce 2008 ovlivněn hned několika faktory. První z těchto faktorů se týkal poměrně zásadní legislativní změny; k 1. lednu 2008 byla do zákona o azylu implementována směrnice Evropské unie na jejímž základě byla zrušena dříve uplatňovaná lhůta dvou let pro opakované podání žádosti o mezinárodní ochranu. V praxi to znamená, že žadatelé je nyní umožněno podat novou žádost o mezinárodní ochranu ihned poté, co vstoupí v platnost rozhodnutí o neudělení mezinárodní ochrany u předchozí žádosti. Tato změna měla vliv na počet podaných opakovaných žádostí. Za rok 2008 tak bylo evidováno celkem 596 opakovaných žádostí o mezinárodní ochranu, což představuje více než třetinu z celkového počtu všech žádostí. Přibližně pětina z těchto opakovaných žádostí byla podána více než jednou.

Vedle legislativních změn byl vývoj mezinárodní ochrany ovlivněn také početně významnou vlnou žadatelů o mezinárodní ochranu z Turecka. Vysoký počet žadatelů z této země souvisel se situací z přelomu let 2007/2008, kdy převážně mladí státní příslušníci Turecka žádali ve větší míře v transitním prostoru letiště Praha–Ruzyně o udělení mezinárodní ochrany. Při mezipřistání v Praze nepokračovali dále do avizované cílové destinace - zejména Ruska, Ukrajiny, Běloruska či Srbska, ale žádali o udělení mezinárodní ochrany v České republice. Situace vyústila v zavedení letištních transitních víz pro státní příslušníky Turecka v dubnu 2008. S tímto opatřením příliv žadatelů z této země de facto ustal. Státní příslušníci Turecka se i přesto stali druhou nejpočetnější skupinou žadatelů o mezinárodní ochranu v České republice.

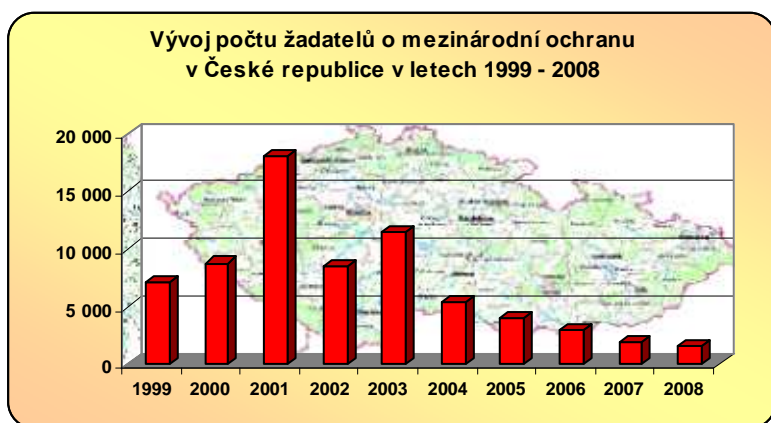
V neposlední řadě je v souvislosti s problematikou mezinárodní ochrany třeba zmínit vstup České republiky do schengenského prostoru. Institut mezinárodní ochrany se po rozšíření schengenského prostoru stal ve své podstatě jediným nástrojem, který umožňuje průchod vnější schengenskou hranicí a následný pobyt na území členských států i osobám přicházejícím nelegálně. S odstupem jednoho roku od vstupu České republiky do schengenského prostoru je nicméně patrné, že vývoj počtu žadatelů o udělení mezinárodní ochrany oproti předchozím letům nedoznal zásadních změn a zůstává i nadále stabilní.

Počet žadatelů o mezinárodní ochranu v České republice – vývoj a meziroční procentuální změny v období let 1999 - 2008

Rok	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Počet žadatelů	7 220	8 788	18 094	8 484	11 400	5 459	4 021	3 016	1 878	1 656
Meziroční změna v %	76,7	21,7	105,9	- 53,1	34,4	- 52,1	- 26,3	-25,0	-37,7	-11,8

Z hlediska celkového počtu žadatelů o udělení mezinárodní ochrany se Česká republika dle statistiky UNHCR v 2008, ve srovnání s ostatními členskými zeměmi Evropské unie, zařadila na osmnácté místo žebříčku zemí.

V devadesátých letech vykazoval vývoj počtu žádostí o mezinárodní ochranu v České republice vzestupnou tendenci; vrcholu dosáhl v roce 2001, kdy byl evidován rekordní počet žadatelů (18 094).

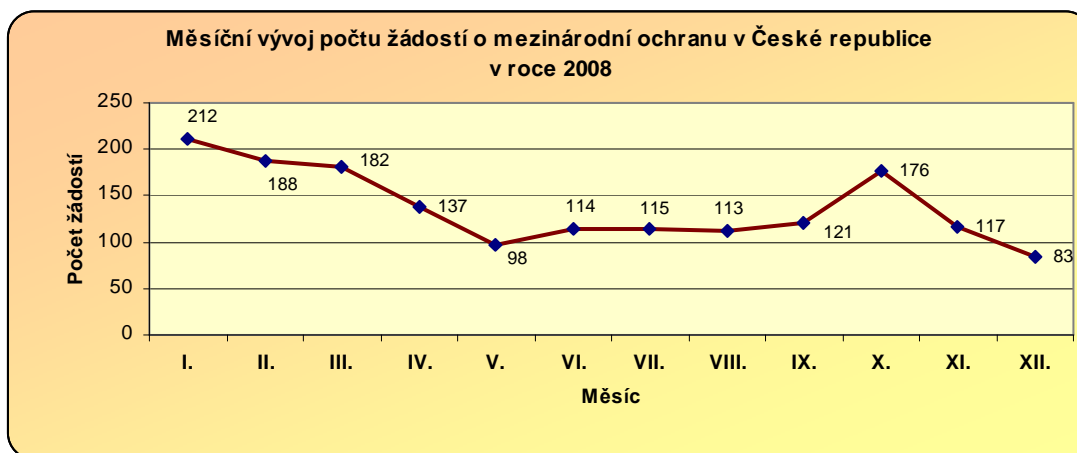
V roce následujícím došlo v souvislosti s novelou zákona o azylu k výraznému snížení počtu žadatelů o udělení mezinárodní ochrany. Tento pokles však v roce 2003 dále nepokračoval – v důsledku migrační vlny státních příslušníků Ruska čechenské národnosti došlo v České republice znovu k nárůstu počtu žádostí o mezinárodní ochranu.

Vstup země do Evropské unie spojený na poli azylové problematiky mj. s aplikací dublinského systému⁷⁶ v řízení o udělení mezinárodní ochrany znamenal snížení počtu žadatelů. Po odeznění čechenské migrační vlny (červen 2004) má následný vývoj počtu žádostí o mezinárodní ochranu v České republice s klesající tendencí; v letech 2005 a 2006 se počty žadatelů o mezinárodní ochranu meziročně snížily o přibližně 25%, v roce 2007 byl pokles ještě výraznější cca o 38%. V roce 2008 se počet žadatelů o mezinárodní ochranu ustálil a dosáhl víceméně obdobné hodnoty jako v předchozím roce.

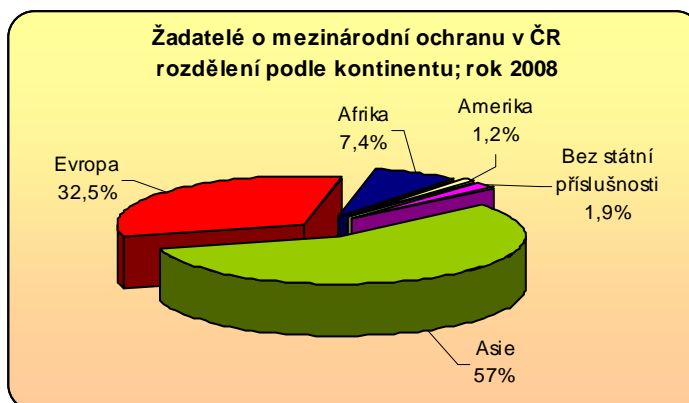
Průměrný měsíční počet podaných žádostí o mezinárodní ochranu v roce 2008 činil 138. Jak již bylo zmíněno, vývoj počtu žadatelů o mezinárodní ochranu v České republice byl v prvních měsících roku 2008 ovlivněn početně významnou vlnou žadatelů turecké státní příslušnosti. Z celkového počtu 251 žádostí tureckých státních příslušníků o mezinárodní ochranu v roce 2008 jich 212 bylo podáno v průběhu prvního čtvrtletí roku (leden-březen). Po zavedení letištních transitních víz pro státní příslušníky Turecka v dubnu 2008, byl meziměsíčně zaznamenán výrazný pokles celkového počtu podaných žádostí. Následný vývoj lze označit za stabilní; vyšší počet

⁷⁶ Přistoupení ČR k Úmluvě o určení státu odpovědného za posouzení žádosti o azyl podané v jednom z členských států Evropských společenství (tzv. Dublin I) a aplikace nařízení Rady č. 343/2003 ze dne 18.2.2003 stanovující kritéria a mechanismy pro určení státu odpovědného za přezkoumání žádosti o azyl podané v jednom ze členských států (tzv. Dublin II).

žádostí o mezinárodní ochranu v měsíci **říjnu 2008** souvisí s realizací **přesídlení skupiny 23 státních příslušníků Myanmaru** v rámci pilotního přesídlovacího projektu. Těmto uprchlíkům byl následně v České republice udělen azyl. Nižší počty žadatelů na konci roku souvisí se sezónním vývojem migrace.

Z hlediska zastoupení žadatelů o mezinárodní ochranu dle jednotlivých kontinentů dominovali, podobně jako v roce předchozím, žadatelé původem z Asie (57,1% z celkového počtu). Podíl žadatelů o mezinárodní ochranu z evropského kontinentu zůstává ve sledovaném roce v porovnání s rokem 2007 přibližně stejný (32,5%), podobně jako zastoupení žadatelů z afrického kontinentu (7,4%). Z dlouhodobého hlediska klesá podíl žadatelů o mezinárodní ochranu z Evropy, zatímco podíl žadatelů původem z Asie meziročně narůstá.

V průběhu roku 2008 byly zaznamenány žádosti o mezinárodní ochranu celkem od 58 různých státních příslušností. Podobně jako tomu bylo v roce předchozím, také v roce 2008 patřily mezi hlavní zdrojové země žadatelů o mezinárodní ochranu **Ukrajina** (321 žadatelů), **Turecko** (251 žadatelů), **Mongolsko** (193 žadatelů) a **Vietnam** (108 žadatelů), podílející se více než 50% na celkovém počtu podaných žádostí o mezinárodní ochranu.

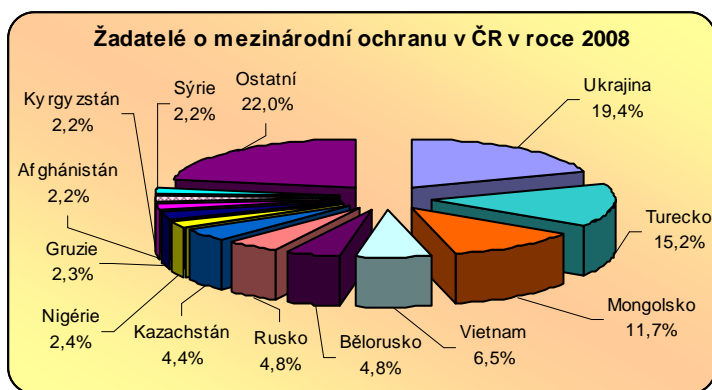
Nejvyšší procentuální nárůst byl zaznamenán u žadatelů o mezinárodní ochranu z Kazachstánu (+143,3 %), Afghánistánu (80,0%) a Mongolska (+20,6%). V absolutní hodnotě vzrostl nejvíce počet žadatelů z Kazachstánu (+43 žadatelů), Turecka (+38 žadatelů) a Mongolska (+33 žadatelů). V porovnání s předchozím rokem se naopak významně snížil počet žadatelů o mezinárodní ochranu z Kuby, v roce 2007 sedmé nejpočetnější zemi původu žadatelů (-75 žadatelů), a ze Srbska (-40 žadatelů).

Státní příslušnosti žadatelů o mezinárodní ochranu v ČR TOP 10 – srovnání shodného období 2007/2008

Státní příslušnost	2007			2008			Změna proti předchozímu období	
	Počet žadatelů	tj. %	pořadí	Počet žadatelů	tj. %	pořadí	Absolutní hodnota	tj. %
Ukrajina	293	15,6	1.	321	19,4	1.	28	9,6
Turecko	213	11,3	2.	251	15,2	2.	38	17,8
Mongolsko	160	8,5	3.	193	11,7	3.	33	20,6
Vietnam	100	5,3	5.	108	6,5	4.	8	8,0
Bělorusko	130	6,9	4.	79	4,8	5.	-51	-39,2
Rusko	99	5,3	6.	79	4,8	6.	-20	-20,2
Kazachstán	30	1,6	19.	73	4,4	7.	43	143,3
Nigérie	69	3,7	8.	39	2,4	8.	-30	-43,5
Gruzie	45	2,4	13.	38	2,3	9.	-7	-15,6
Afghánistán	20	1,1	23.	36	2,2	10.	16	80,0
Kyrgyzstán	63	3,4	10.	36	2,2	10.	-27	-42,9
Sýrie	31	1,7	18.	36	2,2	10.	5	16,1
Ostatní	625	33,3	-	367	22,2	-	-258	-41,3
Celkem	1 878	100,0		1 656	100,0		-222	-11,8

Jak již je výše uvedeno, nejpočetněji zastoupenou zemí původu žadatelů o mezinárodní ochranu v České republice byla ve sledovaném roce **Ukrajina**. Tato země patří již tradičně k nejvýznamnějším zdrojovým regionům.

Počet žadatelů o mezinárodní ochranu z Ukrajiny vykazoval v minulých letech klesající tendenci, nicméně v roce 2008 došlo k mírnému nárůstu počtu ukrajinských žadatelů. Celkem bylo v roce 2008 ukrajinskými státními příslušníky podáno 321 žádostí o mezinárodní ochranu, oproti roku 2007 se jedná o nárůst o 9,6 %.

Tento nárůst je možné z velké části připisovat změně azylového zákona, jež od 1. ledna 2008 umožňuje žadatelům o mezinárodní ochranu podat opakovanou žádost ihned poté, co vstoupí v platnost rozhodnutí o neudělení mezinárodní ochrany. Z žádostí ukrajinských státních příslušníků o mezinárodní ochranu v roce 2008 jich více než 50% bylo podáno opakovaně.

Státní příslušníci Ukrajiny obecně považují Českou republiku za zemi cílovou a institut mezinárodní ochrany v některých případech využívají k legalizaci pobytu na území. Pro jejich jednání je přitom typické, že podávají žádost o mezinárodní ochranu až po několikaletém pobytu na území České republiky - pouze cca 40 % ukrajinských žadatelů v roce 2008 podalo žádost o mezinárodní ochranu ve stejný rok, ve kterém přišli na území České republiky. Ukrajínští žadatelé zpravidla vstupují na území země legálně; teprve po vstupu do ilegality (např. po vypršení platnosti víza) podávají žádost s cílem legalizace pobytu či vyhnutí se správnímu vyhoštění.

Druhou nejvýznamnější zemí původu žadatelů o udělení mezinárodní ochrany se v roce 2008, podobně jako v roce předešlém, stalo **Turecko** (251 žadatelů). V období před rokem 2007 netvořili státní příslušníci Turecka početně významnou skupinu žadatelů o mezinárodní ochranu v České republice; roční počet tureckých žadatelů se zpravidla pohyboval v řádu desítek. Obrat nastal v posledních měsících roku 2007, kdy Česká republika byla konfrontována s poměrně významným nárůstem počtu podaných žádostí. Jak již bylo zmíněno, někteří státní příslušníci Turecka začali ve větší míře využívat mezipřistání na letišti Praha-Ruzyně k podání žádosti o mezinárodní ochranu.

Protože existovalo důvodné podezření, že tyto osoby přicestovaly s úmyslem nelegálně migrovat do dalších zemí Evropské unie a zvýšený příliv tureckých žadatelů neustal ani v průběhu prvních měsíců roku 2008, učinila Česká republika kroky k vyřešení vzešlé situace a zavedla pro státní příslušníky Turecka letištní transitní víza (duben 2008).

V pořadí třetí nejvýznamnější zemí původu žadatelů o udělení mezinárodní ochrany bylo v roce 2008 **Mongolsko**, které se pro Českou republiku z migračního pohledu postupně stává důležitou zdrojovou zemí. S rozšiřováním komunity Mongolů žijící na našem území roste také počet žádostí o mezinárodní ochranu podaných státními příslušníky této země. V roce 2008 evidovala Česká republika 193 žadatelů o mezinárodní ochranu z Mongolska; meziročně se tak počet žádostí zvýšil více než o jednu pětinu. Z celkového počtu těchto žádostí jich téměř 40 % bylo opakovaných.

Na rozdíl od celkového počtu žádostí o udělení mezinárodní ochrany v České republice, jejichž počet klesá, žádosti o mezinárodní ochranu podané státními příslušníky Mongolska vykazují nadále vzrůstající tendenci; zatímco v letech 2005 a 2006 dosahoval podíl mongolských žadatelů o mezinárodní ochranu v České republice shodně cca 3 %, v roce 2007 se zvýšil na cca 9 %. V roce 2008 činil tento podíl téměř 12 %. Je tedy zřejmé, že zastoupení mongolských žadatelů roste jak v absolutním, tak i relativním vyjádření.

Pro žadatele o mezinárodní ochranu z Mongolska je poměrně typické, že na území České republiky přicházejí na základě platného víza, následné podání žádosti o mezinárodní ochranu je pro většinu z nich účelovou záležitostí. Jednají tak s cílem legalizovat si další pobyt na území České republiky po vypršení platnosti víza či pobytového oprávnění – jen přibližně polovina z mongolských žadatelů o mezinárodní ochranu v roce 2008 podala žádost ve stejném roce, v jakém přišli na území České republiky.

Státní příslušníci **Vietnamu** tvořili v roce 2008 čtvrtou nejpočetnější skupinu žadatelů a v pomyslném žebříčku vystřídali v předešlém roce čtvrté Bělorusko. V průběhu roku 2008 požádalo o mezinárodní ochranu celkem 108 státních příslušníků Vietnamu. Počet žadatelů z této asijské země se tak oproti roku 2007 mírně zvýšil o 8 %. Pro žadatele o mezinárodní ochranu z Vietnamu je charakteristické, že podávají první žádost až po delší době pobytu na území České republiky; cca 30 % vietnamských žadatelů tak učinilo po 5 letech pobytu, výjimečné nejsou ani případy podání žádosti po 10 letech pobytu. Institut mezinárodní ochrany je nadále využíván vietnamskými státními příslušníky k legalizaci pobytu na území České republiky. V roce 2008 bylo téměř 50 % z žádostí vietnamských státních příslušníků podáno opakovaně.

Na pátém a šestém místě žebříčku nejdůležitější zemí původu žadatelů o udělení mezinárodní ochrany v České republice se v roce 2008 umístily **Bělorusko** a **Rusko** (shodně po 79 žadatelích).

Z dlouhodobého hlediska lze vývoj počtu **běloruských žadatelů** hodnotit jako stabilně klesající. V porovnání s rokem 2007 bylo v roce 2008 registrováno o téměř 40 % méně běloruských žadatelů o mezinárodní ochranu v České republice; v období před rokem 2007 se jednalo o přibližně 200 občanů Běloruska v České republice žádajících o mezinárodní ochranu. Z celkového počtu 79 žádostí o mezinárodní ochranu běloruských státních příslušníků v roce 2008 bylo téměř 38 % žádostí opakovaných.

Podobně jako tomu je v případě běloruských žadatelů, má také vývoj počtu žadatelů o mezinárodní ochranu z **Ruska** nadále klesající tendenci. Za celý rok 2008 v České republice požádalo o mezinárodní ochranu celkem 79 státních příslušníků Ruska, což je o 20,2 % méně než v roce 2007. Na rozdíl od vývoje v letech 2003 a 2004, kdy mezi žadateli o mezinárodní ochranu z Ruska výrazně převažovaly osoby čečenské národnosti, je od roku 2006 podíl osob této národnosti nižší a osoby čečenské národnosti se mezi žadateli o mezinárodní ochranu z Ruska vyskytují v omezeném počtu případů.

Nejvyšší nárůst počtu podaných žádostí o mezinárodní ochranu byl v absolutní i relativní hodnotě zaznamenán u státních příslušníků **Kazachstánu**. Občané této středoasijské země v minulosti nepředstavovali početně významnou skupinu žadatelů v České republice. Výjimkou byl rok 2006, ve kterém byl zaznamenán vyšší počet žádostí o mezinárodní ochranu ze strany kazašských státních příslušníků - za celý rok 2006 podalo žádost o mezinárodní ochranu celkem 236 státních příslušníků Kazachstánu, což bylo sedmkrát více než v roce 2005. Příliv žadatelů z Kazachstánu byl výrazně omezen zavedením letištních víz.

Za nárůstem počtu žadatelů z Kazachstánu v roce 2008, v jehož průběhu podalo žádost o mezinárodní ochranu celkem 73 státních příslušníků Kazachstánu (+143,3% oproti roku 2007), lze spatřovat především možnost podání opakované žádosti o mezinárodní ochranu; učiněno tak bylo v téměř 70 % z celkového počtu státními příslušníky Kazachstánu podaných žádostí v roce 2008. První žádost o mezinárodní ochranu podávají státní příslušníci Kazachstánu zpravidla ihned po vstupu na území České republiky.

Mezi dvanácti nejpočetněji zastoupenými státními příslušnostmi žadatelů o mezinárodní ochranu v České republice figurovala v roce 2008 jediná, přesto tradiční africká země - **Nigérie**. Nigérie mezi deset hlavních zdrojových zemí patří již několik let. V roce 2008 o udělení mezinárodní ochrany v České republice požádalo celkem 39 žadatelů z této země. V porovnání s rokem předchozím tak došlo k poklesu o 43,5%, nicméně nigerijští žadatelé si udrželi osmou příčku pomyslného žebříčku nejvíce zastoupených zemí původu žadatelů.

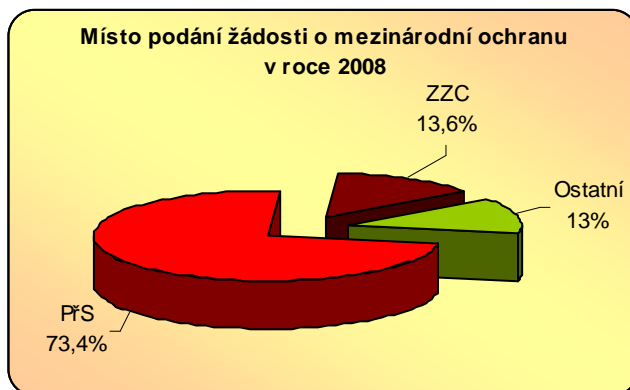
Žadatelé o mezinárodní ochranu z **Gruzie** obsadili v roce 2008 s 38 žádostmi devátou příčku žebříčku nejpočetněji zastoupených státních příslušností. V porovnání s rokem 2007 se počet žadatelů z Gruzie snížil o 15,6 %. Vývoj počtu žádostí občanů této země se v průběhu několika posledních let jeví jako velice vyrovnaný.

Státní příslušníci **Afghánistánu**, **Kyrgyzstánu** a **Sýrie** se shodným počtem 36 žadatelů v roce 2008 stali desátou až dvanáctou nejpočetněji zastoupenou skupinou žadatelů o mezinárodní ochranu v České republice.

Žadatelé o mezinárodní ochranu z **Kyrgyzstánu**, jejichž počet se oproti roku 2007 výrazně snížil o 42,9 %, podávali v roce 2008 převážně opakované žádosti – stalo se tak v plných 2/3 případech. Na první pohled vysoký, 80 % nárůst žádostí o mezinárodní ochranu byl v České republice v hodnoceném roce zaznamenán v souvislosti s žadateli z **Afghánistánu**; v absolutním srovnání však v roce 2008 přibylo jen 16 žadatelů z této země. Žadatelé o mezinárodní ochranu ze **Sýrie**, v porovnání s rokem 2007, podali v roce 2008 o 16,1 % žádostí více. Na rozdíl od žádostí o mezinárodní ochranu podaných státními příslušníky Kyrgyzstánu, jejichž vysoký podíl tvořily žádosti opakované, se v případech státních příslušníků Afghánistánu a Sýrie jednalo v naprosté většině o žádosti nové (první).

Podíl žádostí o mezinárodní ochranu podaných v PŘS Praha -Ruzyně se v roce 2008 mírně snížil na hodnotu 16,1%; přesně polovina z 266 žádostí o mezinárodní ochranu byla v roce 2008 v PŘS Praha-Ruzyně podána občany Turecka.

Z celkového počtu cizinců, kteří v průběhu roku 2008 požádali v České republice o mezinárodní ochranu, jich 13,6 % svou žádost podalo v jednom ze zařízení pro zajištění cizinců (ZZC). Ve srovnání s předchozím rokem, kdy tento podíl představoval přibližně 9,3 %, se jedná o mírný nárůst (+50 žádostí), jež je možné připisovat zvýšené snaze některých cizinců legalizovat si podáním žádosti o mezinárodní ochranu pobyt

na území České republiky. V roce 2006 v ZZC o mezinárodní ochranu požádalo 409 cizinců, v roce 2007 se jednalo o 175 osob, v roce 2008 celkem o 225 osob. Mezi žadateli o mezinárodní ochranu, kteří svou žádost podali v ZZC, byli nejvíce zastoupeni státní příslušníci Ukrajiny (95 osob), Mongolska (23 osob) a Vietnamu (21 osob).

V průběhu roku 2008 podalo celkem 73 cizinců žádost o mezinárodní ochranu ve věznicích, což přibližně odpovídá stavu v roce 2007. Nejvíce z těchto žádostí bylo, stejně jako v letech předchozích, podáno státními příslušníky Ukrajiny (43 žádostí). Osoby, jež svou žádost o mezinárodní ochranu podaly ve věznicích, spadají do kategorie „ostatní“, na kterou připadá 12,7 % všech žádostí. Tato kategorie také zahrnuje žadatele o mezinárodní ochranu, kteří svou žádost podali v průběhu léčby v nemocnici, dále děti narozené žadatelům o mezinárodní ochranu na území České republiky v průběhu řízení a žádosti o mezinárodní ochranu podané v ostatních azylových zařízeních.

VIII.1.2. Řízení o udělení mezinárodní ochrany

Ministerstvo vnitra vydalo v roce 2008 v řízení o udělení mezinárodní ochrany celkem 2 026 rozhodnutí. Ke dni 1. 1. 2008 se ve správním řízení o udělení mezinárodní ochrany nacházelo 776 žádostí, ke konci roku 2008 celkem 431 žádostí.

V roce 2008 Ministerstvo vnitra přiznalo mezinárodní ochranu cizincům celkem v 295 případech. Přestože se oproti roku 2007 počet osob, kterým byla udělena mezinárodní ochrana snížil o 87, jedná se o jeden z nejvyšších počtů v novodobé historii země. Česká republika patří k zemím, jež v relativním vyjádření udělují žadatelům o mezinárodní ochranu poměrně vysoký počet azylů nebo doplňkových ochran. Celková míra udělených forem ochrany⁷⁷ v roce 2008 dosáhla 21,9 %, což ve srovnání s rokem 2007 představuje mírný nárůst (+2,3 %).

Azyl, jako jedna z forem mezinárodní ochrany, byl v roce 2008 udělen celkem **v 157 případech**, tj. o 34 méně než v roce 2007. Nejvyšší počet azylů (26 osob) získali státní příslušníci Myanmaru. V rámci pilotního přesídlovacího projektu realizovala Česká republika přesídlení skupiny 23 státních příslušníků **Myanmaru**, kterým byl následně udělen azyl. Podobně jako v minulých letech, relativně vysoký počet azylů byl udělen státním příslušníkům **Běloruska** (19 osob) a **Ruska** (18 osob). Mezi další čteněji zastoupené státní příslušnosti žadatelů, kterým byl azyl v České republice ve sledovaném roce udělen, patří **Ukrajina** (17 osob) a **Kazachstán** (14 osob).

V roce 2008 byl nejvyšší počet azylů udělen za účelem sloučení rodiny. Tento důvod pro udělení azylu byl uplatněn zejména u státních příslušníků Ruska, Běloruska, Iráku a Uzbekistánu. Z důvodu pronásledování vymezených v Úmluvě o právním postavení uprchlíků bylo uděleno 31 % přiznaných azylů. Z uvedeného důvodu azyl získali především státní příslušníci Běloruska a Iráku. Zbývajících 26 % azylů bylo přiznáno z humanitárních důvodů, nejčastěji se jednalo o státní příslušníky Ukrajiny a Ruska.

Doplňkovou ochranu Ministerstvo vnitra v hodnoceném roce udělilo **138 cizincům**. Oproti roku 2007, kdy byla udělena ve 191 případech, se jedná o pokles o 53 případů. Ve více než 40 % případů byla tato subsidiární forma mezinárodní ochrany udělena státním příslušníkům **Kuby** (61). Celkem ve 22 případech byla doplňková ochrana udělena státním příslušníkům **Iráku**, v 17 případech **osobám bez státní příslušnosti** a ve 13 případech státním příslušníkům **Běloruska**.

Rozhodnutí o neudělení azylu bylo v roce 2008 vydáno v 1 052 případech představujících 51,9 % z celkového počtu rozhodnutí první instance v řízení o udělení mezinárodní ochrany v roce 2008. Ve správním řízení o udělení mezinárodní ochrany připadlo 22,2 % rozhodnutí

⁷⁷ Celková míra udělených forem ochrany = počet udělených azylů a subsidiárních forem ochrany / (celkový počet udělených azylů a subsidiárních forem ochrany + počet rozhodnutí o neudělení azylu) *100

Ministerstva vnitra na zamítnutí žádosti jako nepřijatelné. V těchto případech bylo využito možnosti zrychleného řízení ve věci udělení mezinárodní ochrany. Ve srovnání s roky předešlými, kdy byla tato forma rozhodnutí aplikována v nižší míře, došlo v roce 2008 k výraznému zvýšení počtu žádostí zamítnutých jako nepřijatelných; zatímco v roce 2007 bylo jako nepřijatelných shledáno 133 žádostí, v roce 2008 vzrostl počet takových rozhodnutí na 449.

Z celkového počtu 2 026 rozhodnutí vydaných první instancí v roce 2008 bylo řízení zastaveno v 11,4 % případů.

Žaloby a kasační stížnosti podané soudům

Obecně lze konstatovat že, rok 2008 nijak nevybočil z trendu, který jsme v této oblasti zaznamenali v předchozích letech. I v tomto roce se v řízení před správními soudy projevilo další snížení počtu žadatelů o udělení mezinárodní ochrany, a tedy i počet podaných žalob a kasačních stížností. Důsledkem uvedeného se stále snižuje počet dosud nevyřízených žalob a kasačních stížností u správních soudů v ČR (tedy u krajských soudů a u Nejvyššího správního soudu v Brně) podávaných cizinci proti rozhodnutím Ministerstva vnitra ve věci mezinárodní ochrany, resp. rozsudkům krajských soudů ve věci mezinárodní ochrany. Na rychlost a množství vyřízených kasačních stížností Nejvyšším správním soudem má nepochybně pozitivní vliv institut tzv. nepřijatelnosti kasační stížnosti, který se v rozhodování kasačních stížností ve věci mezinárodní ochrany uplatňuje.

V řízení o udělení mezinárodní ochrany v České republice bylo v roce 2008 podáno ke krajským soudům celkem 1008 žalob proti rozhodnutí Ministerstva vnitra. Krajské soudy vydaly za toto období celkem 1 456 rozhodnutí. V 852 případech (58,5 %) šlo o zamítnutí žaloby, čímž krajské soudy rozhodnutí Ministerstva vnitra potvrdily. V dalších 451 případech (31,0 %) se jednalo o zastavení řízení. Pouze ve 63 případech (4,3 %) krajské soudy rozhodnutí Ministerstva vnitra zrušily a věc vrátili první instanci k novému projednání. V případě žalob bez odkladného účinku bylo ke krajským soudům v roce 2008 podáno celkem 172 žalob, přičemž bylo vydáno celkem 94 rozhodnutí. Ve většině případů (57, tj. 60,6 %) bylo řízení zastaveno.

K Nejvyššímu správnímu soudu v Brně podalo v roce 2008 kasační stížnost 760 osob. Nejvyšší správní soud vydal za toto období celkem 813 rozhodnutí. V 615 případech (75,6 %) Nejvyšší správní soud kasační stížnost odmítl. V 37 případech (4,5 %) šlo o zamítnutí kasační stížnosti, čímž Nejvyšší správní soud rozhodnutí krajských soudů potvrdil. V dalších 110 případech (13,5 %) bylo řízení zastaveno, v 30 případech (3,6 %) byla věc vrácena krajským soudům k novému projednání. Ministerstvo vnitra podalo v roce 2008 kasační stížnost k Nejvyššímu správnímu soudu v 28 případech.

VIII.1.3. Nezletilí žadatelé o mezinárodní ochranu bez doprovodu rodičů či zákonných zástupců

V roce 2008 požádalo o udělení mezinárodní ochrany formou azylu celkem 36 nezletilých bez doprovodu zákonných zástupců (dále jen nezletilí). Oproti roku 2007, kdy požádalo o tuto formu ochrany celkem 56 nezletilých, zaznamenáváme další snižování počtů těchto příchoďů.

Z celkového počtu příchoďů, obdobně jako v minulém roce, bylo přijato do řízení o mezinárodní ochranu i 5 ukrajinských dětí odložených matkami po porodu k adopci. Nezletilí ostatních státních příslušností přicestovali například z Turecka, Ruska, Afghánistánu, Kosova, Ghany, Číny a Mongolska v řádech jednotlivců. Nečetnější skupinou byli nezletilí kurdské národnosti z Turecka, kterých vstoupilo na území České republiky prostřednictvím mezinárodního letiště v Praze-Ruzyni celkem 23. Tato skupina, na rozdíl od všech ostatních, jako jediná disponovala platnými cestovními doklady.

Většina nezletilých byla v době podání žádosti o mezinárodní ochranu ve věku 16-18 let, tj. cca 56 %, 25 % ve věku 9 -15 let a 19 % ve věku 0-8 let. Prostřednictvím přijímacího střediska ve Vyšních Lhotách požádali o mezinárodní ochranu pouze 3 nezletilí, 25 na letišti Praha-Ruzyně, v zařízení pro děti-cizince, kam jsou nezletilí umístěni do pobytu soudem, to bylo 6 a v zařízeních pro zajištění cizinců využili této možnosti 2 nezletilí.

V roce 2008 nezaznamenal odbor azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra žádné poznatky o skutečnostech, které by vykazovaly porušování lidských práv v souvislosti s řízením o mezinárodní ochraně u této kategorie, nebyl též zaznamenán ani jediný případ zneužití či násilí páchaného na nezletilých.

Příchody nezletilých žadatelů o mezinárodní ochranu bez doprovodu zákonných zástupců v roce 2008

Podle státní příslušnosti

měsíc státní příslušnost	leden	únor	březen	duben	květen	červen	červenec	srpen	září	říjen	listopad	prosinec	celkem
Turecko	6	9	7	1									23
Afghánistán (Medevac)				2									2
Ukrajina				1		2			1	1			5
Rusko					1								1
Afghánistán						1							1
Kosovo							1						1
Ghana										1			1
Čína										1			1
Mongolsko										1			1
Celkem	6	9	7	4	1	3	1	0	1	4	0	0	36

Podle místa vstupu do azylového řízení

ZZC	letišťe Praha Ruzyně	AZ PřS	DDC
	23		
	2		
			5
		1	
1			
		1	
1			
			1
		1	
2	25	3	6

Podle věkové kategorie

věková kategorie státní příslušnost	0-2	3	5	8	9	10	12	13	14	15	16	17	celkem
Turecko							1		2	4	7	9	23
Afghánistán (Medevac)				1		1							2
Ukrajina	4			1									5
Rusko	1												1
Afghánistán											1		1
Kosovo												1	1
Ghana												1	1
Čína												1	1
Mongolsko					1								1
Celkem	5	0	0	2	1	1	1	0	2	4	8	12	36

Podle pohlaví

ženy	muži
2	21
1	1
4	2
	1
	1
	1
	1
1	
8	28

Vysvětlivka: ZZC - zařízení pro zajištění cizinců PČR,
 AZ-PřS - azylové zařízení - přijímací středisko,
 DDC - školské zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy - "Domov pro děti cizince"

VIII.1.4. Podíl České republiky na žádostech o udělení mezinárodní ochrany podaných v zemích Evropské unie v roce 2008

Česká republika zaznamenává od svého vstupu do Evropské unie v roce 2004 sestupný trend počtu žádostí o mezinárodní ochranu. Tento vývoj koresponduje s vývojem počtu žádostí o mezinárodní ochranu podaných na území většiny členských zemí Evropské unie.

Nicméně Evropská unie jako celek v roce 2008, podobně jako v roce 2007, zaznamenala mírný nárůst celkového počtu žádostí (+6 %). Zvýšený počet žadatelů byl však zaznamenán pouze v některých zemích Evropské unie.

Zatímco největší podíl na nárůstu počtu žádostí v roce 2007 měla migrační vlna iráckých běženců, vyšší počty žadatelů v roce 2008 lze spojovat zejména s migrací z afrického kontinentu (vysoký nárůst počtu žadatelů ze Somálska, Nigérie a Zimbabwe) a Afghánistánu.

Na území států Evropské unie (27) bylo v průběhu roku 2008 podáno celkem 238 080 žádostí o mezinárodní ochranu, přičemž vyšší počet žádostí byl zaznamenán ve druhé polovině roku. Hlavní zdrojovou zemí žadatelů se shodně jako v roce předešlém stal Irák (27 607 žádostí). Důležitými zdrojovými zeměmi dále byly Rusko (18 183), Somálsko (17 093), Afghánistán (13 497) a Srbsko (12 633).

Zatímco počty žadatelů z Iráku, Srbska a Pákistánu se v porovnání s rokem 2007 snížily, počty žadatelů původem ze zemí z afrického kontinentu a Afghánistánu v roce 2008 výrazně vzrostly; mezi 10 nejvýznamnějších zdrojových zemí v roce 2008 patřily 3 africké země – Somálsko, Nigérie a Eritrea.

Nejvyšší počet žádostí o mezinárodní ochranu v rámci členských zemí Evropské unie (27) byl zaznamenán ve Francii (35 160 žádostí). Na druhém místě žebříčku se umístila Itálie (31 160), následována Velkou Británií (30 550), Švédskem (24 350) a SRN (21 370).

Podíl České republiky na celkovém počtu žádostí o mezinárodní ochranu podaných v zemích Evropské unie (27) představoval v roce 2008 přibližně 0,7% (v roce 2007 se jednalo 0,8%); Česká republika se v počtu podaných žádostí o udělení mezinárodní ochrany v zemích Evropské unie umístila na osmnácté pozici.

VIII.1.5. Azylová zařízení

Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra zajišťuje služby žadatelům o udělení mezinárodní ochrany a azylantům v celkem 8 azylových zařízeních, které se rozlišují na tři typy. **Přijímací středisko** (PřS) slouží k ubytování cizince do doby provedení úkonů uvedených v ustanovení § 46⁷⁸ a § 73 zákona o azylu. **Pobytové středisko** (PoS) slouží k ubytování žadatele o udělení mezinárodní ochrany do doby pravomocného ukončení řízení o udělení mezinárodní ochrany. **Integrační azylové středisko** (IAS) slouží k přechodnému ubytování azylantů.

⁷⁸ 1) Žadatel o udělení mezinárodní ochrany nesmí opustit přijímací středisko do

- a) provedení identifikačních úkonů podle § 47 zákona o azylu,
- b) provedení lékařského vyšetření zaměřeného na zjištění, zda žadatel o udělení mezinárodní ochrany netrpí chorobou ohrožující jeho život či zdraví nebo život či zdraví jiných osob,
- c) doby udělení víza k pobytu za účelem řízení o mezinárodní ochranu a vydání průkazu žadatele o udělení mezinárodní ochrany (§ 57 zákona o azylu),
- d) ukončení karantény nebo jiného opatření v souvislosti s ochranou veřejného zdraví, lze-li je uskutečnit v přijímacím středisku.

- 2) Žadatel o udělení mezinárodní ochrany nesmí opustit přijímací středisko v tranzitním prostoru mezinárodního letiště ani po ukončení úkonů uvedených v odstavci 1.

Zřizovatelem azylových zařízení je podle § 80 zákona o azylu Ministerstvo vnitra, které je rovněž výlučným provozovatelem přijímacích středisek. Provozovatelem pobytových středisek a integračních azylových středisek může být ministerstvo nebo právnická osoba v rozsahu pověření uděleného ministerstvem a za úplatu.

AZYLOVÁ ZAŘÍZENÍ NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY

Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra provozuje **dvě přijímací střediska**, a to přijímací středisko Vyšní Lhoty a přijímací středisko na mezinárodním letišti Praha-Ruzyně.

Z níže uvedeného přehledu vyplývá, že ke dni 31. 12. 2008 byla **celková kapacita přijímacích a pobytových středisek 1 279 lůžek**.

Kapacita přijímacích a pobytových středisek

Azylového zařízení	Kapacita
Přijímací střediska	
Vyšní Lhoty	585
Praha-Ruzyně	45
Celkem PŘS	630
Pobytové střediska	
Zastávka	227
Havířov	112
Kostelec nad Orlicí	275
Stráž pod Ralskem	35
Celkem PoS	649

Nejčastější příchody do azylových zařízení dle státní příslušnosti korespondují s nepočtenějšími skupinami žadatelů o mezinárodní ochranu. Jedná se o státní příslušníky **Turecka** (240 osob, tj. 17 %), **Ukrajiny** (209 osob, tj. 15 %) a **Mongolska** (179 osob, tj. 13 %).

Integrační azylová střediska slouží pro dočasné ubytování osob, kterým byl přiznán azyl v první etapě jejich integrace. Ke dni 31. 12. 2008 bylo Správou uprchlických zařízení Ministerstva vnitra provozováno celkem pět integračních azylových středisek, ve kterých je azylantům k dispozici dohromady 90 ubytovacích jednotek (jsou obsazovány podle velikostí a charakteru ubytovaných rodin) s maximální kapacitou 259 lůžek.

Kapacita integračních azylových středisek

IAS	Počet ubytovacích jednotek	Počet lůžek
Havířov	6	33
Jaroměř	10	36
Předlice	12	44
Stráž pod Ralskem	38	83
Zastávka	24	63
Celkem	90	259

Vytíženost ubytovacích kapacit v roce 2008

V roce 2008 přišlo do azylových zařízení celkem 1 199 nově příchozích cizinců - žadatelů o udělení mezinárodní ochrany (včetně novorozenců narozených v průběhu pobytu matky v azylových zařízeních). Kapacita přijímacích středisek byla vytížena v průměru na 21 %, přičemž do tohoto údaje jsou započítávány pouze osoby, které v nich skutečně pobývají.

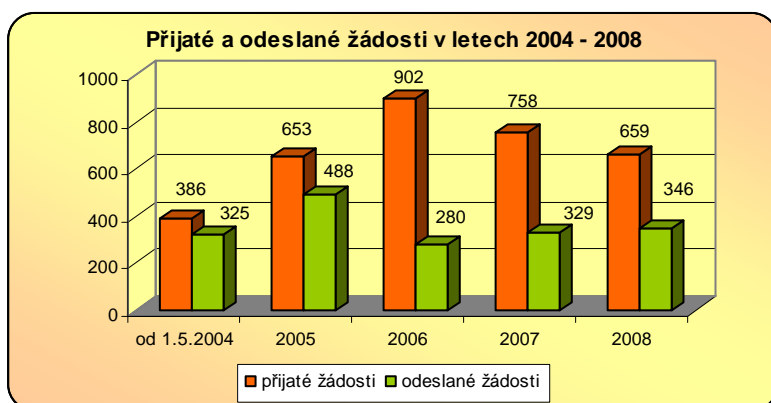
Žadatelé o mezinárodní ochranu ubytovaní v pobytovém středisku mají možnost na základě žádosti toto středisko dlouhodobě opustit. V roce 2008 tuto možnost využívalo průměrně 57 % evidovaných žadatelů o mezinárodní ochranu.

VIII.2. POSTUP PODLE DUBLINSKÉHO NAŘÍZENÍ

Ministerstvo vnitra je pověřeno postupem podle Nařízení Rady (ES) č. 343/2003, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného za posouzení žádosti o azyl podané státním příslušníkem třetího státu na území členských států (tzv. Dublinské nařízení). Toto nařízení stanoví, že pouze jeden členský stát Evropské unie bude posuzovat žádost o udělení mezinárodní ochrany, ať už ji cizinec podá v kterémkoliv členském státě Evropské unie. Cílem je tak eliminovat situace, kdy cizinec žádá o udělení mezinárodní ochrany v několika členských státech současně nebo postupně. Členský stát, který je určen jako příslušný k posouzení žádosti o mezinárodní ochranu, je povinen tuto žádost posoudit jde - li o meritum věci. Ostatní členské státy mají naopak povinnost cizince předat do příslušného členského státu, pokud na jejich území opětovně požádá o mezinárodní ochranu. Kritéria, podle nichž je určován členský stát příslušný k posouzení žádosti o udělení mezinárodní ochrany jsou: rodinné vazby žadatele o mezinárodní ochranu; skutečnost, že je žadatel držitelem víza či povolení k pobytu v některém členském státě; skutečnost, že žadatel neoprávněně vstoupil na území členských států; je oprávněn vstoupit na území některého členského státu bez víza a konečně posledním a nejvýznamnějším kritériem je první podaná žádost o mezinárodní ochranu na území členských států.

Významnou roli v procesu určení členského státu příslušného k posouzení žádosti o mezinárodní ochranu plní systém EURODAC. Jedná se o systém, v němž jsou uloženy a porovnávány otisky prstů všech žadatelů o mezinárodní ochranu a některých dalších kategorií cizinců. Systém umožňuje spolehlivě zjistit, že osoba již dříve požádala o udělení mezinárodní ochrany v jiném členském státě, nebo že byla některým členským státem zadržena v souvislosti s neoprávněným překročením vnější hranice Evropské unie.

Na postupu podle Dublinského nařízení včetně provádění transferů Ministerstvo vnitra úzce spolupracuje s PČR Službou cizinecké policie a Správou uprchlických zařízení Ministerstva vnitra.

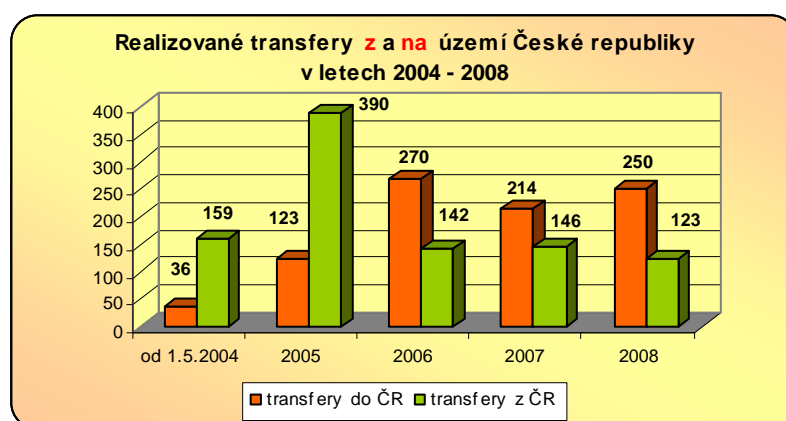

V roce 2008 Ministerstvo vnitra přijalo celkem 659 žádostí, v nichž členské státy žádaly Českou republiku, aby převzala či přijala zpět cizince podle Dublinského nařízení. Ministerstvo vnitra shledalo, že pouze ve 442 případech z tohoto počtu je Česká republika skutečně příslušná k posouzení žádosti o mezinárodní ochranu, a souhlasilo s přijetím cizince zpět na území České republiky. Z tohoto

počtu obdrželo Ministerstvo vnitra za předmětné období 238 žádostí o informaci podle čl. 21 Dublinského nařízení. Zmiňované žádosti pocházely nejčastěji od Rakouské republiky (celkem 212 žádostí, z toho 162 žádostí o informaci), Spolkové republiky Německo (celkem 203 žádosti, z toho 6 žádostí o informaci) a ze Švédska (celkem 82 žádosti, z toho 46 žádostí o informaci).

Ministerstvo vnitra v průběhu roku 2008 naopak jinému členskému státu zaslalo v případě 346 osob (žadatelů o mezinárodní ochranu či cizinců) žádost jinému členskému státu s tím, aby v jejím případě převzal žadatele o mezinárodní ochranu nebo přijal žadatele či cizince zpět na své území. Ve 114 případech dožádaný členský stát svou příslušnost k posouzení žádosti o mezinárodní ochranu přiznal a souhlasil s přijetím žadatele či cizince zpět na své území. Mimo to Ministerstvo vnitra v tomto období jinému členskému státu zaslalo 212 žádostí o informaci podle čl. 21 Dublinského nařízení. Nejčastěji Ministerstvo vnitra dožadovalo o přijetí příslušnosti k posouzení žádosti o mezinárodní ochranu Polskou republiku (celkem 77 žádostí, z toho 38 žádostí o informaci), dále Spolkovou republiku Německo (celkem 38 žádostí, z toho 20 žádostí o informaci) a Slovensko (celkem 32 žádostí, z toho 28 žádostí o informaci).

Konečnou a také prakticky nejnáročnější fází postupu podle Dublinského nařízení je samotné předání (tzv. transfer) žadatele o mezinárodní ochranu (cizince) do členského státu příslušného k posuzování jeho žádosti o mezinárodní ochranu. Česká republika patří ke členským státům, které jsou schopny transfery žadatelů o mezinárodní ochranu účinně provádět.

Celkem 123 osob (u 114 osob ČR přijala souhlas jiného členského státu s jejich přijetím v roce 2008, u 9 osob v roce předešlém) bylo z území České republiky předáno v průběhu roku 2008 do jiného členského státu. Naopak Ministerstvo vnitra uznalo příslušnost České republiky k posuzování žádosti o mezinárodní ochranu ve 442 případech, avšak ostatní členské státy byly schopny realizovat předání (transfer) žadatele pouze ve 250 případech.

Výše uvedená data naznačují, že Česká republika postupem podle Dublinského nařízení více osob na své území přijímá, než může předat do jiného členského státu. Geografická poloha České republiky by spíše svědčila pro opačnou tendenci. Příčiny tohoto stavu jsou následující. Nadpoloviční většina osob (cca 58 %), které žádají o udělení mezinárodní ochrany na území České

republiky přicestovala na základě víza uděleného zastupitelským úřadem České republiky v zahraničí nebo byla držitelem povolení k pobytu na území České republiky. Vzhledem k vydanému vízu či povolení k pobytu je Česká republika automaticky odpovědná za posouzení žádosti o mezinárodní ochranu. Dále 19 % z celkového počtu žádostí o mezinárodní ochranu bylo v uplynulém roce podáno v tranzitním prostoru Letiště Praha – Ruzyně. Žadatelé v absolutní většině přicestovali přímo z třetího státu, bez dokladu opravňujícího pobývat v některém členském státě či České republice. Česká republika tak byla prvním členským státem, kde cizinec mohl kontaktovat orgány členského státu a požádat o mezinárodní ochranu.

VIII.3. SPOLEČNÝ EVROPSKÝ AZYLOVÝ SYSTÉM

Komise v červnu 2007 předložila Zelenou knihu, jejímž cílem je identifikovat možnosti pro vypracování druhé fáze společného evropského azylového systému. 23. června 2008 byl Komisí vydán *Plán politiky pro azyl – Integrovaný přístup k ochraně v celé Evropské unii* (dále jen „Plán politiky“). Plán politiky je prováděcí dokument k Zelené knize o budoucím společném evropském azylovém systému. Plán politiky vychází ze stávajícího i budoucího právního rámce, vymezuje plán pro příští roky a uvádí opatření, která Komise hodlá navrhnout, aby se dokončila druhá fáze Společného azylového systému.

Plán politiky obsahuje 4 hlavní části:

1. Obecné cíle společného azylového systému

Popisuje, jakou by měl mít společný azylový systém podobu, a to: zaručení přístupu těm, co potřebují pomoc, zajištění jednotného, společného řízení, zřízení jednotného statusu pro azyl i podpůrnou ochranu, zohlednění otázky rovnosti žen a mužů, určení odpovědnosti a podpora solidarity členských států

2. Vyšší kvalita a posílená harmonizace norem mezinárodní ochrany

Komise má za cíl dosažení vyšší úrovně harmonizovaných a zlepšených norem pro přijímání žadatelů o mezinárodní ochranu, zvýšení úrovně souladu mezi azylovými řízeními členských států a stanovení společných kritérií pro získávání mezinárodní ochrany

3. Praktická spolupráce

Zdůrazněna je spolupráce v praxi a to především sblížení rozhodovacích procesů ve věci udělování azylu členských států v právním rámci Evropské unie. Cílem je vytvoření podpůrné struktury a koordinace těchto aktivit prostřednictvím Evropského azylového podpůrného úřadu

4. Podpora odpovědnosti a solidarity

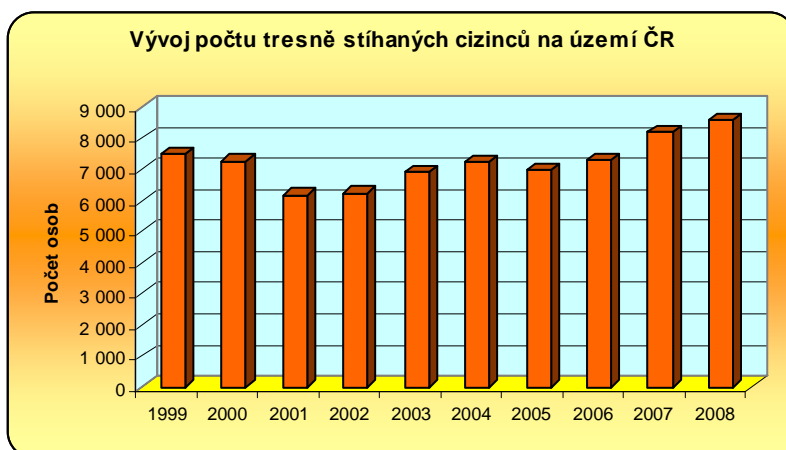
Cílem je zejména pomáhat těm členským státům, jejichž národní azylové systémy jsou vystaveny zvláště silnému tlaku, především z důvodu zeměpisné polohy těchto zemí. Unie je odpovědná za to, aby se našlo společné řešení problémů těchto zemí, které by vycházelo ze zásady solidarity. Evropská unie musí také sdílet odpovědnost za řízení situace uprchlíků spolu se třetími zeměmi a zeměmi prvního azylu. Cílem je také začleňovat vytváření kapacit pro azyl do rozvojové spolupráce se třetími zeměmi a klást důraz na dlouhodobý, komplexní přístup.

IX. Trestná činnost cizinců

IX.1. TRESTNĚ STÍHANÍ CIZINCŮ

V předchozích letech počet trestně stíhaných cizinců na území České republiky se pohyboval kolem hodnoty řádově 7 000 osob ročně. Výraznější nárůst je patrný v roce 2007. Tato skutečnost bezpochyby odráží změnu zákona o provozu na pozemních komunikacích platnou od 1. 7. 2006. Jízda pod vlivem návykové látky je od tohoto data trestným činem. Změnou silničního zákona byl zaveden i nový trestný čin řízení motorového vozidla bez řidičského oprávnění - § 180d t.z.

Na počtu trestně stíhaných cizinců se do jisté míry odráží situace v oblasti legální i nelegální migrace na území České republiky.

V roce 2008 se z celkového počtu 122 053 trestně stíhaných osob jednalo o **8 572 cizinců, což představuje 7 % z počtu stíhaných osob.** Oproti roku 2007 došlo k nárůstu stíhaných cizinců o 393 osob (tj. +4,8 %). Hodnota podílu cizinců na počtu trestně stíhaných osob má od roku 2002 mírnou, nicméně nepřetržitě stoupající tendenci (z 5 % na 7 %). Toto souvisí zejména s faktem trvalého nárůstu počtu cizinců žijících v rámci povoleného pobytu na území České republiky.⁷⁹

Trestně stíhané osoby

Rok	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
trestně stíhané osoby celkem	127 887	130 234	127 856	123 964	121 393	121 531	121 511	122 753	127 718	122 053
z toho trestně stíhaní cizinci na území ČR	7 491	7 261	6 166	6 238	6 923	7 215	6 994	7 284	8 179	8 572
podíl na trestně stíhaných osobách v ČR v %	5,9	5,6	4,8	5,0	5,7	5,9	5,8	5,9	6,4	7,0

Porovnáme-li zastoupení mužů a žen mezi trestně stíhanými cizinci, pak podíl mužů činil 90,4 % (v absolutních číslech se jedná o 7 752 osob) a podíl žen vyjadřuje hodnota 9,6 % (v absolutních číslech 820 osob). Oproti roku 2007 se počet trestně stíhaných mužů zvýšil o 311 osob, u trestně stíhaných žen byl zaznamenán nižší nárůst, a to o 82 osoby.

Struktura trestných činů, pro které jsou cizinci v České republice trestně stíháni, závisí na řadě faktorů, jako je státní příslušnost osob, způsob, jakým pobývají na území České republiky i na podmínkách v regionu, kde se cizinci zdržují, resp. kde byl trestný čin spáchán. U každé státní příslušnosti či regionu lze najít určitá specifika páchání trestné činnosti.

Z pohledu skupin trestných činů spáchaných cizinci v období roku 2008 je zastoupena nejvíce zbývající kriminalita - 3 139 stíhaných cizinců, tj. 36,6 % (zejména §§ 201, 201a t.z. - ohrožení pod vlivem návykové látky, opilství - 1 129 cizinců, tj. 36 % z této kategorie trestné činnosti). Nejvíce cizinců (550) je za tento druh trestné činnosti stíháno na území Jihomoravského kraje.

Druhou největší skupinou mezi trestnými činy spáchanými cizinci jsou majetkové trestné činy, pro které bylo trestně stíháno 1 711 osob, tj. 20,0 %. Z celkového počtu majetkových

⁷⁹ Podrobně uvedeno v kapitole V.2.1. Cizinci s povoleným pobytem v ČR

restných činů spáchaných cizinci vykazuje takřka třetinu PČR správa hl. m. Prahy. Následuje kategorie ostatní kriminální restné činy (1 661 osob, tj. 19,4 %), jedná se především o maření výkonu úředního rozhodnutí (1 066 osob, tj. 64,2 % z tohoto druhu restné činnosti). Z celkového počtu hospodářských restných činů (1 020 osob, tj. 11,9 %) spáchaných cizinci připadá rovněž nejvíce na PČR správu hl. m. Prahy (26,8 %). Za násilné restné činy bylo stíháno 920 cizinců, tj. 10,7 % z celkového počtu restně stíhaných cizinců, nejvíce (213 osob, tj. 23,2 %) na území hl. m. Prahy.

**Počet stíhaných a vyšetřovaných cizinců na území ČR;
počet restných činů spáchaných cizinci dle jednotlivých druhů kriminality**

Druh kriminality	Stíháno a vyšetřováno cizinců				Restná činnost cizinců			
	2007	2008	meziroční změna		2007	2008	meziroční změna	
			abs.hodnota	tj. %			abs.hodnota	tj. %
Vraždy celkem	45	41	-4	-8,9	35	34	-1	-2,9
Loupeže	309	221	-88	-28,5	286	209	-77	-27,0
Úmyslné ublížení na zdraví	333	306	-27	-8,1	308	289	-19	-6,2
Násilné činy	1 038	920	-118	-11,4	1 043	915	-128	-12,3
Mravnostní činy	105	121	16	15,2	105	119	14	13,3
Krádeže vloupáním	361	329	-32	-8,9	626	572	-54	-8,6
Krádeže kapesní	138	120	-18	-13,0	132	165	33	25,0
Krádeže prosté	1 116	1 094	-22	-2,0	1 330	1 444	114	8,6
Majetkové činy	1 748	1 711	-37	-2,1	2 297	2 338	41	1,8
Maření výkonu úředního rozhodnutí	1 065	1 066	1	0,1	1 204	1 213	9	0,7
Hospodářské činy celkem	1 128	1 020	-108	-9,6	1 250	1 161	-89	-7,1
CELKOVÁ KRIMINALITA	8 179	8 572	393	4,8	9 262	9 720	458	4,9

V hodnoceném roce bylo zaevidováno celkem **9 720 restných činů spáchaných cizinci** (+458 restných činů, tj. +4,9 %), což činí 7,6 % z celkového počtu objasněných restných činů. Největší nárůst v objasněnosti restných činů spáchaných cizinci byl u krádeží prostých (1 444 restných činů; +114, tj. +8,6 %) a u majetkových restných činů (2 338 restných činů; +41, tj. +1,8 %). Nejvyšší počet objasněných restných činů eviduje PČR správa hl. m. Prahy.

Z pohledu druhu pobytu roste mezi restně stíhanými cizinci zastoupení kategorie cizinců s povoleným trvalým pobytem. V roce 2008 bylo restně stíháno 1 851 těchto cizinců, v porovnání s rokem předchozím došlo k nárůstu o 1 041 osob, tj. o 128,5 %. Naopak klesající tendence je patrná u cizinců, kteří v době spáchaní restného činu pobývali na území České republiky neoprávněně bez povolení, krátkodobě, či cizinců, kterým byla udělena mezinárodní ochrana v ČR, či o ni teprve žádají. Z celkového počtu 8 572 cizinců podílejících se na restné činnosti tvořila 39,6 % kategorie občan Evropské unie pobývajících na území České republiky bez přechodného povolení k pobytu, 21,6 % kategorie cizinci s povoleným trvalým pobytem a 11,1 % bylo cizinců neoprávněně se zdržujících na území České republiky.

Ve sledovaném roce byli mezi cizinci stíhanými na území České republiky, tak jako v minulosti, nejsilnější skupinou státní příslušníci **Slovenska**, kteří s počtem 3 663 osob tvoří téměř 43 % z celkového počtu restně stíhaných cizinců. Jejich zastoupení, a to v absolutních počtech i procentuálním podílu, od roku 2002 kontinuálně roste. Nejvíce státních příslušníků Slovenska bylo v roce 2008, shodně jako v roce předcházejícím, restně stíháno pro podezření ze spáchaní restných činů spadajících do kategorie zbývajících kriminalita, rostoucí trend zaznamenává kategorie ostatní obecné kriminality.

Ve statistikách restně stíhaných cizinců s jistým odstupem následovali počtem 1 601 státní příslušníci **Ukrajiny** (téměř 19 % z celkového počtu restně stíhaných cizinců), u kterých je v posledním roce Policií ČR vedeno restní řízení nejčastěji v kategorii zbývajících kriminalita.

Od roku 2002 počty trestně stíhaných státních příslušníků Ukrajiny nepravidelně klesají a stoupají (ročně se pohybují v rozmezí mezi 1 300 – 1 700).

S velkým odstupem dále následovali státní příslušníci **Vietnamu** s počtem 901 stíhaných osob. Oproti roku předchozímu u nich došlo k nárůstu téměř o 21 %. Nejvíce státních příslušníků Vietnamu (303 osob) bylo v roce 2008 trestně stíháno pro podezření ze spáchání trestných činů spadajících do kategorie hospodářská kriminalita. Tito státní příslušníci se dopouštějí zejména trestné činnosti na úseku porušování autorských práv a ochranných známek a daňové trestné činnosti. Následuje kategorie ostatní obecné kriminality (244 osob), kam spadá i problematika toxikománie. Obdobné rozložení dle druhů kriminality bylo u obviněných vietnamských státních příslušníků patrné i v letech 2006 a 2007.

Ze zemí Evropské unie bylo mezi TOP 10, mimo státních příslušníků Slovenska, nejvíce trestně stíháno státních příslušníků **Polska** (482 osob; nárůst o 2,8 %), **Rumunska** (202 osob; nárůst o 38,4 %), **SRN** (176 osob; nárůst o 4,1 %) a **Bulharska** (144 osob; nárůst o 17,1 %). Mezi TOP 10 trestně stíhaných se ze zemí mimo Evropskou unii zařadili státní příslušníci **Ruska** (172 osob; snížení o 21,5 %). Následovali státní příslušníci **Mongolska**, jichž bylo v roce 2008 trestně stíháno 146, což oproti roku 2007 představuje nárůst o 57 %. Od roku 2002 počty stíhaných státních příslušníků Mongolska na území České republiky stále stoupají, jedinou výjimkou je pokles v roce 2005. S ohledem na územní rozložení lze konstatovat, že nejvyšší trestná činnost mongolských státních příslušníků byla zaznamenána na území Jihomoravského kraje, v souladu s jejich početním zastoupením stoupá především na území okresu Blansko. Z hlediska počtu trestně stíhaných cizinců na území České republiky se na desáté místo s počtem 102 (-18,4%) zařadili státní příslušníci **Moldávie**.

Přestože některé státní příslušnosti ve statistikách trestně stíhaných cizinců vykazovaly nízké počty, druh páchané trestné činnosti poukazuje na určité bezpečnostní riziko ze strany dané státní příslušnosti. Jedná se například o trestně stíhané státní příslušníky Alžíru, jejichž počty stoupají, a kteří se dopouštějí převážně majetkové trestné činnosti. Nepříliš vysoké počty trestně stíhaných osob vykazují též Uzbekistán, Chorvatsko, Litva, Kazachstán, Velká Británie, Nizozemí a Makedonie, avšak z jejich celkového počtu trestně stíhaných osob tvoří vysoký podíl osoby stíhané pro násilnou kriminalitu. Dále je vhodné zmínit státy, jejichž občané nevykazují vysoké počty stíhaných osob v České republice, avšak které vykazují od roku 2006 do současnosti rostoucí počty. Jedná se o Rakousko, Makedonii, Kazachstán a Velkou Británii.

Trestná činnost cizích státních příslušníků je v posledních letech soustředěna zejména do příhraničních okresů u státních hranic mezi Českou republikou a Spolkovou republikou Sasko, do okresů u trojstátí ČR-PR-SR, na území jižní Moravy do příhraničních okresů se Slovenskem a dále do vnitrozemských okresů, kde je velká koncentrace obyvatel.

Z celkového počtu 8 572 trestně stíhaných cizinců jich bylo v příhraničních okresech stíháno 2 869 (tj. 33,5 %). Z hlediska cizinců v příhraničí byli mezi nejčastěji stíhanými státní příslušníci Slovenska (1 227), Vietnamu (456), Ukrajiny (325), Polska (257) a SRN (118). Zastoupení ostatních cizinců nedosahuje sta osob.

Porovnáním různých ukazatelů vztahujících se k pohybu cizinců v regionech České republiky lze vysledovat určitou souvislost mezi nelegální migrací v České republice, koncentrací cizinců s povoleným pobytem a podílem trestně stíhaných cizinců. S poklesem nelegální migrace přes státní hranice České republiky klesal mírně počet trestně stíhaných cizinců v příhraničních okresech, zatímco v Praze a některých vnitrozemských okresech jejich počet vzrostl. Tento trend pokračuje i po vstupu České republiky do schengenského prostoru po zrušení provádění systematických hraničních kontrol.

Mezi dlouhodobě nejvíce zatížené území z hlediska trestné činnosti cizinců patří hlavní město Praha, trestně stíháno zde bylo 2 220 cizinců, což je více než čtvrtina z celkového počtu trestně

stíhaných cizinců na území České republiky. Ta to skutečnost souvisí s vysokou koncentrací cizinců v návaznosti nejen na turistický ruch, ale i počet cizinců s povoleným pobytem.⁸⁰ S počtem 1 412 trestně stíhaných cizinců (tj. 16,5 %) následuje území kraje Jihomoravského a dále kraje Středočeského (1 119 trestně stíhaných cizinců, tj. 13,1 %).

Z podrobnějšího teritoriálního hlediska je nejvíce cizinců trestně stíháno (nebudeme-li brát na zřetel území hlavního města Prahy) na území okresů Brno, Plzeň, Mladá Boleslav, Liberec, Praha – venkov, Ostrava a Pardubice.

Vstupem České republiky do schengenského prostoru a s ním spojeným zrušením provádění systematických kontrol na hraničních přechodech ztratila Policie ČR jeden z nástrojů kontroly a zdrojů informací ve vztahu k pohybu a identifikaci osob překračujících státní hranice. Z operativních poznatků specializovaných složek Policie ČR je zřejmé, že činnost struktur organizovaného zločinu s otevřením hranic sice nevzrostla, stala se však více latentní a konspirativní. Nadále také dochází k vzájemnému prolínání trestné činnosti spojené s nelegální migrací, výrobou a distribucí omamných látek a obchodováním s lidmi.

Závažná trestná činnost

Útvarem odhalování korupce a finanční kriminality služby kriminální policie a vyšetřování PČR (dále jen „ÚOKFK“) bylo v roce 2008 zahájeno, popř. rozšířeno trestní stíhání vůči 28 cizincům. Oproti roku 2007, kdy ÚOKFK stíhal 21 cizinců, se počet trestně stíhaných cizinců zvýšil o 7 osob, což představuje nárůst o 33,3 %. Státní příslušnost stíhaných cizinců je následující - Vietnam (21 osob), Slovensko (3 osoby), Izrael, Egypt, Velké Británie a Indie (všichni po 1 osobě). Trestná činnost těchto cizinců, stejně jako roce 2007, spadá zejména do oblasti daňové kriminality a souvisejících trestných činů (zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby (§ 148 t.z.), porušování předpisů o oběhu zboží ve styku s cizinou (§ 124 t.z.), padělání a pozměňování nálepek k označení zboží (§ 145a t.z.), porušování předpisů o nálepkách k označení zboží (§ 148a t.z.) a porušování práv k ochranné známce (§ 150 t.z.). Celkem 20 státních příslušníků Vietnamu se dopustilo uvedených trestných činů v souvislosti s nelegálním dovozem tabáku a výrobou cigaret a jeden v souvislosti s celními machinacemi při dovozu a reexportu zboží, 2 státní příslušníci Slovenska obchodem s cigaretami, 1 státní příslušník Izraele v souvislosti s nákupem a prodejem feroslitin a 1 státních příslušník Indie v souvislosti s fiktivními účty. Dále je 1 slovenský státní příslušník trestně stíhán za podílnictví při obchodu s neoznačeným lihem. Pracovníci ÚOKFK v roce 2008 realizovali na území hl. města Prahy rozsáhlý případ trestné činnosti legalizace výnosů z trestné činnosti (§252a t.z.) se škodou velkého rozsahu. Jednalo se o trestnou činnost založenou na legalizaci výnosů z trestné činnosti formou značného množství bankovních převodů do cílových destinací ve Vietnamu a Číně. Pro tuto trestnou činnost je stíhán 1 státní příslušník Velké Británie a 1 státní příslušník Egypta.

Odbor daní ÚOKFK se v roce 2008 začal také zabývat případem ukrajinského státní příslušníka, který realizoval na svém účtu podezřelé transakce a v této souvislosti je podezřelý z trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti (§ 252a/1,4c t.z.). Z pohledu působnosti ÚOKFK lze konstatovat, že kriminalita příslušníků ukrajinské komunity je soustředěna na oblast daňových trestných činů a oblast legalizace výnosů z trestné činnosti. Tato trestná činnost úzce souvisí s aktivitou osob ukrajinské komunity, které v České republice vystupují především jako nájemní pracovníci ve stavebnictví. Tyto osoby jsou v některých případech zneužívány jako zprostředkovatelé či majitelé bankovních kont pro legalizaci výnosů z trestné činnosti.

Cizí státní příslušníci jsou většinou zapojeni do případů, kde se jedná o trestnou činnost spojenou s daňovými úniky. Cizinci zůstávají jako podezřelí z trestné činnosti často v pozadí

⁸⁰ Z celkového počtu cizinců, kteří mají povolen v České republice pobyt, jich je třetina registrována na území hlavního města Prahy. (viz kapitola V.2.1. Cizinci s povoleným pobytem v ČR)

a nechají za sebe na území ČR jednat občany České republiky, což se týká vietnamských státních příslušníků žijících v České republice.

Dle uvedených poznatků se však aktivita státních příslušníků Vietnamu přesouvá také do oblasti nelegální výroby či dovozu tabákových výrobků. Na území České republiky se tyto výrobky dostanou bez zaplacení spotřební daně a jsou dále opatřovány falešnými kolky, případně jsou označeny kolky jiných států, anebo jsou přímo prodávány bez kolků. Další oblast tvoří trestné činy související s úmyslem krádit clo a DPH, kdy pachatelé užívají dvojí účetní doklady ke zboží. Jedny doklady slouží k úhradám za dodané zboží a druhé doklady, se zjevně nižší cenou, předkládají pro účely celního projednání a daňového řízení. Pracovníci ÚOKFK se v roce 2008 zabývali několika obsáhlými případy výroby a distribuce tabákových výrobků s podezřením na trestnou činnost dle ustanovení §§148, 150 t.z. Trestná činnost nelegální výroby tabákových výrobků je páchána především v lokalitách Středočeského, Karlovarského, Jihomoravského a Ústeckého kraje.

V příštím období se bude ve stále větší míře projevovat národnostní pestrost pachatelů trestných činů, a to nejen původem z východní, jihovýchodní Evropy nebo Asie, ale i z tradičních členských států Evropské unie. Z počtu vyžádaných a zajišťovaných právních pomoci v rámci ÚOKFK je zřejmé, že uvolňování obchodních bariér a volný pohyb osob mezi státy má již nyní a bude mít i v budoucnu svůj negativní odraz v internacionalizaci trestné činnosti.

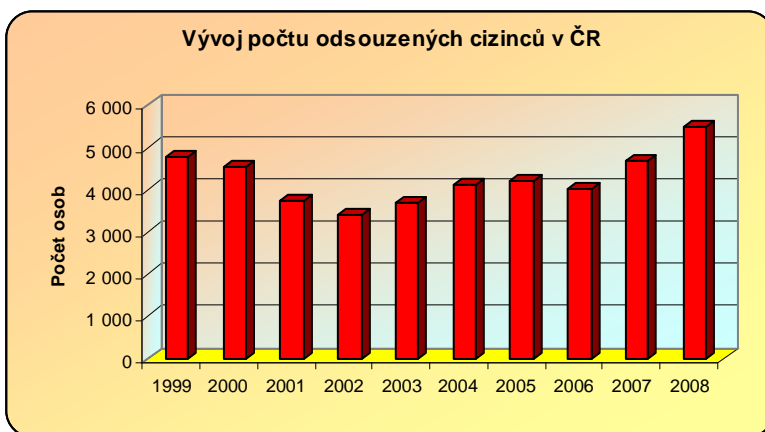
Z hlediska mezinárodního obchodu s drogami obecně se po připojení České republiky k schengenskému prostoru v roce 2008 výrazně usnadnila přeprava drog ze sousedních členských zemí Evropské unie do ČR a opačně z ČR do těchto zemí. Týká se to zejména menších drogových kurýrů a takzvaných drogových turistů. Ti s sebou vozí sice relativně zanedbatelná množství drog, ovšem nebezpečnost spočívá ve vysoké četnosti kurýrů.

Vstup do schengenského prostoru evidentně ulehčil postavení nelegálním pěstitelům konopí v uzavřených objektech na území České republiky. Tento způsob výroby drog se v roce 2008 v souladu s předchozím trendem výrazně rozrostl. Jde o doménu především vietnamských státních příslušníků. Ti přivážejí z Nizozemska přes Německo do České republiky zařízení pro tuto výrobu, semena a živné roztoky a naopak zpět do Nizozemska vyvážejí hotovou marihuanu. Z uvedeného způsobu páchaní trestné činnosti je vcelku zjevné, nakolik jim nová situace bez pohraničních kontrol prospěla.

IX.2. ODSOUZENÍ CIZINCI

V roce 2008 byl u počtu odsouzených cizinců, stejně jako u počtu cizinců, kteří byli v České republice stíháni pro trestnou činnost, zaznamenán nárůst. U odsouzených cizinců se jednalo o 810 osob.

Podle údajů Ministerstva spravedlnosti bylo v průběhu roku 2008 pravomocně odsouzeno celkem 5 498 cizinců. Jejich podíl se na celkovém počtu osob odsouzených v České republice (75 751 osob) zvýšil oproti roku 2007 z hodnoty 6,2 % na 7,3 %. Zmíněný podíl koresponduje s podílem cizinců na celkovém počtu trestně stíhaných osob ve sledovaném roce.

Složení státních příslušností osob, jež byly nejčastěji trestně stíhány v České republice, odpovídá i struktura **odsouzených** cizinců. Jako u trestně stíhaných osob byli i zde státní příslušníci **Slovenska** s počtem 2 368 osob na prvním místě a jejich počet se meziročně zvýšil (+479 osob, tj. +25,4 %). Státní příslušníci **Ukrajiny** se s počtem 1 077 odsouzených (+52 osob, tj.+5,1 %) zařadili na druhé místo. S odstupem následovali státní příslušníci **Vietnamu** (487 osob; +54 osoby, tj. +12,5 %), **Polska** (299 osob; +57 osob, tj. +23,6 %) a **Rumunska** (125 osob; +26 osoby, tj. +26,3 %).

Mezi občany Evropské unie, kteří se vyskytovali na předních místech ve statistikách odsouzených cizinců, patřili rovněž státní příslušníci SRN (98 osob; +21 osob, tj.+27,3 %) a Bulharska (94 osob; +32 osob, tj. +51,7%).

Podíl prvních deseti státních příslušností na celkovém počtu odsouzených cizinců byl tedy následující: u státních příslušníků Slovenska 43,1 %, Ukrajiny 19,6 %, Vietnamu 8,9 %, Polska 5,5 %, Rumunska 2,3 %, Ruska 2,2 %, Mongolska 1,8 %, SRN 1,8 % a Bulharska 1,7 % a Moldavska rovněž 1,7 %.

Z výše uvedeného statistického rozboru vyplývá, že v roce 2008 v porovnání s předcházejícím rokem postoupili do první desítky státní příslušníci Mongolska a obsadili sedmou pozici (v roce 2007 byli na jedenáctém místě). Naopak státní příslušníci Běloruska klesli z osmé pozice na jedenáctou.

Odsouzení cizinci - porovnání shodného období roku 2007/2008

Období Roku	1.1.-31.12. 2007	tj.%	1.1.-31.12. 2008	tj.%	Změna oproti předchozímu období	
					v [%]	absolutní číslo
Odsouzené osoby na území ČR (údaj MS ČR)						
Celkem odsouzeno osob	75 728	100,0	75 751	100,0	0,03	23
z toho						
občané ČR	71 038	93,8	70 253	92,7	-11,0	-785
cizinci	4 688	6,2	5 498	7,3	17,3	810
ostatní *	2	0,0	0	0,0	-100	-2

Vysvětlivky: * Česká republika + jiné občanství

V roce 2008 se ve vyhošťovací vazbě okresních soudů nacházelo celkem 234 cizinců. Z uvedeného počtu bylo vyhoštěno 185 cizinců a realizováno vyhoštění nebylo u 49 cizinců.

Ve stejném období byli ve vyhošťovací vazbě krajských soudů celkem 2 cizinci, u kterých nebylo vyhoštění realizováno.

V předběžné a vydávací vazbě krajských soudů se pak nacházelo celkem 10 cizinců, u kterých nebylo vydání realizováno u 8 cizinců.

Odsouzené osoby – dle soudů v jednotlivých krajích, rok 2008

Kraj ¹⁾	Praha	StČ	JČ	ZČ	SČ	VČ	JM	SM	Celkem ČR
Počet odsouzených osob celkem	9 251	8 121	4 767	7 136	12 576	7 355	12 995	13 550	75 751
z toho									
občané ČR	7 734	7 419	4 511	6 537	12 052	6 907	12 100	12 993	70 253
cizinci	1 517	702	256	599	524	448	895	557	5 498

Vysvětlivky: ¹⁾ Ve smyslu soudního uspořádání.

Nejvíce cizinců odsoudily obvodní soudy hl. m. Prahy (1 517 osob) a dále soudy Jihomoravského kraje (895 osob), Středočeského kraje (702 osob) a Západočeského kraje (599 osob).⁸¹

⁸¹ Ve smyslu soudního uspořádání.

X. Specifické projekty v oblasti migrace a azylu

X.1. HUMANITÁRNÍ PROJEKTY

1. Program MEDEVAC

Program humanitárních evakuací zdravotně postižených obyvatel (z anglického „Medical Evacuation“ – dále jen „program MEDEVAC“) je primárně určen pro vážně nemocné děti z válkou postižených či jinak potřebných oblastí, pro které je za stávajících okolností nutná lékařská péče v jejich domovině nedostupná.

Program MEDEVAC je realizován Ministerstvem vnitra v úzké spolupráci s resorty ministerstev obrany a zdravotnictví a slouží v první řadě těm pacientům, kterým není možné zajistit léčbu v místních podmínkách a jejichž stav je natolik vážný, že jsou ohroženi na životě.

Základní kritéria pro výběr pacientů do programu MEDEVAC jsou tato:

- musí se jednat o pacienty, pro které znamená léčení v České republice zásadní změnu jejich zdravotního stavu (záchranu života anebo zásadní zvýšení kvality života),
- pacientům není možné poskytnout adekvátní zdravotní péči v jejich domovské zemi,
- pacienti musí být vybráni na základě relevantních lékařských zpráv, které budou posouzeny odborníky v ČR (v ideální situaci by měl lékařskou zprávu vypracovat český, příp. jiný lékař z EU).

Hlavní podmínkou vyhovění žádosti o zařazení pacienta do programu MEDEVAC je posouzení diagnózy a možnosti léčby pacienta v ČR. Program MEDEVAC upřednostňuje dětské pacienty s takovým typem onemocnění, které si nevyžádá intenzivní léčbu v řádech několika let (např. leukémie, epilepsie apod.). Další podmínkou je také zjevná nediskriminace jiných, potřebnějších pacientů v zemi původu.

Ministerstvo vnitra nabízí technické možnosti a prostředky k zajištění léčby vážně nemocných a zraněných pacientů v České republice.

Ministerstvo vnitra zároveň garantuje zajištění legálního pobytu osob na území České republiky, stejně jako uhrazení nákladů vzniklých s jejich léčbou.

Pro operaci dětského pacienta je nezbytný písemný souhlas zákonného zástupce dítěte s nutnými lékařskými zákroky, jejichž přesný rozsah je zřejmý až po specializovaném vyšetření provedeném odborným lékařským pracovištěm v ČR. Z tohoto důvodu je nezbytné, aby s dětskými pacienty přijel v rámci programu MEDEVAC i jejich zákonný zástupce.

Pacientům je tak v České republice poskytnut legální pobyt, uhrazena zdravotní péče a zajištěn transport zpět do země původu (ve většině případů ve spolupráci s Armádou ČR).

Pacienti byli doposud, kromě dvou výjimek z Čečenska a Kosova, vybíráni ve spolupráci s Armádou ČR, jíž příslušníci disponovali potřebným vybavením a informacemi nezbytnými ke stanovení základních diagnóz.

Vůbec první realizace programu MEDEVAC reagovala na válečný konflikt v Bosně a Hercegovině, následovaná válečným konfliktem v Kosovu (tehdy se především jednalo o děti s velmi vážnými zraněními válečného původu). Po vypuknutí irácké války se začal samotný program více orientovat především na léčbu srdečních onemocnění dětských pacientů, kteří se dostali do péče lékařů 7. polní nemocnice Armády ČR v Basře a jejichž zdravotní stav byl natolik závažný, že jim nebylo možné pomoci v podmínkách polní nemocnice.

Právě od doby působení mise 7. polní nemocnice v Iráku v roce 2003 je program MEDEVAC velmi úzce spjat s Armádou ČR a s Dětským kardiocentrem Fakultní nemocnice v Motole.

Vláda České republiky uvolnila na jeho zatím poslední pokračování v roce 2008 finanční prostředky ve výši 5 000 tis. Kč, a to na základě usnesení č. 494 ze dne 28. dubna 2008.

V průběhu roku 2008 bylo v České republice léčeno celkem **13 pacientů z Afghánistánu**. Tito zdravotně postižení pacienti byly do programu MEDEVAC vybráni díky úzké spolupráci Ministerstva vnitra s Armádou ČR, s pražskými fakultními nemocnicemi a s českým neziskovým sektorem, působícím v zahraničí. **Šlo především o dětské pacienty s vrozenými srdečními a ortopedickými vadami.**

Dosavadní bilance programu MEDEVAC činí za léta 1993 až 2008 **celkem 124 transportovaných** a v České republice léčených pacientů (většinou dětí) z lokalit postižených válkou či přírodními katastrofami jako je Bosna a Hercegovina (17), Kosovo (40), Čečensko (1), Irák (42), Pákistán (10) a Afghánistán (14). Jednalo se v těchto případech zejména o dětské pacienty se zraněními válečného původu, s vrozenými vadami (srdeční vady, rozštěpové vady obličeje, orthopedické vady, hypospadie) a s postižením pohybového aparátu vzniklým jako následek zemětřesení (dislokované zlomeniny, posttraumatické amputace končetin).

2. Přesídlení

Česká republika se hlásí k řešení globálních uprchlických problémů nejen na národní úrovni, ale také v mezinárodním měřítku. Česká republika má vzhledem ke své společenské a ekonomické situaci potenciál pro poskytování ochrany i jiným kategoriím osob, než jsou spontánně přicházející uprchlíci. Po vstupu České republiky do Evropské unie významně poklesl počet žadatelů o mezinárodní ochranu. Byť počet udělené mezinárodní ochrany formou azylu v České republice a její poměr na celkovém počtu podaných žádostí v posledních několika letech v meziročním srovnání stoupá, počet osob, jimž byla na území České republiky udělena některá z forem mezinárodní ochrany se nadále pohybuje v relativně nízkých číslech. Česká republika disponuje velmi dobře rozvinutou azylovou infrastrukturou zahrnující přijímací, pobytová a integrační pobytová střediska stejně jako vyškolený personál. Široká je rovněž paleta nevládních organizací zaměřených na právní pomoc a sociální práci s uprchlíky.

Koncepce národního přesídlovacího programu

Ministerstvo vnitra předložilo teoretický rámec pro realizaci přesídlovacích programů v podobě Koncepce národního přesídlovacího programu, který byl vládou České republiky schválen dne 27. června 2008. Koncepční dokument definuje možnosti České republiky v oblasti přesídlování v teoretickém i v praktickém ohledu a stanovuje základní mechanismy realizace přesídlovacích projektů ve všech stádiích. Součástí schváleného koncepčního materiálu byl rovněž návrh pilotního přesídlovacího programu skupiny barmských uprchlíků z Malajsie, na jehož základě budou definovány budoucí možnosti a limity České republiky v oblasti přesídlování.

Česká republika se rozhodnutím vlády ze dne 27. června 2008, kdy byla schválena Koncepce přesídlovacího programu založeného na ročních kvótách oficiálně připojila ke skupině států, jako jsou např. Švédsko, Finsko, Velká Británie, Holandsko, které v rámci Evropské unie provádějí přesídlovací aktivity na základě svých ročních přesídlovacích programů.

Přesídlení barmských uprchlíků

Realizace národního přesídlovacího programu byla zahájena pilotním programem **přesídlení skupiny 23 barmských uprchlíků z Malajsie** v říjnu 2008. Přesídlení předcházela zahraniční pracovní cesta do Malajsie v červenci 2008.

Malajsie patří dlouhodobě k cílovým zemím barmských uprchlíků, kde jich v současné době přebývají tisíce. Postavení barmských uprchlíků v této zemi je však velice problematické, neboť Malajsie není signatářem Úmluvy o právním postavení uprchlíků z roku 1951, a nezajišťuje tak uprchlíkům přístup k základním lidským, sociálním, kulturním a ekonomickým právům.

Účelem cesty zahraniční pracovní cesta do Malajsie bylo seznámit se s případy barmských uprchlíků etnické skupiny Čin, kteří byli shledáni mandátovými uprchlíky UNHCR a zároveň požádali o přesídlení do jiné země a provést s těmito uprchlíky azylové a integrační pohovory. Na základě této cesty bylo vybráno 37 barmských uprchlíků z nichž 23 bylo do České republiky v říjnu 2008 přesídleno.

Skupina barmských uprchlíků byla pro realizaci pilotního přesídlovacího programu vybrána po pečlivém zvážení všech stávajících možností a při rozhodování byla zohledněna řada okolností, jako je např. problematická humanitární situace v zemi ztřeštěná po nedávné přírodní katastrofě. V úvahu byla vzata také dlouhodobá a aktivní angažovanost České republiky vůči současné politické situaci v Barmě.

Po příletu byla 23 barmských uprchlíkům udělena mezinárodní ochrana formou azylu a byli přepraveni do azylového integračního střediska, kde pro ně byly připraveny několika měsíční integrační programy, které je připraví na budoucí život v České republice.

Pro Českou republiku nebyla přesídlovací akce barmských uprchlíků první zkušeností. V oblasti přesídlování Česká republika navázala na několik úspěšných projektů podobného druhu realizovaných v uplynulých letech. Jedná se například o několikaletý projekt přesídlování krajanů, tedy cizinců s prokázaným českým původem žijících v zahraničí, ze zemí bývalého Sovětského svazu a o projekty přesídlení skupiny uzbeckých uprchlíků v prosinci 2005 a skupiny kubánských uprchlíků v březnu 2007.

Mezinárodní spolupráce v oblasti přesídlování

Ministerstvo vnitra se v květnu 2008 účastnilo „Expertního jednání o přesídlování“, které v Bruselu pořádala Evropská komise. Členské státy Evropské unie se na jednání navzájem informovaly o současné situaci a plánech v oblasti přesídlování.

V červnu 2008 byla Česká republika přizvána do Ženevy na „Trojstranné každoroční konzultace“ o přesídlování, kde se konzultovaly postupy v oblasti přesídlování mezi UNHCR, IOM a státy s přesídlovacími programy.

V říjnu 2008 se Ministerstvo vnitra účastnilo v Ženevě zasedání „Pracovní skupiny pro otázky přesídlení“ fungující v rámci UNHCR, kde Česká republika zasedala již jako země se schváleným národním přesídlovacím programem, což se lišilo od minulých setkání, kdy zasedala jen jako pozorovatelská země.

V prosinci 2008 přizvala Evropská komise Českou republiku a ostatní členské země k jednání o možném společném přesídlovacím schématu, jehož zřízení by mohlo přispět k usnadnění a zefektivnění přesídlovacích programů na evropské úrovni.

X.2. PROJEKTY ZAHRANIČNÍ ROZVOJOVÉ POMOCI

V roce 2008 proběhla v gesci Ministerstva vnitra na základě usnesení vlády České republiky ze dne 25. července 2007 č. 847 k zahraniční rozvojové spolupráci v roce 2008 a střednědobému výhledu jejího financování do roku 2010 realizace celkem 10 bilaterálních projektů, a to ve spolupráci s Mezinárodní organizací pro migraci (4 projekty), s Člověkem v tísni, o.p.s. (3 projekty) a s občanským sdružením Berkat (1 projekt). Jeden projekt byl realizován odborem azylové

a migrační politiky MV (dále jen „OAMP“) a jeden projekt byl realizován odborem bezpečnostní politiky MV (dále jen „OBP“).

Ministerstvo vnitra podpořilo projektové aktivity jmenovaných nevládních organizací s vědomím možnosti ovlivnění rozvoje cílových zemí, a to na poli migrace, dobré správy věcí veřejných a bezpečnostní politiky. Koordinátorem všech projektů byl OAMP.

Projekty byly sektorově zaměřeny na prevenci nelegální migrace, stabilizaci potenciálních migrantů, pomoc při vytváření migrační a azylové infrastruktury a budování kapacit veřejné správy. Teritoriální priority reflektovaly bezpečnostní aspekty cílových zemí a analýzu jejich migračních dopadů na Českou republiku.

Mezi vybrané zdrojové a tranzitní země migrace, u kterých Ministerstvo vnitra podpořilo projektovou realizaci, patřily země jižního Kavkazu (Gruzie a Arménie), Rusko (Čečensko), Střední Asie (Kazachstán, Tádžikistán a Kyrgyzstán), západního Balkánu (Albánie, Bosna a Hercegovina, Černá Hora) a Moldavsko.

K jednotlivým projektům:

➤ Projekt „Komunitní centrum Doezal“ (Občanské sdružení Berkat)

Rozvojový záměr projektu byl zaměřen na zlepšení ekonomicko-sociálního postavení žen, zejména živitelek rodin ze sociálně nejslabších vrstev. Hlavní aktivitou projektu byla podpora stávající iniciativy formování svépomocného komunitního centra v Grozeném.

➤ Projekt „Prevence nelegální migrace z Arménie do ČR, podpora rozvoje vybraných komunit a zlepšení ekonomické situace vnitřních uprchlíků v Kotajském kraji“ (Člověk v tísni, o.p.s.)

Poskytnutá dotace na tento projekt byla použita na zajištění následujících aktivit: na implementaci informačních a prevenčních strategií, dále na rozvoj cílové oblasti Kotajk a na posílení kapacity orgánů státní správy a místních NNO.

➤ Projekt „Integrace sociálně slabých – provoz chráněné dílny a rekvalifikačního střediska v Grozném“ (Člověk v tísni, o.p.s.)

Aktivity projektu byly primárně zaměřeny na poskytnutí možnosti rekvalifikace pro mladé lidi postižené válkou a na pomoc při jejich následném zařazení na trh práce, dále na podporu obnovy školských kapacit vedoucích ke zvyšování schopnosti uplatnění se na trhu práce, na pomoc při budování kapacit místní nevládní organizace CHA a na informování vybrané cílové skupiny o rizicích nelegální migrace.

➤ Projekt „Prevence nelegální migrace z Gruzie a rozvoj ekonomických a vzdělávacích aktivit obyvatel vybraného regionu“ (Člověk v tísni, o.p.s.)

Poskytnutá dotace na tento projekt byla použita na zajištění následujících aktivit: na implementaci informačních a vzdělávacích aktivit v rámci projektové prevenční strategie, dále na rozvoj cílové oblasti Tkibuli prostřednictvím podpory rozvoje drobného podnikání, zemědělství a vzdělávání a v neposlední řadě na budování kapacit místní partnerské NNO.

➤ Projekt „Podpora migračního managementu v Moldavsku s důrazem na pracovní migraci“ (Mezinárodní organizace pro migraci)

Cílem implementace rozvojového záměru projektu bylo posílit kapacity migračních organizačních struktur Moldavska, a to prostřednictvím sdílení zkušeností s českými experty v oblasti migračního managementu se zvláštním důrazem na pracovní migraci, dále v oblasti sběru

dat a jejich analýzy a podpory aktivní politiky zaměstnanosti. Projekt měl tímto přispět k odstranění tlaku k emigraci a napomoci udržitelně reintegrovat navrátilce na moldavský trh práce.

➤ **Projekt „Podpora systému reintegrace na trh práce pro obyvatelstvo ohrožené migrací v Gruzii“ (Mezinárodní organizace pro migraci)**

Hlavní aktivitou projektu bylo pokračovat v podpoře a v rozvoji efektivního systému pracovního poradenství a zprostředkování práce v Gruzii. Projekt měl tímto přispět k odstranění tlaku k emigraci a napomoci udržitelně reintegrovat navrátilce na gruzínský trh práce. Projekt navázal na loňský pilotní projekt Ministerstva vnitra, jehož realizátorem byl IOM, který vedl k založení pracovního poradenského a zprostředkovatelského centra v Tbilisi, dále k vytvoření studie o gruzínském trhu práce, k vytvoření databáze volných pracovních míst a metodologických materiálů z oblasti pracovního poradenství a zprostředkování a také k proškolení zaměstnanců výše uvedeného centra.

➤ **Projekt „Podpora migračního managementu v Gruzii a Moldavsku“ (Mezinárodní organizace pro migraci)**

Stěžejním záměrem projektu bylo podpořit rozvoj struktur migračního a pohraničního managementu v Gruzii a Moldavsku prostřednictvím výměny zkušeností, školení školitelů, poskytnutí technického vybavení a spolupráce ustanovené mezi vzdělávacími středisky pohraničních stráží. Projekt měl tímto přispět ke zvýšení kontroly nad nelegálními přesuny migrantů uvnitř a vně těchto států a k vytvoření inovované struktury migračního managementu skrze usnadnění toku legální migrace.

➤ **Projekt „Podpora migračního managementu ve Střední Asii“ (Mezinárodní organizace pro migraci)**

Cílem byla implementace projektu, jehož aktivity měly za cíl přispět ke zvýšení kontroly nad nelegálním pohybem migrantů v zdrojových a tranzitních zemích migrace jako jsou Kyrgyzstán, Kazachstán a Tádžikistán. Dále měly přispět k vytvoření moderní migrační infrastruktury v těchto zemích, a to skrze navýšení kvalifikace jejich migračního managementu a pohraničních struktur prostřednictvím výměny zkušeností, školení školitelů a poskytnutí školících materiálů, což by mělo mimo jiné do budoucna vést k trvalé spolupráci mezi českou policejní školou (Holešov) a tréninkovými centry pro pohraniční strážce v příslušných zemích. Výměna zkušeností byla cíleně zaměřena především na pohraniční kontrolu a na boj s nelegální migrací, příp. se strukturami organizovaného zločinu.

➤ **Projekt „Pomoc při budování migrační a azylové infrastruktury Bosny a Hercegoviny“ (OAMP)**

Realizátorem tohoto projektu je OAMP, podpůrnou pomoc poskytuje IOM. V roce 2008 bylo náplní tohoto víceletého projektu zlepšení technického vybavení útvarů Ministerstva bezpečnosti Bosny a Hercegoviny, které se zabývají migrací, a školení bosenských pracovníků v oblasti sběru informací a analytické práce s informacemi z oblasti migrace českými experty. Významným bodem bylo také vytvoření Týmu pro analýzy a strategické plánování a jeho technické vybavení při Sekci pro imigraci Ministerstva bezpečnosti Bosny a Hercegoviny.

➤ **Projekt „Školení středního a vyššího managementu policíí zemí západního Balkánu v oblastech management a organizovaný zločin“ (OBP)**

Realizátorem tohoto víceletého projektu je OBP, který kontinuálně rozvíjí spolupráci se zeměmi západního Balkánu prostřednictvím expertních misí zástupců Ministerstva vnitra a Policie ČR do cílových států a následným školením jejich představitelů v České republice. V roce 2008

byly uskutečněny expertní mise do Albánie a do Černé Hory s následným přijetím zástupců policí obou států v České republice. Spolupráce se v uplynulém roce týkala následujících problematik: boj proti organizovanými zločineckým strukturám, terorismus, obchod s drogami, finanční kriminalita, reforma policie a community policing. Hlavním cílem spolupráce bylo zejména předávání zkušeností české strany v dané oblasti všem zainteresovaným skupinám a seznámení se s celkovou situací v zemích západního Balkánu na poli vybraných oblastí spolupráce.

Informace o zapojení Ministerstva vnitra do multilaterální spolupráce

Ministerstvo vnitra bylo v roce 2008 zapojeno do realizace dvou multilaterálních projektů, zaměřených na posilování migračního a pohraničního managementu na Ukrajině.

➤ *Multilaterální projekt „GDISC ERIT program pro Ukrajinu“*

V červenci 2007 byly zveřejněny výsledky výběrového řízení komunitárního fondu AENEAS 2006. Mezi schválenými projekty se nalézal rovněž multilaterální projekt „GDISC ERIT program pro Ukrajinu“, který v dubnu 2007 předložilo Ministerstvo vnitra.

Implementace projektu započala 1. ledna 2008 a potrvá dva roky. Výše české kofinance se pohybuje okolo cca 80 tis. EUR, která byla částečně hrazena z prostředků zahraniční rozvojové spolupráce.

Do realizace projektu jsou kromě České republiky zapojeny i další partnerské země (Maďarsko, Polsko, Rumunsko a Slovensko) a mezinárodní organizace s názvem „Mezinárodní středisko pro rozvoj migračních politik“ (ICMPD), která zajišťuje celkovou administraci projektu.

Cílem projektu je posilování kapacit ukrajinských migračních úřadů, a to formou poskytování „know how“ a technického vybavení. Svým záběrem pokrývá projekt migrační problematiku jako celek, tzn. od azylového řízení, přes systémy detence nelegálních migrantů až po návraty.

➤ *Multilaterální projekt „Posilování kapacit a kooperace při identifikaci padělaných a pozměněných dokumentů na Ukrajině“*

Na uvedeném multilaterálním projektu se vedle ICMPD (garant projektu) podílejí migrační úřady či pohraniční služby České republiky, Finska, Nizozemska, Maďarska, Polska a Slovenska.

Cílem projektu je zlepšit schopnost relevantních ukrajinských institucí odhalovat padělané a pozměněné doklady a předcházet tak nelegální tranzitní migraci přes Ukrajinu do Evropské unie. Projekt sestává ze dvou tematických modulů.

První z nich je zaměřen na implementaci školícího modelu „training the trainers“, a to v dovednostech nutných pro odhalování padělaných a pozměněných dokumentů.

Cílem druhého modulu je zvýšit efektivitu kooperace a komunikace mezi jednotlivými institucemi ve věci výměny informací o padělaných a pozměněných dokumentech. Projekt zde počítá s vytvořením funkčního mechanismu kooperace mezi partnerskými institucemi, včetně přípravy legislativního ošetření daného způsobu spolupráce. Součástí projektu je rovněž zakoupení technického vybavení pro vybrané hraniční přechody.

Projekt prošel úspěšně výběrovým řízením v rámci komunitárního programu Evropské unie AENEAS 2005. Díky tomu bylo 80 % z celkových nákladů, které činí 783 tis. EUR, hrazeno z prostředků Evropské unie. Zbýlých 20 % nákladů, tj. 156,6 tis. EUR, bylo pokryto formou finanční spoluúčasti zapojených států. Česká republika přispěla částkou 27,5 tis. EUR, která byla hrazena z prostředků zahraniční rozvojové spolupráce.

Projekt započal v prosinci roku 2006 a původně měl trvat dva roky, ovšem na žádost ukrajinské strany byla realizace projektu prodloužena o šest měsíců bez navýšení celkových nákladů projektu.

X.3. MIGRAČNÍ PROJEKTY

1. Projekt Budování kapacit v oblasti migračního managementu Iráku

V roce 2006 se na základě spolupráce Ministerstva zahraničních věcí, Ministerstva vnitra a Mezinárodní organizace pro migraci, uskutečnil počáteční projekt *Budování kapacit v oblasti migračního managementu v Iráku*, jehož náplní byly studijní cesty iráckých migračních úředníků do České republiky. V roce 2007 bylo v Jordánsku a v České republice realizováno školení školitelů v oblasti kontroly dokumentů, zejména odhalování padělaných a pozměněných cestovních dokladů, z řad iráckých imigračních pracovníků, kteří v současné době pokračují v proškolení dalších zaměstnanců iráckého ministerstva vnitra. Česká republika v témže roce také financovala poskytnutí 49 přístrojů pro zkoumání pravosti dokladů pro výcvikové účely ve školícím středisku v Bagdádu a pro kontrolu dokladů na hraničních přechodech v Iráku. Náplní projektu v roce 2008 bylo vybudování systematické databáze dokladů a podpora nově založenému Centru pro analýzu dat a vyšetřování (DAFEC) na letišti v Basře a v Bagdádu. DAFEC je vybaven nezbytnými technickými prostředky a školící kursy pod vedením českých odborníků byly zaměřeny na sběr, ochranu a výměnu dat, vybudování databáze pro různé instituce a analýzu rizik založenou na získaných údajích. Úkolem DAFEC bude pilotní management dat – sběr dat, jejich analýza a výměna dat mezi agencemi na úrovni Bagdádu a Basry, s výhledem na podporu lokálních kapacit při analýze rizik pro zvýšení bezpečnosti a ochrany na hraničních přechodech v jižní části Iráku a v Bagdádu. Systém by měl být v pozdější fázi duplikován v dalších iráckých regionech.

2. Projekt preventivní a informační kampaně zaměřené na mongolské pracovní migranty

Na přelomu roku 2008 a 2009 Ministerstvo vnitra ve spolupráci s Mezinárodní organizací pro migraci zahájilo projekt preventivně cílený na informovanost mongolských pracovních migrantů o podmínkách na pracovním trhu a životních nákladech v České republice, o povinnostech a právech migrantů a o možnostech pomoci při řešení záležitostí spojených s pobytovým režimem v České republice. Kampaň probíhá souběžně v Mongolsku a v České republice a je postavena na čtyřech základních pilířích:

1. Internetové stránky v mongolštině shrnující informace o pracovním trhu, pobytovém režimu, povinnostech a právech, síti neziskových organizací v České republice pracujících s cizinci;
2. Mediální kampaň v Mongolsku, probíhající jednak prostřednictvím televizních kanálů a jednak v tištěných médiích. Jejím hlavním tématem budou skutečné podmínky na pracovním trhu, práva a povinnosti migrantů, skutečné příběhy pracovních migrantů v České republice a varování před praktikami zprostředkovatelských agentur a jednotlivců;
3. Informativní brožury vkládané na zastupitelském úřadu České republiky v Mongolsku do pasů držitelů pracovního povolení a dalších dlouhodobých víz obsahující informace o pracovním trhu a pracovně právních vztazích, informace týkající se pobytového režimu, kontaktní informace neziskových organizací, varování před praktikami zprostředkovatelských agentur a jednotlivců;
4. Informativní brožury distribuované mezi členy mongolské komunity v České republice obsahující navíc i informace o programu dobrovolných návratů a o programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi.

X.4. PROJEKTY MV ČR ZAMĚŘENÉ NA SPECIFICKÉ KATEGORIE CIZINCŮ

1. Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi v České republice

Odbor prevence kriminality ministerstva vnitra (dále jen „OPK“) je resortním gestorem specifického programu zaměřeného na pomoc a péči obětem obchodování s lidmi - **Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi** (dále jen „Program“), jenž funguje již od roku 2003.

V roce 2008 pokračovalo úspěšné fungování a rozvíjení výše uvedeného celostátního Programu, do něhož jsou z nevládního sektoru zapojeny prozatím dvě nevládní organizace (La Strada ČR, o.p.s. a Arcidiecézní charita Praha) a jedna mezivládní organizace – Mezinárodní organizace pro migraci. S těmito nevládními organizacemi byly podepsány aktualizované Dohody o spolupráci v rámci Programu.

Zpravidla jednou za dva měsíce se schází koordinační skupina na pracovní úrovni složená ze zástupců spolupracujících institucí a organizací.

Interdisciplinární pracovní skupina pro podporu a ochranu obětí obchodování s lidmi (dále jen „Interdisciplinární pracovní skupina“) řízená I. náměstkem ministra vnitra byla nahrazena v roce 2008 zřízením Meziřesortní koordinační skupiny pro oblast boje proti obchodování na základě usnesení vlády České republiky ze dne 20. srpna 2008 č. 1006. Svolání Interdisciplinární skupiny se předpokládá pouze v situacích, které budou vyžadovat přijetí okamžitého řešení v oblasti péče o oběti obchodování s lidmi.

Jako zcela bezproblémový a rychlý lze označit v současné době průběh spolupráce mezi jednotlivými aktéry koordinačního mechanismu, ať již jde o zařazování obětí (ÚOOZ, MV, NNO) či úpravu pobytu obchodovaných osob (MV, SCP, NNO).

Způsob financování programu odpovídá současným potřebám a zájmu služby v rámci Programu.

Program nabízí pomoc obětem obchodování s lidmi a motivuje je ke spolupráci s orgány činnými v trestním řízení, aby přispěly k potrestání pachatelů.⁸² Je realizován prostřednictvím národního referenčního mechanismu, do něhož jsou zapojeny státní, mezivládní a na základě dohody o spolupráci také nestátní neziskové organizace, které pomáhají osobám z prostitučního prostředí, podporují identifikované oběti obchodování s lidmi a realizují preventivní aktivity.

⁸² Více k Programu: do Programu mohou být zařazeny oběti obchodu s lidmi (ženy i muži), kteří byli obchodováni za účelem nucené prostituce nebo nucené práce. Postup při zařazení oběti do Programu:

- policie, nevládní organizace či jiná instituce (např. konzulární úřad) identifikuje oběť obchodování s lidmi a podá návrh na její zařazení do Programu sekretariátu národního koordinátora (odbor prevence kriminality);
- po zařazení do Programu může být až po dobu 60ti dnů (v případě potřeby) oběti poskytována krizová intervence, oběť se v jejím průběhu musí rozhodnout, zda bude spolupracovat s orgány činnými v trestním řízení;
- po uplynutí 60ti denní lhůty je „nespolupracující oběti“ nabídnut program dobrovolného návratu do země původu, „spolupracující“ oběti je uděleno vízum za účelem strpění pobytu podle ustanovení § 33 zákona o pobytu cizinců nebo povolení k dlouhodobému pobytu za účelem ochrany na území podle ustanovení § 42e zákona o pobytu cizinců, které je prodloužováno až do pravomocného ukončení trestního řízení;
- poruší-li oběť podmínky Programu, je z něj vyřazena;
- po skončení trestního řízení může oběť využít možnosti dobrovolného návratu do země původu nebo požádat o trvalý pobyt z důvodu hodných zvláštního zřetele podle §66 odst. 1 písm. b) zákona o pobytu cizinců v podmínkách speciálního ustanovení §69 odst. 2 písm. c) zákona o pobytu cizinců, tj. obývá území na základě povolení dlouhodobého pobytu za účelem ochrany na území, pokud jeho spolupráce s orgánem činným v trestním řízení přispěla k prokázání trestného činu obchodování s lidmi.

Nestátní neziskové organizace obchodovaným osobám nabízejí krizovou psycho-sociální nebo zdravotní péči, ubytování, podporu při integraci do běžného života apod. V případě cizinců pobývajících na území nelegálně dochází k zajištění úpravy pobytového statutu.

V roce 2008 byl zaznamenán nárůst obětí obchodování s lidmi za účelem nucené práce. Identifikováno bylo 16 obětí obchodování s lidmi za účelem nucené práce a 8 obětí za účelem sexuálního vykořisťování. Ukazuje se, že oběťmi obchodování s lidmi se stávají také čeští občané, proto jsou nezbytné preventivní a osvětové aktivity také na území České republiky ve spolupráci s dalšími institucemi a organizacemi. Účast v Programu byla v 9 případech ukončena repatriací do země původu, jedna Češka byla repatriovaná z Dánska. V průběhu roku 2008 bylo ukončeno setrvávání v Programu 19 obětí. Nadále setrvává v Programu 5 obětí identifikovaných v roce 2008.

OPK koordinuje a hradí dobrovolné návraty obětí obchodování s lidmi a tím jim umožňuje navrátit se důstojně, bezpečně a bezplatně do země původu. Ve sledovaném roce bylo realizováno 10 návratů (3 do Brazílie, 1 na Ukrajinu, 1 na Slovensko, 4 do Rumunska, 1 z Dánska do Čech).

V roce 2008 byla podána odborem prevence kriminality výzva k zaslání žádostí o poskytnutí státní dotace s názvem „*Prevence obchodování s lidmi a pomoc obětem*“. V roce 2008 byly uděleny finanční prostředky v rámci tohoto dotačního programu nevládním organizacím - La Strada ČR (1 300 000,-Kč), Arcidiecézní charita Praha (2 310 000,-Kč) a Organizace pro pomoc uprchlíkům (310 000,-Kč).

Na základě zkušeností z pilotního projektu prevence zaměřené na zákazníky prostituce byla zahájena v roce 2007 informační kampaň proti obchodu s lidmi. Tato kampaň pokračovala i v roce 2008. Kampaň se zaměřuje na cílovou skupinu zákazníků prostituce a nepřímo na oběti obchodu s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování. Partnerské organizace vytvořily pro účel kampaně platformu nazvanou „Spolu proti obchodu s lidmi“. Slogan kampaně zní „**Neboj se to říct za ní.**“ Během kampaně jsou využívány webové stránky v českém, anglickém a německém jazyce (www.rekni-to.cz; www.sage-es.cz; www.say-it.cz). U partnerských organizací byly zřízeny také telefonní linky.

Pro rok 2008 podpořil odbor prevence kriminality v rámci dotačního titulu „*Prevence obchodování s lidmi a pomoc obětem*“ státní dotací nestátní neziskovou organizaci La Strada ČR o.p.s. v projektu, který se zabývá prací v terénu se zaměřením na cizince/cizinky pracující v českých továrnách jako zaměstnanci zprostředkovatelských agentur, se zvláštním zřetelem na vietnamskou komunitu. V započaté aktivitě chce za podpory Ministerstva vnitra La Strada ČR o.p.s. i nadále pokračovat.

OPK připravil dvojjazyčnou brožuru o Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi, která je určena odborné i široké veřejnosti. Cílem je zvýšit informovanost v oblasti obchodování s lidmi a seznámit veřejnost s tímto programem.

Zástupci OPK se i v roce 2008 účastnili přednáškových a vzdělávacích aktivit ve spolupráci se státními institucemi a nevládním sektorem a zároveň pořádali vzdělávací semináře zaměřené na problematiku obchodování s lidmi. Cílem seminářů je informovat o aktivitách OPK v oblasti obchodování s lidmi a o fungování Programu.

V roce 2008 se podařilo Ministerstvu vnitra navázat spolupráci se zástupci státní vysoké školy v Brně, Univerzitou obrany. Pořádané semináře jsou zaměřeny na problematiku obchodování s lidmi pro potřeby Armády ČR a vědecké činnosti ve prospěch resortu Ministerstva obrany. V uvedeném roce se uskutečnila jedna z přednášek, na kterou bude navázáno i v roce 2009 pravidelným pořádáním seminářů pro vojáky v rámci vyšší důstojnické školy a generálního štábu.

Zástupci OPK se aktivně podílí na spolupráci s různými mezinárodními organizacemi v uvedené problematice (např. OSN - UNODC, Rada Evropy, orgány Evropské unie atd.).

Odbor prevence kriminality je gestorem mezinárodního projektu „*Mezinárodní referenční mechanismus pro oběti obchodování s lidmi v zemích zdrojových a cílových*“, který koordinuje ICMPD.

Cílem projektu je propojení existujících národních koordinačních mechanismů pro ochranu a pomoc obětem obchodu s lidmi, sjednocení standardů služeb poskytovaných obětem a především posílení mezinárodní a bilaterální spolupráce v oblasti repatriace a reintegrace obětí.

Hlavním výstupem tohoto projektu bude stanovení principů péče o oběti obchodování s lidmi a jejich navrácení do země původu.

Garantem projektu je Itálie, vedle České republiky dále spolupracují Portugalsko, Bulharsko, Rumunsko, Albánie, Maďarsko, Makedonie a řada neziskových organizací. ICMPD je odpovědné za implementaci celého projektu. Předpokládaná délka projektu je 18 měsíců (od května 2008 – do října 2009).

Za účelem implementace projektu vytvořil OPK národní realizační tým složený ze zástupců OPK a odboru bezpečnostní politiky, neziskových a mezivládních organizací, policie a justice, kteří se budou podílet na plnění jednotlivých projektových cílů. Tito experti se budou účastnit pravidelných setkání realizačního týmu podle stanoveného harmonogramu a fází projektu. Experti se budou moci případně zúčastnit studijních cest do zahraničí, které budou koordinovány projektovým manažerem ICMPD.

V roce 2008 byl OPK schválen projektový záměr na programové dílo „Informační systém Obchodovaná osoba“; do této doby vede OPK evidenci obětí zařazených do Programu manuálně. Jedná se o softwarovou databázi určenou pro sběr údajů od klientů zařazených do Programu a to v režimu osvědčení pro sběr osobních údajů vydaného ÚOOÚ. Programové dílo se nachází v testovací fázi. Spuštění je plánováno na léto 2009. Přístup k databázi budou mít pouze zástupci Ministerstva vnitra.

Cílem „Informačního systému Obchodovaná osoba“ je utřídně shromažďovat údaje k obětem obchodování s lidmi zařazených do Programu, nebo kterým byl umožněn dobrovolný návrat do země původu. Registr by měl být schopen poskytovat výstupy a třídění na základě různých filtrů a zpracovat údaje ve formě statistických souhrnných výstupů.

Mimo uvedeného existuje v České republice řada dalších aktivit, jejichž komplexní přehled je detailně zpracován mj. v materiálu nazvaném „*Zpráva o stavu obchodování s lidmi v ČR za rok 2008*“.⁸³

2. Program podpory při potírání nelegální migrace

V souladu se „*Zásadami politiky vlády v oblasti migrace cizinců*“ zakotvenými v usnesení vlády České republiky č. 55 ze dne 13. ledna 2003 byl odborem azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra České republiky (dále jen „OAMP“) vytvořen „*Program podpory při potírání nelegální migrace*“ (dále je „Program“).

Uvedené opatření nelegislativního charakteru schválené usnesením vlády České republiky č. 502 ze dne 16. května 2007 (ve znění pozdějších změn a doplňků) zaměřené na oblast boje s nelegální migrací, vychází ze základních premis „*Směrnice Rady 2004/81/ES ze dne*

⁸³ Zpráva poskytuje přehled nejen o preventivně informačních aktivitách, ale celkově o situaci v obchodu s lidmi a jeho různých formách vyskytujících se na území ČR, statistické údaje, příklady úspěšných policejních realizací, přehled relevantních legislativních změn a dostupné údaje o obětech obchodování s lidmi. Zpráva je k dispozici na internetových stránkách Ministerstva vnitra ČR, v části „o nás, bezpečnost a prevence, kriminalita, obchod s lidmi, dokumenty“ a to též v anglické verzi.

29. dubna 2004 o povolení k pobytu pro státní příslušníky třetích zemí, kteří jsou oběťmi obchodování s lidmi nebo obdrželi pomoc k nedovolenému přistěhovalectví a kteří spolupracují s příslušnými orgány“, a souvisejících právních předpisů České republiky⁸⁴. Jeho základním cílem je zajistit efektivní spolupráci mezi osobami, které obdržely pomoc k nedovolenému přistěhovalectví, orgány činnými v trestním řízení a dalšími zainteresovanými subjekty při odhalování a objasňování a zároveň předcházení předmětné trestné činnosti, a to za současného zajištění nezbytné péče pro dotčené osoby a případně i pro jejich rodinné příslušníky nacházející se tč. na území České republiky se zásadním důrazem na jejich osobní bezpečnost.

Za tímto účelem byl v rámci Programu nastaven systém součinnosti jednotlivých zúčastněných subjektů, jehož první fáze je zaměřena na detekování případných svědků, kterým jsou průběžně poskytovány ucelené informace o Programu, právní poradenství a popř. potřebná sociální a psychologická pomoc tak, aby svá rozhodnutí ke spolupráci s orgány činnými v trestním řízení nebo k dobrovolnému návratu činili v maximálně objektivních podmínkách. Druhá fáze je pak orientována na bezproblémový průběh trestního řízení a podporu svědků cílenou na jejich možnou sociální integraci a zapojení do běžného života.

Na vytvořeném systému participují příslušné orgány činné v trestním řízení, neziskové nevládní organizace, Mezinárodní organizace pro migraci, Služba cizinecké policie Policie České republiky, Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra České republiky a v neposlední řadě OAMP, který je současně hlavním koordinátorem činností v rámci Programu.

V průběhu pilotní etapy Programu r. 2007-2008 bylo na OAMP postoupeno celkem 146 podnětů týkajících se cizinců, kteří by mohli disponovat kriminálně relevantními informacemi pro případné potřeby trestního řízení souvisejícího s nedovoleným přistěhovalectvím. Z uvedené počtu se podařilo detekovat 9 osob, které poskytují či již poskytly spolupráci orgánům činným v trestním řízení v předmětné trestní věci v procesním postavení významného svědka.

Ve zkušebním období bylo všem detekovaným cizincům průběžně poskytováno deklarované poradenství zaměřené zejména na právní úpravu pobytu cizinců na území České republiky, na možnosti jejich legálního vstupu či dobrovolného návratu apod. V návaznosti na uvedené, mimo jiné, k 31. 12. 2008 využilo nabídky dobrovolného návratu do země původu 14 osob.

Celkové resumé výsledků činnosti pilotní etapy r. 2007-2008 Programu dostatečně osvědčilo jako účelné a efektivní doplnění stávajících legislativních nástrojů boje s nelegální migrací, vykazující pozitivní výsledky jak v oblasti preventivní, tak v oblasti represivní, a to při maximální hospodárnosti využití poskytnutých finančních prostředků. Z uvedených důvodů bylo zkušební období realizace Programu rokem 2008 řádně ukončeno.

Související **Závěrečné vyhodnocení pilotní fáze** Programu podpory při potírání nelegální migrace včetně finanční rozvahy na realizaci pro následné období roku 2009 **bylo schváleno usnesením vlády České republiky č. 1601 ze dne 16. prosince 2008.**

⁸⁴ Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, v platném znění; zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, v platném znění; zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), v platném znění;

X.5. SOLIDARITA A ŘÍZENÍ MIGRAČNÍCH TOKŮ

Evropská komise ve svém sdělení Radě a Evropskému parlamentu stanovila **Rámcový program Solidarita a řízení migračních toků** na období 2007 - 2013, který je zaměřen na řešení otázky spravedlivého sdílení odpovědnosti mezi členskými státy ve vztahu k finanční zátěži vyplývající ze zavedení integrovaného řízení kontroly vnějších hranic Evropské unie a z realizace společné azylové a migrační politiky. Materiál obecně vychází z Haagského programu a jeho cílem je podporovat posilování prostoru svobody, bezpečnosti a práva.

Rámcový program stanoví finanční mechanismy solidarity (fondy) pokrývající čtyři oblasti:

- kontrola a dohled na vnějších hranicích („integrovaná správa hranic“), vízová politika, ve vzájemném doplnění se s Evropskou agenturou pro řízení operativní spolupráce na vnějších hranicích členských států Evropské unie (agentura FRONTEX);
- navrácení státních příslušníků třetích zemí nezákonně pobývajících v EU;
- integrace státních příslušníků třetích zemí oprávněně pobývajících v EU;
- azyl (rozvíjející stávající Evropský uprchlický fond).

Ke konci první poloviny roku 2007 byla Radou EU schválena čtyři rozhodnutí, jakožto součást výše uvedeného rámcového programu *Solidarita a řízení migračních toků*, která zřizují jednotlivé fondy a která tvoří celistvý rámec:

1. Rozhodnutí č. 2007/435/ES o zřízení **Evropského fondu pro integraci státních příslušníků třetích zemí** na období 2007 až 2013;
2. Rozhodnutí č. 574/2007/ES o zřízení **Fondu pro vnější hranice** na období 2007 až 2013,
3. Rozhodnutí č. 573/2007/ES o zřízení **Evropského uprchlického fondu** na období 2008 až 2013;
4. Rozhodnutí č. 575/2007/ES o zřízení **Evropského návratového fondu** na období 2008 až 2013.

Navíc Evropská komise předložila ke každému výše uvedenému rozhodnutí prováděcí dokumenty – tj. Implementační pravidla a Strategické zásady, které vymezují priority fondů. Tyto slouží ke zpracování ročních a víceletých programů k jednotlivým fondům. Víceleté a roční programy jsou základními dokumenty, které předkládají členské státy Evropské komisi a podléhají jejímu schválení. Víceleté a roční programy stanovují rámec pro čerpání finanční pomoci.

Na základě podmínek Rozhodnutí jsou jednotlivé fondy spravovány odpovědným orgánem v členském státě, kterým je v České republice Ministerstvo vnitra, odbor azylové a migrační politiky.

1. Evropský uprchlický fond III.

Evropský uprchlický fond III. (dále jen „EUF III.“) je pokračováním Evropského uprchlického fondu II. (dále jen „EUF II.“) realizovaného v letech 2005-2007.

Obecným cílem EUF III. je podpora a povzbuzení úsilí členských států při přijímání uprchlíků a vysídlených osob a při nesení důsledků tohoto přijímání s ohledem na právní předpisy Společenství v těchto věcech prostřednictvím spolufinancování.

Hlavním cílem EUF III. je postupně vytvořit prostor svobody, bezpečnosti a práva a stanovit opatření k zajištění volného pohybu osob ve spojení s doprovodnými opatřeními týkajícími se kontrol na vnějších hranicích, azylu a přistěhovalectví.

2. Fond pro vnější hranice

Smyslem Fondu pro vnější hranice (dále jen FVH) je zajistit prostřednictvím solidarity mezi členskými státy tj. přes finanční pomoc harmonizovanou úroveň ochrany vnějších hranic v členských státech Evropské unie.

Hlavními cíli FVH je účinná organizace úkolů v oblasti ochrany vnějších hranic, účinné řízení toků osob na vnějších hraničních členskými státy s cílem zajistit vysokou úroveň ochrany vnějších hranic, zlepšení řízení činností organizovaných konzulárními a jinými službami členských států ve třetích zemích.

3. Evropský fond pro integraci státních příslušníků třetích zemí

Evropský fond pro integraci státních příslušníků třetích zemí (dále jen EIF) představuje finanční nástroj, který by měl ve svém právním rámci usnadnit integraci státních příslušníků třetích zemí v členských státech a měly by z něj být hrazeny různé akce na podporu integrace.

Hlavním cílem EIF je podpora členských států usnadnit státním příslušníkům třetích zemí s odlišným kulturním, náboženským, etnickým a jazykovým původem vstup do společnosti jednotlivých členských států.

4. Evropský návratový fond

Vytvoření Evropského návratového fondu (dále jen ENF) je navrhováno za účelem podpory členských států v boji proti nelegální migraci, resp. v jejich úsilí efektivně realizovat návraty příslušníků třetích států, kteří nesplňují nebo již nadále nesplňují podmínky k pobytu na území členského státu.

Obecným cílem ENF je podpora úsilí členských států o zlepšení řízení návratů ve všech aspektech prostřednictvím využívání koncepce integrovaného řízení a zabezpečování společných akcí nebo vnitrostátních akcí v rámci zásady solidarity.

Celkové objemy finančních prostředků pro jednotlivé fondy

(období 1. leden 2008 – 31. prosince 2013)

- EUF - **628 mil EUR;**
- ENF - **676 mil EUR;**
- EIF - **825 mil EUR;**
- FVH (1. leden 2007 – 31. prosinec 2013) - **1. 820 mil EUR**

Evropská komise sdělila odhady alokací na jednotlivé fondy na celé víceleté období pro všechny členské státy. **Pro Českou republiku byly stanoveny následující částky:**

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Celkem
FVH	1 973 113,72	1 813 238,85	2 188 000,00	2 260 000,00	2 807 000,00	4 003 000,00	5 636 000,00	20 680 352,57
ENF	-	1 105 615,11	1 255 000,00	1 473 000,00	1 894 000,00	2 561 000,00	2 969 000,00	11 257 615,11
EIF	1 323 425,91	1 793 443,34	2 026 000,00	2 172 000,00	2 647 000,00	3 213 000,00	3 578 000,00	16 752 869,25
EUF	-	1 131 906,61	1 357 000,00	1 357 000,00	1 507 000,00	1 507 000,00	1 763 000,00	10 088 966,25
Celkem	4 762 599,27	5 844 203,91	6 826 000,00	7 262 000,00	8 855 000,00	11 284 000,00	13 946 000,00	58 779 803,18

Poznámka: Částky jsou uváděny v Eurech.

V roce 2008 skončil třetí ročník realizace EUF 2005 – 2007 (EUF II.), na který navazuje EUF III. (na období 2008 – 2013), jako součást obecného programu Solidarita a řízení migračních toků.

Pro rok 2007 byla České republice přidělena částka cca 1,13 mil. EUR. V rámci výzvy bylo schváleno celkem 28 projektových žádostí z 37 (18 pro oblast přijímání, 7 pro oblast integrace a 3 pro dobrovolné návraty). Město Kostelec nad Orlicí v průběhu realizace projektu odstoupilo od smlouvy. Přiznaná finanční podpora na tyto projekty činila celkově 27 656 923 Kč.

V roce 2009 budou vybrány projekty pro realizaci ročního programu EUF 2008 a EIF 2007 a 2008. Bude vyhlášena výzva k předkládání návrhů projektů pro roční program ENF 2008 a pro roční program FVH 2007 a 2008.

XI. Mezinárodní spolupráce

Mezinárodní spolupráce v migrační problematice v roce 2008 pokračovala v aktivitách započatých již v dřívějších letech. V rámci vztahů se členskými zeměmi Evropské unie a Schengenu se komplementárně ke spolupráci na úrovni orgánů Evropské unie dále soustředila na posílení praktické a operativní spolupráce ve všech aspektech migrace, ochrany státních hranic a azylu,⁸⁵ přičemž zvláštní pozornost byla věnována rozšiřování aktivit v rámci neformálního sdružení generálních ředitelů imigračních služeb GDISC, kde bylo i nadále Ministerstvo vnitra zastoupeno v jeho Řídicí skupině, dále v rámci Mezinárodní konference vedoucích představitelů pohraničních policí a agentury EU Frontex, a regionální spolupráci ve formě Salzburského fóra a Visegrádské skupiny.

V rámci GDISC se Ministerstvo vnitra podílelo na společných projektech v oblasti azylu (Projekt Evropské azylové příručky), migračního managementu a řízení migrace (Ukrajina, Bosna a Hercegovina) a na *Interpreters' Pool Project*, jehož cílem je poskytnout tlumočnický pro vedení pohovorů se žadateli o azyl.

I nadále byla posilována spolupráce s hlavními tranzitními a zdrojovými zeměmi migrace do České republiky, zvláště pak v regionu Společenství nezávislých států. Na úrovni Evropské unie Česká republika aktivně podpořila aplikaci nástrojů Globálního přístupu k migraci Evropské unie v jeho východní a jihovýchodní dimenzi a vstoupila do sjednaného Partnerství pro mobilitu s Moldavskem. Další kroky k prohloubení politického dialogu a vzniku skutečného migračního partnerství mezi Evropskou unií a těmito regiony jsou plánovány jako prioritní akce během českého předsednictví EU, kde Česká republika bude navazovat i na dosavadní podporu Budapešťského procesu jako hlavní platformy pro spolupráci mezi zeměmi EU, západního Balkánu a Společenství nezávislých států. V jeho rámci vede pracovní skupinu zabývající se vztahem azylu a neregulární migrace.

Ministerstvo vnitra rovněž rozšířilo aktivity směrem k posílení praktické spolupráce s nečlenskými zeměmi v řízení migrace a pomoci při posilování národních kapacit pro řízení migrace – největším jednotlivým projektem financovaným Evropskou komisí je multilaterální projekt *GDISC Ukraine - Capacity Building and Technical Support to Ukrainian authorities to Effectively Respond to Irregular Transit-Migration (ERIT)* připravený ve spolupráci s ministerstvy vnitra a spravedlnosti Nizozemska, Maďarska, Polska, Slovenska a Velké Británie a Mezinárodním centrem pro rozvoj migračních politik. Cílem projektu je posílení kapacit ukrajinských migračních kapacit, a to formou transferu know how a poskytnutím technické pomoci v šesti navzájem propojených modulech, které komplexně pokrývají nejrůznější části migrační problematiky. Projekt byl zahájen na v únoru 2008 a potrvá dva roky. Předností projektu je kromě komplexnosti zejména mezistátní přístup, který by měl efektivně doplnit dosavadní působení nevládních a mezinárodních organizací na Ukrajině. Ministerstvo vnitra kromě celkového vedení projektu je zodpovědné za modul detenční střediska. Na národní úrovni byly i nadále realizovány projekty v rámci Zahraněční rozvojové spolupráce, a to ve spolupráci s českými nevládními organizacemi a s Mezinárodní organizací pro migraci.

V rámci vnější dimenze azylu Ministerstvo vnitra aktivně podporovalo opatření směrem k posílení ochrany uprchlíků v zdrojových regionech původu, nalézání trvalých řešení pro uprchlíky, konkrétně realizovalo přesídlení skupiny barmských uprchlíků z Malajsie.

⁸⁵ V hodnoceném roce se zástupci Ministerstva vnitra a PČR Služby cizinecké policie pravidelně zúčastňovali jednání pracovních skupin Rady Evropské unie SCIFA, Migrace a vyhoštění, Azyl, Hranice, VISA, CIREFI Hodnocení Schengenu, SIS/Sirene a dalších, kde jsou projednávány záležitosti z oblasti azylu a migrace.

Česká republika pro realizaci svých priorit v oblasti azylu a migrace úzce spolupracovala s mezinárodními organizacemi, především pak s Mezinárodní organizací pro migraci (IOM), Mezinárodním centrem pro rozvoj migračních politik (ICMPD), Úřadem Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR) a Radou Evropy.

Ve spolupráci s IOM, jak je již uvedeno v předchozích kapitolách této zprávy, bylo realizováno několik projektů v zahraničí (Irák, Moldavsko, Gruzie). IOM je zároveň hlavním partnerem pro oblast dobrovolných návratů do země původu.

S ICMPD pak vedle výše uvedeného projektu ERIT na Ukrajině probíhala spolupráce v rámci Budapešťského procesu, jehož sekretariát hostí, a při realizaci projektu *Identifikace padělaných a pozměněných dokumentů na Ukrajině*.

V případě UNHCR se spolupráce orientuje na problematiku pomoci uprchlíkům v zemích a regionech původu a přesídlování.

Česká republika zastoupená Ministerstvem vnitra se pravidelně účastní zasedání Evropského výboru pro migraci Rady Evropy (dále jen „CDMG“), která se zaměřují především na oblast integrace a vztahů mezi komunitami. CDMG tvoří zástupci členských států Rady Evropy a vybraných mezinárodních a mezivládních organizací a mezinárodních nevládních organizací. Zastoupeno je také Parlamentní shromáždění Rady Evropy. V rámci CDMG existuje několik expertních pracovních skupin. V roce 2008 byl zástupce České republiky znovu zvolen na 2 roky do Byra CDMG.

CDMG připravil k realizaci 2 projekty Rady Evropy, a to *Projekt k podpoře migrantů a jejich sociální soudržnosti* a *Projekt 1970 k ochraně lidských práv a důstojnosti zranitelných migrantů*.

CDMG připravil ministerskou konferenci zaměřenou na migraci a pracovní trh, která se uskutečnila v září 2008 v Kyjevě.

V rámci Evropské unie je budována Evropská migrační síť, jež má napomoci zvýšit informovanost o vývoji v oblasti azylu a migrace v jednotlivých členských státech Evropské unie.⁸⁶ Poskytování aktuálních, objektivních, spolehlivých a srovnatelných informací o migraci a azylu poslouží jako podpora při formulování politik Evropské unie v oblastech migrace a azylu.

Evropská migrační síť se skládá z národních kontaktních míst jmenovaných členskými státy a Komise. Národním kontaktním místem Evropské migrační sítě v České republice je od roku 2004 odbor azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra. V přípravné fázi, která probíhala od roku 2002 se Česká republika účastnila vybraných činností v rámci sítě, po přijetí rozhodnutí Rady o zřízení Evropské migrační sítě se Česká republika plně zapojila do její činnosti.

V roce 2008 pokračoval rozvoj aktivit agentury Frontex (Evropská agentura pro řízení operativní spolupráce na vnějších hranicích členských států EU), do kterých se zapojují členské státy Evropské unie a státy uplatňující Schengenské standardy. Stejně jako ostatní státy i Česká republika zaznamenala zvýšený nárůst aktivit v celé šíři své působnosti. Hlavním gestorem za spolupráci s agenturou Frontex je PČR Služba cizinecké policie.

Za koordinace agentury Frontex probíhaly po celý rok společné operace na vnějších mořských, pozemních a vzdušných hranicích členských států Evropské unie a států uplatňujících Schengenskou dohodu. Základem pro organizaci a zaměření společných operací jsou analýzy rizik vypracovávané oddělením analýzy rizik agentury Frontex. Agentura neustále vyvíjí a vypracovává postupy pro zlepšení provádění společných akcí. Příkladem nového konceptu pro provádění operativní spolupráce je projekt HAMMER, který zahrnuje několik různě zaměřených operací a rámcově upravuje spolupráci v průběhu celého projektu.

⁸⁶ Rozhodnutí Rady o zřízení Evropské migrační sítě bylo přijato 14. května 2008.

PČR služba cizinecké policie se aktivně zapojovala především do společných operací na vnějších pozemních a vzdušných hranicích. V případě účasti na společných operacích na vnějších pozemních a vzdušných hranicích se SCP zapojovala formou vysílání příslušníků SCP (SO GORDIUS, SO ATLAS I., SO EURO CUP 2008, SO HAMMER) do určených oblastí se zvýšenou mírou nelegální migrace. V případě účasti na společných operacích na vnějších vzdušných hranicích pak Česká republika dále hrála i úlohu hostitelského státu (ZORBA, ZARATHUSTRA, HAMMER), na jehož letištích byla vykonávána opatření a úkoly v rámci dané operace. Policisté Služby cizinecké policie se zúčastnili dvou cvičení RABIT v Rumunsku a ve Slovinsku. Cvičení RABIT jsou zaměřena na procvičování postupů a mechanismů vyslání příslušníků dle nařízení Rady a EP (ES) č. 863/2007, jehož účelem je poskytnutí rychlé operativní pomoci na omezenou dobu žádajícímu státu, který čelí naléhavé a mimořádné situaci, zejména přílivu velkého počtu státních příslušníků třetích zemí usilujících o nedovolený vstup na území dotčeného členského státu.

Mezi policejními orgány České republiky, Rakouska a Švýcarska probíhala intenzivní mezinárodní policejní spolupráce v souvislosti s konáním EURA 2008. PČR Služba cizinecké policie zde hrála významnou roli. Ředitel služby cizinecké policie byl určen jako hlavní koordinátor bezpečnostních opatření a v jím sestaveném týmu, vyslaném do místa konání EURA 2008, byli zařazeni také policisté Služby cizinecké policie. V této souvislosti rakouská strana využila čl. 23 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 562/2006 ze dne 15. března 2006, kterým se stanoví kodex Společenství o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex) a znovu zavedla ochranu státních hranic. Na vybraných místech bývalých hraničních přechodů rakouská strana zavedla provádění pohraniční kontroly. Policisté služby cizinecké policie prováděli v této souvislosti na vytipovaných místech přeshraničních dopravních spojení intenzivnější činnost a následně v rámci mezinárodní spolupráce probíhala výměna informací související s EURO 2008.

V hodnoceném roce se prohloubila spolupráce v rámci společného česko-rakouského komunikačního centra na bývalém hraničním přechodu Mikulov-Drasenhofen. V prosinci 2007 došlo k zprovoznění nového společného pracoviště na česko-německé státní hranici ve Schwandorfu, které nahradilo stávající pracoviště ve Furth im Wald. Byla zintenzivněna i spolupráce s Polskem a byl zahájen provoz dvou společných pracovišť Chotěbuz-Cieszyn a Kudowa Slone-Náchod.

Za významné lze považovat provádění společných pohraničních hlídek. Na státních hranicích se SRN, Rakouskem, Slovenskem a Polskem jsou pravidelně organizovány tyto společné formy nasazení. Společné policejní hlídky se pravidelně účastní kontrol ubytovacích zařízení a rekreačních oblastí, preventivních akcí k potírání příhraniční a přeshraniční trestné činnosti na celé délce státní hranice a v příhraničním pásmu. V rámci projektu IFAREG, jehož účastníky jsou za Českou republiku ObŘ SCP Ústí n.L. a Plzeň a za Německo příslušné organizační články spolkové policie v Sasku (SRN), probíhá velmi čilá policejní spolupráce především v oblasti vzdělávání a činnosti společných hlídek.

Mezinárodní spolupráce České republiky vztahující se k schengenské spolupráci, sjednávání readmisních dohod, integraci cizinců, humanitárním a rozvojovým projektům je blíže rozvedena v příslušných kapitolách.

XII. Závěr

Vstup České republiky do Schengenu nepřinesl z bezpečnostního hlediska výrazné změny v oblasti migrace. Úplné odstranění kontrol na pozemních státních hranicích (dnešních vnitřních schengenských hranicích) však znamená pro Českou republiku komplikovanější možnosti odhalování nelegální migrace. Nelegální migranti jsou tak nyní detekováni na vnější schengenské hranici nebo při pobytových kontrolách.

Ochrana vnějších hranic je jedním z pilířů v boji proti nedovolenému přistěhovalectví a obchodu s lidmi, a jako taková je součástí čtyř pásmového modelu boje s nelegální migrací. Česká republika si je vědoma závažnosti nelegální migrace přes vnější schengenské hranice, a proto se bude její pozornost i nadále soustřeďovat na zajištění bezpečnosti mezinárodních letišť.⁸⁷

Kontrolní činnost ve vnitrozemí České republiky je nutné nadále provádět se zaměřením na vyhledávání nelegálně se zdržujících osob a důsledně prověřovat legálnost pobytu kontrolovaného cizince na území České republiky; plně využívat možností své místní znalosti příhraničí a provádět kontrolní činnost na vytipovaných přístupových komunikacích ke státní hranici. Nezastupitelnou úlohu rovněž mají kontroly prováděné v součinnosti PČR Služby cizinecké policie, úřadů práce, živnostenských úřadů, Celní správy a dalších kontrolních orgánů zaměřené na zjišťování nelegálně či neohlášeně zaměstnávaných cizinců, ale i cizinců porušujících povinnosti uložené živnostenským zákonem. Lze říci, že kontroly zahraničních osob a jejich případné sankcionování za porušení právních předpisů České republiky má své opodstatnění. Jejich cílem není pouze represe, ale mají i preventivní charakter, tj. zlepšení povědomí o povinnostech a tím i dodržování právních předpisů České republiky těmito osobami.

Také **legální migrace** s sebou přináší potencionální bezpečnostní rizika, protože se v některých případech může snadno propojit s nelegální migrací. Zneužívání forem legálního vstupu na území České republiky, po kterém následuje nelegální pobyt na území nebo snaha o legalizaci pobytu, je v současné době běžnou formou nelegální migrace. Migraci je v posledních letech obtížné jednoznačně rozlišovat na legální a nelegální, zejména kvůli využívání mnoha způsobů, jak pobyt na území České republiky učinit legálním (např. účelová manželství, společná domácnost či účelové souhlasné prohlášení rodičů, zneužívání institutu přechodného pobytu některými občany EU, apod.).

Bezpečnostní riziko představuje také **užívání cizích, pozměněných a padělaných cestovních dokladů**. Neregulérní cestovní doklady jsou v České republice používány zejména v souvislosti s ekonomickou migrací, ale mohou se na ně pod falešnou identitou skrývat i osoby napojené na mezinárodní zločin či terorismus. V neposlední řadě je to i zjištěný výskyt padělaných dokladů předkládaných při podání žádosti o povolení k pobytu na území České republiky apod.

Současná situace vyžaduje hledání účinných zbraní v boji proti novým nežádoucím formám migrace. Tyto nové formy **posilují význam Analytického centra pro ochranu státních hranic a migraci** při koordinaci meziřesortní spolupráce, výměně informací a v analytické a metodické činnosti.

Jedním z prvořadých zájmů migrační politiky České republiky i nadále zůstává navracení, při němž jsou dodržována a respektována základní práva. Efektivní návratová politika je klíčová při zajišťování veřejné podpory pro prvky jako je legální migrace a azyl. Prioritou v této souvislosti zůstává rovněž sjednávání **readmisních dohod**.

⁸⁷ Ochrana vnějších hranic zajišťují inspektoráty na mezinárodních letištích Praha - Ruzyně, Brno - Tuřany, Ostrava - Mošnov, Karlovy Vary a Pardubice a na ostatních mezinárodních letištích oblastních ředitelství Služby cizinecké policie, v jejichž územní působnosti se mezinárodní letiště nachází.

Na úseku sjednávání readmisních smluv vyvíjí Česká republika aktivity dvěma směry. Jednak se věnuje sjednávání dvoustranných readmisních smluv, jednak se spolupodílí na práci Komise Evropské unie při sjednávání komunitárních readmisních dohod s vybranými třetími státy.

V roce 2009 bude Česká republika, resp. Ministerstvo vnitra usilovat o finalizaci rozpracovaných readmisních smluv, zahájení jednání o readmisních smlouvách zejména s Mongolskem a Indií a zahájení jednání o prováděcích ujednáních ke komunitární readmisní dohodě s Ruskem, Ukrajinou a zeměmi západního Balkánu. Prováděcí ujednání jsou předpokladem pro to, aby readmisní dohody mohly být pružně aplikovány. Nadále bude Ministerstvo vnitra spolupracovat formou účasti svého zástupce na expertních jednáních na přípravě smluv uzavíraných v rámci Evropské unie.

Mezi opatření směřující k omezování migrace v její nelegální formě rovněž přispívají již v materiálu zmíněné **projekty zahraniční rozvojové spolupráce**, jež mají dopad na ovlivnění rozvoje cílových zemí nejen na poli migrace, ale také na poli dobré správy věcí veřejných a bezpečnostní politiky. Celá tato problematika tvoří specifickou část rozvojové spolupráce, a to především v tom smyslu, že vnímá bezpečnostní aspekty cílových zemí a analyzuje jejich dopady na Českou republiku.

Prioritou České republiky v oblasti migrace v hodnoceném roce bylo, ale i nadále zůstává, **formulovat účinná opatření, která budou podporovat řízenou legální migraci a zároveň minimalizovat migraci nelegální**. Nástrojem k naplňování tohoto cíle jsou například projekty zaměřené na výběr kvalifikovaných zahraničních pracovníků, Zelené karty, ale i akční plán boje s nelegální migrací. Zatím co první z aktivit je sledováno zaplnit mezery na českém trhu práce a přivést do České republiky natrvalo kvalifikované zahraniční pracovníky schopné přispívat k rozvoji ekonomiky, zavedením zelené karty bude možné relativně rychle zajistit aktuálně chybějící pracovní sílu. Cílem třetí aktivity je ovlivnit migrační trendy v tom směru, aby sami cizinci upřednostňovali legální cesty migrace. Všechny zmíněné aktivity spolu úzce souvisejí, proto lze říci, že oba uvedené projekty mohou rovněž sloužit jako jeden z nástrojů boje s nelegální migrací.

Průběžně implementovat do vnitrostátního práva všechny dokumenty Evropské unie vztahující se k oblasti migrace v transpozičních lhůtách, jak jsou těmito dokumenty stanoveny, bylo v hodnoceném roce a **zůstává nadále trvalým úkolem v legislativní oblasti**, neboť zapojení České republiky do Evropské unie a jejích struktur neznamena ukončení legislativních prací.

Rovněž harmonizace vízové politiky je jedním z předpokladů úspěšného fungování České republiky ve strukturách Evropské unie. Lze říci, že její **vízová politika je v souladu s nařízením Rady (ES) č. 539/2001**.⁸⁸

Se vstupem České republiky do Schengenu a přechodem na metodiku schengenských států ve vízové oblasti byla na zastupitelských úřadech instalována nová verze systému MVP/EVC2b, který je dále rozvíjen. Všechny zastupitelské úřady České republiky vydávající víza rutinně využívají elektronický systém konzultací s ústředním orgánem před udělením víza.

Nezastupitelnou roli v rámci konzulární spolupráce při vydávání schengenských víz představuje Vízový informační systém (VIS). Spolu se Schengenským informačním systémem je jedním z nástrojů vytváření prostoru svobody, bezpečnosti a práva.

Vstupem do schengenského prostoru se Česká republika zapojila do tzv. konzultací VISION. Jedná se o postup, kdy při vydávání schengenských víz provádí bezpečnostní prověrku nejen stát

⁸⁸ V příloze nařízení Rady (ES) č. 539/2001 se nachází seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci podléhají vízové povinnosti (tzv. „černý seznam“), jakož i seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci jsou osvobozeni od vízové povinnosti (tzv. „bílý seznam“) v členských státech Evropské unie při pobytech, které svou celkovou délkou nepřekročí tři měsíce.

vydávající vízum, ale v případě žadatelů z předem nadefinovaných zemí, také jiný schengenský stát, který o to požádal.

Součástí aktivní politiky vlády je **podpora integrace dlouhodobě legálně usazených cizinců na území České republiky.**⁸⁹ Politika integrace cizinců je vnímána jako nedílná součást legální migrační politiky a musí na vývoj imigrace reagovat. Cílem všech aktivit integrační politiky je podpořit začlenění legálně pobývajících cizinců do společnosti, ale i předcházet vytváření uzavřených komunit imigrantů, společenské izolaci a sociálnímu vyloučení cizinců.

Česká republika v hodnoceném roce pokračovala v úzké spolupráci s mezinárodními organizacemi a podílela se na řadě mezinárodních aktivit souvisejících s jednotlivými aspekty migrace. Vzhledem k tomu, že migrace tvoří společný zájem států Evropské unie, považuje Česká republika co nejužší mezinárodní spolupráci na bilaterální i multilaterální úrovni a aktivní zapojení se do formulování azylové a migrační politiky v rámci Evropské unie za významnou.

Při zpracování *Zprávy o situaci v oblasti migrace na území České republiky za rok 2008* Ministerstvo vnitra vycházelo nejen z resortních poznatků, ale rovněž z podkladů zpracovaných Ministerstvem zahraničních věcí, Ministerstvem práce a sociálních věcí, Ministerstvem průmyslu a obchodu, Ministerstvem spravedlnosti, Ministerstvem pro místní rozvoj a Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy a Bezpečnostní informační služby.

Předložená *Zpráva o situaci v oblasti migrace na území České republiky za rok 2008* mapuje problematiku migrace cizinců na území České republiky v roce 2008 a přináší základní analýzu migračních trendů. V nadcházejícím období by měla sloužit jako výchozí podkladový materiál pro další specifikaci migrační politiky České republiky a její koordinaci na úrovni vymezených ministerstev a policie, zvláště v oblasti aktivní imigrační politiky a dalších otázek souvisejících s nelegální migrací, monitorováním migračních pohybů a obecně kontrolní činnosti příslušných orgánů státní správy v oblasti migrace.

⁸⁹ Česká republika zažívá nejvyšší meziroční nárůsty cizinecké populace. K 31. 12. 2007 evidovala cizinecká policie 392 087 cizinců s povoleným dlouhodobým či trvalým pobytem na území České republiky (meziroční nárůst činil 70 631 osob; k 31. 12. 2008 se jednalo o 438 301 cizinců (meziroční nárůst 46 214 osob, tj. druhý nejvyšší početní nárůst za posledních 10 let).

Abecední seznam použitých zkratk

BIS	- Bezpečnostní informační služba
CD	- Cestovní doklad
CDMG	- Řídící výbor pro migraci Rady Evropy (<i>Committee for Demography and Migration</i>)
CIREFI	- Centrum pro informace, diskusi a výměnu názorů k překačování hranic a imigraci (<i>Center for Information, Discussion and Exchange of Opinions on the Border Crossings and Immigration</i>)
CIS	- Cizinecký informační systém
CS-VIS	- Centrální vízový informační systém
EIF	- Evropský fond pro začlenění státních příslušníků třetích
ENF	- Evropský návratový fond
ENO	- Evidence nežádoucích osob
EP	- Evropský parlament
EUF	- Evropský fond pro uprchlíky
FVH	- Fond pro vnější hranice
ES	- Evropská společenství
EU	- Evropská unie
EU/EHP	- Evropský hospodářský prostor
EURES	- Evropské služby zaměstnanosti
EURODAC	- systém založený na povinném snímání otisků prstů žadatelů o azyl a cizinců nelegálně překračujících vnější hranice Evropské unie
FRONTEX	- Evropská agentura pro řízení operativní spolupráce na vnějších hranicích členských států Evropské unie
GK	- Generální konzulát
ICP	- Inspektorát cizinecké policie
ICMPD	- Mezinárodní centrum pro rozvoj migračních politik (<i>International Centre for Migration Policy Development</i>)
IAS	- Integrovaná azylové středisko
INTI	- Integrace příslušníků třetích zemí (<i>Integration of third country nationals</i>)
IOM	- Mezinárodní organizace pro migraci (<i>International Organization for Migration</i>)
JHA	- Rada pro justici a vnitro
MOPNZC	- Meziresortní orgán pro potírání nelegálního zaměstnávání cizinců
MPO	- Ministerstvo průmyslu a obchodu
MPSV	- Ministerstvo práce a sociálních věcí
MŠMT	- Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy
MV	- Ministerstvo vnitra
MVP/EVC	- Modernizace vízového procesu/evidence cizinců
MZV	- Ministerstvo zahraničních věcí
NM	- nelegální migrace
NP	- nelegální pobyt
NNO	- nevládní neziskové organizace
NS-VIS	- Národní část vízového informačního systému
OAMP	- Odbor azylové a migrační politiky
ObŘ SCP	- Oblastní ředitelství služby cizinecké
ODL	- Oddělení doprovodu letadel
OBP	- Odbor bezpečnostní politiky
OP	- Odbor pátrání
OPK	- Odbor prevence kriminality
OSČ	- Odbor specializovaných činností
OSN	- Organizace spojených národů
PČR	- Policie České republiky
PoS	- Pobytové středisko
PřS	- Přijímací středisko žadatelů o azyl
ŘSCP	- Ředitelství služby cizinecké policie

SCIFA	- Strategický výbor pro imigraci, hranice a azyl (<i>Strategic Committee on Immigration, Borders and Asylum</i>)
SCP	- Služba cizinecké policie
NC SIRENE	- Národní místo pro předávání a koordinaci informací (<i>Supplementary Information Request At (the) National Entry</i>)
SIS	- Schengenský informační systém
SOZE	- Sdružení občanů zabývajících se emigranty
SPU	- Schengenská prováděcí úmluva
SUZ	- Správa uprchlických zařízení MV ČR
UNHCR	- Úřad vysokého komisaře Organizace spojených národů pro uprchlíky (<i>United Nations High Commissioner for Refugees</i>)
ÚOKFK	- Útvar pro odhalování korupce a finanční kriminality
ÚOOZ SKPV	- Útvar pro odhalování organizovaného zločinu služby kriminální policie a vyšetřování
ÚIV	- Ústavu pro informace a vzdělávání
UZSI	- Úřad pro zahraniční styky a informace
VIS	- Vízový informační systém
VISA	- pracovní skupina Rady Evropské unie - Víza
VISION	- síť schengenských konzultací při udělování víz (<i>Visa Inquiry Open-Border Network</i>)
VSH	- vnější schengenská hranice
ZÚ	- Zastupitelský řad
ZZC	- Zařízení pro zajištění cizinců

Tabulková část